

**UČNI NAČRT LJUDSKIH ŠOL  
(LJUDSKOŠOLSKIH RAZREDOV, LJUDSKOŠOLSKIH ODDELKOV)  
Z NEMŠKIM IN SLOVENSKIM UČNIM JEZIKOM  
po § 12 črka b Manjšinskega šolskega zakona za Koroško,  
ZZL. št. 101/1959**

## Vsebina

|                                                                        |           |
|------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>PRVI DEL .....</b>                                                  | <b>4</b>  |
| SPLOŠNI IZOBRAŽEVALNI CILJ .....                                       | 4         |
| <b>DRUGI DEL .....</b>                                                 | <b>6</b>  |
| KOMPETENČNA NARAVNANOST .....                                          | 6         |
| <b>TRETJI DEL .....</b>                                                | <b>8</b>  |
| SPLOŠNA DIDAKTIČNA NAČELA .....                                        | 8         |
| <b>ČETRTI DEL .....</b>                                                | <b>10</b> |
| PREČNE TEME .....                                                      | 10        |
| <b>PETI DEL .....</b>                                                  | <b>22</b> |
| ORGANIZACIJSKI OKVIR .....                                             | 22        |
| <b>ŠESTI DEL .....</b>                                                 | <b>28</b> |
| PREDMETNIKI .....                                                      | 28        |
| <b>SEDMI DEL .....</b>                                                 | <b>32</b> |
| UČNI NAČRTI ZA VEROUK .....                                            | 32        |
| <b>OSMI DEL .....</b>                                                  | <b>33</b> |
| UČNI NAČRTI POSAMEZNIH OBVEZNIH VAJ PREDŠOLSKE STOPNJE .....           | 33        |
| DEUTSCH / NEMŠČINA SLOWENISCH / SLOVENŠČINA .....                      | 33        |
| ZGODNJA MATEMATIČNA VZGOJA .....                                       | 37        |
| SREČANJE S STVARNIM SVETOM .....                                       | 43        |
| GLASBA .....                                                           | 47        |
| UMETNOST IN LIKOVNO SNOVANJE .....                                     | 49        |
| TEHNIKA IN OBLIKOVANJE .....                                           | 52        |
| PROMETNA IN MOBILNOSTNA IZOBRAZBA .....                                | 55        |
| RITMIKA .....                                                          | 57        |
| IGRA .....                                                             | 60        |
| GIBANJE IN ŠPORT .....                                                 | 63        |
| <b>DEVETI DEL .....</b>                                                | <b>66</b> |
| UČNI NAČRTI POSAMEZNIH UČNIH PREDMETOV (1. DO 4. ŠOLSKA STOPNJA) ..... | 66        |
| DEUTSCH / NEMŠČINA .....                                               | 66        |
| SLOVENŠČINA .....                                                      | 73        |
| ŽIVI TUJI JEZIK (3. IN 4. ŠOLSKA STOPNJA) .....                        | 81        |
| MATEMATIKA .....                                                       | 86        |
| STVARNI POUK .....                                                     | 93        |
| GLASBA .....                                                           | 102       |
| UMETNOST IN LIKOVNO SNOVANJE .....                                     | 108       |
| TEHNIKA IN OBLIKOVANJE .....                                           | 115       |

|                                                 |     |
|-------------------------------------------------|-----|
| GIBANJE IN ŠPORT .....                          | 121 |
| B. OBVEZNE VAJE .....                           | 131 |
| ŽIVI TUJI JEZIK (1. IN 2. ŠOLSKA STOPNJA) ..... | 131 |
| PROMETNA IN MOBILNOSTNA IZOBRAZBA .....         | 131 |
| C. PROSTI PREDMETI IN NEOBVEZNE VAJE .....      | 135 |
| ZBOROVSKO PETJE .....                           | 135 |
| INSTRUMENTALNA GLASBA .....                     | 136 |
| GIBANJE IN ŠPORT .....                          | 136 |
| ODRSKA IGRA .....                               | 136 |
| GLASBENO SNOVANJE.....                          | 136 |
| LIKOVNO SNOVANJE .....                          | 136 |
| ŽIVI TUJI JEZIK.....                            | 136 |
| POSPEŠEVANJE INTERESOV IN NADARJENOSTI .....    | 136 |
| POUK PRVEGA JEZIKA.....                         | 137 |

## **PRVI DEL**

### **SPLOŠNI IZOBRAŽEVALNI CILJ**

#### **1. Naloga in členitev učnega načrta**

Učni načrt je izhodišče za

- uresničitev izobraževalne naloge šole,
- načrtovanje in izvajanje pouka glede vsebin in metod,
- oblikovanje svobodnih področij šole in šolskoavtonomnih določil učnega načrta,
- načrtovanje dejavnosti gremijev šolskega partnerstva,
- izobraževalno ponudbo posamezne šole,
- upoštevanje individualnih interesov in osebne življenjske stvarnosti učenk in učencev

in obsega devet delov; to so: splošni izobraževalni cilj, kompetenčna usmeritev, didaktična načela, prečne teme, organizacijski okvir, predmetniki, učni načrt za verouk in učni načrti za posamezne obvezne vaje predšolske stopnje ter učni načrti za posamezne učne predmete od 1. do 4. šolske stopnje.

Splošni izobraževalni cilj je skupaj s pričakovanji glede oblikovanja pouka, opisov kompetenčne naravnosti in splošnimi didaktičnimi načeli ter organizacijskim okvirom vključno s predmetniki osnova za uresničevanje učnega načrta. Poleg tega se ob prečnih temah razlikujejo strokovne/predmetne, medpredmetne in nadpredmetne kompetence.

Prečne teme predstavljajo bistvene družbene vidike, ki naj jih vključujemo v različnih učnih predmetih in naj jih obvezno obdelamo.

Na učne načrte za verouk opozarja sedmi del.

Učni načrti za posamezne učne predmete (= predmetni učni načrti) imajo isto zgradbo in vsebujejo vsakokratno izobraževalno in učno nalogo, didaktična načela, za predmet značilne kompetenčne modele in njegova kompetenčna področja, osrednje predmetne koncepte ter kompetenčne opise in uporabna področja, učno snov.

#### **2. Zakonsko naročilo ljudskih šol**

Naloga ljudske šole je – kot za vse avstrijske šole – določena v § 2 Zakona o šolski organizaciji. Tudi če so pojmi, ki jih navaja izobraževalno naročilo avstrijskim šolam, povezani s časom, odgovarjajo cilji izobraževalne naloge sodobnemu razvoju. Ljudska šola naj pospešuje individualnost učenk in učencev po etično osnovanih vrednotah, pripravlja za življenje in prihodnji poklic potrebna znanja in védenja in ustvarja zmožnosti za samodejavno pridobivanje izobrazbe. Mladim ljudem naj omogoča samostojno presojanje, posreduje socialno razumevanje in oblikuje športno aktiven način življenja. Naposled naj goji ljudska šola odprtost do političnega mišljenja in nazorov drugih in omogoča mladim ljudem sodelovanje pri gospodarskem in kulturnem življenju Avstrije, Evrope in sveta.

Zakonodajalec je ljudski šoli po § 9 Zakona o šolski organizaciji dodelil široko izobraževalno nalogo, ki vsebuje kognitivne in tudi emocionalne in socialne vidike. Pouk v ljudski šoli naj pospešuje zmožnosti in spretnosti in posreduje znanja, omogoča pa mladim ljudem tudi kritično, komunikativno, kreativno in sodelovalno udejstvovanje pri razvoju družbe.

Obširna izobraževalna naloga ljudske šole si stavi kot cilj individualno pospeševanje vsakega otroka. S tem je povezano tudi razširjeno razumevanje vloge učiteljic in učiteljev. Vedno bolj je njihova naloga, da posredovalno podpirajo mlade ljudi pri iskanju odgovorov na njihova vprašanja ter jih spremljajo pri učenju ter razvijanju in utrjevanju kompetenc. V tej

zvezi igra pomembno vlogo tudi močnejša individualizacija učnega procesa. Stremeti je treba vsekakor po individualizirani hitrosti učenja, a tudi po neprekinjenem učnem razvoju, kar je pogoj za uspešno učenje v nadaljevalnih šolah.

V Avstriji so naloge šol na splošno opisane v Zakonu o šolski organizaciji in konkretizirane v kvalitetnem okviru za šole po § 8 odredbe o kvalitetnem menedžmentu za šole, ZZL. II št. 158/2019.

### **2.1 Izobraževalna naloga na predšolski stopnji**

Naloga predšolske stopnje vidi po § 9 odst. 1 Zakona o šolski organizaciji v ospredju individualni vidik pospeševanja. Predšolska stopnja ima nalogo pospeševati učenke in učence glede na za 1. šolsko stopnjo potrebno šolsko zrelost. Pri tem je treba po načelu inkluzivne pedagogike stremeti po socialni integraciji otrok s posebnimi potrebami. Predšolsko stopnjo tako označuje raznolika, individualna in kompenzatorična naloga pospeševanja.

### **2.2 Izobraževalna naloga na 1. do 4. šolski stopnji**

Po § 9 odst. 2 Zakona o šolski organizaciji je treba na prvih štirih šolskih stopnjah posredovati za vse učenke in učence skupno elementarno izobrazbo. Pri tem je treba po načelu inkluzivne pedagogike stremeti po socialni integraciji otrok s posebnimi potrebami. Za otroke s potrebo po posebnem pedagoškem pospeševanju je treba upoštevati izobraževalne naloge tiste oblike posebne šole, ki ustreza otrokovi oviri.

## **3. Vodilo**

Zakonsko izobraževalno nalogo, ki vsebuje tako kognitivne kakor tudi emocionalne in socialne vidike, je mogoče prikazati tudi z modelom 4K, ki predstavlja kompetence, ki so za učeče se v 21. stoletju izjemnega pomena: komunikacija, kolaboracija, kreativnost in kritično mišljenje. Pri tem postane jasno, da je učenje več kot individualno usvajanje in reproduciranje kognitivnih učnih vsebin. To je aktivni proces, pri katerem usposabljam mlade ljudi, da uporabljajo svoja védenja in znanja v skupinskem delu za reševanje problemov. Sposobnost timskega dela je prav tako pomembna kot kreativnost, da pridemo do novih rešitev, in sposobnost kritike, da z distanco pogledamo na lastne problemske rešitve. Naloga učiteljic in učiteljev je, da prispevajo k doseganju nadrejenih vodil oz. ciljev s kompetenčno usmerjenim poukom in zanimivimi, odprtimi in s tem tudi učenkam in učencem ustreznimi nalogami.

Šola in pouk prispevata k temu, da usposabljam mlade ljudi prevzeti aktivno vlogo pri obvladovanju družbenih, socialnih, ekonomskih in ekoloških izzivov. K temu spada, da pripravimo kompetence za trajnostni razvoj. Bistvena pedagoška področja, ki podpirajo takšno usvajanje kompetenc, so izobrazba za trajnostni razvoj, politična izobrazba z izobrazbo o globalnem državljanstvu, mirovna vzgoja in izobrazba o človekovih pravicah. Dodatne prečne teme pedagoško obravnavajo trajnostni razvoj. Za integrativno razmišljanje o ekološki, ekonomski in socialni dimenziji trajnostnega razvoja imajo velik pomen tako specifične predmetne kakor tudi medpredmetne povezave. Učenke in učenci in celotni šolski tim skupaj prevzemajo odgovornost, s čimer so šole modeli za trajno oblikovanje življenja. S tem opravljamo bistven prispevek k ciljem trajnostnega razvoja Združenih narodov.

Šola tako ni samo kraj učenja in kraj izobraževanja za trajnostni razvoj, temveč tudi socialni prostor, ki omogoča, da se preizkušamo, da doživljamo učinke lastnega delovanja in kritično razmišljamo o njih. Velja skupaj razviti in prevzeti odgovornost za razvijanje trajnega oblikovanja življenja posameznic in posameznikov in družbe na globalni in lokalni ravni ter pospeševati celostno človekovo podobo v smislu inkluzivne družbe.

Z vprašanji in željo po smiselnem življenju v za človeka dostojni prihodnosti se mora pouk soočati tako, da na osnovi dovoljšnjih informacij in védenj obravnava etične in moralne

vrednote in versko dimenzijo življenja. Mlade ljudi je treba pospeševati pri razvoju do samoodgovornih osebnosti in v njihovi družbenosti ter jih podpirati ob izzivu, da najdejo v svojem bitju smisel. Pri iskanju orientacije lahko ponujajo svetovni nazori in vere odgovore in razlagalne vzorce.

#### 4. Višja stopnja ljudske šole

Na 5. do 8. šolski stopnji je treba po § 9 odst. 3 Zakona o šolski organizaciji posredovati osnovno splošno izobrazbo. Učenke in učence je treba po njihovem zanimanju, nagnjenjih, daru in sposobnosti usposobiti za poklicno življenje in k prestopu v srednje ali višje šole. Pouk učenk in učencev s potrebo po posebnem pedagoškem pospeševanju mora po zahtevah učnega načrta tiste oblike posebne šole, ki ustreza njihovi potrebi, in ob upoštevanju njihovih individualnih učnih pogojev stremeti po učnih ciljih višje stopnje ljudske šole. Pri tem je treba stremeti po načelu inkluzivne pedagogike po socialni integraciji otrok in mladih s posebnimi potrebami.

Izobraževalne direkcije dobijo po § 6 odst. 1 Zakona o šolski organizaciji pooblastilo, da odredijo dodatna določila učnega načrta glede na krajevne potrebe, pri čemer se morajo ravnati po prilogi 1 odredbe o učnih načrtih srednjih šol, ZZL. II št. 185/2012, v aktualno veljavni obliki.

## DRUGI DEL

### KOMPETENČNA NARAVNANOST

#### 1. Kompetenčna naravnost kot pedagoška osnova učnega načrta

V središču pedagoških razmišljanj tega učnega načrta je kompetenčna naravnost. Po § 8 črka r Zakona o šolski organizaciji je treba pod kompetencami razumeti dolgoročno dostopne zmožnosti in spretnosti, ki jih razvijejo učenke in učenci in jih usposobijo, da uspešno in odgovorno rešujejo naloge v spremenljivih položajih in pokažejo s tem povezano motivacijsko in socialno pripravljenost.

Kompetenčno naravnost podpira koncept refleksivne osnovne izobrazbe. Cilj refleksivne osnovne izobrazbe je, da so učenke in učenci na koncu osnovne šole usposobljeni za kritično presojanje in samostojno nadaljnje učenje. To se odraža v strukturi učnih načrtov za učne predmete.

V tem učnem načrtu razlikujemo predmetne, nadpredmetne in medpredmetne kompetence. Predmetne kompetence so povezane z učnim predmetom in se navajajo eksplicitno v osmem delu. Med **nadpredmetne kompetence** štejejo še posebej motivacija, samozaznavanje in zaupanje v lastno osebo, socialne kompetence in kompetence glede metod učenja. **Medpredmetne kompetence** so tiste kompetence, ki naj bi jih pridobili pri obravnavanju prečnih tem. Prečne teme se predstavljajo v četrtem delu. Med nje štejejo:

- izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija,
- podjetniška izobrazba,
- promocija/pospeševanje zdravja,
- informatična izobrazba,
- medkulturna izobrazba,
- medijska izobrazba,
- politična izobrazba,
- refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti,

- spolna pedagogika,
- jezikovno izobraževanje in branje,
- okoljska izobrazba za trajnostni razvoj,
- prometna in mobilnostna izobrazba,
- gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba.

Celostni pouk v ljudski šoli povezuje te tri dimenzije med seboj in medpredmetni pouk z vsemi obveznimi predmeti je mogoč. Bistvu pouka v ljudski šoli odgovarja, da se izogibamo strogi delitvi na učne predmete. Vsebine pouka je treba ponujati glede na situacijo in po potrebi medpredmetno po izkušnjah, interesih in potrebah učenk in učencev. To zahteva v šolskem vsakdanjiku učinkovito koordinacijo učiteljic in učiteljev razreda oz. sodelovanje v timu, a tudi dogovorjeno načrtovanje prek šolskih stopenj.

## **2. Značilnosti kompetenčno naravnane pouka**

Kompetenčna naravnost zahteva posebno razumevanje pouka. Učenje razumemo kot aktiven, samovoden, refleksiven in obenem situacijski proces, pri katerem igrajo pomembno vlogo motivacija in moč volje in pripravljenost učenk in učencev, da si zastavljajo cilje in jih dosežejo ter prevzemajo dane cilje.

Naloga učiteljic in učiteljev je, da oblikujejo okvir oz. učna okolja, ki omogočajo ciljno usmerjen razvoj kompetenc njim zaupanih učenk in učencev v individualizirani hitrosti učenja in starosti primernih oblikah učenja. Opravijo naj dokumentacijo in evalvacijo učnega napredka učenk in učencev znotraj postavljenega okvira ter ustrezna prilagajanja okvira, če ni učnih rezultatov pri učenkah in učencih. Cilj je, da pridobijo učenke in učenci védenja in znanja, ki jih morejo uporabljati in udejanjati v različnih položajih.

Kompetenčno naravnani pouk se kaže v tem, da

- je jasno in razločno spoznavno in posredovano, kaj se je treba učiti,
- se v procesu učenja uporabljajo naloge, ki odgovarjajo izkušnjam in življenjskemu okolju učenk in učencev,
- stremimo po tem, da se učenke in učenci aktivno ukvarjajo z dano temo (kognitivna aktivacija),
- poučujemo usmerjeno v dejavnost in uporabo, tako da uporabljamo pridobljeno védenje za reševanje problemov in obvladovanje starosti primernih zahtevnostnih položajev,
- vodijo učne ponudbe pri učenkah in učencih do osnovnih spoznanj, kar predpostavlja ustrezno diagnozo učnih izhodišč,
- pridobivanje védenja gradimo sistematično, povezano z drugimi področji védenja in starosti primerno predstavljenimi znanstvenimi spoznanji in tako postane trajno in povezljivo (kumulativno učenje),
- implicitno razvijamo nadpredmetne kompetence kot npr. metodne in socialne kompetence,
- obstaja kultura samorefleksije, ki omogoča učenkam in učencem, da se zavedajo pridobljenih kompetenc, in pospešuje njihovo učno motivacijo,
- nabirajo učenke in učenci izkušnje, ki segajo prek pouka in zanje ustvarjajo smisel.

## TRETJI DEL

### SPLOŠNA DIDAKTIČNA NAČELA

Uspešen, kompetenčno naravnani pouk upošteva naslednjih osem načel:

#### **Načelo 1: Učiteljice in učitelji zaznavajo učenke in učence individualno in omogočajo individualne učne procese.**

Učenke in učenci prinašajo s seboj različno predhodno znanje, različna jezikovna predznanja, raznolike in različne prejšnje izkušnje, interese in učne preference. Na te razlike je treba navezati pri pouku, da postanejo uporabne za krepitev individualne učne motivacije in učinkovitost glede dosežkov. Učiteljice in učitelji razumejo kot svojo nalogo, da zaznavajo učenke in učence individualno in se izogibajo stereotipnemu dodeljevanju in pripisovanju. Učiteljice in učitelji poznajo in uporabljajo ustrezna pedagoška diagnostična orodja, da lahko ugotovijo učne pogoje učenk in učencev in ustrezno spremljajo njihove učne procese. Individualne učne procese pospešujejo z različnimi in spremenljivimi učnimi okolji in uporabljajo ustrezne učne pripomočke. Dajo individualna, učenje pospešujoča povratna sporočila in omogočajo učenkam in učencem, da zavedno zaznavajo svoj prirastek pri kompetencah.

Učenke in učenci, ki so kognitivno zelo zmožni, podpiramo s pospeševanjem nadarjenosti in nadarjenih z individualnimi ponudbami. Pri tem gleda učno osebje še posebej na to, da je to pospeševanje za vlogo spolov občutljivo in neodvisno od prvega jezika ali izobraževalnega ozadja staršev.

#### **Načelo 2: Učiteljice in učitelji ponujajo digitalno podprt pouk in koristijo inovativne oblike učenja in poučevanja.**

Mediji in digitalne naprave določajo življenjsko okolje otrok. Uporabljajo jih, da se sporazumevajo in da izražajo sami sebe. Uporaba medijev in raba digitalnih naprav v pouku se torej navezuje po eni strani na življenjsko okolje otrok ter odpirata po drugi strani nove didaktične in metodne možnosti. Mediji in digitalne naprave razširjajo raznolikost metod, podpirajo različne učne tipe in pospeševanje učenk in učencev z različnimi nadarjenostmi in učnimi hitrostmi. Prav tako olajšamo podpiranje ljudi s posebnimi potrebami kakor tudi kreativno ukvarjanje s temami in vsebinami. Komunikacija, sodelovanje in dostop do aktualnih informacij in raznolikih učnih gradiv se lahko odvijajo neodvisno od časa in kraja. S tem se odpirajo nove učne poti za učenke in učence. Sodobno učenje in poučevanje posledično tudi zahteva digitalno podprt pouk. Učiteljice in učitelji uporabljajo sisteme učnega menedžmenta in učna okolja za inovativne oblike učenja in poučevanja. Uporaba digitalnih medijev je pomemben dodatek k do sedaj uporabljenim učilom, a naj jih ne nadomesti popolnoma.

#### **Načelo 3: Vse osebe, ki so vključene v organizacijo pouka, sodelujejo in omogočajo inkluzivni pouk v šoli.**

Šola ima nalogo, da zaznava heterogenost učenk in učencev kot priložnost za skupno učenje in za razvoj socialnih kompetenc, konfliktne sposobnosti in strpnosti do dvournosti. Cilj inkluzivne šole je skupni pouk vseh učenk in učencev s sodelovanjem vseh oseb, ki so vključene v pouk. To zahteva skupno oblikovanje inkluzivnega/vključujočega učnega okolja.

Pri tem ustvarjajo učiteljice in učitelji individualne in nediskriminatorne možnosti učenja, uresničevanja in razvoja za otroke in mlade z različnimi učnimi pogoji in neodvisno od družbenogospodarskega izvora oz. prvega jezika. Podpirajo inkluzijo in gojijo konstruktivno ravnanje z diverziteto. Podpirajo učenke in učence s potrebo po specifičnem pospeševanju pri

tem, da dosežejo učne cilje regularnega šolskega učnega načrta ustrezno njihovim individualnim učnim pogojem.

#### **Načelo 4: Učiteljice in učitelji skrbno načrtujejo pouk in skrbijo za kompetence pospešujoče učno okolje.**

Naloga učiteljic in učiteljev je, da ustvarijo učno okolje, ki ga odlikuje to, da se medsebojno cenimo, spoštujemo in podpiramo. Pouk oblikujejo ob upoštevanju heterogenih učnih pogojev z individualiziranimi pristopi tako, da lahko dosežejo posamezne učenke in učenci v učnem načrtu dane cilje. Pri tem igrajo pomembno vlogo socialne oblike, ki prikazujejo temo ali uporabno področje iz različnih zornih kotov. Načrtovanje pouka se začneja z letnim načrtom, ki se po potrebi prilagodi. V načrt je treba vključiti kompetence pospešujoče naloge, ki so usmerjene v samostojno, odkrivajoče in raziskujoče učenje. Pri tem dopuščamo napake pri opravljanju učnih nalog in v učnem procesu, da se izkoristi odklon od pravilne rešitve naloge kot moment učenja. Take učne naloge se navežejo na pri pouku pridobljeno predznanje učenk in učencev za obdelavo novih izzivov in kumulativno (povezano) gradijo znanje, ki naj se pridobi. Te so dovolj izzivne, da aktivirajo védenje in znanje učenk in učencev, upoštevajo individualno hitrost učenja in starosti primerne učne oblike in oblikujejo spremenljivo poučevanje s preizkušanjem, raziskovanjem, odkrivanjem, izumljanjem, zbiranjem, sistematiziranjem, utrjevanjem in ocenjevanjem. Tako pospešujejo učiteljice in učitelji z vsebino in s procesom povezane ter medpredmetne in nadpredmetne kompetence.

V razredih s k dvojezičnemu pouku prijavljenimi in k njemu neprijavljenimi učenkami in učenci oblikujeta pouk – časovno omejeno – dve učiteljici oz. dva učitelja. Medtem ko poučuje dvojezična učiteljica oz. dvojezični učitelj prijavljene učenke in učence v slovenskem jeziku, poučuje timska učiteljica oz. timski učitelj neprijavljene učenke in učenke v nemškem jeziku. Ta del učnega in vzgojnega dela je treba skupaj načrtovati, uskladiti, uresničiti in razmisliti o njem.

#### **Načelo 5: Učiteljice in učitelji spremljajo učne procese učenk in učencev.**

Da pospešujemo samoodgovorno učenje, naj bi prilagodili učna navodila, naloge, napotke in spremljevalno podporo tako, da upoštevamo različne učne pogoje učenk in učencev. Tako lahko učinkovito koristijo učno ponudbo, opravljajo naloge in končajo delovne poteke uspešno in brez preobremenitve. V kompetenčno in dejavnostno naravnem pouku pomagajo učiteljice in učitelji učenkam in učencem, da organizirajo svoje delo čim bolj samostojno ter opazujejo in dokumentirajo individualno učenje. Poleg tega je pozornost usmerjena na to, da diferenciramo naloge po učnih pogojih in nagnjenostih, podpiramo učenke in učence pri vprašanjih in težavah ter stalno dajemo strukturirana povratna sporočila o učnih procesih in dosežkih.

Učenke in učenci naj razumejo njim zastavljene zahteve, jih sprejmejo in se jih naučijo sami oceniti, znajo izbrati za njih ustrezne ponujene pristope in metode in tako tudi razvijejo motivacijo za svoje delo. Zavedno ravnanje z učnimi strategijami je neobhodni pogoj za samodejavno usvajanje védenj in spretnosti, služi pa tudi namenu, da pripravi osnovo za vseživljenjsko samostojno izobraževanje.

#### **Načelo 6: Vse udeleženke in udeleženci življenja v šoli gojijo spoštljive medsebojne odnose.**

Osrednja naloga šole je, da ustvari okvirne pogoje za ravnanje z raznolikostjo in za srečavanje kultur v vsakdanjem življenju na osnovi spoštovanja in cenjenja. Učenke in učenci naj razvijejo zavest o tem, da je raznolikost realnost, ki predstavlja tudi dragocene resurse. Učenke in učenci naj bi med drugim doživeli, da je učenje in obvladovanje več jezikov

odločilnega pomena za individualno oblikovanje identitete, udeležbo v družbi in kulturi ter za sožitje v večjezičnem svetu. Še posebej naj bi obravnavali v pouku jezik, kulturo in vsakokratno zgodovino šestih avtohtonih narodnih skupnosti po § 1 odst. 2 Zakona o narodnih skupnostih, ZZL št. 396/1976, v Avstriji ter ustvarili zavedanje o pravicah in zaščiti manjšin.

Vsem učenkam in učencem ponujamo v pouku priložnosti, da se ukvarjajo z lastnimi identitetami in pripadnostmi. Obenem naj posredujemo osnovne vrednote, norme in tradicije razsvetljene, evropske družbe. Velja izpostaviti skupne temelje, še posebej demokratična načela, vladavino prava, enakost spolov in sekularnost države, ki predstavljajo osnovo za uspešno sožitje v pluralistični in liberalni družbi.

#### **Načelo 7: Jezikovno občutljivo poučevanje se udejanja v vseh učnih predmetih.**

Izobraževalnojezikovne kompetence se posredujejo v vseh učnih predmetih in skozi vse šolske stopnje in šolske tipe postopoma, starosti primerno in neprekinjeno. Jezikovno občutljivo poučevanje služi oblikovanju pogovornega/vsakdanjega, izobraževalnega in strokovnega jezika. Učenke in učenci se zavedajo različnih zvrsti jezika in jih morejo uporabljati glede na položaj. Učiteljice in učitelji aktivno podpirajo učenje specifičnega strokovnega besedja oz. strokovnega jezika učnih predmetov. Pouk ustvarja jezikovno spodbujajoče položaje in daje učenkam in učencem možnost, da preizkušajo in vadijo jezik v okolju, v katerem so cenjeni. Učiteljice in učitelji delujejo sami kot jezikovni zgledi, pazijo na svoj način izražanja in uporabljajo različne didaktične metode in oblike nalog, da udejanjajo jezikovno občutljivo poučevanje predmeta.

#### **Načelo 8: Učiteljice in učitelji dajejo v učnem procesu povratna sporočila in skrbijo za transparentno in kompetenčno naravnano ocenjevanje.**

Jasno razložena pričakovanja o dosežkih in povratna sporočila o učnem procesu so pomembni pogoji za pospeševalno kulturo učenja. Učiteljice in učitelji seznaniijo učenke in učence ter vzgojne upravičenke in upravičence na začetku učnega leta v primerni obliki o celotnem konceptu preverjanja uspešnosti, povratnega sporočila in ocenjevanja védenja in znanja. Razliko med preverjanjem uspešnosti in ugotavljanji znanja in védenja kot povratnim sporočilom o dosežkih v učnem procesu ter od učnega procesa ločenim ocenjevanjem dosežkov jasno razložimo, da je tako za učenke in učence razumljiva in obvladljiva. Med učnim letom opravljamo sistematično, individualno svetovanje o učnem razvoju. Za to skupaj razpravljamo o stanju doseženega in o učnem napredku. Tako se učijo učenke in učenci ocenjevati svoj učni razvoj po konkretnih merilih. Učiteljice in učitelji dobijo tako dodatno povratno sporočilo o stanju doseženega oz. ocenitev prirastka kompetenc, ki ga morejo koristiti za nadaljnje načrtovanje pouka. Z uporabo kompetenčnih seznamov, rezultatov individualnega kompetenčnega merjenja PLUS (iKM<sup>PLUS</sup>) ter drugih informativnih orodij, ki prikazujejo učna pričakovanja vsake šolske stopnje, lahko učno osebje redno daje povratna sporočila o učnem procesu že med šolskim letom. Neodvisno od tega predstavljajo dosežki v ocenjevalnem obdobju po odredbi o ocenjevanju védenja in znanja, ZZL št. 371/1974, temelj za transparentno in kompetenčno naravnano ocenjevanje dosežkov.

### **ČETRTI DEL**

#### **PREČNE TEME**

Z zasidranjem prečnih tem v predmetnih učnih načrtih podpiramo medpredmetno razvijanje kompetenc ter povezovalno učenje učenk in učencev prek za predmet tipičnih meja in jih povezujemo z družbeno pomembnimi aktualnimi temami. V nadaljevanju predstavljenih trinajst prečnih tem je bilo izbranih zaradi njihove aktualnosti in pričakovane pomembnosti za

prihodnje življenjsko okolje učenk in učencev. Kompetence v družbeno pomembnih temah moremo učinkovito razvijati tedaj, ko pospešeno oblikujemo pouk, ki povezuje predmete in presega meje stroke. Šele tako lahko za učenke in učence postanejo razumljive povezave in medsebojni učinki družbenih pojavov.

Izobraževanje za trajnostni razvoj je treba videti kot splošno nalogo in vodilno idejo celotne šole. Za kot standard zahtevano integrativno razmišljanje o ekološki, ekonomski in socialni dimenziji so tako za predmet tipične kakor tudi medpredmetne povezave velikega pomena. Izobraževanje za trajnostni razvoj, politična izobrazba z globalnimi perspektivami, izobraževanje o globalnem državljanstvu, mirovna vzgoja in izobraževanje o človekovih pravicah in nadaljnje predstavljene teme so izobraževalni koncepti, ki v medsebojnem dopolnjevanju in podpiranju pedagoško pripravljajo trajnostni razvoj v vseh njegovih dimenzijah. V učnem procesu naj usvojimo védenje, kompetence in sposobnosti, vrednote in nazore, ki usposobijo mlade ljudi, da prevzamejo aktivno vlogo pri obvladovanju družbenih, ekonomskih in ekoloških izzivov od lokalne tja do globalne ravni.

Naslednje prečne teme bistveno in enako podpirajo usvajanje bistvenih kompetenc učenk in učencev in zagotavljajo, da se morejo znajti v sedanjem in prihodnjem življenjskem in delovnem svetu: Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija, Entrepreneurship Education, Promocija/Pospeševanje zdravja, Informatična izobrazba, Medkulturna izobrazba, Medijska izobrazba, Politična izobrazba, Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti, Spolna pedagogika, Jezikovno izobraževanje in branje, Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj, Prometna in mobilnostna izobrazba, Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba.

V predmetnih učnih načrtih so na različnih mestih vzpostavljene navezave na prečne teme. Didaktična načela posameznih predmetnih učnih načrtov navajajo tiste prečne teme, ki so še posebej primerne, da jih obravnavamo pri pouku in jih najdemo predvsem v kompetenčnih opisnikih ali uporabnih področjih. Oblika predmetnih učnih načrtov dodatno daje možnost, da obravnavamo vsako prečno temo šolskoavtonomno pri uresničevanju posameznih kompetenčnih opisov in uporabnih področij na primernem mestu pri pouku. Vse navezave na prečne teme v predmetnih učnih načrtih ponazarjamo z nadpisanim številom (1 do 13), ki opozarja na posamezno prečno temo. Posebne navezave v predmetnih učnih načrtih tam ni, kjer se predmet ob isti temi ukvarja z usvajanjem kompetenc. Tako ni navezave npr. v predmetnem učnem načrtu „Nemščina“ na prečno temo „Jezikovno izobraževanje in branje“

|                                                                                                                                                                                    | izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | Entrepreneurship Education | Promocija/pospeševanje zdravja | Informatična izobrazba | Medkulturna izobrazba | Medijska izobrazba | Politična izobrazba | Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | Spolna pedagogika | Jezikovno izobraževanje in branje | Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj | Prometna in mobilnostna izobrazba | Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|----------------------------|--------------------------------|------------------------|-----------------------|--------------------|---------------------|---------------------------------------------------|-------------------|-----------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------|------------------------------------------------|
| <b>obvezni predmeti</b>                                                                                                                                                            |                                                    |                            |                                |                        |                       |                    |                     |                                                   |                   |                                   |                                         |                                   |                                                |
| Religion / Verouk <sup>1</sup>                                                                                                                                                     |                                                    |                            |                                |                        |                       |                    |                     |                                                   |                   |                                   |                                         |                                   |                                                |
| <b>Jeziki</b>                                                                                                                                                                      |                                                    |                            |                                |                        |                       |                    |                     |                                                   |                   |                                   |                                         |                                   |                                                |
| Deutsch / Nemščina                                                                                                                                                                 |                                                    | x                          | x                              | x                      | x                     | x                  | x                   | x                                                 | x                 |                                   | x                                       | x                                 | x                                              |
| Deutsch als Zweitsprache für ordentliche Schülerinnen und Schüler / Nemščina kot drugi jezik za redne učenke in učence                                                             |                                                    |                            |                                | x                      |                       |                    |                     |                                                   |                   |                                   |                                         |                                   |                                                |
| Deutsch als Zweitsprache für außerordentliche Schülerinnen und Schüler im Deutschförderkurs / Nemščina kot drugi jezik za izredne učenke in učence v pospeševalnem tečaju nemščine |                                                    |                            |                                |                        |                       |                    | x                   |                                                   |                   |                                   |                                         | x                                 |                                                |
| Lebende Fremdsprache / Živi tuji jezik                                                                                                                                             |                                                    |                            |                                |                        |                       | x                  | x                   |                                                   |                   | x                                 |                                         |                                   | x                                              |
| <b>Matematika in naravoslovje</b>                                                                                                                                                  |                                                    |                            |                                |                        |                       |                    |                     |                                                   |                   |                                   |                                         |                                   |                                                |
| Mathematik / Matematika                                                                                                                                                            | x                                                  | x                          |                                | x                      | x                     | x                  | x                   | x                                                 |                   | x                                 |                                         |                                   | x                                              |
| Sachunterricht / Stvarni pouk                                                                                                                                                      | x                                                  | x                          | x                              | x                      | x                     | x                  | x                   | x                                                 | x                 | x                                 | x                                       | x                                 | x                                              |
| <b>Glasba, umetnost in kreativnost</b>                                                                                                                                             |                                                    |                            |                                |                        |                       |                    |                     |                                                   |                   |                                   |                                         |                                   |                                                |
| Musik / Glasba                                                                                                                                                                     | x                                                  | x                          | x                              | x                      | x                     | x                  |                     |                                                   | x                 | x                                 | x                                       | x                                 | x                                              |
| Kunst und Gestaltung / Umetnost in likovno snovanje                                                                                                                                | x                                                  | x                          |                                | x                      | x                     | x                  | x                   | x                                                 | x                 | x                                 | x                                       | x                                 | x                                              |
| Technik und Design / Tehnika in oblikovanje                                                                                                                                        | x                                                  | x                          |                                | x                      |                       |                    |                     | x                                                 |                   | x                                 | x                                       |                                   | x                                              |
| <b>Zdravje in gibanje</b>                                                                                                                                                          |                                                    |                            |                                |                        |                       |                    |                     |                                                   |                   |                                   |                                         |                                   |                                                |
| Bewegung und Sport / Gibanje in šport                                                                                                                                              | x                                                  | x                          | x                              |                        | x                     |                    | x                   | x                                                 | x                 | x                                 | x                                       | x                                 | x                                              |
| <b>Jezik narodne skupnosti</b>                                                                                                                                                     |                                                    |                            |                                |                        |                       |                    |                     |                                                   |                   |                                   |                                         |                                   |                                                |

|                                                                         |  |  |   |  |   |  |   |  |  |   |   |   |  |
|-------------------------------------------------------------------------|--|--|---|--|---|--|---|--|--|---|---|---|--|
| Slowenisch / Slovenščina                                                |  |  |   |  | x |  | x |  |  | x |   | x |  |
| <b>obvezne vaje</b>                                                     |  |  |   |  |   |  |   |  |  |   |   |   |  |
| Verkehrs- und Mobilitäts-bildung /<br>Prometna in mobilnostna izobrazba |  |  | x |  |   |  |   |  |  |   | x |   |  |
| <b>prosti predmeti in neobvezne vaje</b>                                |  |  |   |  |   |  |   |  |  |   |   |   |  |
| Erstsprachenunterricht / Pouk prvega<br>jezika                          |  |  |   |  | x |  |   |  |  |   |   |   |  |

1 Navedbe glede prečnih tem ni, ker se učni načrti Cerkev in verskih družb vsebinsko med seboj razlikujejo.

Priprava pouka in poučevanje o prečnih temah zahteva ciljno usmerjeno dogovarjanje učiteljic in učiteljev razreda, šole in (v idealnem primeru) dolgoročno načrtovanje glede na smiselno postavljanje težišč na štirih šolskih stopnjah. Predstavitev prečnih tem (abecedno urejenih po nemškem naslovu) sledi enotni strukturi: Najprej razložimo družbeni pomen prečne teme. Nato navedemo kompetenčne cilje, ki naj jih dosežejo učenke in učenci do konca primarne stopnje. V tretjem delu navedemo tiste učne predmete, ki v svojih predmetnih učnih načrtih navezujejo na posamezno „prečno temo“.

## 1. Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija

### 1.1 Pomen prečne teme

Šola podpira učenke in učence pri tem, da sledijo svoji individualni izobraževalni in v nadaljevanju poklicni poti z upoštevanjem svojih kreposti/vrlin in s potrebno samoodgovornostjo ter jih krepi/utrjuje na izbrani poti. Cilj je, da učenke in učenci ugotovijo, kateri so njihovi interesi, nadarjenosti in talenti, ter pridobivajo pomembne življenjske kompetence (kot zmožnost odločanja in razglabljanja). Kompetenčno učenje naj poteka skozi celotno dobo šolanja, še posebej pred šolskimi prehodi in zaključki.

Eden izmed središčnih izzivov je podpirati učenke in učence pri tem, da izberejo iz številnih ponujenih priložnosti tiste, ki jim najbolj nudijo zaradi njihove delovne sposobnosti, osebnosti in življenjske situacije nadaljnje možnosti in naj jih tudi lahko preizkušajo v praksi. Učiteljice in učitelji prispevajo kot pomembne referenčne osebe v veliki meri k temu, da se morejo učenke in učenci razviti v samoodgovorne ljudi – neodvisno od izvora, spola, jezika, verske pripadnosti ali morebitnih posebnih potreb. Pri tem je treba navezati na teme, kot so npr. delovni procesi, delovna področja, delovni pogoji, netipični in netradicionalni ženski in moški poklici, pomembnost nadpredmetnih kompetenc (lastna in socialna kompetenca; kreposti; interesi in talenti; pričakovanja in cilji glede na življenje), prostovoljska angažiranost, a tudi povezava med izobrazbo in poklicem, najljubše dejavnosti in „sanjski poklici“, delo, ki daje smisel, ravnovesje dela in zasebnega življenja, delitev dela v družini, plačano in neplačano delo in potreba nabiranja raznolikih (ob)šolskih izkušenj.

### 1.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- izraziti, kaj znajo posebno dobro in kaj jih posebno zanima.

- navesti poklice iz svojega osebnega in regionalnega okolja in jih dodeliti posameznemu področju poklicev.
- razložiti pomen dela in njegovega vpliva na družino in prostoračasne dejavnosti.
- pri odločitvah upoštevati več vidikov in navesti posledice.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Glasba, Matematika, Stvarni pouk, Tehnika in oblikovanje, Umetnost in likovno snovanje

## **2. Entrepreneurship Education**

### **2.1 Pomen prečne teme**

Entrepreneurship (podjetništvo) je definiran v Evropskem referenčnem okviru za vseživljenjsko učenje kot ključna kompetenca (Bruselj KOM(05)548). Entrepreneurship Education (podjetniško izobraževanje) obsega – po celostni definiciji modela TRIO (Aff/Lindner 2005) – tri področja: razvoj inovativnih idej in njihovo strukturirano udejanjenje, razvoj osebnosti in usposobljenost za to, da smo samoiniciativni, verjamemo vase, delujemo empatično in timsko ter opogumljamo sebe in druge, da prevzemamo odgovornost zase, za druge in za okolje.

Z usposobljenostjo na navedenih treh področjih naj se učenke in učenci v igri naučijo razvijati in udejanjiti ideje (npr. učenje z majhnimi zahtevami, enostavne igre, Perma.teach, klub iznajditeljic in iznajditeljev Wilma, tržni dan), ustvariti vrednosti, analizirati verigo vrednosti, se razumeti kot del gospodarstva in družbe in spoznavati svojo vlogo kot oblikovalke in oblikovalci prihodnosti v gospodarskem ciklu – kot delojemalke in delojemalci, podjetnice in podjetniki, potrošnice in potrošniki, aktivne državljanke in državljani. Pomembni dosežki pri tej usposobljenosti so razvoj in spoznavanje osebnih kreposti, angažiranost, samomotivacija, a tudi pridobivanje védenja o tem, kako je mogoče delati kot samostojna podjetnica in samostojni podjetnik, kaj to pomeni za lastni jaz in katere prednosti in slabosti so povezane s tem.

### **2.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole**

Učenke in učenci znajo

- navesti, koristiti svoje kreposti, si samostojno zastaviti cilje in jih z zaupanjem in dosledno zasledovati.
- spoznavati možnosti v projektih in razvijati kreativne ideje in možnosti rešitve.
- prevzemati odgovornost in do konca sami ali v timu z delitvijo dela izpeljati naloge, če se pojavijo težave.
- spoznati občutke in potrebe (lastne in te drugih) ter pazljivo in občuteno ravnati z njimi.
- sebe razumeti kot aktivni del gospodarskega cikla in sami ustvariti vrednosti.
- priti v stik z ljudmi, ki uresničujejo ideje z vrednostjo za družbo in gospodarstvo.
- navesti prednosti in slabosti poklicne zaposlenosti.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Glasba, Matematika, Nemščina, Stvarni pouk, Tehnika in oblikovanje, Umetnost in likovno snovanje

## **3. Promocija/Pospeševanje zdravja**

### **3.1 Pomen prečne teme**

Šolsko pospeševanje zdravja se usmerja na proces, ki omogoča učenkam in učencem višjo mero védenja in samoodločanja o njihovem zdravju (zdravstvena kompetenca) in jih tako

usposobi za samozavestno krepitev lastnega zdravja. Pri zdravju gre za pozitiven koncept, ki na enak način obsega fizično, psihično in socialno zdravje (prim. ottawsko listino WHO 1986).

Te kompetence je mogoče usvojiti samo tedaj, če zaznavamo šolo kot varen in zdravje pospešujoč kraj, kar je mogoče doseči npr. z razredno in šolsko klimo, ki podpira učenje in je brez strahu, s krepitvijo socialnega sožitja, z ukrepi za zaščito pred (seksualiziranim) nasiljem, mobingom in diskriminiranjem, s šolskim okoljem brez kajenja in primerno urejenostjo (klima v prostorih, luč, protihrupna zaščita itd.), s pospeševanjem gibanja in športa, s prireditvami, kot so npr. „dan psihičnega zdravja“, delavnice, in s ponudbo zdrave in trajnostne prehrane v šoli. Ti ukrepi vplivajo na individualno zdravstveno vedenje in individualni izobraževalni uspeh in tako tudi neposredno vplivajo na zdravje učenec in učencev ter učiteljic in učiteljev.

### 3.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- razložiti pomen zdrave prehrane, vsakdanjega gibanja in telesne higiene in ustrezno ravnati.
- zaznavati in poimenovati lastne kreposti in slabosti, občutke in stresne situacije ter jih v veliki meri uravnavati (duševno/psihično zdravje).
- uporabljati starosti primerne metode za obvladovanje konfliktov in stresnih situacij in si poiskati pomoč ob izkušnjah nasilja in diskriminacije.
- razložiti in udeležiti starosti primerne ukrepe prve pomoči.

Predmetni učni načrti za usvajanje te prečne teme: Gibanje in šport, Glasba, Nemščina, Prometna in mobilnostna izobrazba, Stvarni pouk

## 4. Informatična izobrazba

### 4.1 Pomen prečne teme

Digitalizacija vpliva na zasebno in poklicno življenje in ga spreminja. Naprave informacijske in komunikacijske tehnologije se pojavljajo v družbenem vsakdanjiku in spreminjajo oblike komuniciranja in zaznavanje realnosti.

Način delovanja in učinki informacijskih in komunikacijskih tehnologij temeljijo na načelih, konceptih in metodah, ki jih je treba razložiti, o njih razpravljati in tako kritično kakor tudi v luči njihovih možnosti razmišljati o njihovih družbenih posledicah. V zavesti o posledicah in učinkih rabe določenih tehnologij naj bi učenke in učenci smiselno uporabljali informacijske in komunikacijske tehnologije v šoli in v vsakdanjiku.

Posredovanje informatične izobrazbe naj se pri tem udeležanja z uporabo vsakdanjega jezika, pa tudi z uporabo formaliziranega strokovnega jezika. Hitri tehnični razvoj pogojuje, da informatična izobrazba ni uporabljanje strojne in programske opreme, temveč razumevanje načel in osnovnih tehnologij. Tako je mogoče tudi prihodnji tehnični razvoj bolje oceniti in samostojno razvijati predznanja in sposobnosti.

### 4.2 Kompetenčni cilji ob koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- varno in odgovorno uporabljati informacijske tehnologije.
- razumeti in izvesti enostavna navodila in sami oblikovati navodila.
- uporabljati digitalne naprave in splet pri učenju.
- ustvariti in oblikovati digitalne risbe in slike.

- sami sebe doživljati kot samoučinkovite s tem, da kreativno in raznoliko koristijo digitalne tehnologije.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Glasba, Matematika, Nemščina, Nemščina kot drugi jezik za redne učenke in učence – dodatek k učnemu načrtu, Stvarni pouk, Tehnika in oblikovanje, Umetnost in likovno snovanje

## **5. Medkulturna izobrazba**

### **5.1 Pomen prečne teme**

Medkulturna izobrazba usposobi učenke in učence ravnati z raznolikostjo v diverzni družbi. Omogoča soočanje z aktualnimi družbenimi in kulturnimi razvojnimi tokovi in udeleževanje v njih. Upoštevanje človekovih pravic, ki so zapisane v različnih konvencijah o človekovih pravicah (npr. konvencija o pravicah žensk, konvencija o pravicah otrok, konvencija o pravicah invalidov), in demokratičnih načel je pomembna referenčna točka.

Medkulturna izobrazba ustvarja pogoje za šolsko klimo, ki jo označujejo združenost, strpnost in solidarnost, in prispeva k učnemu okolju na osnovi cenjenja in spoštovanja. Poleg tega je bistvena za osebni razvoj in gradi medkulturne dejavnostne kompetence učenk in učencev. Medkulturna izobrazba je zavezana človekovim pravicam in načelom človekovega dostojanstva in enakosti vseh ljudi in podpira razumevanje raznolikosti in ravnanja z njo, napravi potenciale vidne in uporabne ter prispeva h kompetenci za dialog znotraj razredne in šolske skupnosti. Začenja pri prejšnjih izkušnjah in gledanjih učenk in učencev in uporabi primerna izhodišča, da se ukvarjamo z raznolikostjo kultur, biografij in življenjskih vzorcev.

### **5.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole**

Učenke in učenci znajo

- zaznavati raznolike življenjske vzorce in biografije kot družbeno in šolsko normalnost in spoštljivo ravnati z njimi.
- zaznavati socialne, kulturne, jezikovne in druge skupne točke in razlike in razložiti njihov pomen.
- postavljati pod vprašaj izključujoče, rasistične, seksistične izpovedi in načine delovanja ter nastopati proti njim.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Glasba, Matematika, Nemščina, Pouk prvega jezika, Slovenščina, Stvarni pouk, Umetnost in likovno snovanje

## **6. Medijska izobrazba**

### **6.1 Pomen prečne teme**

Analogni in digitalni mediji služijo širjenju informacij, podpirajo procese sporazumevanja in razumevanja in širijo človekove možnosti izražanja. Z mediji obenem posredujemo tudi vrednote, orientacijo in svetovne nazore. Digitalni mediji omogočajo hitro, od kraja in časa neodvisno sporazumevanje. To daje možnosti za razvoj svetovljanstva in nadaljnji razvoj demokracije, vsebuje pa tudi nevarnost manipulacije. Medijska izobrazba naj prispeva k temu, da lahko ugotavljamo relacijo med temi možnostmi in tveganji. Pri medijski izobrazbi razmišljamo o različnih interesih, po katerih izbiramo informacije in njihove vsebine ter obliko njihovega posredovanja, in s tem bistveno prispeva k presojevalnim zmožnostim učenk in učencev.

Medijska izobrazba opogumlja učenke in učence, da kritično in kreativno uporabljajo medijske tehnologije in oblikujejo lastne medijske vsebine. S tem, da spoznavajo in koristijo

možnosti učinkovanja posameznih medijskih zvrsti, razširjajo učenke in učenci svojo samoučinkovitost in se lahko bolje sooblikujejo družbo in njen nadaljnji razvoj.

## 6.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- razmišljuječe zaznavati, razumeti in nenasilno oblikovati sporazumevalno delovanje.
- spoznavati in navesti merila za oblikovanje medijev.
- primerjalno analizirati medijske izdelke.
- kritično oceniti vsebine in oblikovanje medijev.
- oblikovati (in širiti) lastne medijske prispevke.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Glasba, Matematika, Nemščina, Stvarni pouk, Umetnost in likovno snovanje, Živi tuji jezik

## 7. Politična izobrazba

### 7.1 Pomen prečne teme

Politična izobrazba bistveno prispeva k participativnemu in inkluzivnemu oblikovanju družbe ter k uresničevanju in nadaljnjemu razvijanju demokracije in človekovih pravic. Politična izobrazba se naslanja še posebej na priporočila in smernice konvencije o pravicah otrok in na referenčni okvir o kompetencah za demokratično kulturo Sveta Evrope, ki poudarjajo veliko pomembnost politične izobrazbe in pravice mladih ljudi do nje.

Temeljni cilj politične izobrazbe je v tem, „da učim se ne samo posredujemo znanje, razumevanje in kompetence, temveč da jih tudi usposobimo za to, da želijo postati v družbi aktivni, v službi človekovih pravic, demokracije in vladavine prava“ (listina Evropskega sveta o izobraževanju za aktivno državljanstvo in človekove pravice 2010). Politična izobrazba predstavlja sporne teme v družbi tudi pri pouku kot sporne, se izogiba vsaki obliki indoktrinacije in ima za cilj politično samoodločno državljanstvo in samoodločnega državljana.

Politična izobrazba se orientira po življenjskih navezavah, interesih in prejšnjih izkušnjah učenk in učencev, se loteva aktualnih političnih vprašanj (kot so npr. klimatska pravičnost, trajnostno življenje in gospodarjenje, varstvo okolja, migracija) in se pri pouku ukvarja z mnogimi oblikami politične komunikacije (npr. igre vlog, igre načrtovanja, otroški in mladinski parlament). Posreduje razumevanje za krajevne in globalne povezave in težave človeštva in pojasnjuje, da so pravična razdelitev in koriščenje resursov, pravičen mirovni in varnostni red in upoštevanje človekovih pravic pogoji za mirno sožitje na tem svetu.

### 7.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- navesti demokratične možnosti soodločanja na občinski ravni in jih koristiti na šolski ravni.
- spoznavati družbena vprašanja in politična področja in njihove globalne povezave in opisati pomembnost za njihovo lastno življenje.
- zavzemati na različna stališča glede političnih stvarnih pojavov in problemov ter jih raznoliko predstaviti.
- izoblikovati lastno mnenje, ga izpovedati in spoznati možnosti lastnega delovanja.
- kazati razumevanje za globalne povezave in nakazati možnosti lastnega delovanja.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Matematika, Nemščina, Slovenščina, Stvarni pouk, Umetnost in oblikovanje, Živi tuji jezik

## 8. Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakih možnosti

### 8.1 Pomen prečne teme

Enakost spolov je zasidrana kot univerzalna človekova pravica v več mednarodnih sporazumih, tako kot samostojni cilj kakor tudi kot prečna tema (npr. Agenda ZN 2030 / cilji trajnostnega razvoja (Sustainable Development Goals, SDGs): SDG 4 Kakovostno izobraževanje in SDG 5 Enakost spolov; Istanbulska konvencija Evropskega sveta o preprečevanju in boju proti nasilju nad ženskami; Konvencija ZN o pravicah žensk). Tako smo prepoznali enakost spolov kot pomemben vzvod za nadaljnji razvoj družb v smeri trajnosti, demokracije in nenasilja. Z zapisom v avstrijski zvezni ustavi je pospeševanje enakosti spolov določeno tudi kot naloga države. Izobraževanje ima pri tem osrednjo vlogo.

Na področju šole ustvarja refleksivna pedagogika o vlogi spolov z vidika enakosti spolov primerna učna okolja, v katerih se lahko ukvarjajo vse učenke in učenci ob profesionalnem spremstvu iz različnih zornih kotov s temami vloge spolov. To se lahko dogaja tako na predmetni ravni kakor tudi na osebni ravni (npr. ukvarjanje s seksizmom in vprašanji identitete). Taki učni procesi ustvarjajo védenje in zavest o dejavnikih in pogojih neenakosti spolov in njihovi spremenljivosti, s čimer je mogoče tudi krepiti pripravljenost se zavzeti za več enakosti v vsakdanjiku.

Ko se s tem ukvarjamo, je mogoče spoznati in preseči stereotipna pripisovanja spolom ter širiti lastne življenjske in poklicne perspektive.

Tudi refleksivna metodika in didaktika o vlogi spolov lahko podpira učenke in učence pri tem, da razvijajo oz. širijo svoje potenciale in interese (npr. na področju MINT, kreativnosti ali nege) ter tako z razmislekom sprejemajo odločitve za lastno načrtovanje poklica in življenja.

### 8.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- razložiti pojme kot „predsodki“ in „klišijske vloge“ ob primerih iz lastnega življenja in izkušenj (npr. pripisovanje sposobnosti), si sami ustvariti mnenje o tem in ga izraziti.
- se drug z drugim sporazumevati brez predsodkov in nagovoriti klišijske vloge v vsakdanjih položajih ter v šoli in v poklicih.
- vejo, da je v avstrijskih zakonih zasidrano načelo enakih pravic za spole in da mora država ščititi te pravice.
- razvijati zaupanje v lastne sposobnosti in interese, jih izraziti in ne izgubiti poguma zaradi s spolom povezanih predsodkov in klišajev.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Nemščina, Stvarni pouk, Tehnika in oblikovanje, Umetnost in likovno snovanje

## 9. Spolna pedagogika

### 9.1 Pomen prečne teme

Celostna spolna pedagogika se vsebinsko ravna po „standardih za spolno vzgojo“ WHO (WHO 2011). Spolna pedagogika obsega usvajanje védenja, ki temelji na dokazih, in kompetenc, ki vodijo do pozitivnega pristopa k spolnosti, pozitivnega osnovnega odnosa do samega sebe in lastnega ugodja. Pozitivni odnos do lastnega telesa je tako pogoj za lastno spoštljivo in zaščitno ravnanje z lastnim telesom, pa tudi za pozitivni stik z drugimi ljudmi. Informacije naj zato ocenimo pod individualnimi, socialnimi, medicinskimi in etičnimi vidiki.

Velikega pomena so informacije o spolnosti v digitalnih medijih, o katerih je treba kritično razmisliti, da lahko spoznamo morebitne mite. Paziti je treba na to, da upoštevamo zahtevo po pluralnosti in prepoved indoktrinacije in spoštljivo udejanjimo ukvarjanje z drugačnimi nazori. To so pomembni pogoji za spoštljivo držo pri učenkah in učencih.

## 9.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- zaznavati, poimenovati in opisati lastno telo, telesni razvoj in reakcije.
- starosti primerno razložiti plodnost in nastanek nosečnosti oz. rojstvo dojenčka.
- zaznavati lastne občutke (npr. veselje, strah, naklonjenost, samota), želje, meje in potrebe in jih starosti primerno izraziti ter le-te zaznavati, sprejeti in spoštovati pri drugih.
- spoštovati raznolikost ljudi glede na spolno orientacijo, telo in spolno identiteto.
- postavljati vprašanja in se ob težavah obrniti na pravilne osebe ali ustanove.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Glasba, Nemščina, Stvarni pouk, Umetnost in likovno snovanje

## 10. Jezikovno izobraževanje in branje

### 10.1 Pomen prečne teme

Jezikovna izobrazba in bralne sposobnosti zavzemajo v izobraževalnem procesu ključno funkcijo, ker predstavljajo bistvene pogoje za uspešno strokovno učenje v vseh učnih predmetih: čim bolje so razvite, tem lažje morejo učenke in učenci spremljati pouk, ciljno usmerjeno poiskati informacije v besedilih, samostojno usvojiti védenje in ga deliti z drugimi. Poleg poslušanja in pisanja so govorjenje in bralne sposobnosti bistvene za odkrivanje svetov védenja in izkušenj. Navedene kompetence te prečne teme tako še posebej prispevajo k povečanju pravičnosti glede enakih možnosti in izobraževanja in k individualnemu oblikovanju identitete.

Jezikovno zavedna drža učiteljic in učiteljev ter pouk, ki daje jezikovno občutljive učne ponudbe, sta pogoja, da lahko učenke in učence dobro spremljamo in podpiramo v njihovem jezikovnem in bralnem razvoju. Cilj pospeševanja branja je, da lahko vse učenke in učenci uporabljajo kulturno tehniko branja kot dostop do sveta pisave in do drugih znakovnih sistemov, ki se dajo interpretirati (kot npr. grafikoni, slike, simboli, filmi, slušna besedila itd.).

Z vključevanjem prvih, drugih in izvornih jezikov v pouk je mogoče pospeševati jezikovni repertoar učenk in učencev ter senzibilizacijo za jezikovno raznolikost in zavedanje o njej. Posebnega pomena imajo pri tem manjšinski jeziki v Avstriji živečih narodnih skupnosti.

### 10.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- razlikovati med pogovornim/vsakdanjim in izobraževalnim jezikom in ob navodilu udejanjiti izobraževalni jezik.
- poiskati bistvene informacije v starostnemu razvoju primernem izobraževalnojezikovno oblikovanem besedilu.
- uporabljati bralne strategije za razumevanje besedila (globalno branje, selektivno branje, poglobljeno branje).
- opisati, razložiti in utemeljiti dogajanja, pojave in poteke z uporabo specifičnega strokovnega besedja.
- spoznavati podobnosti jezikov in jezikovne rabe in razlike med njimi.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Glasba, Matematika, Slovenščina, Tehnika in oblikovanje, Umetnost in likovno snovanje, Živi tuji jezik

## **11. Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj**

### **11.1 Pomen prečne teme**

Izkoriščanje naravnih virov, izguba biotske raznovrstnosti in posledice podnebnih sprememb ogrožajo življenjske osnove sedanjih in prihodnjih rodov ter zahtevajo odgovorna dejanja. Okoljska izobrazba želi pospeševati kompetence in držo za demokratično oblikovanje trajno naravnane družbe, ki sta ji pomembna skrb varovanje resursov/naravnih virov in pravičnost njihove razdelitve. Cilj je usposobiti učenke in učence, da lahko odgovorno presojujejo in delujejo v napetostnem polju med individualnimi in družbenimi ter ekološkimi in ekonomskimi interesi.

Pouk naj senzibilizira za teme in potrebe varstva narave, živali in okolja in za oblikovanje okolju prijaznega vsakdanjika. Primerne metode so predvsem srečanja z naravo, projektni pouk, raziskujoče in odkrivajoče učenje (npr. gojenje šolskega vrta) in izpeljava iger vlog, načrtovanja in simulacije. Poleg razumevanja za ekosisteme je treba pogosteje vključevati vprašanja, ki se ravna po interesih učenk in učencev in aktualnem dnevnem in svetovnem dogajanju. Kot jedrne teme razumemo mdr. biotsko raznovrstnost in varstvo vrst; podnebne spremembe in varstvo podnebja; življenjska okolja in njihovo povezovanje in varstvo tal, vode, zraka, gozdov in morij; trajnostno in socialno pravično rabo virov in energije; preprečevanje odpadne hrane, odpadkov in emisij; recikliranje; prehrano in odgovorno potrošništvo.

### **11.2 Kompetenčni cilji ob koncu osnovne šole**

Učenke in učenci znajo

- raziskovati življenjska okolja bližnje okolice z okoljskega vidika in pri tem spoznavati lokalne in globalne povezave.
- razmišljati o ekoloških krogotokih in odgovornem koriščenju virov in se primerno vesti.
- zaznavati okolje z vsemi čuti in razvijati pozorno ravnanje s samimi sebe, s soljudmi in z okoljem.
- navesti značilnosti narave in okoljsko zavednega ravnanja in spoznati pomen lastnih dejanj.
- se samostojno informirati o ustanovah in ukrepih glede okoljskih tem.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Glasba, Nemščina, Prometna in mobilnostna izobrazba, Stvarni pouk, Tehnika in oblikovanje, Umetnost in likovno snovanje

## **12. Prometna in mobilnostna izobrazba**

### **12.1 Pomen prečne teme**

Prometna in mobilnostna izobrazba omogoča učenkam in učencem, da se samostojno in trajnostno gibajo v prometu ter se ukvarjajo z njegovimi učinki za zdravje in okolje ter z razvojem v prihodnost naravnane podnebju prijazne mobilnosti. Učenke in učenci se učijo pri pešačenju, kolesarjenju ali kot potnice in potniki, da so varno, zdravo, samostojno ter socialno in okolju prijazno mobilni. Vpogledi in spoznanja glede zakonskih predpisov in pravil naj zagotavljajo dobro socialno sožitje in lastno varnost pri udeležbi v prometu.

Šolska prometna in mobilnostna izobrazba ima poleg tega nalogo, da predstavlja kompleksni, povezani sistem prometa in se ga loteva iz različnih zornih kotov glede porabe

prostora in virov, varstva podnebja, prometne varnosti, ekoloških in družbenih učinkov ter senzibilizira za potrebe okolju prijazne mobilnosti. Ob dnevih prometne varnosti in mobilnosti je mogoče primerno udeležiti te teme pri pouku.

### 12.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- oceniti nevarnosti, ko so na poti peš ali s kolesom, in se primerno vesti.
- razmišljati o lastnem vedenju v prometu in tako delovati varno, obzirno in prometu primerno ter prevzeti odgovornost zase in za druge.
- spoznati in podpreti osebe, ki nadzorujejo promet, ter starosti primerno ravnati ob nesrečah ali izrednih razmerah.
- zavzeti okolja se zavedajočo držo in s tega vidika sklepati o lastni mobilnosti.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Glasba, Nemščina, Slovenščina, Stvarni pouk, Umetnost in likovno snovanje

## 13. Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba

### 13.1 Pomen prečne teme

Proizvodnja blaga, ponudba storitev, trgovina in potrošnja ter njun učinek na podjetja, oblikovanje cen, trgi (mdr. trg dela, finančni trg, tržnice in borze) in dodana vrednost so primeri za (globalne) gospodarske teme, ki vplivajo tudi na življenjsko realnost učenk in učencev ter porajajo družbena in ekološka vprašanja. Pri gospodarski, finančni in potrošniški izobrazbi naj bi usposobili mlade ljudi, da kompetentno, zavedajoči se odgovornosti in zrelo sodelujejo v gospodarskih procesih, se znajdejo in oblikujejo utemeljeno mnenje.

Usvojene kompetence naj podpirajo učenke in učence, da morejo delovati samoodločno in starosti primerno na dejavnostnih področjih zasebnega gospodinjstva (npr. plačano in neplačano delo, dohodek, potrošnja, denar, varčevanje, investiranje, pravice in dolžnosti potrošnic in potrošnikov, reklama), sveta dela in interesnega zastopstva (npr. delojemalka/delojemalec, podjetnica/podjetnik) in družbe (npr. država in skupnost, davki in javni izdatki, samoodločanje in soodločanje, blaginja in trajnostni razvoj).

### 13.2 Kompetenčni cilji na koncu osnovne šole

Učenke in učenci znajo

- oceniti nabavno vrednost, navesti nabavne možnosti za blago in opraviti starosti primerne nakupe.
- skrbno ravnati z denarjem ter poznajo prednosti in slabosti različnih oblik varčevanja in zadolževanja.
- analizirati svoje potrošniško vedenje in merila trajnostne potrošnje, razmišljati o funkciji reklame ter oceniti učinke lastne potrošnje.
- starosti primerno opisati gospodarske strukture (npr. podjetja, delojemalke in delojemalci, potrošnja, proizvodnja, pot blaga) in povezave (npr. okolje, blaginja, trg dela).
- razložiti pomen izobrazbe in izobraževanja za družbo in posameznico/posameznika ter navesti vzroke za uboštvo in bogastvo.

Predmetni učni načrti za usvajanje kompetenc te prečne teme: Gibanje in šport, Glasba, Matematika, Nemščina, Stvarni pouk, Tehnika in oblikovanje, Umetnost in likovno snovanje, Živi tuji jezik

## **PETI DEL**

### **ORGANIZACIJSKI OKVIR**

Bistvena zahteva tega učnega načrta je, da podpirajo učiteljice in učitelji medpredmetni razvoj kompetenc ter povezano učenje učenk in učencev čez predmetnospecifične meje. Da za to ustvarimo na posamezni šoli najboljše mogoče pogoje, je treba pri branju, interpretaciji in konkretni uresničitvi učnega načrta poleg zakonsko določenih okvirnih pogojev konstruktivno pomisliti tudi na specifične dejavnike posamezne šole, kot so regionalne danosti in potrebe, posebne sposobnosti učiteljic in učiteljev, učenk in učencev ali posebne oblike šolske opreme. Prav tako se je treba odločiti glede oblikovanja šolskoavtonomno svobodnih področij pred ozadjem, da lahko učenke in učenci čim bolj dosežejo zastavljene cilje ljudske šole in v njih predpisane kompetenčne cilje ter specifične cilje posamezne šole oz. šolskega grozda/clustra.

#### **1. Realizacija učnega načrta na posamezni šoli**

Naloga vodje šole oz. šolskega grozda/clustra in učiteljic in učiteljev je opredmetiti/konkretizirati predpise in cilje učnega načrta za lastno šolo oz. šolski grozd, da usmerjeno oblikujejo razvoj šole in pouka. Predpisi učnega načrta se pri tem razumejo kot obvezne referenčne točke za konkretno poučevanje. Tako dobijo učiteljice in učitelji izhodiščne točke za vsakdanjo poučevalno prakso (od priprav prek oblikovanja pouka tja do ocenjevanja).

Razvijanje in prednostno razvrščanje konkretnih ciljev in ukrepov za razvoj šole in pouka se dogaja ob upoštevanju specifične izhodiščne situacije šole oz. šolskega grozda, šolskega okolja (vključno s kulturnimi dobrinami avtohtonih narodnih skupnosti v Avstriji), individualnih pogojev učenja učenk in učencev ter šolskega profila in šolskega razvojnega načrta.

Cilji in predpisi učnega načrta se tako prenesejo v obliki preverljivih in jasnih kakovostnih zahtev na poučevanje ter razvojne in usklajevalne dosežke celotne šole (vklj. z medpredmetnimi učnimi okolji) na lastno posamezno šolo/šolski grozd. Kakovostne zahteve, ki se razvijajo, so tudi osnova za (samo-) evalvacijo glede doseganja teh zahtev.

#### **2. Svobodna področja, ki jih oblikuje šola**

Kako oblikujemo svobodna področja na šoli, pridelamo in dogovorimo v demokratičnem procesu z vključitvijo vseh šolskih partnerjev, po smernicah kvalitetnega okvira za šole. Pogoji za realizacijo šolskoavtonomnih določil učnega načrta je posvetovanje ali sklepanje v šolskem forumu oz. razrednem forumu vsakokratne ljudske šole po zakonskih predpisih.

Vsebinske in tematske ponudbe in kompetence, po katerih stremimo, je treba uskladiti z izobraževalno nalogo ljudske šole ter z ohranitvijo prestopnih možnosti v oblike nadaljevalnih šol.

V smislu izboljšanja tujejezične kompetence je mogoče izvajati „Content and Language Integrated Learning – CLIL“. Pod pojmom „Content and Language Integrated Learning“ se razume raba tujega jezika za integrativno posredovanje učnih vsebin in jezikovnih kompetenc zunaj pouka tujega jezika. Pri tem je treba zagotoviti, da tudi v učnem jeziku pravilno usvojimo strokovni jezik vsakokratnega učnega predmeta. Od te ureditve izvzeti so učni jezik in tuji jeziki.

Pri skupnem vodenju šolskih stopenj na osnovni stopnji I je mogoče po § 13 odst. 1 Zakona o šolski organizaciji dodatno dodeliti ustrezno izobraženo učiteljico oz. učitelja za otroke, ki še niso zreli za šolo. Isto velja v razredih, v katerih poučujemo otroke s potrebo po

posebnopedagoškem pospeševanju, ali za redne učenke in učence z drugim prvim jezikom kakor nemščino, pri katerih ugotovimo nadaljnjo potrebo pospeševanja v učnem jeziku. Če se zaradi prenizkega števila učenk oz. učencev združi več šolskih stopenj v enem razredu, lahko dovoli pristojna šolska oblast po prošnji vodje šole za ločeno poučevanje obveznih predmetov „Nemščina“ in „Matematika“ do skupaj 5,5 tedenske ure.

Učni predmeti z eno uro na teden lahko poučujemo z dvema urama v vsakem drugem tednu med celim učnim letom.

### **3. Zvišanje oz. znižanje obsega ur obveznih predmetov**

Med šolskoavtonomnimi možnostmi oblikovanja je mogoče na 1. do 4. šolski stopnji ljudske šole zvišati oz. znižati število letnih tedenskih ur na področju obveznih predmetov za skupaj največ štiri ure.

Skupno število ur v obveznem predmetu Gibanje in šport v obsegu desetih letnih tedenskih ur se ne sme podkoračiti. Popolna opustitev kakega učnega predmeta na šolski stopnji ni dopustna. Skupno število ur v višini 90 tedenskih ur se ne sme preseči.

Če se za dani učni predmet šolskoavtonomno zviša oz. zniža obseg ur v primerjavi s subsidiarnim predmetnikom, je treba vsekakor ustrezno dopolniti oz. skrajšati „Kompetenčne opise in uporabna področja, učno snov“ in po potrebi „Izobraževalno in učno nalogo“ ter „Didaktična načela“. Pri širitvi učne ponudbe znotraj danih učnih predmetov naj gre za poglobitveno širitev, ki upošteva posebne interese in nadarjenosti učenk in učencev in ne sme prezgodaj obsegati izobraževalnih vsebin drugih oblik šol na bistvenih področjih.

### **4. Dolžina učne enote**

Dolžina učne enote v ljudski šoli naj se ravna predvsem po zmožnostih koncentracije in učenja otrok in je odvisna od vsakokratne naloge in tematskega področja. Zato se na splošno ni treba – z izjemo prostorsko oz. osebno vezanega pouka (npr. Gibanje in šport, Tehnika in oblikovanje) – orientirati po šolskoorganizacijski časovni enoti „učne ure“, pri čemer je treba pomisliti na to, da je treba upoštevati v predmetniku določeno skupno število ur. V urniku je treba vsekakor izkazati prostorsko in osebno vezane učne ure. Druge učne enote učnega dne je mogoče izkazati pod skupnim poimenovanjem (celostni pouk). Poleg tega je načelno treba poskrbeti za ustrezno mero dnevnega gibalnega časa za učenke in učence.

Obvezna vaja „Živi tuji jezik“ se poučuje integrativno, tj. v krajših enotah medpredmetno v obsegu po 32 letnih ur na 1. in 2. šolski stopnji. Obvezna vaja „Prometna in mobilnostna izobrazba“ se poučuje integrativno na vsaki šolski stopnji v obsegu po deset letnih ur.

### **5. Predšolska stopnja**

Pri obveznih vajah je treba prilagodljivo oblikovati učna okolja za vse otroke in individualne pospeševalne ukrepe. Paziti moramo na menjavanje učnih področij in socialnih oblik, individualnih in socialnih učnih časov ter dela in odmorov, prav tako na izravnavanje kognitivne, afektivne in psihomotorične učne dimenzije. Pri dolžini učnih faz je treba upoštevati vidike obremenljivosti in oblikovanih dob oddiha.

V prvi vrsti je treba predvidevati aktivnosti v majhnih skupinah; te podpirajo aktiviranje in motiviranje učenk in učencev in omogočajo njihovo individualno pospeševanje. Usmerjeni ukrepi pospeševanja naj ne privedejo do pritiska pri izvedbi in preobremenitve. Natančno opazovanje in razumevanje za kognitivno, fizično, emocionalno in socialno obremenljivost otrok sta pogoj. Domače naloge na tej stopnji niso predvidene.

### **6. Inkluzivni pouk in pospeševanje učenk in učencev s potrebo po posebnem pedagoškem pospeševanju**

V smislu uspevajoče inkluzije sodelujejo vse pri pouku udeležene osebe in izbirajo inkluzivne oblike dela in učenja, ki so zapisane tudi v pospeševalnem konceptu posamezne šole. Ta vsebuje tudi spodbudo za projekte, ki prispevajo k temu, da se odpravljajo ovire in krepi udeležba vseh učenk in učencev.

Pouk učenk in učencev s potrebo po posebnem pedagoškem pospeševanju stremi po učnih ciljih ljudske šole na osnovi zahtev njihovega vsakokratni oviri ustreznega učnega načrta in upoštevanja njihovih individualnih učnih pogojev.

Posebno pedagoško pospeševanje podpira otroke in mlade ljudi s specifično potrebo po pospeševanju pri pridobivanju izobrazbe, ki ustreza njihovim individualnim možnostim, s ciljem šolske in poklicne vključitve, udeležbe v družbi in samostojnega oblikovanja življenja z usvajanjem ključnih kvalifikacij in kompetenc.

## **7. Šolske naloge**

V učnih predmetih Nemščina in Matematika je treba na 4. šolski stopnji pisati po štiri do šest šolskih nalog v šolskem letu. Pri tem je treba zagotoviti, da sta v drugem semestru po najmanj dve šolski nalogi.

Za učenke in učence, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku, je treba predvideti v učnih predmetih Nemščina in Slovenščina na 4. šolski stopnji po tri šolske naloge in v učnem predmetu Matematika štiri do šest šolskih nalog. Pri tem je treba zagotoviti, da sta v drugem semestru po najmanj dve šolski nalogi.

## **8. Pospeševalni pouk**

Pospeševalni pouk predstavlja enega osnovnih ukrepov v smislu § 19 odst. 3a Zakona o šolskem pouku („sistem zgodnjega opozorila“), da obvarujemo šolskega neuspeha učenke in učence, prizadete ali ogrožene od padca zmogljivosti. Poleg tega predstavlja pospeševalni pouk dodatno učno ponudbo za učenke in učence, ki dobijo že zgodaj v učnem letu v učnem predmetu težave.

Usmerjeno pospeševanje predpostavlja natančno in občuteno opazovanje, ob pomoči diagnostičnih orodij. Iz teh opažanj se porajajo hipoteze o razvojnih možnostih in izvajajo ustrezni ukrepi.

Učenke in učenci so obvezani, da obiskujejo pospeševalni pouk, če ugotovi razredna učiteljica/razredni učitelj ali poučujoča učiteljica/poučujoči učitelj, da je pospeševanje potrebno (§ 12 odst. 6 Zakona o šolskem pouku).

Pospeševalni pouk se lahko izvaja ali v za to predvideni pospeševalni uri po predmetniku ali integrativno v pouku. Predvideno trajanje pospeševalnega pouka, obliko pospeševanja in učni predmet, v katerem se pospešuje (Nemščina, Slovenščina in/ali Matematika) je treba zapisati v pospeševalnem konceptu.

Za redne učenke in učence z drugim prvim jezikom kot nemščino je mogoče dodatno k ponudbi pospeševalnega pouka ponuditi poseben pospeševalni pouk v obsegu do šest tedenskih ur. Ta pospeševalni pouk se ravna po dodatku k učnemu načrtu Nemščina kot drugi jezik in ga je mogoče izvajati tako vzporedno k pouku obveznih predmetov ali pa tudi skupaj z njimi. Ob potrebi je dovoljeno celoletno izvajanje tega pospeševalnega pouka. Če obsega ta pouk več kot dve tedenski uri, je mogoče sodelujočim učenkam in učencem skrajšati skupno število tedenskih ur obveznih predmetov za do tri tedenske ure.

## **9. Oblikovanje prehodov**

Pedagoško oblikovanje obdobja vstopa v šolo in izstopa iz šole je posebnega pomena. Prve izkušnje mnogokrat trajno vplivajo na učenke in učence, v času zaključevanja in prehajanja je treba učenke in učence korakoma in usmerjeno pripraviti na nove oblike dela in organizacije.

Da ustvarimo pogoje za čim bolj uspešen prehod, morajo učiteljice in učitelji sodelovati z vzgojnimi upravičenkami in upravičenci. Starše, učenke in učence je treba dodatno seznaniti z nalogami in pogoji različnih vrst šol in jim še posebej na 4. šolski stopnji svetovati glede nadaljnje izobraževalne poti (§ 3 odst. 1 zadnji stavek Zakona o šolski organizaciji).

To sodelovanje podpira:

- skupno svetovanje o ukrepih za najboljše mogoče pospeševanje otroka, na predšolski stopnji s pogledom na celotni otrokov razvoj
- medsebojno seznanjanje in izmenjavanje o oblikah vzgoje v šoli in doma
- informacija staršev o ciljih in oblikovanju pouka ter o individualnem stanju otrokovih dosežkov
- intenzivni stik z vzgojnimi upravičenkami in upravičenci, če potrebuje otrok za opravljanje osnovne stopnje I tri leta: uskladitev pričakovanj in zahtev, izognitev preobremenitvam

Za uspešen vstop v šolo in individualno pospeševanje otrok je potrebno in v pomoč sodelovanje učiteljice oz. učitelja z drugimi ustanovami, še posebej vzpostavitev stikov z otroškim vrtcem.

Dragoceno pomoč lahko ponuja šolskopsihološka služba, šolska zdravnica oz. šolski zdravnik in eventualno nadaljnji učiteljice in učitelji, ki poučujejo v razredu, ter po potrebi oddelek strokovnega področja za inkluzijo, diverziteto in posebno pedagogiko na Izobraževalni direkciji itd. Tudi stalni stiki s predhodnimi in nadaljevalnimi izobraževalnimi ustanovami zagotavljajo čim bolj uspešajoče prehode.

Prehitri rasti učnih zahtev v času začetka šolanja se je treba prav tako izogibati kakor tudi preveliki oz. prenizki zahtevnosti pri menjavi šolskih stopenj. Za to je treba koristiti oblikovalne možnosti učnega načrta predšolske stopnje in nadaljnjih šolskih stopenj. Stremeti je treba po ustrezni delovni drži, ki jo med drugim označujejo natančnost, skrbnost in vzdržljivost, a tudi vključuje pripravljenost pomagati in obzirnost.

Kot zelo priporočljivi so se izkazali skupni projekti medsebojnega spoznavanja z nadaljevalnimi šolami (npr. poskusni dnevi, šolski prazniki, dnevi odprtih vrat, obiski v oddajajoči oz. sprejemajoči šoli).

## **10. Odpiranje šole in pouka**

Na šolo kot organizacijo vpliva tudi njeno okolje (predel mesta, občina, regija). Upoštevanje teh okolij odpira učne možnosti za učenke in učence ter učiteljice in učitelje.

Možnosti za odpiranje šole navzven obstajajo z vključevanjem obšolskih krajev učenja oz. dopolnitve po učnem načrtu predvidenega pouka, npr. s šolskimi prireditvami ter obšolskimi kooperacijami z drugimi izobraževalnimi ustanovami, podjetji in obrati, socialnimi partnericami in partnerji, zastopstvi delojemalk in delojemalcev, društvu narodnih skupnosti, nevladnimi organizacijami, športnimi društvu ali umetnostnimi in kulturnimi ustanovami. Nazornost, povezanost z vsakdanjikom in primernost starosti so pomembna načela, ki jih velja pri tem upoštevati.

Odpiranje šole navznoter pomeni povabiti v pouk osebe iz okolice šole in zunanje strokovnjakinje in strokovnjake, da posredujejo svoje izkušnje, spretnosti in znanja učenkam in učencem. Vključevanje zunanjih oseb učiteljic in učiteljev ne odvezuje njihove glavne

dolžnosti poučevanja in vzgajanja. Navzočnost učiteljic in učiteljev pri pouku se predpostavlja, prav tako naprej izvršujejo pouk (pri- in posprava pouka ter poučevanje z vključevanjem strokovnjakinj in strokovnjakov).

Pri vzgojnem in poučevalnem delu imajo poseben pomen neposredna srečavanja z nemškim in slovenskim jezikom v vsakdanjem življenju (tudi zunaj šolskega poslopja). Pri učenju jezika narodne skupnosti se morejo izkoristiti lokalni resursi pri projektih in kooperacijah z obšolskimi področji (npr. stari starši, starši, društva, vas, mestna četrt, gospodarstvo itd.).

### **11. Pospeševanje nadarjenosti in nadarjenih**

Pospeševanje nadarjenosti, ki vključuje pospeševanje nadarjenih, meri na celostni razvoj osebnosti in uresničitev individualnih potencialov in interesov vseh učenk in učencev kot konkretnih zmožnosti in spretnosti. Pri tem so vključene kognitivno-intelektualne, emocionalno socialne, glasbeno-kreativne in umetnostne ter športne zmožnosti. Poleg ustreznih didaktičnih ukrepov individualiziranja in diferenciranja v vsakdanjem pouku se ta cilj upošteva tudi z organizacijskimi ukrepi. K organizacijskim ukrepom za posebno pospeševanje učenk in učencev z visoko zmogljivostjo in pripravljenostjo zanj štejejo mdr. predčasen vstop v šolo, menjava/preskok šolske stopnje, omogočanje sodelovanja pri natečajih, neobveznih vajah in prostih predmetih ter obšolskih dodatnih ponudbah.

### **12. Oskrbovalni načrt za celodnevne oblike šol (= CDŠ)**

V celodnevni obliki šol otrok – po posamezni ponujeni obliki – ne samo poučujemo, temveč poleg tega tudi pospešujemo in oskrbujemo v učnih in prostočasnih fazah. Oskrba v celodnevni obliki šol obsega predmetni učni čas, individualni učni čas in prosti čas (vključno s prehrano).

Oskrbo lahko organiziramo tako prepredeno s poukom ali ločeno od njega (od kosila kot popoldanska oskrba oz. ločeno vodena CDŠ). V dvojezičnih šolah **na veljavnostnem območju** manjšinskega šolskega zakona za Koroško se morata uporabljati v času oskrbe nemščina in slovenščina v približno enakem obsegu.

Naloge oskrbe so:

#### **na splošno:**

- individualno pospeševanje interesov in nadarjenosti
- socialno učenje, krepitev sožitja in oblikovanje osebnosti
- jezikovno pospeševanje
- pospeševanje branja
- pospeševanje zdravstvene zavesti vklj. z izobraževanjem o prehranjevanju
- pospeševanje refleksivnosti o vlogi spolov in diverzitetne kompetence
- pospeševanje zavedanja o trajnostni uporabi virov

#### **učni časi:**

- pospeševanje motivacije za učenje
- utrjevanje predelane učne snovi
- podpora pri šolskem uspehu
- navajanje k samostojni organizaciji učenja

#### **prosti čas:**

- oddih

- individualni prostori svobode
- motiviranje k telesnemu gibanju – dopolnilne gibalne enote
- pospeševanje kreativnosti
- spodbujanje smiselnega oblikovanja prostega časa

### 12.1 Koncept in načrtovanje CDŠ

Medsebojno učinkovanje pouka, učnega in prostega časa ter konkretne ponudbe je treba vsebinsko in organizacijsko-konceptualno uskladiti s srednje- in dolgoročnim načrtovanjem ter zapisati v za posamezno šolo specifičnem konceptu CDŠ. Koncept CDŠ se posreduje Izobraževalnim direktijam, redno prenavlja in preverja. Tako učenke in učence kakor tudi vzgojne upravičenke in upravičence seznanimo z organizacijo in vsebinami ponudb CDŠ.

Med poukom in celodnevnimi ponodbami obstaja učenju ustrezna ritmizacija. Kjer je možnost za to, naj bi predvidevali dejavnosti na prostem in tudi oskrbo na dislociranih krajih oskrbe (izleti in ekskurzije). Šola sodeluje pri oblikovanju oskrbe z obšolskimi partnericami in partnerji.

Glede učnih ciljev, ki naj se dosežejo, in učnega napredka posameznih učenk in učencev ter glede količine in kakovosti nalog iz pouka (npr. domače vaje) se pedagoginje in pedagogi poučevalnega dela in pedagoginje in pedagogi oskrbovalnega dela redno izmenjujejo. Pomemben prispevek k pedagoški diagnostiki je preko tega lahko redno usklajevanje o otrokovih razvojnih in učnih napredkih, ki jih zaznava oskrbovalna oseba, z zaznavami vzgojnih upravičenk in upravičencev.

### 12.2 Učni časi

Učni časi služijo utrjevanju in pospeševanju poučevanega v pouku (npr. z domačimi vajami) ter individualnemu pospeševanju učenk in učencev, ne pa obdelavi novih učnih vsebin. Oblikovati jih je treba strukturirano. Učna oskrba prevzema nalogo podpiranja in ne nadoknadenja pouka.

Učenke in učenci naj se usposobijo, da samoodgovorno opravljajo individualno učno delo. V smislu individualne oskrbe je treba izvajati notranje diferenciranje in pogosto delati v majhnih skupinah ali v fazah posamičnega dela, predvsem če se skupaj oskrbujejo učenke in učenci iz različnih razredov.

Naloge iz poučevalnega dela (domače vaje) je treba načelno v dogovoru med pedagoginjami in pedagogi poučevalnega dela in temi oskrbovalnega dela (učni čas) dati tako, da jih je po možnosti mogoče opraviti med učnim časom.

#### **Predmetni učni čas**

- Predmetni učni čas obsega tedensko dve do štiri ure. V šolski avtonomiji je mogoča drugačna določitev, pri čemer naj ne bi predvidevali več ur na en dan.
- V predmetnem učnem času je treba z ustreznimi vajami utrditi obdelano učno snov. Nove učne snovi se ne sme obdelati.
- V smislu individualiziranja je treba dati prednost odprtim oblikam dela z usmerjeno sestavljenimi paketi nalog.

Podpora pedagoginj in pedagogov sme biti samo tolikšna, da ostaja opravilo dane naloge samostojno delo učenke in učenca. Dati je treba pripravljene učne spodbude za poglobljanje in pospeševanje specifičnih interesov in nadarjenosti.

#### **Individualni učni čas**

- Individualni učni čas obsega tedensko štiri ure. V šolski avtonomiji je mogoča drugačna določitev.
- V središču individualnega učnega časa je samostojno poglobljanje tem in danih nalog.
- Oskrbovalne pedagoginje in pedagogi na najboljši mogoči način individualne učne podpore spremljajo vsako učenko in vsakega učenca v individualnem učnem času.
- S posredovanjem učnih tehnik podpirajo učenke in učence pri tem, da učinkovito oblikujejo samostojno učenje (opravljanje danih nalog iz pouka, kot npr. domače vaje, ponavljanje učne snovi, priprava na preverjanja itd.).

Organizacija in struktura učnega časa naj pospešuje samostojno učenje, pri čemer podpiramo učenke in učence po potrebi. Da zagotovimo namerno individualno učno podporo in pospeševanje, je treba izvajati primerne ukrepe. Le-ti se usklajujejo med pedagoginjami in pedagogi poučevalnega dela in temu oskrbovalnega dela oz., če je tako, z vzgojiteljicami in vzgojitelji za učno pomoč.

### **Šolskoavtonomno oblikovanje predmetnih in individualnih učnih časov**

S šolskoavtonomnimi določili učnega načrta je mogoče določiti obseg predmetnega učnega časa in individualnega učnega časa z upoštevanjem danosti glede pedagogike, prostora in opreme po spodaj navedeni tabeli. Če zaradi pomanjkanja potrebnega osebja ni mogoče predvidevati individualnega učnega časa v obsegu vsaj dveh tedenskih ur, je treba namesto individualnega učnega časa določiti predmetni učni čas s petimi tedenskimi urami.

| učni časi             | tedenske ure |   |   |   |
|-----------------------|--------------|---|---|---|
| predmetni učni čas    | 1            | 2 | 3 | 4 |
| individualni učni čas | 8            | 6 | 4 | 2 |

### **12.3 Prosti čas**

V prostočasnem delu se je treba bolj posvetiti individualnim interesom in nadarjenostim učenk in učencev. Ponudbo različnih dejavnosti je treba sestaviti z vključevanjem in sooblikovanjem učenk in učencev. Če to dopuščajo okvirni pogoji, naj ponudimo izbirne možnosti, da omogočamo odločitve, ki se ravna po potrebah.

Upoštevati je treba faze oddiha in prostore svobodnega samoodločnega načrtovanja učenk in učencev. Predvidevati je treba dovolj gibanja na prostem in individualnih možnosti umika. Projekti se lahko organizirajo ob ohranitvi časovnih enot prek učnega in prostega časa. Del prostega časa je kosilo s ponudbo prehrane, ki je starosti primerna, zdrava, po možnosti regionalna in biološka. V tem času oskrbe je treba upoštevati vidike pedagogike prehranjevanja.

## **ŠESTI DEL**

### **PREDMETNIKI**

**Skupno število tedenskih ur in obseg ur obveznih predmetov, obveznih vaj, pospeševalnega pouka, prostih predmetov in neobveznih vaj**

#### **a) Predmetnik predšolske stopnje**

Verbindliche Übungen<sup>1</sup>/Obvezne vaje

Klasse/Razred

|                                                                                                                      |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Religion/Verouk                                                                                                      | 2   |
| <b>Sprachen<sup>2</sup>/Jeziki</b>                                                                                   |     |
| Deutsch/Nemščina                                                                                                     | 3,5 |
| Slowenisch/Slovenščina                                                                                               |     |
| <b>Mathematik, Naturwissenschaften, Wirtschaft und Gesellschaft/Matematika, naravoslovje, gospodarstvo in družba</b> |     |
| Mathematische Früherziehung/Zgodnja matematična vzgoja                                                               | 2   |
| Sachbegegnung/Srečanje s stvarnim svetom                                                                             | 1,5 |
| <b>Musik, Kunst und Kreativität/Glasba, umetnost in kreativnost</b>                                                  |     |
| Musik/Glasba                                                                                                         | 1,5 |
| Kunst und Gestaltung/Umetnost in likovno snovanje                                                                    | 1,5 |
| Technik und Design/Tehnika in oblikovanje                                                                            | 1   |
| Verkehrs- und Mobilitätsbildung/Prometna in mobilnostna vzgoja                                                       | 1   |
| Rhythmik/Ritmika                                                                                                     | 0,5 |
| Spiel/Igra                                                                                                           | 1   |
| <b>Gesundheit und Bewegung/Zdravje in gibanje</b>                                                                    | 1   |
| Bewegung und Sport/Gibanje in šport                                                                                  | 5   |

---

Gesamtwochenstundenzahl/Skupno število ur 20  
Förderunterricht<sup>3</sup>/Pospeševalni pouk

1 V predmetniku za posamezne obvezne vaje navedene tedenske ure je treba razumeti kot merilo in jih je mogoče po potrebi zvišati ali znižati, pri čemer nobena obvezna vaja ne sme odpasti v celoti. Znižanje obsega ur obvezne vaje Verouk ni dopustno. Skupno število tedenskih ur se ne sme prekoračiti. Razdelitev na manjše in medpredmetne učne sekvence je mogoča. Spmembe, ki naj preprečijo organizacijske težave pri skupnem vodenju predšolske stopnje s 1. in 2. šolsko stopnjo, določi po čl. I § 4 odst. 4 šolski forum.

2 Na predšolski stopnji je mogoče izvajati v okviru obveznih vaj posebno pospeševanje v prvem jeziku učenk in učencev v obsegu treh tedenskih ur po potrebi vzporedno s poukom oz. v celoti ali delno skupaj z njim.

3 Za pospeševanje glede na menjavo se lahko izvajajo pospeševalne ponudbe, pri čemer se ne sme prekoračiti v predmetniku predvidenega celotnega števila tedenskih ur.

## b) Predmetnik 1. do 4. šolske stopnje

Schulstufen und Wochenstunden<sup>1</sup>/  
Šolske stopnje in tedenske ure

| Pflichtgegenstände/<br>Obvezni predmeti | 1. | 2. | 3. | 4. | Gesamt/<br>Vsota |
|-----------------------------------------|----|----|----|----|------------------|
| Religion/Verouk                         | 2  | 2  | 2  | 2  | 8                |
| <b>Sprachen/Jeziki</b>                  |    |    |    |    |                  |

|                                                                                                                       |                |                |                |                |           |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|----------------|----------------|-----------|
| Deutsch/Nemščina                                                                                                      | 4-6            | 4-6            | 4-6            | 4-6            | 16-22     |
| Slowenisch/Slovenščina                                                                                                | 3-4            | 3-4            | 3-4            | 3-4            | 14-16     |
| Lebende Fremdsprache/Živi tuji jezik                                                                                  | x <sup>2</sup> | x <sup>2</sup> | 1              | 1              | 2         |
| <b>Mathematik, Naturwissenschaften, Wirtschaft und Gesellschaft/ Matematika, naravoslovje, gospodarstvo in družba</b> |                |                |                |                |           |
| Mathematik/Matematika                                                                                                 | 4              | 4              | 4              | 4              | 16        |
| Sachunterricht/Stvarni pouk                                                                                           | 2-3            | 2-3            | 2-3            | 2-3            | 10-12     |
| <b>Musik, Kunst und Kreativität/Glasba, umetnost in kreativnost</b>                                                   |                |                |                |                |           |
| Musik/Glasba                                                                                                          | 1              | 1              | 1              | 1              | 4         |
| Kunst und Gestaltung/<br>Umetnost in likovno snovanje                                                                 | 1              | 1              | 1              | 1              | 4         |
| Technik und Design/<br>Tehnika in oblikovanje                                                                         | 1              | 1              | 2              | 2              | 6         |
| <b>Gesundheit und Bewegung/Zdravje in gibanje</b>                                                                     |                |                |                |                |           |
| Bewegung und Sport/Gibanje in šport                                                                                   | 2-3            | 2-3            | 2-3            | 2-3            | 8-10      |
| <b>Verbindliche Übungen/Obvezne vaje</b>                                                                              |                |                |                |                |           |
| Lebende Fremdsprache/Živi tuji jezik                                                                                  | x <sup>2</sup> | x <sup>2</sup> |                |                |           |
| Verkehrs- und<br>Mobilitätsbildung/Prometna in<br>mobilnostna vzgoja                                                  | x <sup>3</sup> | x <sup>3</sup> | x <sup>3</sup> | x <sup>3</sup> |           |
| <b>Gesamtwochenstundenzahl/Skupno število ur</b>                                                                      | <b>20–23</b>   | <b>20–23</b>   | <b>22–25</b>   | <b>22–25</b>   | <b>90</b> |
| <b>Förderunterricht<sup>4</sup>/Pospeševalni pouk</b>                                                                 | 1              |                | 1              | 1              | 1         |
| <b>Förderunterricht Slowenisch<sup>5</sup>/Pospeševalni pouk slovenščine</b>                                          | 1              |                | 1              | 1              | 1         |

1 Na 1. do 4. šolski stopnji ljudske šole je mogoče na področju obveznih predmetov in obveznih vaj zvišati oz. znižati tedenske ure na vsaki šolski stopnji za največ eno tedensko uro, skupaj največ štiri tedenske ure. Znižanje obsega ur v obveznem predmetu Verouk ni dopustno. Popolno črtanje kakega obveznega predmeta na posamezni šolski stopnji ni dopustno. Skupni obseg 90 tedenskih ur se ne sme prekoračiti.

2 Oznaka x<sup>2</sup> pri obvezni vaji „Živi tuji jezik“ pomeni, da se mora ta poučevati na osnovni stopnji I z 32 letnimi urami integrativno. To je treba upoštevati v okviru skupnega števila tedenskih ur za učne predmete, ki je na voljo, skupno število tedenskih ur se s tem ne spremeni.

3 Oznaka x<sup>3</sup> je navedena pri obvezni vaji „Prometna in mobilnostna izobrazba“. To pomeni: na vseh štirih šolskih stopnjah je treba upoštevati „Prometno in mobilnostno izobrazbo“ s po desetimi letnimi urami integrativno, v okviru skupnega števila tedenskih ur za obvezne predmete, ki je na voljo. Skupno število tedenskih ur se s tem ne spremeni.

- 4 Pospeševalni pouk v osnovni šoli je treba ponuditi kot čezpredmetni pouk v učnem letu in razredu po potrebi, za učenke oz. učence, ki potrebujejo dodatno učno ponudbo. Ta pospeševalni pouk se lahko izvaja dodatno ali integrativno. Pri učiteljičini oz. učiteljevi ugotovitvi potrebe po pospeševanju po § 12 odst. 6 Zakona o šolskem pouku je treba v pisnem pospeševalnem konceptu navesti predvideno dolžino (dolžino tečaja) pospeševalnega pouka, način pospeševanja in učni predmet, na katerega se nanaša pospeševanje („Deutsch / Nemščina“ in/ali „Mathematik / Matematika“).
- 5 Po § 16a č 4 Manjšinskega šolskega zakona za Koroško je treba v povezavi s § 12 odst. 6 Zakona o šolskem pouku za k dvojezičnemu pouku prijavljene učenke in učence, katerih znanje slovenskega jezika ni dovoljšne, ponuditi pospeševalni pouk v slovenščini.

### Neobvezne vaje

1. Ermächtigung für schulautonome Lehrplanbestimmungen<sup>1</sup>/Opolnomočenje za šolskoavtonomna določila učnega načrta:

|                                                                            |       |       |       |       |
|----------------------------------------------------------------------------|-------|-------|-------|-------|
| Chorgesang/Zborovsko petje                                                 | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 |
| Spielmusik/Instrumentalna glasba                                           | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 |
| Bewegung und Sport/Gibanje in šport                                        | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 |
| Darstellendes Spiel/Odrska igra                                            | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 |
| Musikalisches Gestalten/Glasbeno snovanje                                  | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 |
| Bildnerisches Gestalten/Likovno snovanje                                   | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 |
| Lebende Fremdsprache/Živi tuji jezik                                       | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 |
| Interessens- und Begabungsförderung/Pospeševanje interesov in nadarjenosti | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 | (1)–2 |
| Erstsprachenunterricht/Pouk prvega jezika                                  | 2–6   | 2–6   | 2–6   | 2–6   |

2. Soweit keine schulautonomen Lehrplanbestimmungen bestehen/Če ni šolskoavtonomnih določil učnega načrta:

|                                           |   |   |   |   |
|-------------------------------------------|---|---|---|---|
| Chorgesang/Zborovsko petje                | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Spielmusik/Instrumentalna glasba          | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Bewegung und Sport/Gibanje in šport       | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Darstellendes Spiel/Odrska igra           | 1 | 1 | 1 | 1 |
| Musikalisches Gestalten/Glasbeno snovanje | 2 | 2 | 2 | 2 |
| Bildnerisches Gestalten/Likovno snovanje  | 2 | 2 | 2 | 2 |

|                                                                           |     |     |     |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|-----|-----|-----|
| Lebende Fremdsprache/Živi tuji jezik                                      | –   | –   | 1   | 1   |
| Interessen- und Begabungsförderung/Pospeševanje interesov in nadarjenosti | 2   | 2   | 2   | 2   |
| Erstsprachenunterricht/Pouk prvega jezika                                 | 2–6 | 2–6 | 2–6 | 2–6 |

1 V smislu prilagodljive organizacije se lahko izvajajo neobvezne vaje pri šolskoavtonomnih določilih učnega načrta v bloku ali v enakem obsegu tedenskih ur skozi vse učno leto. „(1)“ pomeni, da je mogoče izvajati neobvezno vajo tudi z manj kot celo tedensko uro.

### Opombe k predmetniku 1. do 4. šolske stopnje

V ljudskih šolah (ljudskošolskih razredih, ljudskošolskih oddelkih) z nemškim in slovenskim učnim jezikom se morata v osnovni šoli uporabljati nemški in slovenski jezik v vseh učnih predmetih v približno enakem obsegu.

## SEDMI DEL

### UČNI NAČRTI ZA VEROUK

(objava po § 2 odst. 2 Zakona o verouku)

Naslednji učni načrti se smiselno izvajajo po merilu, da se uresničujejo vsakokratna določila za osnovno šolo oz. za predšolsko stopnjo in 1. do 4. šolsko stopnjo:

#### 1. Katoliški verouk

Gl. objavo v ZZL. II št. 571/2003 v veljavni obliki.

#### 2. Evangeličanski verouk

Gl. objavo v ZZL. II št. 395/2019 v veljavni obliki.

#### 3. Starokatoliški verouk

Gl. objavo v ZZL. št. 63/1989.

#### 4. Islamski verouk

Gl. objavo v ZZL. II št. 234/2011 v veljavni obliki.

#### 5. Izraelitski verouk

Gl. objavo v ZZL. št. 88/1985 v veljavni obliki.

#### 6. Novoapostolski verouk

Gl. objavo v ZZL. II št. 108/2016 v veljavni obliki.

#### 7. Verouk Cerkve Jezusa Kristusa svetih iz poslednjih dni

Gl. objavo v ZZL. št. 239/1988 v veljavni obliki.

#### 8. Orientalno-pravoslavni verouk

Gl. objavo v ZZL. II št. 201/2004 v veljavni obliki.

#### 9. Grško-orientalski (pravoslavni) verouk

Gl. objavo v ZZL. II št. 243/2010 v veljavni obliki.

#### 10. Budistični verouk

Gl. objavo v ZZL. II št. 241/2008 v veljavni obliki.

11. Alevitski verouk

Gl. objavo v ZZL. II št. 14/2014 v veljavni obliki.

12. Svobodnocerkveni verouk

Gl. objavo v ZZL. II št. 194/2014 v veljavni obliki.

## OSMI DEL

### UČNI NAČRTI POSAMEZNIH OBVEZNIH VAJ PREDŠOLSKE STOPNJE

Za obvezne vaje predšolske stopnje veljajo določila vsakokratnega učnega načrta ljudske šole, ZZL. št. 134/1963, osmi del, z merilom, da je treba poučevati ustrezno predznanju otrok po možnosti v približno enakem obsegu v slovenskem in nemškem jeziku.

#### DEUTSCH / NEMŠČINA SLOWENISCH / SLOVENŠČINA

##### Izobraževalna in učna naloga:

Obvezna vaja ima nalogo, da pospešuje jezikovno sposobnost učenk in učencev in jih privede izhajajoč iz individualnega jezika do ustrezne uporabe standardnega jezika. Jezik je pomembno orodje za usvajanje sveta in kulture, razvoj identitete in oblikovanje socialnih odnosov. Utrditi in razširiti je treba individualne jezikovne kompetence učenk in učencev, da morejo jezik kot sredstvo sporazumevanja vedno bolj utrjeno uporabljati. Pospešujemo kreativno, igrivo ukvarjanje z jezikom ter spodbujamo doživljajske in izrazne sposobnosti s srečavanji s starosti primerno otroško književnostjo.

Ukvarjanje s črkami in glasovi ima nalogo, da pripravlja, razvija in pospešuje tako individualno motivacijo za branje in pisanje kakor tudi pospešuje in zagotavlja osnovne kompetence za učenje branja in pisanja. K tem osnovnim kompetencam spadajo predvsem fonološko zavedanje (torej sposobnost spoznavati in zaznavati glasovne sestavne dele jezika), tekočnost poimenovanja, besedni delovni spomin in zgodnje poznavanje črk za jezikovno pismenost. Sposobnost prepoznavanja in razčlenjevanja posameznih jezikovnih glasov v tekočem jeziku (fonemsko zavedanje) je razmeroma pozen razvojni korak pri usvajanju jezika, ki se velikokrat zgodi šele ob ukvarjanju s črkami. Razumevanje za glasovno strukturo jezika omogoča razumeti, kako točno ponazarjajo črke in črkovne skupine to glasovno strukturo.

Že pred vstopom v šolo nabirajo otroci izkušnje s pismenostjo, ki jim približuje mdr. pomembnost pisave. Prav tako služijo grafomotorične sposobnosti kot pogoj za uspešen proces opismenjevanja in za risanje, slikanje in druge finomotorične spretnosti (rezanje, lepljenje, radiranje ...).

##### Didaktična načela:

Grajenje kompetenc je naloga vseh obveznih vaj. Kompetenčnih področij ne gledamo izoliranih med seboj in naj bi jih v pouku povezovali drugo z drugim. Starosti primerna jezikovna izrazna sposobnost učenk in učencev se razvija od spontanih, po potrebah usmerjenih priložnosti tja do bolj ciljno usmerjene, bolj po vsebini in obliki naravnane komunikacije. Jezikovno dejanje učiteljic in učiteljev je pri tem kot zgled osnovnega pomena.

Jezikovno učenje na predšolski stopnji izhaja na kompetenčnih področjih **Poslušanje, jezik in govorjenje** iz individualnih jezikovnih izkušenj učenk in učencev. Z usmerjenimi spodbudami in ukrepi individualiziranja in diferenciranja podpiramo otrokov jezikovni razvoj. Otrokovo jezikovno delovanje širimo z raznolikimi spodbudami in previdnim navajanjem k pravilni rabi

jezika. Vzbuja in krepi se zaupanje v lastno jezikovno sposobnost. S preizkušanjem, aktivnim odkrivanjem, samostojnim in skupnim obdelovanjem naj bi spodbujevali in večali veselje ob ukvarjanju z jezikom. Naloga učiteljic in učitejev je, da spremljajo in podpiranje učenke in učence v njihovem individualnem usvajanju jezika. Prav tako morejo učenke in učenci to, kar so se naučili pri pouku, prenesti v osebno jezikovno rabo in končno naravnano uporabljati.

Na kompetenčnem področju **Ukvarjanje z glasovi in črkami** je v ospredju navdušujoč in spodbujevalen pristop do raznolike starosti primerne književnosti. Z ukvarjanjem z besedili vseh vrst in otroško književnostjo razumejo učenke in učenci postopoma, da je pisava pomembno sredstvo sporazumevanja in komunikacije. Glede na zapletenost bralnega opismenjevanja prihaja do prvih izkušenj, da ponazarjajo črke jezikovne glasove. To se dogaja z mnogimi igrivimi vajami, ki spodbujajo in pospešujejo potek bralnega opismenjevanja.

Na kompetenčnem področju **Grafomotorika** naj ponujamo učenkam in učencem možnost, da spoznavajo pisanje kot pomembno možnost izražanja ter nabirajo raznolike izkušnje in učne možnosti skozi različne grafomotorične naloge in učne situacije. Ob poskusu prikazovanja znakov in črk v katerikoli obliki (npr. s slikanjem, pisanjem, lepljenjem, izrezanjem) razvijajo učenke in učenci prve pisne kompetence.

### **Osrednji predmetni koncepti:**

Osrednji predmetni koncepti obveznih vaj Nemščina in Slovenščina se ravna po osrednjih predmetnih konceptih obveznih predmetov Nemščina in Slovenščina.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja:**

Obvezni vaji Nemščina in Slovenščina imata nalogo, da razširita različne prve jezike in jezikovne zvrsti učenk in učencev za nemščino in slovenščino kot standardni jezik (avstrijska nemščina oz. slovenščina kot učni in izobraževalni jezik). Kompetenčnih področij ne razumemo ločenih, temveč so med seboj povezana in jih je treba smiselno združevati. Tako vzpodbuja in pospešuje pouk pri poslušanju in govorjenju zanimanje za jezik(e) in veselje nad in z njim(i) ter igrivo ukvarjanje s črkami in glasovi. Razvijanje grafomotoričnih sposobnosti je neobhoden pogoj za uspešno bralno in pisno opismenjevanje.

### **Poslušanje**

Aktivno poslušanje pomeni, da ima poslušalka/poslušalec cilj, o katerem bi rad/a kaj izvedel/a. To so lahko npr. konec neke zgodbe, zanimanje za določeno situacijo, mnenje druge osebe ali izkušnje v medsebojnem izmenjavanju vključno neverbalnih in paraverbalnih signalov. Zavedno poslušanje in sposobnost se osredotočiti na kratka govornika ali glasno brana besedila in jih razumeti, pospešujeta in podpirata usvajanje starosti primerne standardnega jezika.

### **Jezik in govorjenje**

Za otrokovo usvajanje jezika igra zaupno sodelovanje z referenčnimi osebami osrednjo vlogo. Učiteljice in učitelji imajo torej nalogo oblikovati učno okolje tako, da lahko razvijajo učenke in učenci svoje jezikovne kompetence.

Z raznoliko učno ponudbo in diferenciranimi učnimi spodbudami, ki izhajajo iz individualnih jezikovnih kompetenc učenk in učencev, naj celostno pospešujemo kreativno, situaciji primerno ter zavedno jezikovno rabo.

Izražanje čustev in mnenj ter starosti primerna raba jezika pri obnavljanju doživetij, situacij, stvarnih dejstev in besedil so pri tem v ospredju.

### **Ukvarjanje z glasovi in črkami**

Razumevanje za glasovno strukturo jezika omogoča razumeti, kako točno ponazarjajo črke in črkovne skupine to glasovno strukturo. Besede, ki so pomensko dobro povezane, je mogoče hitreje navesti.

Sposobnost razpoznavati in razčlenjevati posamezne jezikovne glasove v govoru dobiva šele ob ukvarjanju s črkami pomen. Gradimo znanje o dodelitvi črk glasovom, ki ga lahko posledično uporabljamo pri procesih fonološkega dekodiranja/glasovnega branja in po glasovih naravnane pisanja.

V pouku zavestno ustvarjamo položaje glasnega branja, ki krepijo samopodobo in književno kompetenco. Možnosti za odkrivanje individualnih in neznanih življenjskih svetov učenk in učencev se porajajo iz glasnega branja otrokom tja do ukvarjanja s slišanim. V spodbujevalnem bralnem okolju razvijamo in pospešujemo zanimanje za branje in pripravljenost zanj.

### **Grafomotorika**

Razvijanje grafomotorike, torej ukvarjanje z natančno (re-)produkcijo oblik in pisnih znakov, je za učenje pisanja pomembno. Kot del vizuomotorike se grafomotorika ukvarja interakcijo vizualnega zaznavanja in usklajevanjem gibov oči in roke. S tem razumemo sposobnost izvajanja zavednih, diferenciranih oz. tekočih pisnih gibov in usmerjenega risarskega ali slikovnega izražanja.

Osnovni pogoji za pisanje se pripravljajo v pouku na raznolike načine. Grafomotoriko izboljšujemo z uporabo raznolikih različnih pisnih in risarskih materialov, držo pisala, držo pri pisanju in smer pisanja vadimo na igriv način.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja so izbirna ponudba za oblikovanje pouka.

### **Kompetenčno področje Poslušanje**

Učenke in učenci znajo

- zaznavati in urejati, kar so slišali.
- slediti pogovorom in pokazati svojo pozornost.
- aktivirati svoje receptivno besedje, da to, kar slišijo, primerno razumejo in starosti primerno obnavljajo.

### **Uporabna področja**

- igrive vaje pozornosti za zavedno in zbrano poslušanje
- eksperimentiranje z zvoki in šumi (npr. slišati, urediti in dodeliti glasove živali, zvončkov, akustične signale)
- govorno eksperimentiranje na področju fonološkega zavedanja (npr. slišati posamezne glasove v zlogih, besedah in rimah)
- zavedno slišati in razložiti ton glasu v določeni situaciji (npr. glasnost, hitrost, glasovno leto)
- razumeti in udeležiti enostavna navodila in razlage ob znanih stvarnih temah in vsakdanjih situacijah (npr. vsakdanji poteki)
- kreativno, na dejanje in produkcijo naravnano ukvarjanje z izbranimi besedili otroške književnosti po praktični, samodejavni dejavnosti in aktivni uporabi čutov (npr. slišana besedila predstavljati ali pripovedovati brez potrebe po popolnosti, pripovedovana in glasno prebrana besedila razumeti in v njih odkrivati potek dejanja)

### **Kompetenčno področje Jezik in govorjenje**

**Učenke in učenci znajo**

- aktivirati svoje produktivno besedje in stavčne vzorce, da govorijo primerno tekoče.
- aktivno sodelovati v dialogu in pri tem spoznavati rabo in učinek jezika.
- pripovedovati strukturirano in povezano o lastnih izkušnjah in doživetjih.
- zaznavati glasovno strukturo jezika.

**Uporabna področja**

- igrivo preizkušanje v govornih položajih po govornih, jezikovnih, vložnih igrach ob upoštevanju mimike in gestike
- ustrezno uporabljati besede, fraze (npr pri vprašanjih, izjavah, pozivih) in stavčne vzorce v poznanih situacijah in ob podpori vključevati nove besede v jezikovno rabo
- izkoriščanje govornih in pogovornih priložnosti iz življenjskega sveta učenk in učencev (npr besedno in nebesedno ob podpori izražati čustva, misli, opažanja, doživetja in izkušnje, ob podpori opisati enostavna dejstva)
- posredovati opažanja oz. ob podpori opisovati enostavna dejstva
- pripovedovati zgodbe po sosledju slik ali materialov
- najti odgovore na neposredna vprašanja in se udeleževati pogovorov
- pravila pogovora (npr pustiti druge, da končajo, se ob govorjenju obračati k drugim)
- izkoristiti jezikovno raznolikost v razredu (npr pozdravni rituali, jezikovna melodija, najljubše besede iz različnih jezikov)
- govornomotorično razločiti glasove
- eksperimentirati z rimami, zlogi in glasovi (fonološko zavedanje)
- udeležba pri besednih igrach ob poljubnih besednih družinah (npr obleka, igrače, živali, živila)

**Kompetenčno področje Ukvarjanje z glasovi in črkami****Učenke in učenci znajo**

- povezovati glasove in črke.
- razčleniti besede v njihove glasove.
- se kreativno oblikujoče ukvarjati s književnimi besedili.

**Uporabna področja**

- kreativno in dejavnostno naravnano ukvarjanje z otroškimi knjigami in izbranimi besedili otroške književnosti
- linearni potek pripovedi povezati s pripadajočim zaporedjem slik
- razumeti enostavna dejstva v slikah in navodila v obliki slik
- piktogrami in enostavne besedne slike iz vsakdanjega življenja (spoznati, razumeti in opisati)
- spoznavati posamezne črke (npr iz lastnega imena)
- povezati glasove in pisno podobo črk
- usvojiti začetno črko besede in jo povezati s pripadajočo stvarjo (npr napisati črko T na A3 list in ga umestiti pri tabli, torbi, tablici)
- deliti besede v zloge in glasove in sestavljati glasove v besede

- oblikovati kreativna pisma ali kratka sporočila referenčnim osebam ob pomoči risarskih sposobnosti in delno fonetičnega zapisa

### **Kompetenčno področje Grafomotorika**

Učenke in učenci znajo

- kreativno in raznoliko udejanjiti motivacijo grafičnega oblikovanja.
- reproduktivno grafomotorično udejanjiti za pisanje pomembne oblike.

### **Uporabna področja**

- igrivo ukvarjanje z različnimi materiali za krepitev prstov in mišic v roki (npr oblikovanje gnetljive snovi, prstne igre, gnetenje plastelina, slikanje s prstnimi barvami, sortiranje biserov s pinceto, sprostivne vaje za mišice prstov, rok in ramen)
- kreativno in dejavnostno usmerjeno ukvarjanje z raznolikimi potrebščinami za risanje, slikanje in izdelovanje (npr škarje, lepilo, šilček, čopič, pisala različnih širin)
- risati in igrati k pripovedim, nastale risbe in dejanja povezovati z zgodbo in pripovedovati posamezne njene dele
- šolati usklajevanje oči in roke z danimi ritmičnimi sosledji gibov
- nabirati izkušnje z različnimi pisali (npr svinčnik, barvica, voščena kreda, kreda)
- orientacijske vaje o smeri pisanja (levo, desno, zgoraj, spodaj)
- izmišljevanje in grafično prikazovanje enostavnih simbolov
- kreativno prikazovanje oblikovnih elementov (krog, štirikotnik, girlanda ...)
- kreativno prikazovanje posameznih črk npr iz lastnega imena
- kreativno zapisovanje besed ob izkoriščanju že poznanih dodelitev črk in glasov (delnofonetični zapis besede)

## **DODATEK K UČNEMU NAČRTU NEMŠČINA KOT DRUGI JEZIK ZA REDNE UČENKE IN UČENCE**

Sklicujemo se na deveti del (Učni načrti za posamezne obvezne predmete (predšolska stopnja, 1. do 4. razred)) poglavje A (Obvezni predmeti), podpoglavje „Dodatek k učnemu načrtu Nemščina kot drugi jezik za redne učenke in učence“.

## **DODATEK K UČNEMU NAČRTU NEMŠČINA KOT DRUGI JEZIK ZA IZREDNE UČENKE IN UČENCE V TEČAJU ZA POSPEŠEVANJE NEMŠČINE**

Sklicujemo se na deveti del (Učni načrti za posamezne obvezne predmete (predšolska stopnja, 1. do 4. razred)) poglavje A (Obvezni predmeti), podpoglavje „Dodatek k učnemu načrtu Nemščina kot drugi jezik za izredne učenke in učence v tečaju za pospeševanje nemščine“.

## **ZGODNJA MATEMATIČNA VZGOJA**

### **Izobraževalna in učna naloga:**

Obvezna vaja Zgodnja matematična vzgoja izhaja iz izkušenj, opazanj in dejavnosti iz življenjskega sveta učenk in učencev ter omogoča ukvarjanje s količinami, števili in strukturami, velikostmi (dožina, mere, čas itd.), ravnino in prostorom (razlikovanje dvo- in

tridimenzionalnosti) ter podatki in slučajji. Pripravljamo zapisovanje podatkov (črtni prikaz, stolpčni diagram) in ocenjevanje/ugibanje, navajamo h kombinatoričnemu mišljenju.

Gradimo na dosedanjih izkušnjah in povzamemo, širimo in diferenciramo doslej pridobljene kompetence učenk in učencev.

Raznolika okolja odkrivanja in priložnosti za raziskovanje in odkrivanje omogočajo učenkam in učencem, da spoznavajo matematiko v svojem vsakdanjiku in se ukvarjajo s pojavi iz svojega življenjskega okolja, da kontinuirano razvijajo matematično mišljenje.

Povezovanje obveznih vaj predšolskega učnega načrta omogoča odkrivati pomen matematike ter uporabljati in udeležiti matematične kompetence v mnogih različnih situacijah. Odkrijemo in pospešujemo naj matematične potenciale vseh učenk in učencev. Okolja odkrivanja opremljamo z gradivom, ki dopušča notranje diferenciranje in jih je torej mogoče uporabljati za različne potencialne ravni.

Nadaljnji pomembni pogoj za razvijanje matematičnih kompetenc je usvajanje sposobnosti s področja zaznavanja. Ta se nanašajo na vidno in slušno zaznavanje, osnovno razlikovanje likov, zaznavanje prostora in lege, usklajevanje gibov oči in rok, delovni spomin ter delovno držo in pozornost.

Grajenje temeljnih matematičnih sposobnosti, spretnosti in gledanj izhaja iz naravne radovednosti in veselja do odkrivanja pri učenkah in učencih in stremi po celovitem, celostnem pospeševanju osebnosti.

### **Didaktična načela:**

Pridobivanje osnovnih matematičnih izkušenj se dogaja po dejavnosti in doživljanju konkretnih življenjskih situacij in v povezavi s kompetenčnimi področji drugih obveznih vaj.

Radovednost izzove pri učenkah in učencih že zgodaj samostojno raziskovanje in odkrivanje in jih privede do zgodnjih matematičnih izkušenj, kot so razporejanje, ovrednotenje, primerjanje, merjenje, polaganje lastnih vzorcev in raziskovanje struktur

Raznolike učne ponudbe, ki izhajajo iz njihovega individualnega stanja znanja, nudijo učenkam in učencem optimalni okvir za nabiranje matematičnih izkušenj in širjenje matematičnih kompetenc.

Dejavnostno usmerjeno ravnanje in ukvanje z didaktičnim delovnim gradivom iz življenjskega sveta dijakin in dijakov in njihovih otroških izkušenj ter naravni materiali ali strukturirani materiali pospešujejo abstrahiranje in strukturiranje otrok in dajejo tako spodbude za razvijanje matematičnega razmišljanja. Z ugotavljanjem lastnosti, razlikovanjem zaradi različnih lastnosti, primerjanjem, urejanjem, dodeljevanjem, povzemanjem, ovrednotenjem, povezovanjem, simboliziranjem, abstrahiranjem in posploševanjem pripravljamo osnovne kompetence, temeljne nazore in mini teorije.

Matematična senzibilnost se kaže v posebnem, jasno danem čutu za geometrijske vzorce, števila in povezave med števili. Tej sposobnosti naj bi dali mesto in prostor, da se more razvijati.

Ob igrivem in sproščenem ukvarjanju z matematičnimi vsebinami se razvija matematična kreativnost. Matematično kreativno dejavnost bogatijo intuicija, domišljija in ustvarjalno razmišljanje.

Vprašanja učenk in učencev vodijo k matematičnemu mišljenju in dejanju in jih je mogoče sprožiti z raznolikimi telesnimi in gibalnimi izkušnjami. Iz tega nastajajo raznolike priložnosti in možnosti, da začnemo medsebojni dialog. Dialog, ki vodi k vzpostavitvi matematičnih mini teorij oz. njihovem preverjanju in uporabljivosti, je neobhoden del šolskega vsakdanjika.

Vprašanje Zakaj? vodi k sposobnosti besednega izražanja matematičnih razmišljanj. Naloga učiteljic in učiteljev je v tem, da spodbujajo učenke in učence k opisovanju svojih opažanj, postavljanju lastnih vprašanj, izražanju domnev in spoznanj ter oblikovanju utemeljitev in odgovorov. Tako se širijo jezikovne kompetence in postopoma gradi starosti primerno matematično strokovno besedje.

Različne predstavitvene oblike in abstrakcijske ravni je treba upoštevati in pospeševati tudi v zgodnjimatematični vzgoji. Igra kot dejavno ukvarjanje z okoljem ustvarja možnosti odkrivajočega učenja, v katerem je mogoče samostojno spoznavati matematično povezana dejstva. Igre kot igre s pravili, s pojmi, igre odkrivanja ali načrtovanja so posebno primerne.

Delovnih listov naj ne bi uporabljali prezgodaj, njihova uporaba se ravna po individualnih pogojih učenk in učencev. Nikakor ne nadomeščajo konkretnih aktivnosti.

Kot učna oblika se ponujajo posebno igra, delo v majhnih skupinah ter dejavnosti v parih in posamično.

### **Osrednji predmetni koncepti:**

Koncept **Odkrivanje in opisovanje okolja** predstavlja odkrivanje zaznanega sveta po strukturiranem pogledu s števili, količinami, velikostmi in geometrijskimi oblikami. Primerjanje, štetje, računanje, merjenje in skiciranje so temeljne kompetence in oprema za poglobljeno ukvarjanje s pojavi v okolju.

Koncept **Strukturiranje po pravilih** predstavlja odkrivanje povezav, razvijanje in raziskovanje struktur ter abstrakcijo in posploševanje. Nekatere znake v matematiki spoznavamo kot samostojni jezik in kot sistem pravil. Ukvarjanje s števili, računskimi operacijami in geometrijskimi liki ustvarja zavest o potrebi po stabilnih pojmi in pravilih. Usvajanje osnovnih predstav o matematičnih vsebinah predstavlja pomemben vidik pouka matematike.

Koncept **Šolanje mišljenja** predstavlja ukvarjanje s problemi in njihovo analizo kot osnovno držo. Primerjanje in ocenjevanje izpovedi drugih, razmišljanje o možnih rešitvah vodi po eni strani k prevzemanju perspektiv in po drugi strani k prvim ocenitvam posledičnih učinkov kake odločitve.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja:**

**Splošne kompetence** opisujejo dejanja, ki so potrebna za obdelavo in koriščenje vsebinskih kompetenc. Za rešitev matematične naloge potrebujemo obe sestavini.

**Vsebinske kompetence** Ukvarjanje s količinami, števili in podatki, Ukvarjanje z operacijami, Ukvarjanje z velikostmi ter Ukvarjanje z ravnino in prostorom so neločljivo povezane s splošnimi matematičnimi kompetencami.

### **Splošne matematične kompetence:**

Pri **modeliranju** iščemo, analiziramo in pripravimo v stvarnih situacijah iz izkušenjskega sveta učenk in učencev konkretne matematične naloge. Podpiramo in pospešujemo prevajanje realnih situacij v matematično razmišljanje. Individualne rešitve za realne stvarne probleme dejavnostno poiščemo, predstavljamo, opisujemo in razmišljamo o njih.

**Operiranje** obsega ukvarjanje s števili in operacijami, ukvarjanje z velikostmi ter ukvarjanje z ravnino in prostorom. Operirati pomeni ciljno usmerjeno, fleksibilno in pravilno uporabljati matematične postopke. To se lahko dogaja z opažanjem, preizkušanjem, konkretnim opraviлом ter risarskim, skiciranim predstavljanjem rešitev.

**Komuniciranje** pomeni predstavljanje in interpretiranje matematičnih dejstev z uporabo starosti primerne strokovnega jezika in ustreznih predstavitvenih oblik ter opisovanje in

primerjanje načinov razmišljanja in ravnanja oz. rešitev. **Utemeljevanje** pospešujemo in spodbujamo, če poizpraševanje motivira učenke in učence k temu, da razmišljajo o svojih mislih, premišljajo o svojem ravnanju, primerjajo svoje rešitve in ocenjujejo, ali je kaka rešitev pravilna ali napačna. Pripravljamo starosti primeren matematični strokovni jezik.

**Reševanje problemov** pomeni spoznavanje povezav, oblikovanje relevantnih vprašanj in domnev ter najdenje in koriščenje ustreznih strategij reševanja kakor opazovanje, preizkušanje, primerjanje ali izdelovanje modela. S tem, da odkrivajo učenke in učenci samostojno dejavno matematične problemske naloge, razvijajo individualne rešitve in lastne poglede, pripravljamo in širimo kompetenco reševanja problemov. Strategije za rešitev, ki jih same in sami odkrijejo, prispevajo k pozitivni drži do matematičnih nalog.

### **Kompetenčna področja:**

Področje **Količine in števila** obsega prikazovanje števil in količin ter spoznavanje, uporabo in ubesedovanje odnosov. Učenke in učenci se pri tem orientirajo po številskega prostoru, ki odgovarja njihovem razvoju.

Razvijanje in širjenje stabilnega razumevanja števil ter matematičnega mišljenja se dogaja v starosti primernih stvarnih situacijah in raznolikih prikazih. Pri tem se ravna naloge ter srečevanja z vprašanji po življenjskem svetu učenk in učencev.

Področje **Operacije** obsega predstav o številu ter grajenje predstav o starosti ustreznih računskih operacijah.

Osnovne izkušnje z računskimi operacijami nabirajo v situacijah primerjanja, povečanja in pomanjšanja. Učenke in učenci doživljajo situativno v vsakdanjih situacijah, npr. ob prihodu v učilnico, v jutranjem krogu, pri igri, ako se lahko spreminjajo količine, razpravljajo in razmišljajo o svojih zaznavah in predstavljajo svoja spoznanja na različne načine. V nadaljevanju razvijajo učenke in učenci predstave o povezavi med količinami in števili. Z dejavnostmi v igri spoznavajo učenke in učenci, da je mogoče dve majhni (delni) količini združiti oz. da je mogoče količino razdeliti v manjše (delne) količine. Prav tako je mogoče količine razporediti, npr. količina po 2, po 3 ali po 5. Področje **Velikosti** obsega primerjanje, merjenje, interpretiranje in ocenjevanje/ugibanje velikosti. Realistične predstave o velikosti pospešujemo s primerjanjem npr. dolžin, ploskev, mer, denarnih vrednot ali časovnih razponov.

Oblikovanje pojmov se dogaja ob dejavnostnem ravnanju s konkretnimi objekti. Načelo merjenja in primerjanja velikosti je pri tem bistveno. Da gradimo razumevanje za različne pomene velikosti, enote in merila, pri merjenju najprej ne uporabljamo normiranih enot. Učenke in učenci lahko oblikujejo vprašanja o enostavnih funkcionalnih povezavah in velikostnih odnosov, jih raziskujejo in utemeljujejo rezultate ter razmišljajo o njih.

Področje **Ravnina in prostor** obsega odkrivanje, poimenovanje in spoznavanje lastnosti ter igrivo ukvarjanje z geometrijskimi objekti.

Oblikovanje pojmov se dogaja dejavnostno preko dejavnosti, ki pospešujejo tudi igrivo oblikovanje in ustvarjalno ravnanje. Lege v prostoru in prostorske predstave odkrivajo učenke in učenci ob primerih iz njihovega izkušenjskega sveta in jih povezujejo s starosti ustreznimi strokovnimi izrazi. Spoznavanju oz. nadaljevanju geometrijskih vzorcev pripada poseben pomen. Po prijemanju, poimenovanju in opisovanju raziskujemo in opisujemo geometrijske objekte glede njihovih lastnosti. Geometrijske oblike in like razlikujemo po konkretnih značilnostih.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja ponazarjajo širino kompetenčnih področij, so spodbude za poučevanje in jih je mogoče razširiti.

### **Kompetenčno področje Količine in števila**

Učenke in učenci znajo

- predstavljati števila v določenem številske prostoru, usklajenem z individualnim učnim stanjem učenke/učenca, z vsakdanjim in naravnim materialom ter strukturiranim materialom in koristiti vsakdanje situacije kot možnost za štetje.
- števila razčleniti, primerjati, urejati in grafomotorično predstavljati.
- opraviti dodelitve ena proti ena (načelo enoumnosti).
- oceniti količine (načelo abstrakcije).
- spoznati in utemeljiti stabilno zaporedje števnikov (načelo stabilnega reda).
- dojeti in raziskati količine (simultano in kvazisimultano).
- prevzeti podatke (podatke o številu in velikosti, preizkusi) erfassen.
- razlikovati gotove, mogoče in nemogoče rezultate.

### **Uporabna področja**

- najti, oblikovati enako velike množice
- subjektivno dojetje števila (najljubša številka, nesrečna številka, odprte naloge kot „Koliko otrok gre na plezalno ogrado?“)
- opisati in predstaviti število kake količine (več, manj, prav toliko)
- število količine trkati, butniti ob tla, ploskati
- spontano dojetje količin (npr s slikami prstov, pikami na kocki, vsakdanjimi materiali, naravnimi materiali)
- dodeljevati količine kockam (slikam s kockami)
- urediti, oceniti, prešteti in primerjati (npr naravni materiali, šolski materiali, vsakdanji materiali, igrače)
- šteti naprej ali nazaj ali nadaljevati z različnih poljubnih izhodišč
- izkoristiti vsakdanja opravila za matematične naloge (npr štetje in priprava kosov sadja za recept, priprava mize)
- grafomotorično predstavljanje števil (npr hoditi po številkah, položiti številke, jih napisati v pesek, brivsko peno)
- zajeti podatke otrok kot telesno višino, število jop, urejenih po barvi in prikazovati s črtnim seznamom ali z materiali (lego kockami), jih primerjati, uporabljati za spodbudo k dialogu
- zbirati podatke iz opazovanj in preizkusov

### **Kompetenčno področje Operacije**

Učenke in učenci znajo

- dobivati ob vsakdanjih situacijah in z gradivom prve vpoglede na računsko področje seštevanja in odštevanja in uporabljati izraze kot „dvakrat toliko/dvojno“ ali „polovica“.
- razumeti, oblikovati in nadaljevati vrste.
- po danih kriterijih (lastnosti, nadpojmi ...) zbirati, urediti, dodeliti, dodati, odvzeti, podvojiti, razpoloviti materiale iz okolice.

- združiti delne množice, deliti množice v manjše delne množice.
- opravljati naloge združevanja.
- z dodajanjem, odvzemanjem, razdeljevanjem in združevanjem množic doživljati konkretne predhodne izkušnje za enostavne računske operacije ter jih simbolično predstavljati.
- spoznavati aritmetične vzorce, jih opisati, nadaljevati in ubesediti postopek.

### **Uporabna področja**

- skakati, ploskati, bobnati, butati ob tla enostavne računske operacije
- tvoriti delne množice z materiali oz. jih narisati, npr množico pet lahko tvorimo iz  $4+1$ ,  $3+2$ , ev. tudi  $6-1$  gebildet werden
- z materiali oblikovati oz. narisati naloge združevanja, npr s kockami tvoriti množice po 5, po 3, po 2
- najti računske operacije v vsakdanjih situacijah ter na slikah in jih oblikovati z materiali oz. simbolično (z risbo) (npr Štirje otroci sedijo v krogu, en otrok se pridruži, koliko nas je potem? – polagati ploščice, kocke, napraviti risbo; trgovina z mešanim blagom: Kupim dve jabolki in tri hruške. Koliko kosov sadja imam?)
- dojeti in prikazati enostavne operacije s kockami (slikami kock)

### **Kompetenčno področje Količine**

Učenke in učenci znajo

- z nenormiranimi enotami oceniti, meriti in primerjati količine.
- oblikovati vprašanja k odnosom med količinami, jih raziskati in preveriti rezultate.
- tematizirati enostavne stvarne situacije in interpretirati rezultate.
- spoznati invariantnost količine.
- razviti realistične predstave o količinah.
- meriti dolžine s tehničnimi pomagali (merilni trak, ravnilo).

### **Uporabna področja**

- urejanje in primerjanje po velikosti (npr različni predmeti, učenke in učenci razreda)
- ocenitev predmetov (npr daljši, krajši, večji, manjši, lažji, težji)
- meriti dolžino predmetov s telesnimi merami in tehničnimi pomagali (npr merilni trak, ravnilo, merilni meter)
- s pomočjo tehtnice tehtati predmete
- različne posode za 1 liter – s prelivanjem razumeti, da je v vsaki od njih prostora za isto količino vode, čeprav zgledajo različno
- z raznolikimi igrami ugibanja razvijati in utrjevati osnovne predstave o količinah
- z učenkami in učenci opravljati skupne dejavnosti (npr peči pecivo na skodelice, pripraviti sadno solato ali namaz ...)
- graditi in primerjati stolpe
- ravnanje z denarjem (npr trgovina z mešanim blagom)
- oceniti časovne dobe in spoznavati časovna zaporedja (npr kako dolgo traja ena minuta, potek dneva urediti v pravem zaporedju)

### **Kompetenčno področje Ravnina in prostor**

Učenke in učenci znajo

- uporabljati enostavne odnose lege in podatke o smeri za orientacijo in opis.
- po enostavnih značilnostih razlikovati, opisati in primerjati telesa in ploščate like.
- se igrivo ukvarjati s ploščatimi liki, vzorci in telesi, predvsem s simetričnimi predmeti.
- spoznavati podobnosti in razlike pri oblikah in likih (vizualna diferenciacija).
- spoznavati delne like v večjem liku (razlikovanje lika in ozadja).
- spoznavati, opisati, nadaljevati geometrijske vzorce in ubesediti postopek.
- po spominu kaj zgraditi, položiti, narisati (vizualni spomin).

### **Uporabna področja**

- vaje za desno/levo: npr desna roka k levemu ušesu
- orientacijske vaje za zgoraj, spodaj, levo, desno, zunaj in znotraj (npr položi kocko pred, za lik, poleg lika, levo, desno od lika)
- opisati poznane poti
- nadaljevati vzorce s ponavljanjem sekvenc
- lastno izmišljanje vzorcev s ponavljajočimi se sekvencami
- raziskovati ploščate like in telesa glede na njihove lastnosti
- preizkušati lastnosti teles (npr Katera telesa se lahko kotalijo?)
- dojeti ploščate like in slediti njihovemu obrisu
- pobarvati like in pri tem upoštevati njihove meje
- razstaviti in sestaviti ploščate like
- polagati like z geometrijskimi oblikami
- graditi s kockami in drugimi telesi
- po predlogah sestaviti like z (raznobarvnimi) kockami
- raziskovati predmete tako, da jih gradimo, poustvarjamo, polagamo njihove obrise, izpolnjujemo njihovo površino, jih modeliramo/oblikujemo, pregibamo, napenjamo, režemo, rišemo, nagibamo ali obračamo
- eksperimentirati z zrcaljenjem
- izkoristiti optične utvare kot pogovorni impulz
- ogled slik (npr Paul Klee, Piet Mondrian, Vasilij Kandinski), na njih odkrivati geometrijske like, to tudi ubesediti
- spodbuditi prostorsko mišljenje

## **SREČANJE S STVARNIM SVETOM**

### **Izobraževalna in učna naloga:**

Obvezna vaja izhaja iz radovednosti in osebnih interesov in izkušenj učenk in učencev; njen bistveni cilj je, da nadalje spoznavajo svoje naravno, kulturno, družbeno in tehnično okolje, tako da se vedno bolj zavedno orientirajo v njem.

V obvezni vaji Srečanje s stvarnim svetom zaobjamemo z eksperimentiranjem, primerjanjem, povpraševanjem ter opazovanjem in odkrivanjem povezave in kompleksne položaje ter nadalje raziskujemo in spoznavamo individualna življenjska okolja učenk in učencev.

Z usmerjenimi, igrivimi ponodbami in dajanjem impulzov se lotevamo bioloških, kemičnih, fizikalnih, geografskih in zgodovinskih danosti in ekoloških in družbenih povezav ter razmišljamo o njih.

Učenke in učenci povezujejo svoje dosedanje izkušnje z novimi vsebinami znanja in širijo svoje dozdajšnje znanje. Razvijajo razumevanje za svoje življenjsko okolje in družbeni razvoj, ki ju vedno bolj aktivno sooblikujejo.

### **Didaktična načela:**

Obvezna vaja Srečanje s stvarnim svetom je mnogoperspektivno ukvarjanje in povezovanje različnih, medpredmetnih kompetenčnih področij ter izhaja iz individualnih življenjskih in učnih izkušenj in radovednosti učenk in učencev.

Za pouk sta značilni tako oblikovanje učnih okolij, ki vabijo k preizkušanju in odkrivanju, kakor tudi usmerjeno dajanje impulzov. Da spodbudimo v učenkah in učencih veselje do odkrivanja, ustvarjamo proste in tudi vodene učne položaje, ki pospešujejo eksperimentiranje, raziskovanje, opazovanje in povpraševanje ter izmenjavanje med učenkami in učenci, skupno učenje in učenje od drugih.

Učiteljice in učitelji se ravna po predznanju in poprejšnjih izkušnjah učenk in učencev ter se jih poslužujejo kot za učenje učinkovito osnovo za individualizirani pouk. Ukvarjajo se z interesi, krepostmi in razvojnimi zmogljivostmi posameznih učenk in učencev ter dojemajo raznolikost učne skupine kot priložnost.

Učne procese je treba tako organizirati, da vključujejo spretnosti in znanja, vpogleda in nazore ter jih razvijajo.

Širjenje jezikovne kompetence se odvija z doslednim povezovanjem stvarnosti in jezika po načelu jezikovno občutljivega predmetnega pouka.

Posebno pozornost polagamo na motivacijo, pospeševanje zmožnosti zaznavanja in delovanja, na socialno učenje ter na pridobivanje in utrjevanje osnovnih vpogledov in osnovnih odnosov na področjih socialnega okolja, narave in okolja, prostora in časa, tehnike, medijev in gospodarstva.

Uporaba različnih učnih in socialnih oblik, npr. iger vlog, omogoča igrivo učenje v šoli in zunaj nje. Poleg pridobivanja znanja širijo učenke in učenci, s preizkušanjem novih strategij ali prenašanjem rešitev na nove položaje ali materiale ter medsebojnem izmenjavanjem o tem, svoje učnometodne kompetence.

### **Osrednji predmetni koncepti:**

Osrednji predmetni koncepti obvezne vaje Srečanje s stvarnim svetom se ravna po osrednjih predmetnih konceptih obveznega predmeta Stvarni pouk.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja:**

Obvezna vaja Srečanje s stvarnim svetom stremi po pridobivanju raznolikih kompetenc, ki so združene v kompetenčna področja in pripravljajo na obvezni predmet Stvarni pouk na prvi šolski stopnji. Lotiti se jih je treba prečno in povezovalno. Kompetenčna področja obvezne vaje Srečanje s stvarnostjo so vsebinsko naravnane na kompetenčna področja obveznega predmeta Stvarni pouk.

### **Družboslovno kompetenčno področje: Socialno okolje**

Pridobivanje kompetence omogoča učenkam in učencem aktivno udeležbo v družbenem življenju, predvsem v zvezi s šolo, a tudi v družini. Spoznavajo za njih pomembne vidike samih sebe, skupnosti in odnose svoje neposredne socialne okolice in priznavajo osnovna pravila

spoštljivega sožitja. Raznolikost dojemajo kot obogatitev, pospešujemo strpnost in svetovljanstvo, v smislu mirnega sožitja v pluralistični družbi. Ukvarjanje z lastno identiteto, kooperacijsko in konfliktno zmožnostjo, regulacijo lastnih čustev ter starosti ustrezno odgovornostjo za dejanja pospešujejo razcvet osebnosti posameznega otroka. Upoštevanje dejavnostnih namer drugih oseb za načrtovanje lastnega dejanja pozvrača prevzemanje vidika ter pospešuje empatijo. Živa demokracija omogoča učenkam in učencem vedno bolj spoznati, da morejo vplivati na svojo okolico in povzročiti spremembe.

### **Naravoslovno kompetenčno področje: Narava in okolje**

Ljudje koristijo, spreminjajo in oblikujejo naravne in življenjske prostore. Za odgovorno ravnanje z njimi potrebujemo razumevanje bioloških, fizikalnih, kemijskih in ekoloških povezav ter vpogled v teme pospeševanja zdravja. Izhajajoč iz lastnih izkušenj in na osnovi za njih pomembnih primerov srečavanja in ukvarjanja z osnovnimi vprašanji odnosa med človekom in naravo vodimo učenke in učenci k osnovni naravoslovni izobrazbi.

Ukvarjanje z naravo vzbuja in pospešuje zanimanje učenk in učencev in omogoča, da se intenzivno bavijo z živim in neživim okoljem. Pri tem spoznavajo povezave glede na jih obdajajočo naravo in njeno podobo skozi leto ter skupaj razmišljajo o njih. Tako pridobivajo učenke in učenci vedno večje razumevanje za ekološke povezave in razvijajo skrbno in pozorno držo do svojega okolja.

Pripravljamo metodno kompetenco eksperimentiranja in raziskujočega učenja, ki omogoča igriv, dejavnostno usmerjen dostop do različnih tematik kompetenčnega področja.

### **Geografsko kompetenčno področje: Prostor**

Učenke in učenci usvajajo prostor z dejavnostno usmerjenim in razmišljujočim ukvarjanjem z neposrednim življenjskim okoljem.

Orientacija v učilnici in v šolskem posloppju ter v njihovem osebni okolici se vedno bolj širi.

Učenke in učenci zaznavajo sami sebe v svojem okolju, se vedno bolj orientirajo v svoji šolski in osebni življenjski okolici in povezujejo prostorske danosti med seboj. Orientacija v prostoru se širi od dejanskih telesnih izkušenj tja v bolj abstraktno predstavljalivost.

Usvojitev strokovnega besedja glede razmerja med prostorom in položajem (npr zgoraj, spodaj, zadaj, spredaj, levo, desno) lahko pomaga pri opisovanju poti ali položajev predmetov ali oseb in ga je mogoče načrtno širiti.

### **Zgodovinsko kompetenčno področje: Čas**

Razvoj otrokovega zanimanja za časovne strukture in njihovo razumevanje pospešujemo s starosti ustreznimi primeri.

Učenke in učenci se ukvarjajo z linearnimi in cikličnimi časovnimi poteki, kot npr potekom dneva, in jih morejo razumeti in razčleniti. Tako gradimo razumevanje časa ter se učenke in učenci naučijo časovne orientacije.

Z zgodbami in pripovedmi iz prejšnjih časov nazorno primerjamo življenjske pogoje v preteklih obdobjih z današnjim življenjem.

### **TechničnoKompetenčno področje: Tehnika in mediji**

Technični razvoj, kot je digitalizacija, so del vsakdanjika učenk in učencev. Osnovno razumevanje za tehnične povezave razvijamo z grajenjem in konstruiranjem, raziskovanjem tehnike v vsakdanjem življenju ter stvarno pravilno rabo tehničnih proizvodov in digitalnih medijev.

### **Gospodarsko kompetenčno področje: Poklic, potrošnja in trajnost**

Starosti primerno ukvarjanje s temami potrošnje, trajnosti in poklicnega življenja podpira učenke in učence pri tem, da pripravljamo razumevanje za gospodarske pojme. Ob učnih položajih v šoli ali neposrednem srečavanju z zunajšolskim okoljem dobivajo učenke in učenci vpogled v gospodarske strukture in povezave na osebni, krajevni in regionalni ravni. Z udeležanjem konkretnih dejavnosti lahko preizkušajo in razumevajo gospodarske poteke. Učenke in učenci razvijajo pri tem prve zmožnosti orientacije, ocenjevanja, odločanja in dejanja, da opravljajo svoje sedanje in prihodnje vloge v družbi zrelo, kritično in odgovorno (npr. kot potrošnice in potrošniki, podjetnice in podjetniki, delojemalke in delojemalci). Ekonomska izobrazba odločilno prispeva k izobrazbi za trajnostni razvoj.

**Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja so možna ponudba za poučevanje.

**Družboslovno kompetenčno področje: Socialno okolje**

Učenke in učenci znajo

- zaznavati svojo lastno identiteto.
- zavestno zaznavati in opisati različne skupnosti in odnose (npr. razredna skupnost, šola, družina, prijateljski krog).
- videti v raznolikosti obogatitev ter jo koristiti kot možnost in izziv.
- se znajti z razočaranji in sprejeti, da se ne izpolnijo lastni interesi in želje.

**Naravoslovno kompetenčno področje: Narava in okolje**

Učenke in učenci znajo

- ob opažanjih v neposrednem okolju spoznavati povezave, spraševati in razvijati domneve.
- oblikovati, preveriti, sprejeti, dopolniti ali spremeniti domneve.
- razvijati in uporabljati strategije za trajnostno rabo naravnih virov.
- spoznavati povezave med zdravjem in življenjskim slogom.

**Geografsko kompetenčno področje: Prostor**

Učenke in učenci znajo

- se orientirati in varno gibati v bližnji okolici.
- primerjati različne prostorske položaje (npr. blizu ali daleč, podeželsko ali mestno) ter opisati značilnosti oz. posebnosti.

**Zgodovinsko kompetenčno področje: Čas**

Učenke in učenci znajo

- razumeti časovne strukture, zaporedja dejanj in pojme za časovna obdobja.
- narediti primerjavo med preteklostjo in sedanjostjo.

**Technično kompetenčno področje: Tehnika in mediji**

Učenke in učenci znajo

- spoznavati in opisovati pomen tehničnih pripomočkov v vsakdanjiku.
- stvarno pravilno in temi primerno upravljati in uporabljati digitalne medije.
- razmišljati o svoji lastni rabi in svojih lastnih izkušnjah z digitalnimi mediji.

**Gospodarsko kompetenčno področje: Poklic, potrošnja in trajnost**

Učenke in učenci znajo

- poimenovati različne poklice ter kritično razmišljati o poklicni orientaciji, občutljivi za vlogo spolov.
- spoznavati prve gospodarske povezave in razvijati kritično, odgovorno vlogo (npr kot potrošnica in potrošnik, delojemalka in delojemalec).

### **Uporabna področja**

- **Jaz in ti in midva in mi** npr pravila mirnega sožitja, skupno in različno kot priložnost
- **Leto in čas** npr včeraj – danes – jutri, dan, mesec, leto, letni časi, prazniki in dogodki, prej – danes
- **Človek in zdravje** npr značilnosti zdravega življenjskega sloga in prehrane, zdravje in bolezen in preventivni ukrepi
- **Želje in potrebe** npr lastne želje in lastna čustva in čustva drugih
- **Notri in zunaj** npr orientacija v učilnici in v šolskem poslopju in v neposredni okolici, orientacijske igre, blizu – daleč
- **Družina in druge oblike življenja** npr družinski člani, različne družinske strukture
- **Živali in razstline** zB nega in reja domačih in rejnih živali, posamezne in skupne značilnosti določenih rastlinskih in živalskih vrst, varstvo narave, varstvo okolja, trajnost
- **Delo in poklici** npr lastna poklicna želja, ravnanje z denarjem, ponudba in povpraševanje, glede na vlogo spolov stereotipna odločitve za poklic
- **Pojavi in sile** npr elementi voda, zemlja, ogenj, zrak, snovi in njihove lastnosti, preizkusi
- **Mediji in komunikacija** npr zaščita in varnost pri uporabi digitalnih medijev (mobilnik, tablica, računalnik), opazovati, opisovati, dokumentirati

## **GLASBA**

### **Izobraževalna in učna naloga:**

Pouk glasbe ima nalogo, da odpira učenkam in učencem estetske in umetniške doživljajske prostore, pospešuje njihovo kreativnost ter jih podpira pri odkrivanju njihove lastne glasbene zmogljivosti.

Ukvarjanje z glasbo pospešuje razvoj celotne osebnosti, opravlja pomemben prispevek k izpolnjejočemu in razmišljajočemu oblikovanju življenja in oblikuje družbeno sožitje. Glasbene dejavnosti so neobhoden del dialoškega integrativnega pouka. Srečavanje z različnimi pojavnimi oblikami glasbe in glasbenih tradicij podpira razvoj identitete in usposablja za odprto in spoštljivo držo do kulturne raznolikosti.

### **Didaktična načela:**

Glasbo vključujemo dialoško-integrativno v vseh obveznih vajah predšolske stopnje. Glasba kot posebna oblika jezika prispeva tudi k jezikovni izobrazbi, ker pospešuje ukvarjanje z glasbo tudi govornotehnične osnove. Posebna povezava obstaja do obveznih vaj Igra in Ritmika.

Kompetence razvijamo in širimo z igrivim pristopom in neprisiljenim približevanjem. Izhajamo iz izkušenj učenk in učencev in vzpodpujemo ter razvijamo veselje nad in zanimanje za glasbo v njeni raznolikosti. Za to mora biti dovolj prostora za samostojno in sodelovalno eksperimentiranje, raziskovanje, oblikovanje z glasom in telesom in preprosta glasbila.

Učiteljice in učitelji naj se aktivno vključujejo v pouk, ker je zgled bistven motivacijski vir za učenke in učence, da najdejo lastne glasbene izrazne oblike.

### **Osrednji predmetni koncepti:**

Osrednji predmetni koncepti obvezne vaje Glasba se ravna po osrednjih predmetnih konceptih obveznega predmeta Glasba.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja:**

V središču pouka glasbe je glasbena dejavnost v kontekstu. Obsega kompetenčna področja **Petje in musiciranje; Plesanje, gibanje in uprizarjanje; Poslušanje in zaznavanje** in vodi k estetski in umetniški izkušnji ter z glasbo povezanim znanjem in spretnostim. To se uresničuje z: oblikovanjem, improviziranjem, izmišljanjem, opisovanjem in medsebojnim vplivanjem.

Kompetenčno področje **Petje in musiciranje** obsega kreativno ravnanje z lastnim glasom in telesom in preprostimi glasbili. Cilj je usvojitev razvojni stopnji primerne repertoarja pesmi in musiciranja z enostavnimi starosti ustreznimi pesmimi in skladbami ter igriva uporaba glasu in glasbil.

Kompetenčno področje **Plesanje, gibanje in uprizarjanje** obsega zaznavanje telesa, gibalne poteke in gibalno kakovost ter izrazne možnosti telesa. Cilj je po navodilu in improvizacijsko oblikovati in scensko uprizarjati zunajglasbene in glasbene vsebine.

Kompetenčno področje **Poslušanje in zaznavanje** obsega zavestno obdelavo slušnih vtisov v smislu diferenciranega zaznavanja glasbe. Eden izmed ciljev je razlikovati vokalne in instrumentalne zvočne vtise. Nadalje naj bi doživljali učinek in nalogo glasbe ob izbranih primerih ter se pogovorili o njih. Zaznavamo, urejamo zvoke in šume iz življenjskega okolja učenk in učencev; le-ti so osnova za skupno glasbeno oblikovanje.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja so spodbude za poučevanje.

#### **Kompetenčno področje Petje in musiciranje**

Učenke in učenci znajo

- zaznati svoj glas in ga igrivo uporabljati.
- skupaj prepevati preproste pesmi in jih spremljati z gibi in gestami.
- s telesno perkusijo in preprostimi glasbili skupno eksperimentirati in osnovno muzicirati.
- spremeniti različne materiale v glasbila in jih uporabljati za glasbeno oblikovanje.

#### **Kompetenčno področje Plesanje, gibanje in uprizarjanje**

Učenke in učenci znajo

- izvajati proste in vezane gibe z glasbo in brez nje ter na igriv način odkrivati in uporabljati različne izrazne možnosti telesa.
- izvajati preproste plesne gibe (otroški plesi, kolo) po navodilih.
- glabeno uprizarjati in oblikovati igrane scene.

#### **Kompetenčno področje Poslušanje in zaznavanje**

Učenke in učenci znajo

- svojo pozornost usmeriti na zvočne signale.
- eksperimentirati z zvoki in šumi iz svojega življenjskega okolja.
- s tišino v naravi najti umiritev ter to življenjsko kakovost zaznavati in doživljati.

### Uporabna področja

- **Od glasbene dialoške igre do zvočno-plesne zgodbe:** posnemalne igre, igre vprašanje-odgovor, igre nasprotij, zrcalne igre, nadaljevalne igre
- **Slušni doživljaji s šumi, zvoki in glasbo:** slušna potovanja z odkrivanjem zunaj in znotraj, npr. zaznavanje, dodeljevanje, odkrivanje, razlikovanje in poimenovanje šumov, zvokov, živalskih glasov, zvončkov, zvočnih signalov
- **Glasbene strukture in oblike:** enako in nasprotno
- **Od gest in telesne drže do gibalnega oblikovanja s šumi, zvoki in glasbo:** preprosti gibalni vzorci
- **Takt in ritem:** enako in neenako, težko in lahko, kratko in dolgo, poudarjeno in nepoudarjeno
- **Od zvočnih materialov iz narave in okolja do zvokov glasbil:** les, steklo, kamen, papir, keramika, plastika, kovina in kožuh
- **Od govorjenja do izraznega petja:** ritmični in neritmični izreki, rime

## UMETNOST IN LIKOVNO SNOVANJE

### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Umetnost in likovno snovanje omogočata čutno-estetske dostope do sveta in pospešuje celostno oblikovanje osebnosti. Težiščno posredujemo osnovno védenje in sposobnosti v likovnem oblikovanju, zaznavanju, reflektiranju in komuniciranju. Učenke in učence približujemo ustvarjalno, svobodno oblikovanje in odkrivanje lastne kreativnosti v umetniških oblikovalskih in izraznih možnostih, kot npr. v slikarstvu in grafiki, plastiki, prostoru, igri, akciji, fotografiji, filmu in videu, pri čemer je prikazano v tesni povezavi z okoljem učenk in učencev.

Izhajajoč iz le-tega odkrivajo in razvijajo učenke in učenci zavest o lastnih idejah in predstavah, mislih in občutkih. Spodbujamo veselje do eksperimentiranja, fleksibilnost in domišljijo.

Z otroku primernim ukvarjanjem s primeri iz umetnosti, kulture in vsakdanje estetike spoznavajo učenke in učenci raznolike možnosti za kreativno realizacijo svojih idej in jih razvijajo. Novo lahko zaznavajo kot napeto in spodbudno.

Učenke in učenci pridobijo zaupanje v svojo individualno kreativnost, sposobnost zaznavanja in izražanja ter dobijo spodbudo, da to po šoli sami razvijajo naprej.

### Didaktična načela:

Tematske okvire in naloge razvijamo, situativno prilagajamo in razširjamo z eksemplaričnimi uporabnimi področji.

Izbor in formulacija tem pospešujeta moč predstavljanja in likovno bogastvo idej ter nudita prostor za lastne ideje, interese in individualni izraz oz. oblike izražanja. Shematizirani oblikovalski načini (npr. barvanje vzorcev) preprečujejo oblikovanje kreativnih kompetenc ter identifikacijo z lastnim delom.

Teme se nanašajo na svetove doživljanja in predstavljanja učenk in učencev in so primerne njihovemu različnemu razvoju in nadarjenostim. Pomembni so uporaba materialov dobre kakovosti in uporabljivega orodja ter spodbudna, delovna situacija in ustrezni organizacijski okvir.

Zunajšolski učni prostori, kot muzeji, ateljeji ali razstave, ter sodelovanje z umetnicami in umetniki zbujejo zanimanje učenk in učencev in so del pouka.

Spremljajoče k oblikovalski praksi in glede na trajnostnost priporočamo zbirno mapo v smislu razvojnega portfelja.

Pri predstavitvi slikovnih primerov je potrebno upoštevati kakovost posnetka in pravne osnove.

Materiale in postopke izberemo tudi po ekoloških, ekonomskih in zdravstvenih vidikih.

Za likovno prakso je na voljo veliko število postopkov in materialov, ki predvsem spodbujajo zabavni pristop k individualnemu oblikovanju in pospešujejo otrokovo umetniško in likovno mišljenje in dejanje.

Kompetenčna področja različnih obveznih vaj predšolskega učnega načrta naj med seboj povezujemo in prepletamo. V obvezni vaji Umetnost in likovno snovanje pospešujemo tudi kompetenčna področja kot starosti primerno jezikovno razumevanje in starosti primerno jezikovno izražanje (usvajanje strokovnega besedja) ter delovno držo in pozornost (koncentracija, vztrajnost, natančnost). Z načrtnimi raznolikimi ponudbami za razvijanje grobe, fine in grafomotorike pospešujemo učenke in učence celostno v njihovem motoričnem razvoju.

### **Osrednji predmetni koncepti:**

Osrednji predmetni koncepti obvezne vaje Umetnost in likovno snovanje se ravna po osrednjih predmetnih konceptih obveznega predmeta Umetnost in likovno snovanje.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja:**

V prepletanju kompetenčnih področij Likovna praksa, Zaznavanje in reflektiranje ter Komuniciranje predstavljamo skupno delovanje predstave, likovnega prikaza, sporočila in pomena kot zapleten razvojni postopek kompetenc.

#### **Likovna praksa**

V središču je približevanje učenk in učencev k oblikovalnopraktični dejavnosti in likovni izrazni sposobnosti.

Izhajajo iz radovedno raziskovalne osnovne drže, usvajamo in razvijamo raznoliko oblikovalno izrazno zmožnost, uresničitev in prikaz lastnih predstav, opazanj, čustev in doživetij. Oblikovalni postopek ima pri tem večjo vrednost kakor dela kot taka.

#### **Zaznavanje in reflektiranje**

Zaznavanje se dogaja v sodelovanju čutov in vodi k subjektivnim celostnim vtisom. Učenke in učenci doživljajo, da nagovarjajo umetniška dela raznolika in individualno različna čustva. Delo, izvedba, ogled in sporočilo so pri tem tesno povezani.

Pri reflektiranju, t. j. pri sprejemanju, razmišljanju, izbiranju, urejanju in dodeljevanju umetniških primerov, se odpirajo poti k lastnemu likovnemu snovanju.

#### **Komuniciranje**

Likovno snovanje, zaznavanje in reflektiranje kot aktivni in produktivni postopki pospešujejo zmožnost asociacije in sporočanja. Obenem spodbujamo, gradimo in širimo pri komuniciranju o lastni likovni praksi, o zaznavanju in čutno-estetskih doživetij zmožnost likovnega predstavljanja in izražanja. S slikami in po njih je mogoče sporočiti čustva kot veselje, pa tudi strahove in žalost ter osnovne potrebe, želje in upe.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja so spodbude za poučevanje.

### **Kompetenčno področje Likovna praksa**

Učenke in učenci znajo

- likovno izražati svoje ideje, predstave, občutke in ideje primerno starosti in razvoju.
- igrivo eksperimentirati z različnimi materiali, orodji in mediji.
- preizkušati različne likovne tehnike.

### **Kompetenčno področje Zaznavanje in reflektiranje**

Učenke in učenci znajo

- opazovati svoje delo in delo drugih, o tem razmišljati.
- z različnimi čuti zaznavati in si ogledovati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike.
- ubesediti in reflektirati učinek umetnin in vsakdanje estetike na lastna čustva.

### **Kompetenčno področje Komuniciranje**

Učenke in učenci znajo

- opisati lastna dela.
- opisati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike.
- uporabljati lastne kreativne postopke in dela kot sredstva sporazumevanja.
- si ustvariti lastno mnenje o umetnosti in estetiki, ga utemeljiti in z drugimi razpravljati o njem.

### **Uporabna področja**

Uporabna področja razumemo kot reprezentativna tematska področja in kot dimenzije dejavnostno usmerjene prakse likovnega snovanja.

- **Jaz in svet:** upodobiti in narediti vidno mdr. ljudi, živali, rastline, predmete, dejavnosti iz neposrednega okolja, mdr označevanje z barvo, obliko in velikostjo
- **Bogastvo idej in svet domišljije:** V prikazovanju zamisli, idej in predstav najdevati različne oblike likovnega snovanja
- **Poskušati, odkrivati, utemeljevati:** slučaj me vodi – igrivo ravnanje z različnimi materiali (npr naravni, uporabni in odpadni materiali)
- **Umetnost in vsakdanja kultura kot vir zaznavanja in informacij:** umetnine in kar je mogoče v njih odkriti, znaki, simboli in piktogrami v vsakdanjiku
- **Risanje:**  
Materiali: npr svinčniki, grafitni svinčniki, barvice, voščenke, krede, flomastri, prsti/paličice; papir, karton, lepenka v različnih formatih in z različnimi površinami  
Postopki: risanje, risanje obrisa in notranjosti, pika – črta – linija
- **Slikanje:**  
Materiali: npr. prekrivne barve, akrilne barve, tempere, lepilne barve, okenske barve, prstne barve; dlakasti in ščetinasti čopiči, ščetka, lopatica za kitanje, goba; papir, karton, platno, stena, zid  
Postopki: nanašanje – prekrito, lazirano, razdeljevanje, razredčenje, mešanje
- **Tiskanje**  
Materiali: npr naravni materiali, ostanki blaga, folije, embalaža  
Postopki: tiskanje materiala, frotaža, odtis
- **Plastično delo**  
Materiali: npr glina, plastelin, papir, papirna kaša, alufolija, naravni materiali, embalažni in odpadni materiali; lepilo

Postopki: gnetenje, upogibanje, lepljenje, rezanje, luknjanje, platenje, grajenje, oblikovanje

– **Oblikovalno pripravljane pisave:**

Materiali: npr. svinčniki, barve, kreda, pena za britje, čopič, lesene paličice, zobna ščetka; tabla, pesek, papir, karton, po potrebi digitalni mediji

Postopki: slikanje, rezanje, lepljenje, kolažiranje, tiskanje

– **Insceniranje:**

Materiali: npr. barve za obraz in telo, lastno telo, maske, kostumi, igralni objekti, kulise

Postopki: spreminjanje, preoblačenje, kostumiranje, ličenje, uprizarjanje, igra s svetlobo in temo

– **Delo s fotografijami in filmi:**

Materiali: npr. fotografije, videoposnetki, digitalni mediji

Postopki: iskanje in izbiranje motivov, dopolnjevanje in spreminjanje

– **Zbiranje, urejanje in povezovanje**

Materiali: npr. naravni materiali, odpadni materiali, dekoracijski materiali, časopisi, revije in magazini

Postopki: izbiranje, sortiranje, kolažiranje, oblikovanje vzorcev in ornamentov.

## TEHNIKA IN OBLIKOVANJE

### Izobraževalna in učna naloga:

Tehnika in oblikovanje sta povezana z veliko področij oblikovanja otrokovega življenjskega okolja.

Obvezna vaja posreduje elementarne dostope do tehnike in oblikovanja, ko se dejavno ukvarjamo z različnimi materiali in izdelki. Pri tem, izhajajoč iz življenjskega okolja učenk in učencev, pripravljamo kognitivno srečanje z izdelki tehničnega in oblikovanega okolja in osnovo za samostojno ravnanje s tehniko. Zaznavanje, veselje do eksperimentiranja, spontanost, fleksibilnost in ustvarjalnost zavzemajo osrednji prostor.

Razvijamo osnovne motorične sposobnosti in rokodelske kulturne tehnike ter spoznavamo strokovno uporabo materialov in orodij ter jih načrtno uporabljamo v delovnih postopkih. Vpogledi v pomen reda na delovnem mestu in pomen preprečevanja nezgod vodijo do varnostne zavesti tudi v obšolskem življenju. Ravnanje z različnimi materiali in rastoče razumevanje za njihov ekološki pomen in njihovo ekonomsko vrednost prispevata k odgovornemu odnosu do okolja. Srečanje z lastnim in tujim poteka spoštljivo v ukvarjanju z lastno narejenimi predmeti in s predmeti drugih učenk in učencev.

Obvezna vaja Tehnika in oblikovanje se loteva tematik drugih obveznih vaj. Tako nudi raznolike točke za povezan, medpredmetni in predmetno-povezovalni pouk.

### Didaktična načela:

Delo je človekova osnovna potreba. Delujoče oblikuje otrok svoje okolje in tako izkuša samoučinkovitost. Odkrivanje, preizkušanje, posnemanje, raziskovanje in eksperimentiranje so temeljne učne oblike. Radovednost, čutnost in veselje do dela vzpodbujamo in podpiramo. Tako lahko položimo temelje pripravljenosti za vseživljenjsko učenje ter utiramo pot kritičnemu opazovanju okolja, ki ga je oblikoval in oblikuje človek. Znanje o svetu predmetov in njihovega izdelovanja in o odnosih med človekom in okoljem zavzemajo osrednjo vlogo.

Za šolanje fine motorike, doziranja moči prstov in rok in za koordinacijo očesa in rok je potrebno odkriti, razumeti, preizkusiti in vaditi gibalne poteke. Vsakdanje okolje, predhodne izkušnje in različni interesi tvorijo izhodišče za otroku primerno, nazorno pripravo vsebin. Lotevamo se idej in interesov učenk in učencev, naloge lahko formulirajo tako učiteljice in učitelji kakor tudi učenke in učenci. Omogočamo treba različne poti reševanja, rezultate in socialne oblike. Spoznavanje načela vzroka in učinka vodi do razumevanja tehničnih funkcijskih povezav. Kompleti za sestavljanje, ki ponazarjajo vzorčne tehnične pojme, so lahko pri tem v pomoč. Naloge za izdelavo ustvarjalnih in inovativnih poti reševanja v veliki meri izključuje zgoljno posnemanje in uporabo montažnih kompletov za sestavljanje.

Uporaba strokovnega jezika, opisovanje povezav, peverjanje rezultatov in po potrebi predelava veljajo za bistvene sestavine raziskovalne prakse. Razvijamo spoštljiv odnos do lastnega in tujega dela, da lahko krepimo občutek lastne vrednosti. Upoštevati je treba desničarje oz. levičarje.

Ravnanje z različnimi materiali in ustreznimi orodji/stroji/postopki posredujemo v okviru uporabnih področij.

Za v prakso usmerjen pouk je potrebna uporaba primernih delavnic z dovolj delovnimi prostori in primerno opremo. Pri uporabi orodij, surovin in postopkov je potrebno posredovati zavest o varnosti in zdravju z zgledom in ustreznim uvodom.

Uporaba strojev je dovoljena le pod nadzorom učnega osebja. Potrebno je opozoriti na nevarnosti pri delu z električnim tokom. Orodje smemo poganjati samo z baterijami (izogibamo se akumulatorjem litij-jonij) ali omrežnim delom do napetosti največ 24 voltov.

Pripraviti in upoštevati je treba lokalno-specifični red delovnega prostora. Potrebno je paziti na ukrepe, da preprečimo nezgode.

### **Osrednji predmetni koncepti:**

Osrednji predmetni koncepti obvezne vaje Tehnika in oblikovanje se ravna po osrednjih predmetnih konceptih obveznega predmeta Tehnika in oblikovanje.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja:**

Kompetenčni model se deli na kompetenčna področja **Razvijati, Izdelovati in Reflektirati** ter uporabna področja Vsakdanji predmeti, Zgrajeno okolje, Oblačila, Igra/šport ter Gibanje in energija. Pri pridobivanju kompetenc sta v središču postopek in izdelek v isti meri.

**Razvijati** obsega zaznavanje in raziskovanje materialov, objektov in prostorov z vsemi čuti ter kontrolo in vodenje fine motorike. Preizkušanje, učenje in vaja različnih postopkov, spoznavanje in razumevanje tehničnih in tekstilnih potekov in povezav z načrtnim opazovanjem in preverjanjem so deli tega področja.

**Izdelovati** obsega uporabo različnih postopkov za reševanje naloge. Materiale predelujemo, trajnostno uporabljamo in odstranjujemo primerno stroki in materialu. Orodja in materiale uporabljamo ustrezno in starosti primerno. Organizacija lastnega delovnega mesta ter upoštevanje varnostnih določil in reda delovnega prostora ustvarjajo temeljno zavest za preprečevanje nezgod.

**Reflektirati** obsega prednostno opis in preverjanje rezultatov in utemeljevanje, da bi pridobljena spoznanja prenesli na aktualne in nove naloge ter v vsakdan. Sem sodijo še predstavitev lastnih del in ubesedovanje stvarnega in strokovnega znanja v ustreznem starosti primernem strokovnem jeziku, npr s pravilnimi poimenovanji materialov in orodja.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja so možna ponudba za poučevanje.

**Kompetenčno področje Razvijati**

Učenke in učenci znajo

- preverjati in upravljati malo motoriko.
- odkrivati niti, vlakna, les, papir ter druge materiale, ki jih je mogoče oblikovati oz. modelirati.
- z vsakokratnim primernim materialom: graditi, upogibati, lepiti, delati vozle, meriti in primerjati s telesnimi merami, trgati, rezati, zabijati žebelj, žagati, sukati vrv, brusiti, navijati.

**Kompetenčno področje Izdelovati**

Učenke in učenci znajo

- sami izdelati svoja dela.
- predelati materiale, jih trajnostno uporabiti, negovati in pravilno odstraniti.
- pravilno uporabljati orodja.
- upoštevati red delavnice in varnostna določila.

**Kompetenčno področje Reflektirati**

Učenke in učenci znajo

- predstaviti svoja dela.
- razmišljati o postopkih izdelave, jih opisati ter primerjati.
- uporabljati starosti primerni strokovni jezik.

**Uporabna področja**

- leteča in plavajoča telesa
- uporabni predmeti
- igre
- stolpi

**Materiali, orodja, postopki:**

- Materiali: naravni materiali, vlakna, niti, mavec, les, industrijski polpredmeti, karton, keramične mase, plastika, kovine, papirji, kamen, tekstilne površine, umetne surovine, vosek
- Orodja: pile, kladiva, merilni instrumenti, igle (za tkanje, ...), brusni papir, škarje, strgala, žage, izvijači, klešče in sponke idr.
- Postopki:
  - sestavljanje (pomnožiti zvezo): graditi, plesti, lepiti, delati vozle, vozlati, limati, tkati, plesti, kvačkati (s prsti), šivati, vijačiti
  - spremeniti in oblikovati površine: aplicirati, prekrivati, tiskati, barvati, glazirati, lazirati, brusiti, rezervirati, vesti
  - zbirati, primerjati, meriti, sortirati in urejati: po teži, dolžini, lastnostih materiala, surovinah, volumnu, času; kjer je mogoče, a) s telesnimi merami, b) s poljubno izbranimi merami
  - ločiti (zmanjšati zvezo): piliti, strgati, trgati, rezati s škarjami, žagati
  - preoblikovati: odvezati, upogniti, zlagati, modelirati, zavijati
  - praoblake (ustvariti zvezo): polstiti, zalivati, zajemati papir, stiskati, topiti

## PROMETNA IN MOBILNOSTNA IZOBRAZBA

### Izobraževalna in učna naloga:

Promet in mobilnost sta bistvena izziva pri soočanju z vsakdanjikom. Vedno večji promet in naraščajoča raznolikost mobilnostnih oblik zahtevata orientacijsko védenje o pomenu mobilnosti za življenje ljudi in razmišljujoče védenje o (rizičnem) obnašanju v prometu.

Že otrokom je treba posredovati pomen mobilnosti pod prostorskimi in časovnimi vidiki. S praktičnim ukvarjanjem z raznolikimi izzivi v vsakdanjiku naj doživijo in razumejo, da je promet mnogoplastni pojav, za katerega so merodajna področja socialnega vedênja, varnosti in okolja. Z opazovanjem in vajo naj usposobimo otroke, da se varno in vedno bolj samostojno udeležujejo prometa.

### Didaktična načela:

Doživljajskih in učnih področij naj ne razumemo izolirano, temveč jih je treba postaviti v medsebojni odnos in smiselno povezati. Iz prejšnjih doživetij učenk in učencev naj pridobijo vpoglede v pravila, tako da omogočamo varnost pri udeležbi v cestnem prometu. Vsebinska raznolikost obvezne vaje „Prometna in mobilnostna izobrazba“ potrebuje poleg posameznih sekvenc podporo v vseh preostalih obveznih vajah. Tematike je treba v idealnem primeru ponuditi v medpredmetnem pouku in naj se uporabljajo pri učnih sprehodih/izletih, ekskurzijah in predmetnospecifičnih akcijah. Z rednim, večkratnim ponavljanjem in vajo v zaščitenem prostoru je treba – naraščajoče s stopnjo razvoja – zagotoviti položaju primerno rabo pridobljenega védenja v skupini in tudi samostojno vedno bolj v realnem okolju.

Pouk je treba oblikovati tako, da učenke in učenci

- z vajo v zaščitenem prostoru (telovadnica, šolski vrt, šolsko prometno vadišče ...) in v realnosti prometa (šolska pot, šolska okolica) vedno bolj pridobivajo izkušnje in kompetence, da se lahko samostojno varno udeležujejo cestnega prometa.
- usposobimo, da starosti primerno reagirajo posebej v izrednih situacijah (npr. nesreča, gradbišče na šolski poti).
- spoznajo, da je prav v cestnem prometu treba paziti na urejeno sožitje, da zagotovimo varnost sami zase ter za druge, ter da s premišljenim izborom okolju prijaznega načina gibanja bistveno prispevamo k trajnosti in varčnemu ravnanju z resursi.

Pospeševanje zdravja in varstvo okolja sta bistveni delni področji obširne prometne in mobilnostne izobrazbe in vplivata na njeno realizacijo.

### Osrednji predmetni koncepti:

Osrednji predmetni koncepti obvezne vaje Prometna in mobilnostna izobrazba se ravna po osrednjih predmetnih konceptih obvezne vaje Prometna in mobilnostna izobrazba od 1. do 4. šolske stopnje.

### Kompetenčni model in kompetenčna področja:

Obvezna vaja Prometna in mobilnostna izobrazba ima nalogo, da omogoča učenkam in učencem vedno bolj samostojno, varno, prožno in odgovorno vedênje v prometnem dogajanju. V nadaljevanju opisane s prometom in mobilnostjo povezane kompetence naj usvojijo na naslednjih kompetenčnih področjih:

#### **S prometom povezana dejavnostna kompetenca**

Učenke in učence pobilže seznanjamo s sistemom pravil cestnega prometa v njegovih bistvenih delih in življenjsko praktičnih osnovah. Lastno dejanje naj bi v socialnem sožitju prometnega vsakdanjika zavestno zaznavali. Posebnega pomena je pri tem vaja v zaščitenem

prostoru in v nadaljevanju v realnem prometnem dogajanju. Pripravljamo prve ocenitve nevarnosti in rizika v prometnih situacijah, vadimo varnostno zavedno in starosti primerno ravnanje, da omogočamo varno in načrtovano sodelovanje v mobilnostnem dogajanju.

### **Z mobilnostjo povezana kompetenca razmišljanja**

Vzpostavljamo in utemeljujemo povezave med mobilnostjo, ekonomskimi in ekološkimi dejavniki, lastnim zdravjem in družbenim razvojem.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja so spodbude za poučevanje.

### **Kompetenčno področje S prometom povezana dejavnostna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- razumeti sistem pravil cestnega prometa v enostavnih, za življenje praktičnih osnovah ter se po njem ravnati; vejo za enostavne prometne objekte in varno šolsko pot.
- spoznavati smisel pomoči s strani policije in prometne redarske službe ter zavestno zaznavati in sprejemati pomoč.

### **Kompetenčno področje Z mobilnostjo povezana kompetenca razmišljanja**

Učenke in učenci znajo

- vzpostaviti in utemeljiti povezave med mobilnostjo in trajnostjo.
- videti in ceniti skupno opravljanje pešpoti, kjer je to mogoče, pod vidiki socialnega sožitja in prijaznosti okolju.

### **Uporabna področja**

- Prometni prostori: šolska pot
- Prometne naprave, znakovni sistemi: barvni signali in akustični signali (npr semaforji za pešce, železniški prehodi)
- Vaje v zaščitenem prostoru (mdr. telovadnica, šolsko dvorišče)
- Vaje v resničnem prometu (z eksekutivo in brez nje)
- V okviru programa prometne vzgoje od eksekutive oblikovane vaje (standardni program)
- Motorična, reakcijska, koncentracijska zmožnost
- Videti in biti viden
- Gibalna izkušnja: kontrolirano gibanje, vaje za ravnovesje
- Posebne prometne situacije: nesreča, gradbišče, ...
- Zavarovani prehodi, semaforji za promet in pešce
- Markacije na tleh
- Različne prometne površine: pešpot, kolesarska pot, vozišče, pločnik, ...
- Prometna sredstva (npr avtobus, tramvaj, podzemna železnica)
- Vedênje v prometnih sredstvih
- Trajnost: npr javna prometna sredstva namesto avtomobila, vlak namesto letala

## RITMIKA

### Izobraževalna in učna naloga:

Obvezna vaja Ritmika na predšolski stopnji ima nalogo, da podpira učenke in učence pri usvajanju in širjenju samoučinkovitosti. Pospeševanje motivacije, kontrole impulzov, zmožnosti empatije ter pridobivanje socialnih in čustvenih kompetenc pospešujejo celostni osebni razvoj ter bistveno prispevajo k premišljenemu oblikovanju življenja. Pridobivajo in razvijajo emocionalne, motorične in kognitivne zmožnosti, ki podpirajo kreativno ukvarjanje s samim seboj in s svetom ter nadaljnje učenje na izobraževalni poti.

Obvezna vaja Ritmika je vsebinsko tesno povezana z elementi obveznih vaj Glasba ter Gibanje in šport. Medpredmetni vidik je treba upoštevati.

### Didaktična načela:

Ritmiko redno smiselno in integrativno vključujemo v vse obvezne vaje predšolske stopnje. Kompetence razvijamo in širimo z igrivim pristopom in neprisiljenim približevanjem. Pri tem krepimo osebnost posamezne učenke in posameznega učenca v smislu individualnosti, a prav tako kot del skupine ter vzpodbujamo nadaljnji razvoj. Posebno pozorni smo glede individualnih izkušenj učenk in učencev in osebnega razvojnega in učnega stanja, tudi v inkluzivnih skupinah.

Oblikovanje učne ponudbe je treba situaciji ustrezno prilagoditi potrebam, interesom in nadarjenostim učenk in učencev. To zahteva nepristransko, neocenjujoče opazovanje. Učne ponudbe dajemo ciljno usmerjeno, a nenamensko. V ospredju je podpora individualnih procesov in ciljev, ki jih dosegajo učenke in učenci samoučinkovito, da pospešujemo razvijanje izkušenj in kompetenc. Pri tem ni v ospredju vodena usmerjenost v rezultate s strani učiteljic in učiteljev, temveč dajati prostor individualnim razvojnim procesom. Kompetence moremo v obvezni vaji predvsem pridobivati po poti aktivnosti. Pri načrtovanju pouka je treba zato paziti na to, da imajo učenke in učenci dovolj časa na razpolago, da se lahko dejavnostno usmerjeno ukvarjajo z vsebinami.

V učnih situacijah je treba upoštevati tudi različne socialne oblike. Komunikativne, dopolnjevalne, koeksistenčne in kooperativne oblike učenja podpirajo razvoj socialnih kompetenc. Uporaba najrazličnejših gibalnih oblik in materialov omogoča raznolik, izkustveno usmerjen pouk.

### Osrednji predmetni koncepti:

Koncept **Ritem in polarnost** obsega medsebojno vplivanje dveh drug z drugim pogojenih polov. Polje napetosti in polje izenačitve kot mir in gibanje, posamezna učenka in posamezni učenec in skupina, vodeno in svobodno oblikovanje, čakanje in odpovedovanje, koncentracija in sprostitve so podvrženi ritmu in neposredno med seboj povezani. To ritmično zaporedje pogojuje aktivna polja dejavnosti, v katerih se odvija pedagoški oblikovalni proces. Koncept **Ritem in celostnost** se ukvarja s tem, da ritem ne more delovati izolirano, temveč ga je treba videti vedno v povezavi s celotno osebnostjo in razvojem. Vsaka aktivnost zadeva vedno več funkcij in področij osebnosti, ki so na voljo za usvajanje življenjskega okolja in kreativno ukvarjanje z njim.

Koncept **Ritem in ponavljanje** se ukvarja z bistveno sestavino ritmičnih procesov. Redno se pojavljajoči strukturni elementi so pogoj za utrjevanje informacij, vzorcev in dejanj.

Koncept **Ritem in variacija** se ukvarja z nadaljnjim razvojem učnih procesov. Vedno se pojavljajoče strukturne elemente podvržemo variabilnosti. Ponavljanje vedno istega

nadomestimo z variacijami. Tako se spodbuja učni proces in posplošujemo osnovne vzorce. Izhajamo iz znanega in ga razvijamo tja v razširjeno in novo.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja:**

**Kompetenčno področje Red** obsega doživljanje in spoznavanje gibalnega prostora s svobodno izbranimi in danimi različnimi načini gibanja ter doživljanje reda v različno velikih prostorskih enotah.

**Kompetenčno področje Reakcija** obsega odzivanje na signale prav tako kot prevzem, variacijo in nasprotni gib po ritmičnem vzorcu.

**Kompetenčno področje Koncentracija in senzibiliziranje čutov** obsega po eni strani obvladovanje dražljajskih vplivov in po drugi strani osredotočenje na določeno temo. Pri tem je treba predvsem upoštevati medsebojno vplivanje dveh drug z drugim pogojenih polov. Ukvarjanje z okoljem in diferencirano zaznavanje s posameznimi čuti kot sluhom, vidom, tipom in telesno izkušnjo doživljamo dejavnostno.

**Kompetenčno področje Kreativnost** obsega predvsem odkrivanje individualnih oblik izražanja za dane in svobodno izbrane naloge ter realizacijo razširitev in variacij.

**Kompetenčno področje Socialna kompetenca** obsega predvsem aktivne in interaktivne vaje, ki krepijo učenke in učence pri njihovem delovanju v skupini in v njihovih dejavnostnih prostorih. Komunikativne, dopolnjevalne, soobstoječe in sodelovalne ponudbe podpirajo nadaljnji razvoj na tem kompetenčnem področju.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja so možna ponudba za poučevanje.

#### **Kompetenčno področje Red**

Učenke in učenci znajo

- se igrivo gibati v prostoru na svobodno izbrane in dane gibalne načine.
- združiti in urediti različne materiale in orodja po danem ali svobodno izbranem sistemu.

#### **Uporabna področja**

- Svobodno gibanje v različnih prostorih: npr v celotni učilnici, v deljeni učilnici, diagonalno preko učilnice, „menjavanje kotov“
- Gibanje na dano geslo: npr utrujeno, veselo, razigrano, jezno, hitro, počasi, tiho, glasno, gibati se kot mačka, kot konj
- Urediti zvočne materiale (npr Orffova glasbila), malo orodje (npr vrvi, žoge, obroče), naravne materiale (npr orehe, kostanje, veje, storže) po lastno izbranem urejevalnem vzorcu
- Urediti različne materiale po danem urejevalnem vzorcu (npr vsa glasbila, vse malo orodje, vsi naravni materiali, vse barvice, vse kocke)

#### **Kompetenčno področje Reakcija**

Učenke in učenci znajo

- prekiniti ali spremeniti svobodne ali dane gibalne vzorce na dogovorjen akustični ali vizualni signal/znak.
- reagirati na ritmične ponudbe s prevzemom, variacijo ali nasprotnimi gibi.

#### **Uporabna področja**

- Sprememba smeri pri npr trkanju, ploskanju, ko ustavimo glasbo

- Sprememba gibanja pri spremembi ritma, npr hiter ritem ploskanja – hitro gibanje, počasen ritem ploskanja – počasno gibanje
- se odzvati ritmičnemu motivu, npr glasna glasba – hitro gibanje, tiha glasba – počasno gibanje, leseno tolkalo – skakanje, triangel – plazenje

### **Kompetenčno področje Koncentracija**

Učenke in učenci znajo

- diferencirano uporabljati čute (npr usmerjeno poslušanje, natančno ogledovanje, otipavanje lastnosti materiala).
- osredotočiti pozornost na zvočne, vidne in tipne znake ter znake z gibi.
- preiti po zvočnem ali vidnem impulzu (npr hitrost, glasnost, ritem) v mirno ali dejavno fazo in doživljati napetost in sprostitev.

### **Uporabna področja**

- zavestno zaznavati vtise preko različnih čutov (zvočno, vidno, tipno)
- zavestno zaznavati šume in jih pretvarjati v gibanje, npr zaznati šumenje papirja, ptičje petje, šumenje vode in najti gib za to
- poiskati iz več ponujenih šumov določen šum, npr ploskati, ko zaznavamo ptičje petje, z nogo butniti v tla, ko zaznavamo polom avtomobilov
- doživljati menjavo med napetostjo in sprostivitvijo po ritmičnem vidnem ali zvočnem impulzu, npr menjaje pri trobljenju skakati in pri šumenju vode ležati na tleh

### **Kompetenčno področje Kreativnost**

Učenke in učenci znajo

- poiskati, spremeniti, variirati in razširiti lastne oblike telesnega izražanja.
- eksperimentirati z različnimi materiali in jih oblikovati.

### **Uporabna področja**

- prilagoditi gib, gestiko, mimiko emociji ali situaciji, npr naglica – teči, veselje – smejati se, strah – počepniti
- uporabljati različne materiale in orodja za svobodno oblikovanje, npr graditi, polagati, razporejati

### **Kompetenčno področje Socialna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- se držati svobodno izbranih in povezanih gibov v skupini.
- počakati na konec giba ali akcije in nato opraviti dogovorjeno dejanje.
- se držati pri vaji v parih ali skupini dogovorjenih potekov in pravil.

### **Uporabna področja**

- Tvorba skupin, kroga in vrste
- Znati (do)čakati, npr dočakati konec vrtenja vrtavke ali počakati, da smo na vrsti
- Skupno graditi stolp iz kock
- „Slepo vodenje“ (voditi sošolko ali sošolka z zaprtimi ali zavezanimi očmi po prostoru ali se sama in sam pustiti voditi)
- „dirigirati“ skupino (npr z napovedjo smeri, prikazovanjem gibov) in vodenje predati v samoizbranem trenutku

## IGRA

### Izobraževalna in učna naloga:

Obvezna vaja Igra ima na predšolski stopnji poseben pomen. Igra je vedno v povezavi z drugimi predmetnimi vsebinami. Usvajanje kompetenc, ki vplivajo na nadaljnji razvoj in nadaljnje učenje, je ozko povezano z različnimi oblikami igre. Učenke in učenci se učijo v neposredni interakciji s svojim okoljem, v skupini ali v izkušnjah s svojo lastno osebnostjo. Samostojnost in samoodločno učenje, sposobnost prenašanja frustracij, kontrola impulzov, zmožnost sodelovanja, domišljija, vztrajnost in v prihodnost usmerjeno načrtovanje pospešujemo posebno z igro ter jih moremo vaditi in diferencirati v prosti ali vodeni igri.

Učni in razvojni procesi se začenjajo z igro, učenke in učenci pa pri reševanju izzivov razširijo svoj dejavnostni repertoar. Takšen igriv pristop k učnim vsebinam pozitivno vpliva na učni uspeh v s predmetom povezanih obveznih vajah. Zato je treba igri na vseh področjih nameniti dovolj prostora. Kognitivni razvoj je pri oblikovanju igre tesno povezan z akcijo in interakcijo. Samostojno delovanje in celostno učenje sta v ospredju. Delovni spomin, vztrajnost, skrbnost in motivacijo bistveno pospešujemo in razvijamo z igro.

### Didaktična načela:

Igro moramo redno in smiselno vključiti v vse obvezne vaje na predšolski stopnji. Razvoj tehničnih kompetenc je povezan z dimenzijami delovni spomin, odnos do dela, samostojnost in samoodločno učenje, frustracijska toleranca, zmožnost sodelovanja, domišljija, vztrajnost in v prihodnost usmerjeno načrtovanje ter ga pospešujemo in razvijamo v igri.

Učiteljice in učitelji sprožijo, vodijo in usmerjajo starosti primerne igralne in učne dejavnosti. Zagotavljajo potrebno svobodo, da se lahko otrokove izobraževalne želje uresničujejo in razvijajo. Pri načrtovanju je treba zagotoviti dovolj časa za igro, da imajo učenke in učenci možnost v igri poglobljeno odkrivati, opazovati, spoznavati in raziskovati.

Poleg faz vodene in moderirane igre je treba pri pouku nameniti prostor tudi fazam proste igre. Prosta igra omogoča učenkam in učencem, da izbirajo dejavnosti svobodno in neodvisno od navodil. Za to je potrebno varno in zaščiteno okolje. Poudarek je na empatiji in samoučinkovitosti, pozitivni aktivaciji in notranji motivaciji ter pospeševanju koncentracije.

V igralnih situacijah je treba upoštevati tudi različne socialne oblike. Komunikacijske oblike igre (dve partnerici ali dva partnerja sodelujeta drug z drugim), dopolnjevalne oblike igre (ena partnerica ali partner pomaga drugi ali drugemu), soobstoječe oblike igre (delovanje drug ob drugem) in sodelovalne oblike igre (skupno delovanje) podpirajo razvoj socialnih kompetenc.

Posebne pomena je oblikovanje prostorov: igralni materiali so pregledno razporejeni in dostopni učenkam in učencem, prostori za igro pa so oblikovani tako, da so spodbudni, vendar ne prepolni. Organizacijske sisteme predstavimo, pozorni smo na upoštevanje pravil (npr. pripravljanje in pospravljanje iger, pravilna razporeditev na policah).

### Osrednji predmetni koncepti:

Razvoj **samopodobe** pomeni samostojno in usmerjeno delovanje, razvoj samopodobe in zavedanje lastnih sposobnosti. Vprašanja: Kdo sem? Kaj zmorem? Kaj si želim? so v središču pozornosti. Doživljanje in spoznavanje, da smo sami vzrok za določene učinke, je temelj za razvoj samozavesti.

**Koncept socialno-čustvenega razvoja in empatije/vživljanja** se nanaša na proaktivno interakcijo, soočanje z drugo osebo in prevzemanje perspektive. Namere drugih ljudi prepoznamo in po potrebi upoštevamo pri načrtovanju lastnih dejanj. Socialne izkušnje s

spodbujanjem krepijo empatično vedênje in vplivajo na čustveno soočanje s samim seboj in socialnim okoljem.

**Koncept kognitivnega razvoja** se nanaša na ustvarjalno dejavnost v povezavi s temami iz otrokovega okolja. Kognitivno učenje in divergentno mišljenje spodbujata aktivno (jezikovno) dejanje ter razvoj idej in različic. Kompetence nenehno razvijamo, pri čemer jih podpirajo spodbude iz socialnega in materialnega okolja.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja:**

Vzajemno delovanje kompetenčnih področij **Jaz in skupnost**, **Domišljija in resničnost**, **Konstruiranje in eksperimentiranje** in **kreativnost**, **Oblikovanje in gibanje** predvsem sproža in pospešuje aktivno doživljanje skupine, medsebojno sporazumevanje, kritičen pogled na sebe in okolje ter ustvarjalno razmišljanje in delovanje.

Kompetenčno področje **Jaz in skupnost** se nanaša na oblike igre, ki podpirajo in pospešujejo približevanje, preizkušanje in izvajanje pravilnega vedênja v skupini. Dogovorimo se o pogojih in pravilih igre, razumemo pomen pravil za igro/pravil v igri. V skupinskih igrah se spodbujata sporazumevanje in sodelovanje. Za zmago in poraz veljajo dogovorjena pravila, kar zahteva določeno stopnjo čustvene samoregulacije in frustracijske tolerance.

Kompetenčno področje **Domišljija in resničnost** se nanaša na oblike igre, ki omogočajo spremembo perspektive s prevzemanjem različnih vlog iz vsakdanjih situacij, a tudi iz izmišljenih situacij. Tako razvijajo učenke in učenci sliko/podobo o sebi, vtise zaznavajo diferencirano, kar ustvarja nove perspektive in možnosti za delovanje. V prostem oblikovalskem prostoru moremo preizkusiti različne rešitve in poiskati ustvarjalne rešitve za zahtevne situacije. Spodbujamo ustvarjalnost in domišljijo ter pospešujemo razvoj socialno-čustvenih kompetenc in samokompetenco. Zlasti pospešujemo komunikacijo in sodelovanje.

Kompetenčno področje **Konstruiranje in eksperimentiranje** pomeni povezovanje več igrivih elementov za ustvarjanje nečesa novega. S konstruiranjem in eksperimentiranjem nastajajo nove ideje in igralni izdelki. Pri konstrukcijskih igrah lahko uporabljamo fizične materiale, lahko pa tudi besede, stavke, številke ali domišljijske igre. Celostni značaj nastaja iz dejstva, da je mogoče tako dogajanje v igri kot oblikovanje igre aktivno in ustvarjalno določiti. Radovednost, daljnovidno načrtovanje, divergentno razmišljanje, eksperimentiranje in oblikovanje so v ospredju. Spodbujamo potrpežljivost in vztrajnost ter konstruktivno delovno držo in ustvarjalnost, pa tudi pozitivno aktivacijo in notranjo motivacijo.

Kompetenčno področje **Kreativnost, oblikovanje in gibanje** se nanaša na oblike igre, ki upoštevajo naravno željo učenk in učencev po gibanju ter obenem spodbujajo glasbeno in oblikovalno ustvarjalnost. Vodene dejavnosti, pa tudi prosti ustvarjalni prostori v pripravljenem in varnem okolju spodbujajo veselje do gibanja in prinašajo pozitivne telesne izkušnje ter odkrivanje lastne ustvarjalnosti in raznolikih ustvarjalnih možnosti. Tako individualne kot skupinske izkušnje krepijo samoučinkovitost ter doživljanje in interakcijo v skupini.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja so zgledna in možna ponudba za poučevanje.

#### **Kompetenčno področje Jaz in skupnost**

Učenke in učenci znajo

- razumeti in upoštevati pravila igre.
- sprejeti, da so v igri zmagovalke in zmagovalci in poraženke in poraženci.

- biti obzirni in sočustvovati z drugimi.
- komunicirati in sodelovati drug z drugim.

### **Kompetenčno področje Domišljija in resničnost**

Učenke in učenci znajo

- prevzeti vlogo v igri in jo oblikovati.
- odzvati se na druge partnerice in partnerje v igri ter poiskati nove pristope in rešitve.
- v igri izražati in uresničevati svoje fantazije in želje.

### **Kompetenčno področje Konstruiranje in eksperimentiranje**

Učenke in učenci znajo

- načrtovati in uresničiti zamisel o igri.
- dokončati igro, ki so jo začeli.
- se osredotočeno in vztrajno ukvarjati z igro.
- uporabiti ugotovitve iz igre v nadaljnjih različicah.

### **Kompetenčno področje Kreativnost, oblikovanje in gibanje**

Učenke in učenci znajo

- prevzeti lastne in dane teme in ideje ter jih ustvarjalno uresničiti.
- z igro preizkušati in raziskovati kaj novega, premagovati meje ter razvijati zmožnost spretnosti reševanja težav in konfliktov.
- oblikovati in prikazovati glasbene, ritmične in gibalno usmerjene igralne prizore.

### **Uporabna področja**

- Igre, ki temeljijo na pravilih, npr. namizne/družabne igre, igre na deski, sodelovalne igre, gibalne igre po pravilih kot igre s tekom, igre z žogo.
- Igre vlog z rekviziti in brez njih, npr. uprizorjanje vsakdanjih situacij (prepir, grem po nakupih, v trgovini z igračami, to me je razjezilo ...)
- Domišljijske igre, npr. pustolovske igre, z balonom letim v tujo državo, sem drevo/letalo/mačka/čarovnik, zebe me/vroče mi je, veselim se/bojim se
- Igre z različnimi materiali, npr. gradnja stolpov s kockami, urejanje in preučevanje naravnih materialov glede na njihove značilnosti
- Besedne in črkovne igre, npr. prišepetavanja, serijske govorne igre, npr. opica – aligator – rak, preštevanke, poiskati primere besednih družin (živali, igrače, hrana ...), igre z vprašanji in odgovori, pripovedovanje/nadaljevanje slikovnih zgodb, kaj predstavljam, urejanje eno-/dvo-/trozložnih besed, iskanje nadpojemov izrazov, urejanje črk in slik
- Številске in količinske igre, npr. nadaljevanje zaporedja števil, upoštevanje zaporedja, prepoznavanje in določanje oblik, prepoznavanje količin, določanje števil in količin, prepoznavanje razmerij, kot so večje, manjše, enako, deliti in razdeliti, z uporabo vsakdanjih materialov (npr. naravnih materialov) prepoznavati in šteti količine
- Igre zaznavanja, npr. doživljanje prostora z odprtimi ali zaprtimi očmi, iskanje šumov, zaznavanje glasnosti/tišine, zaznavanje vonjev/okusov, prostorska orientacija kot zgoraj, spodaj, desno, levo.
- Igre za izboljšanje delovnega spomina, npr. pakiranje kovčkov, igre spomina/memori; Kaj manjka? Kaj je bilo dodano? Ali se je spremenil vrstni red?
- Ritmične igre

- Glasbene igre z glasbili in brez njih, npr. zvočne zgodbe, iskanje primernih glasbil za živali
- Gibalne igre, npr. uprizarjanje živali, igre v krogu, s tekom, z žogo
- Ustvarjalne igre, npr. delo z glino, plastelinom, skupno ustvarjanje velikih slik iz različnih materialov

## **GIBANJE IN ŠPORT**

### **Izobraževalna in učna naloga:**

Obvezna vaja Gibanje in šport omogoča učenkam in učencem, da izoblikujejo z neposrednimi telesnimi in gibalnimi izkušnjami in emocionalnimi doživetji dostop do okolja in do samih sebe. Z gibanjem raziskujejo in doživljajo otroci svoje okolje, doživljajo svojo samoučinkovitost in dobivajo motivacijo se spoprijeti z nadaljnjimi izzivi. Povezava zaznavanja in gibanja je elementarnega pomena za telesni, senzomotorični, socialni, emocionalni, motivacijski in intelektualni razvoj otrok in služi izoblikovanju diferenciranega telesnega koncepta in samopodobe.

Naravna želja učenk in učencev po gibanju se uresničuje v spodbudnem okolju z različnimi možnostmi za gibanje, ki učence spodbujajo h gibanju.

Pozitiven odnos do lastnega telesa in poznavanje preventivnih ukrepov za ohranjanje zdravlja pomagata učenkam in učencem skrbeti za svoje telo in dobro počutje.

Pouk ima naslednje cilje:

- širitev telesnih in gibalnih izkušenj ter navajanje k razvoju raznolikih motoričnih osnovnih kompetenc za gibanje in šport.
- spodbujanje motorične učne sposobnosti (mdr. glede na pospeševanje zaznavanja in koordinativnih sposobnosti).
- podpora osebnostnega razvoja po z gibanjem povezanem doživljanju in izkušanju subjektivnih zaznav in doživetij.
- doživljanje socialnih interakcij in socialnega učenja v raznolikih gibalnih položajih, pri čemer so v središču predvsem učni procesi o kooperaciji in uspele interakcije.
- podpora individualne pripravljenosti do učenja in dela s pozitivnimi telesnimi in gibalnimi izkušnjami.
- obuditev veselja nad gibanjem in skupnim opravljanjem športnih in igralnih aktivnosti.
- izoblikovanje na zdravje usmerjenega gibalnega vedenja.

### **Didaktična načela:**

Pouk obvezne vaje Gibanje in šport je treba izvajati tako, da prispeva k sodelovalnemu vedenju in podpira veselje do gibanja. Z načrtnim raznolikim programom, ki upošteva njihove individualne predhodne izkušnje, pospešujemo učenke in učence tako na motoričnem področju kakor tudi na kognitivnem, socialnem in čustvenem področju. Z ustreznimi gibalnimi spodbudami in pozitivnimi gibalnimi izkušnjami podpiramo sproščeno ukvarjanje z gibanjem, spoznavanje z različnimi športnimi in igralnimi orodji, možnost individualnih telesnih in gibalnih izkušenj ter skupinskih izkušenj. Gibalne ponudbe morajo biti zasnovane tako, da vsakemu otroku nudijo možnost doživljanja uspeha.

V središču so diferenciranje zaznavnih zmožnosti, razvijanje spretnosti in vztrajnosti ter koordinacije in prostorskega zavedanja.

Telesno počutje kot pomemben vir za krepitev zdravja (mdr. obvladovanje stresa, čustvenih obremenitev; zmanjševanje agresije) je treba začeti in razvijati z igrivimi, telesnimi dejavnostmi, pa tudi s pozitivnimi skupinskimi izkušnjami in veseljem do gibanja.

Vsakodnevne načrtne, a tudi svobodne in igrive gibalne sekvence ter široka paleta gibalnih ponudb, ki upoštevajo prostorske pogoje, tudi na prostem so temelj za pozitiven odnos do športne dejavnosti in z njo povezanega dobrega počutja.

### **Osrednji predmetni koncepti:**

Osrednji predmetni koncepti obvezne vaje Gibanje in šport se ravnaajo po osrednjih predmetnih konceptih obveznega predmeta Gibanje in šport.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja:**

Učni načrt predšolske stopnje temelji, tako kot učni načrt za nadaljnje šolske stopnje, na dvodimenzionalnem kompetenčnem modelu v obliki matrike: prva os predstavlja razsežnosti celovite dejavnostne zmožnosti pri gibanju in z gibanjem na področjih predmetne, metodne, socialne in samokompetence.

Druga os predstavlja vsebinsko razsežnost, ki obsega šest področij doživljanja in učenja v obvezni vaji Gibanje in šport: Motorične osnove, Igranje, Temeljne gibalne oblike, Zaznavati in oblikovati, Zdravo živeti, Doživljati in upati si.

Predmetna kompetenca pomeni zmožnost uporabe senzomotoričnih sposobnosti in spretnosti v različnih športnih panogah in gibalnih dejavnostih.

Metodna kompetenca obsega zmožnost, znanje in zanimanje, da razumemo in izvajamo z gibanjem in športom povezane učne procese in učne aranžmaje („učiti se učenja“).

Socialna kompetenca opisuje zmožnost, znanje in pripravljenost, da zavestno zaznavamo lastno gibalno vedênje v skupinah in pri športu, vplivamo nanj in ga sooblikujemo (mdr. sporazumevalna in sodelovalna kompetenca, razumevanje vlog in funkcij, empatija in pripravljenost fer agirati).

Samokompetenca pomeni pripravljenost, da se ukvarjamo z lastnimi doživetji in izkušnjami na različnih področjih gibanja. Osrednji vidiki so pripravljenost, da se potrudimo, vestnost, uravnavanje čustev in realistična samoocena.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

Uporabna področja so spodbude za poučevanje.

### **Kompetenčno področje Predmetna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- pokazati svoje koordinativne in kondicijske zmožnosti.
- se vključiti v igri in udejanjiti ideje za igro.
- opravljati temeljne (proste) telovadne gibalne oblike na tleh in na orodjih.
- z različno zahtevnostjo teči, skakati in metati.
- izkoriščati, spoznavati in uporabljati preproste priložnosti za gibanje in igro na prostem oz. v naravi ter pri tem odgovorno ravnati z okoljem.

### **Uporabna področja**

- gibalne ponudbe za ravnotežje, orientacijo, ritem, hitrost, vzdržljivost, agilnost
- gibalne igre: ustvarjalne ideje za igre in upoštevanje pravil igre
- skupna igra (tudi z različnimi igralnimi orodji in materiali)

- gibanje in igra na orodjih (vključno z balansiranjem, kotaljenjem, podpiranjem, plezanjem, guganjem, zibanjem, visenjem)
- tek čez ovire
- skoki v višino in daljino
- met različnih metalnih orodij v daljino in v tarče
- samostojna uporaba gibalnega prostora na prostem z različnimi gibalnimi in igralnimi impulzi
- z gibanjem pridobivati neposredne izkušnje z naravo in razumeti naravo/okolje kot občutljiv življenjski prostor

### **Kompetenčno področje Metodna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- razumeti in upoštevati s predmetom povezane organizacijske strukture in okvirne pogoje.
- razumeti in opravljati z gibanjem in športom povezane naloge.
- načrtovati in upravljati zapletene dejavnostne in gibalne poteke.

#### **Uporabna področja**

- upoštevati okvirni red
- pravilno ravnati s športnim orodjem in igralnimi materiali na športnih igriščih
- upoštevati ukrepe vedënja, varnosti in higijene
- poslušati in opazovati, povprašati
- spoznavati bistvene značilnosti kakega giba
- si zapomniti in opraviti nalogo in posnemati gibalne naloge

### **Kompetenčno področje Socialna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- se vključiti v skupino in sodelovati drug z drugim.
- si zamisliti pravila in se dogovoriti o njih.
- fer agirati.

#### **Uporabna področja**

- skupaj rešiti preproste gibalne naloge
- aktivno prispevati (npr upoštevati pravila igre)
- doseči sporazum v (gibalnih) igrah

### **Kompetenčno področje Samokompetenca**

Učenke in učenci znajo

- zavestno zaznavati svoje telo in usmerjeno upravljati gibe.
- oceniti tveganje in se samoodgovorno soočiti z njim.
- realistično oceniti lastne telesne zmogljivosti.
- pridobivati zaupanje v lastno zmogljivost.

#### **Uporabna področja**

- sebe in okolje zaznavati z različnimi čuti (mdr z vidom, s tipom, kinestetično = kinestezija/ sposobnost za zaznavanje gibanja, vestibularno = ravnotežje)

- razlikovati, dodeljevati in usmerjati dele telesa in drže telesa
- zaznavati položaj telesa v prostoru in se orientirati
- usklajevati delne gibe (mdr koordinacija oko-roka)

## DEVETI DEL

### UČNI NAČRTI POSAMEZNIH UČNIH PREDMETOV (1. DO 4. ŠOLSKA STOPNJA)

Za učne predmete Nemščina, Živi tuji jezik, Matematika, Stvarni pouk, Glasba, Umetnost in likovno snovanje, Tehnika in oblikovanje ter Gibanje in šport veljajo določila vsakokratnega učnega načrta ljudske šole, deveti del, z merilom, da je treba poučevati (z izjemo Nemščine) ustrezno predznanju otrok po možnosti v približno enakem obsegu v slovenskem in nemškem jeziku.

## DEUTSCH / NEMŠČINA

### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Jezik je pomembno orodje za usvajanje sveta in kulture, razvijanje identitete in oblikovanje skupnosti. Naloga pouka nemščine v osnovni šoli je spodbujati pripravljenost in sposobnost učenk in učencev za ustno in pisno sporazumevanje, izmenjavo informacij in razmišljanje. To dosežemo z učenjem z jezikom in o jeziku, pri čemer upoštevamo individualne pogoje učenk in učencev in njihovo predhodno jezikovno znanje (nemščina kot prvi jezik, drugi jezik, tuji jezik). Cilj pouka je vzbuditi veselje do ukvarjanja z jezikom v različnih oblikah in tako spodbujati govorjenje, poslušanje, branje in pisanje.

Z ustrezno diagnozo in podporo je treba na podlagi danega poskrbeti za ohranjanje osnovnih in nadaljnjih bralnih spretnosti. Ukrepi za bralno motivacijo podpirajo razvoj bralnih spretnosti in so povezani z učno stopnjo učenk in učencev.

Sodobno poučevanje, ki je usmerjeno v svet, v katerem živijo osnovnošolek osnovnošolci, vključuje uporabo digitalnih medijev. S konstruktivno, ustvarjalno, reflektivno in kritično uporabo medijev pridobivajo učenke in učenci številne izkušnje. Digitalne medije in ponudbo uporabljajo kot vir informacij, za zabavo ter za ustvarjanje lastnih besedil in medijskih prispevkov, o katerih kritično razmišljajo. Akcijska in produkcijsko usmerjena učna okolja omogočajo celosten in ustvarjalen pristop k besedilom.

Sistematično razvijanje jezikovnih spretnosti (ustnih in pisnih) ima pri pouku nemščine pomembno vlogo, temelji na prejšnjih učnih izkušnjah učenk in učencev in ga je treba vedno obravnavati v povezavi z vsemi drugimi predmeti.

### Didaktična načela (1. do 4. šolska stopnja):

Razvijanje jezikovnih spretnosti je naloga vseh predmetov; kompetenčnih področij ne smemo obravnavati ločeno drugo od drugega. Tako govorna kot pisna sporazumevalna zmožnost učenk in učencev se razvija od spontanih, v potrebe usmerjenih začetkov do sporazumevanja, ki je vse bolj usmerjeno v vsebino in obliko. Pri tem je temeljnega pomena vzorčna funkcija učiteljičinega in učiteljevega jezika.

S pomočjo ciljno usmerjenih individualnih in diferenciacijskih ukrepov na področju poslušanja, poslušanja drugih in krepitve bralnih spretnosti ter bralnega užitka je treba spodbuditi zanimanje za branje in ukvarjanje z različnimi besedili v knjigah in digitalnih medijih. Postopoma se razvijajo in širijo tudi zmožnosti za sprejemanje in jasno bralno

samopodobo. Pri pouku naj bi raznolika raba jezika vodila k razumevanju funkcij in oblik jezika. Pridobivanje utrjenega pravopisa je podprto z ustreznimi pravopisnimi strategijami in tehnikami vadbe. Načrtovanje, sestavljanje in popravljanje besedil z različnimi nameni pisanja (pripovedovanje, informiranje, opisovanje, pozivanje) s pomočjo strategij so povezovalne sestavine procesov pisanja in jih je treba razvijati postopoma. Z eksperimentiranjem, aktivnim odkrivanjem, samostojnim ali skupnim razvijanjem in reševanjem problemov je treba prebuditi in ohranjati veselje do dela z jezikom. Učenke in učenci lahko to, kar so se naučili pri pouku, prenesejo tudi na svojo osebno rabo jezika in ga na koncu ciljno uporabijo. Uporabna področja so izbrana glede na raven šole in so usmerjena k učenkam in učencem.

Ta učni načrt navezuje na naslednje prečne teme: Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija<sup>1</sup>, Entrepreneurship Education<sup>2</sup>, Pospeševanje/promocija zdravja<sup>3</sup>, Informatična izobrazba<sup>4</sup>, Medkulturna izobrazba<sup>5</sup>, Medijska izobrazba<sup>6</sup>, Politična izobrazba<sup>7</sup>, Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti<sup>8</sup>, Spolna pedagogika<sup>9</sup>, Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj<sup>11</sup>, Prometna in mobilnostna izobrazba<sup>12</sup>, Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba<sup>13</sup>

Časovni okvir za šolske naloge se prevzame iz poglavja „Šolske naloge“ v petem delu.

### **Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):**

Komunikacija in učinkovanje, Norma in spreminjanje, Vsebina in oblika ter Identiteta in diverziteta.

Vsebinska struktura obveznega predmeta Nemščina temelji na osrednjih predmetnih konceptih Norma in spreminjanje, Vsebina in oblika ter Identiteta in diverziteta. V celoti tvorijo temeljne vidike konceptualnega znanja pri pouku nemščine in predstavljajo krovni orientacijski okvir za izbiro uporabnih področij in z njimi povezanih kompetenc.

#### **Norma in spreminjanje**

Za jezik kot sistem znakov veljajo pravila. Primerjava in razmislek o različnih jezikovnih znakovnih sistemih iz otroškega sveta omogočata vpogled v raznolikost, prilagodljivost in spremenljivost jezikovnih norm.

#### **Vsebina in oblika**

Vzajemno delovanje vsebine in oblike je značilnost jezikovnih oblik izražanja. Začetno razumevanje tega medsebojnega odnosa odpira vpogled v različne jezikovne ravni in njihove učinke ob upoštevanju sobesedila in odnosov.

#### **Identiteta in diverziteta**

Jezik je povezan z osrednjimi vidiki posameznikove in skupinske identitete, npr. s spoznanji, čustvi in željami. Hkrati je jezik kot sredstvo sporazumevanja vedno izraz medindividualne in družbene raznolikosti, saj obstaja le v različnih variantah.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

Naloga predmeta Nemščina je razširiti različne prve jezike in jezikovne različice učenk in učencev na nemščino kot standardni jezik (avstrijska nemščina kot učni in izobraževalni jezik). Kompetenčnih področij ne smemo razumeti ločeno, temveč so med seboj povezana in jih je treba smiselno združevati. Tako pouk nemščine prebuja in spodbuja zanimanje za jezik in uživanje v njem pri poslušanju in govorjenju, branju in pisanju. Strategij mišljenja in reševanja problemov ne smemo le učiti, temveč moramo učenke in učence tudi podpirati pri njihovem samostojnem razvijanju preko aktualnega razumevanja izobraževanja in učenja.

Izobraževalne jezikovne zmožnosti se razvijajo na naslednjih kompetenčnih področjih:

### **Poslušanje (drugih) in govorjenje**

Govorjenje v razredu je namenjeno posredovanju dejstev ter izražanju čustev, mnenj in razmišljanja. Vključeni so tako verbalni/besedni kot tudi para- in neverbalni signali.

Osnovna stopnja I: Poslušanje in govorjenje: Poudarek je na zavestnem poslušanju ter jasno izraženem in formalno pravilnem govorjenju kot podpornih ukrepov pri usvajanju pisnega jezika.

Osnovna stopnja II: Poslušanje (drugih) in govorjenje: Poudarek je na aktivnem poslušanju drugih ter monološkem in dialoškem govorjenju.

### **Branje**

Pri pouku se glasno branje in bralne situacije namenoma ustvarjajo tako, da krepijo samopodobo bralke in bralca ter pospešujejo literarno kompetenco. Začenši z glasnim branjem, odpira branje za razumevanje in analiziranje prebranega možnosti za interakcijo s svetom. Zanimanje za branje, pripravljenost za branje, bralne spretnosti in razumevajoče branje se razvijajo z uporabo različnih besedil v knjigah in digitalnih medijih v spodbudnem bralnem okolju.

Bralne strategije se sistematično uvajajo in redno vadijo z uporabo neumetnostnih in leposlovnih besedil. Učenke in učenci se jih naučijo uporabljati rutinsko in zavestno.

### **Pisno sporočanje**

Na podlagi pripravljenosti učenk in učencev za sporazumevanje in sposobnosti, ki so jih pridobili pri govorjenju in pisanju (pravopisu), je cilj obravnavati konceptualna ustna in pisna besedila na ustvarjalen, vsebini, situaciji in naslovniku ustrezen način.

### **Pisanje (pravopis) in spoznavanje jezika**

To področje vključuje upismenjevanje, trajnostno obvladovanje omejenega pisnega besedišča na podlagi večdimenzionalnih učnih metod ter osnovni vpogled v funkcije in strukture nemškega jezika.

## **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov (1. do 4. šolska stopnja):**

### **1. šolska stopnja:**

#### **Kompetenčno področje Poslušanje (drugih) in govorjenje**

Učenke in učenci znajo

- pokazati svoje jezikovno znanje v različnih pogovornih situacijah.<sup>2, 12</sup>
- prepoznati nove sporazumevalne položaji in jih razlikovati med seboj ter ustrezno ravnati verbalno in neverbalno, tudi ustvarjalno.

#### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- z vzpostavljanjem grafemsko-fonemske korespondence dojemati črkovne povezave, besedne sestavine in besede ter jih vse bolj glasovno pravilno strukturirati, brati in razumevati, širiti vidno polje ter z navodilom brati in razumeti enostavna besedila.
- slediti poteku (glasno) prebranih besedil v ustreznem časovnem obdobju in ga obnoviti ter ob podpori izbirati med ponudbo besedil v različnih medijih.<sup>6</sup>

#### **Kompetenčno področje Pisno sporočanje**

Učenke in učenci znajo

- na podlagi ustnega pripovedovanja likovno ali pisno izvajati svojo željo po sporočanju in motivacijo za pisanje ter jezikovno ustrezno uporabljati preproste stavčne vzorce.
- se pri načrtovanju besedil razumljivo izražati pri ustnem pripovedovanju in prepoznavati dvoumnosti ob poslušanju ter jih po potrebi ob navodilih popravljati in dopolnjevati.

### **Kompetenčno področje Pisanje (pravopis) in spoznavanje jezika**

Učenke in učenci znajo

- zaznavati, razlikovati in grafično oblikovati obdelane znake in oblike, glasove in črke, besede razčleniti na glasove in zloge ter prepisati in napisati besede, besedne skupine in kratke stavke/povedi.
- razčleniti besede iz besedišča, ki smo ga obdelali zvočno, vizualno govorno motorično, in jih vedno bolj pravilno pisati.
- odkrivati in vedno bolj uporabljati izpeljanke in oblikovne spremembe besed v ustni in pisni jezikovni rabi.
- preverjati in primerjati govorni in pisni jezik (tudi tujke) ter prepoznavati stavke/povedi kot pomensko enoto.

### **Uporabna področja**

- igrivo preizkušanje govornih položajev v govornih, jezikovnih igrach in igrach vlog ob upoštevanju obrazne mimike in kretenj
- akcijsko in produkcijsko usmerjeno delovanje na različnih področjih zaznave govora
- razpravljati o skupinskih pravilih, se zmeniti zanje in o njih razmišljati<sup>3, 7</sup> in nenasilno oblikovati sporazumevalna dejanja<sup>5, 8</sup>
- ukvarjanje s stvarnimi in uporabnimi besedili, primernimi šolski stopnji<sup>6, 12</sup>
- ustvarjalno, dejavnostno in produkcijsko naravnano urejanje izbranih otroških leposlovnih besedil iz knjig in digitalnih medijev s praktičnim, samostojnim delovanjem in aktivno uporabo čutov
- skupno razmišljanje o jezikovnih pojavih v konkretnih govornih, bralnih in pisnih položajih
- koriščenje povodov za pisanje na podlagi ustnega pripovedovanja, vizualnih predstav in prvih besed, ob upoštevanju individualne motivacije in pogojev za pisanje
- ustno in pisno eksperimentiranje na področju fonološkega zavedanja

## **2. šolska stopnja:**

### **Kompetenčno področje Poslušanje (drugih) in govorjenje**

Učenke in učenci znajo

- dokazati svoje jezikovne zmožnosti<sup>2</sup> v različnih pogovornih položajih o različnih temah, pri tem pa se držijo kulture komuniciranja<sup>7, 8, 9</sup>.
- z vse večjo samozavestjo razviti jasen, izrazit in k standardnemu jeziku naravnani govor.

### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- izboljšati tekočnost branja, vedno bolj zvočno strukturirati brati ter uporabljati začetne strategije branja za razumevanje besedila.

- s pomočjo izražati svoje mnenje o starosti primernih besedilih, vse bolj samostojno dojemati in razlagati tudi dejstva, ki niso izrecno navedena, ter uporabljati knjige in medije za pridobivanje informacij, širjenje znanja in za zabavo.<sup>4, 5, 12</sup>

### **Kompetenčno področje Pisno sporočanje**

Učenke in učenci znajo

- udejanjiti pisno motivacijo na podlagi ustnega pripovedovanja in uporabljati preproste pisne vzorce na način, ki je vezan na situacijo in na namen.
- preveriti vsebino in jezik enostavnih besedil, vključno s tistimi, ki so jih napisali sami, in jih po potrebi popraviti z uporabo prvih strategij predelave.

### **Kompetenčno področje Pisanje (pravopis) in spoznavanje jezika**

Učenke in učenci znajo

- prepisati in napisati črke in znake v obliki, ki se približuje avstrijski šolski pisavi, in pri pisanju vedno bolj v pravilnem zapisu uporabljati obdelano besedišče.
- razčleniti enostavne zloženke na morfeme, prepoznati enostavna pravopisna pravila, jih ubesediti in vse bolj uporabljati v lastnih besedilih ter udejanjiti prve vaje urejanja in iskanja po abecedi.
- tvoriti besede z morfemi, jih segmentirati, spreminjati obliko in tako prepoznavati pomenske razlike ter zbirati besede, ki pripadajo istemu korenskemu morfemu.
- uporabljati ločila kot navodilo za izgovor, iz besed sestavljati skladenjsko pravilne stavke/povedi in razumeti funkcijo najpomembnejših besednih vrst.

### **Uporabna področja**

- igrivo preizkušanje govornih položajev v govornih, jezikovnih igrach in igrach vlog ob upoštevanju obrazne mimike in kretenj
- dejavnostno in produkcijsko usmerjeno ravnanje na različnih področjih jezikovne zaznave
- razpravljanje, dogovarjanje in razmišljanje o skupinskih pravilih<sup>3, 7</sup> in nenasilno oblikovanje komunikacijskih dejanj<sup>6</sup>
- ukvarjanje s stvarnimi in uporabnimi besedili, primernimi za šolsko stopnjo<sup>6, 12</sup>
- kreativno, dejavnostno in produkcijsko naravnano urejanje izbranih otroških leposlovnih besedil iz knjig in digitalnih medijev s praktičnim, samostojnim delovanjem in aktivno uporabo čutov
- koriščenje povodov za pisanje, ob upoštevanju individualne pisne motivacije in pogojev
- kreativno pisanje ob upoštevanju življenja učenk in učencev in individualnega zanimanja za pisanje
- razčlenjevanje, iskanje podobnosti, sestavljanje, razstavljanje, pogosto pisanje besed
- ustno in pisno eksperimentiranje na področju fonološkega zavedanja
- skupno razmišljanje o jezikovnih pojavih v konkretnih govornih, bralnih in pisnih položajih

## **3. šolska stopnja:**

### **Kompetenčno področje Poslušanje (drugih) in govorjenje**

Učenke in učenci znajo

- razviti strategije za slušno razumevanje in v pogovoru uporabiti oblike govora in jezika, glede na poslušalce, pri čemer upoštevajo nebesedno komunikacijo.

- zavestno pravilno uporabljati jezikovne izrazne oblike in preproste standardizirane jezikovne vzorce v konkretnih monoloških in dialoških govornih prispevkih<sup>2</sup> ter položaju primerno uporabljati različne jezikovne registre.

### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- brati vedno bolj ekonomično, vedno bolj zavestno uporabljati bralne strategije glede na cilje, brati besedila z ustrezno podporo razumevajoče in refleksivno.
- vse bolj razviti svojo literarno kompetenco, lastno razmišljanje o učinku prebranih besedil, oblikovati analogije in v nadaljnjem razpravljanju o prebranem, tudi kritično, zavzeti stališče.<sup>2, 8, 11, 13</sup>

### **Kompetenčno področje Pisno sporočanje**

Učenke in učenci znajo

- zavestno uporabljati različne konceptualno ustna in konceptualno pisna besedilne vzorce o prostih in danih temah ter ustrezno smiselno načrtovati in napisati besedila.
- preveriti naslovniku primerna, s položajem povezana in na namen naravnana besedila pod določenim vidikom ter jih s pripomočki v analogni in digitalni obliki predelati in popraviti.<sup>4</sup>

### **Kompetenčno področje Pisanje (pravopis) in spoznavanje jezika**

Učenke in učenci znajo

- pri prepisovanju in zapisovanju zavestno prepoznati nastala pravila ter uporabljati pridelano besedje v različnih oblikah vaj.
- pridobiti vse večji vpogled v besede z ortografskimi elementi pravil in pomnjenja, uporabljati pravopisne strategije za pravilno pisanje besed in različne medijske in pravopisne pripomočke.<sup>4</sup>
- uporabiti oblikotvorne elemente za tvorjenje novih besed, tvoriti nove besede iz različnih besednih vrst ter prepoznati besede s podobnim pomenom in jih urediti po različnih merilih.
- vse pogosteje poimenovati besedne vrste, kot so samostalnik, glagol in pridevnik, s strokovnimi izrazi, prepoznati povezavo med časovnimi stopnjami in časovnimi oblikami ter pridobiti vpogled v skladnjo s postopki, usmerjenimi v dejanja.

### **Uporabna področja**

- obravnava, obdelava in pojasnjevanje tem iz vsakdanjega življenja učenk in učencev v razrednem svetu oz. razrednem parlamentu ali v dramski igri, iskanje rešitev, zavzemanje drugega zornega kota in jezikovno ustrezna ubeseditvev ter zapis rezultata<sup>3, 5, 6, 7, 9, 12</sup>
- vodenje pogovorov iz življenja učenk in učencev v zvezi z varstvom okolja, naravo- in okoljsko ozaveščenimi vrednotami ter spodbujanje empatičnega odnosa do vseh živih bitij<sup>11</sup>
- igrivo preizkušanje govornih položajev v govornih, jezikovnih igrah in igrah vlog ter predstavitev vsebin ob upoštevanju zbornega jezika ter obrazne mimike in kretenj.
- ukvarjanje s stvarnimi in uporabnimi besedili, primernimi za šolsko stopnjo<sup>6, 12</sup>
- dejavnostno in produkcijsko usmerjena obdelava izbranih besedil iz knjig in digitalnih medijev z literarnimi pogovori (razumevanje besedila, osebno razumevanje besedila, identifikacija z liki, razumevanje drugih, empatija, ...) in tudi s praktično, samostojno dejavnostjo in aktivno uporabo čutov

- koriščenje priložnosti za pisanje in kreativno pisanje ob upoštevanju življenja učenk in učencev in individualnega zanimanja za pisanje
- postopno med osnovno šolo: prepoznavanje in poimenovanje meril za posebej uspele odlomke ali besedila, sistematično pregledovanje in preoblikovanje odlomkov ali besedil po določenih kriterijih.
- razčlenitev, izpeljava, odkrivanje podobnosti, sestavljanje, razstavljanje, pogosto pisanje besed
- skupno razmišljanje o jezikovnih pojavih v konkretnih govornih, bralnih in pisnih položajih z uporabo ustreznih strokovnih izrazov

#### **4. šolska stopnja:**

##### **Kompetenčno področje Poslušanje (drugih) in govorjenje**

Učenke in učenci znajo

- udejanjiti in zahtevati kulturo sporazumevanja, pri čemer upoštevajo slušno razumevanje, govorna dejanja in jezikovno oblikovalna orodja.
- ubesediti opažanja in dejstva v monoloških in dialoških govornih prispevkih tako, da se ravna po zbornem jeziku in ustrezajo naslovniku in situaciji.<sup>7</sup>

##### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- brati gospodarno, zavestno uporabljati bralne strategije glede na cilj in diferencirati svoje besedje z ustreznimi analognimi ali digitalnimi pripomočki.<sup>4, 6</sup>
- svojo literarno kompetenco razširiti na obravnavo besedilnih zvrsti, sestav in značilnosti besedil ter v nadaljnjem razpravljanju samostojno izmenjati ideje o bralnih interesih oz. prebranem.

##### **Kompetenčno področje Pisno sporočanje**

Učenke in učenci znajo

- uporabljati različne pisne namene (pripovedovati, obveščati, zapisati, pozivati), smiselno načrtovati besedila in jih pisati z zavestno uporabo jezikovnih sredstev in z rabo različnih virov informacij.<sup>4, 6</sup>
- pregledati naslovnikom ustrezna besedila z uporabo predelovalnih strategij, jih popraviti s pripomočki v analogni in digitalni obliki, prepoznati posebej uspešna mesta v besedilu in prilagoditi pridobljena spoznanja.

##### **Kompetenčno področje Pisanje (pravopis) in spoznavanje jezika**

Učenke in učenci znajo

- pri prepisovanju in zapisovanju uporabljati pridobljeno znanje o pravilih ter preiti od pravopisno utrjenih besed k zapisovanju drugih besednih oblik.
- uporabiti pridobljene pravopisne strategije za normi ustrezno pisanje, utemeljiti svoj zapis besed ter uporabiti različne medije kot pomoč pri pravopisu.<sup>4</sup>
- uporabiti znanje o besednih izpeljavah ter prepoznati in utemeljeno uporabiti pomensko podobne besede v različnih pomenih.
- prepoznati različne časovne oblike v besedilih in jih ustrezno uporabljati, uporabljati premi govor, razlikovati stavčne člene ter najpomembnejše določiti in pravilno poimenovati.

##### **Uporabna področja**

- obravnava, obdelava in pojasnjevanje tem iz vsakdanjega življenja učenk in učencev v razrednem svetu oz. razrednem parlamentu ali v dramski igri, iskanje rešitev, zavzemanje drugega zornega kota in in jezikovno ustrezna ubeseditev ter zapis rezultata<sup>6, 7, 9, 12</sup>
- igrivo preizkušanje govornih položajev v govornih, jezikovnih igrah in igrah vlog ter predstavitev vsebin ob upoštevanju zbornega jezika ter obrazne mimike in kretenj.
- vodenje pogovorov iz življenja učenk in učencev glede varovanja okolja, ozaveščenosti glede narave in okolja ter spodbujanje empatičnega odnosa do vseh živih bitij<sup>3, 5, 11</sup>
- ukvarjanje s šolski stopnji primernimi stvarnimi in praktičnimi besedili<sup>6, 12</sup>
- dejavnostno o in produkcijsko naravnana obdelava izbranih besedil iz knjig in digitalnih medijev z razpravljanjem o literaturi/prebranem in tudi s praktičnim, samostojnim delovanjem in aktivno uporabo čutov
- koriščenje priložnosti za pisanje in kreativno pisanje ob upoštevanju življenja učenk in učencev in individualnih interesov za pisanje
- prepoznavanje in poimenovanje kriterijev za posebej uspele odlomke ali besedila, sistematično pregledovanje in predelovanje odlomkov ali besedil po določenih kriterijih
- razčlenitev, izpeljava, odkrivanje podobnosti, sestavljanje, razstavljanje, pogosto pisanje besed
- razmišljanje o jezikovnih pojavih v konkretnih govornih, bralnih in pisnih položajih z uporabo ustreznih strokovnih izrazov
- razmišljanje o medijskih izkušnjah<sup>4, 8</sup> v konkretnih govornih, pisnih oz. pogovornih položajih, primerjanje lastnosti in učinkov medijev ter prepoznavanje potenciala, tveganj in nevarnosti pri ukvarjanju z digitalnimi mediji

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Promocija/pospeševanje zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |

## SLOVENŠČINA

### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Jezik je pomembno orodje za usvajanje sveta in kulture in merodajen za razvoj identitete. Pouk slovenščine, jezika narodne skupnosti, na Koroškem ima na primarni stopnji cilj, da razvije osnovno zmožnost jezikovnega sporazumevanja, ki se pridobiva in preizkuša v življenjskih, otroku primernih in kognitivno spodbudnih položajih. Slovenščina je lahko za posamezno učenko in posameznega učenca prvi ali drugi jezik ali jezik okolja. Ta različna jezikovna izhodišča in krajevne jezikovne danosti je treba upoštevati. Učenke in učence vodimo pazljivo in do njih spoštljivo k pravilnemu standardnemu in izobraževalnemu jeziku.

Učenke in učence podpiramo pri razvijanju jezikovne kompetence in jezikovnega zavedanja ter v njihovi individualni dvo- in večjezičnosti in medkulturni kompetenci.

Pouk slovenščine naj vzbuja veselje do učenja jezikov, spodbuja k rabi jezika in spravlja v zavest vrednoto dvo- in večjezičnosti.

Sistematsko grajenje kompetenc v standardnem in izobraževalnem jeziku<sup>10</sup> (ustno in pisno) je v središču pouka slovenščine in ga je treba videti v povezavi z drugimi predmeti dvojezičnega pouka.

#### **Didaktična načela (1. do 4. šolska stopnja):**

Štiri kompetenčna področja Slušno razumevanje/Govorno sporočanje, Bralno razumevanje, Pisno sporočanje in Pisanje (Pravopis)/Spoznavanje jezika kot sistema je treba posredovati povezana drugo z drugim. Ustna in pisna sporočanja zmožnost učenk in učencev se razvija z diferenciranim poukom in kulturo raznolikih nalog v smeri razumljive komunikacije, katere uspešnost ima prednost pred rabo jezika brez napak.

Pridobivanje osnovne bralne sposobnosti omogoča učenkam in učencem, da berejo oz. glasno berejo starosti primerna besedila skoraj brez napak in tekoče. V začetniškem pouku podpirajo raznolike metode učenje branja, kot npr. optična pomagala, besedne piramide, bralne stopničke, besedne kače, besedne domine, besedni spomin ali bralne pahljače. Bralna sposobnost in bralna motivacija oblikujeta skupaj osnovo za to, da razvijejo učenke in učenci veselje do branja in da se le-to ohranja. Tako lahko dosegajo stalno napredovanje bralnih spretnosti in oblikujejo stabilni lastni bralni koncept.

Pri pisnem sporočanju je v središču proces pisanja. Načrtovanje, oblikovanje in obdelava besedil z različnimi nameni pisanja se razvija postopno s strategijami kot ubesedovanjem slik in nizov slik ali dopolnjevanjem/črtanjem besed in stavkov. Usvajanje pravopisa podpirajo primerne pravopisne strategije in tehnike vaj.

S konstruktivnim, kreativnim in kritičnim ravnanjem z mediji nabirajo učenke in učenci izkušnje pri sporazumevanju in razmišljanju o jeziku. Digitalne medije in ponudbe uporabljajo kot vir informacij in za oblikovanje lastnih besedil ter razmišljajo o njih.<sup>10</sup>

Raznolike metode in gradiva omogočajo ukvarjanje s pristnimi jezikovnimi zgledi in individualizirano učenje (npr. jezikovne, gibalne igre, igre vlog, dramska/gledališka pedagogika, otroške knjige, video in slušni (kratki) posnetki, nadaljnji avdiovizualni in digitalni mediji). Učna oseba zavzema pri tem kot jezikovni zgled odločilno vlogo. Ob raznoliko spremenljivih delovnih in socialnih oblikah uporabljajo učenke in učenci slovenščino v zanje vsebinsko pomenljivih položajih in okoljih. Raba jezikovnega portfelja jih podpira pri razmišljanju o njihovem napredovanju pri učenju jezika.

Učni načrt navezuje na te prečne teme: Medkulturna izobrazba izobrazba<sup>5</sup>, Politična izobrazba<sup>7</sup>, Jezikovno izobraževanje in branje<sup>10</sup>, Prometna in mobilnostna izobrazba<sup>12</sup>

#### **Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):**

Vsebinska zasnova predmeta Slovenščina se ravna po centralnih predmetnih konceptih Komunikacija in učinkovanje, Norma in spreminjanje, Vsebina in oblika ter Diverziteteta in identiteta. V svoji celoti oblikujejo osnovne vidike konceptualnega vedenja za pouk slovenščine in predstavljajo nadrejeni orientacijski okvir za izbor uporabnih področij in z njimi povezane kompetence.

#### **Komunikacija in učinkovanje**

vključujejo uspešno, naslovnici in naslovniku primerno in ciljno naravnano interakcijo v različnih sporazumevalnih položajih z upoštevanjem sobesedila in odnosa ter razmišljanja o njih.

### **Norma in spreminjanje**

označujeta jezik kot sistem znakov, ki je podvržen pravilom. Učenke in učenci poznajo različne jezikovne sisteme (npr. prve jezike, jezike okolja, pogovorne jezike, izobraževalne jezike, slikovne jezike, tuje jezike) in jih lahko primerjajo med seboj. Vejo, da na jezikovne norme vplivajo družbene spremembe in da se stalno razvijajo.

### **Vsebina in oblika**

si ogledujeta skupno igro jezikovnih struktur in vsebinskih nalog in načinov učinkovanja jezika (npr. funkcija prikazovanja, izražanja, pozivanja). Vsebinsko učenje in postopno usvajanje jezikovnih struktur sta povezani drugo z drugim.

### **Diverziteteta in identiteta**

se nanašata na celostno in obširno jezikovno izobrazbo in branje, ki priznava, da oblikuje identiteto celotni človekov repertoar z upoštevanjem povezave kognitivnega, socialnega, jezikovnega in kulturnega razvoja, in podpira njegov razvoj. Jezikovni pouk opogumlja učenke in učence, da se znajdejo večjezično gibčno, strpno in spoštljivo v globalizirani, večjezični kulturi in družbi.<sup>7</sup>

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

Pouk slovenščine se ravna po učnem načrtu za nemščino, po Skupnem evropskem referenčnem okviru za jezike Evropskega sveta in po regionalnem kompetenčnem modelu „Kompetenčnih opisnikov za učni predmet Slovenščina“ na Koroškem. Kompetence, ki naj bi jih usvojili, se razdelijo na štiri kompetenčna področja

- poslušanje/govorjenje,
- branje,
- pisno sporočanje in
- pisanje (pravopis)/spoznavanje jezika.

Kompetenčna področja so tesno povezana drugo z drugim, se medsebojno pogojujejo, so skupaj s centralnimi predmetnimi koncepti jedro učnega predmeta in se postopno usvajajo v sinergiji s poukom nemščine.

Področje **poslušanja/govorjenja** je temeljni pogoj za razvoj govorjenja in se osredotoči na zaznavanje posameznih glasov, besed, besednih skupin in razumevanje sporočil v enostavnih jezikovnih položajih iz vsakdanjika. Govorjenje se razdeli na monološko in dialoško govorjenje (pogovarjanje). Vodi od enostavnih, kratkih sporočil do sposobnosti dajanja kratkih informacij in oblikovanja enostavnega pogovora.

**Branje** je osnova za vseživljenjsko učenje v smislu refleksivne osnovne izobrazbe. Obsega razumevanje na ravni besede, stavka in besedila ter odkrivanje informacij in vsebin v enostavnih besedilih različnih dolžin in sega od globalnega razumevanja do razumevanja podrobnosti.

**Pisno sporočanje** obsega sposobnost, da se ustno pripovedovane vsebine prenesejo v slikovno in pisno obliko, širi pisna kompetenca – izhajajoče iz besed, delov stavkov in stavkov – na pisanje besedil in uporablja prve strategije pisanja za obdelavo in predelavo besedil.

Področje **pisanja (pravopisa)/spoznavanja jezika** obsega opismenjevanje, trajno obvladovanje omejenega pisnega besedja ter osnovne vpogleda v funkcijo in strukturo

slovenskega jezika. S primerjavami nemščine in slovenščine se spravljajo v zavest podobnosti in razlike in izpostavlja njuna vloga v dvojezični komunikaciji.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov (1. do 4. šolska stopnja):**

Učenke in učenci usvojijo v nadaljevanju opisane kompetenčne cilje postopoma in ob upoštevanju njihovega jezikovnega predznanja in njihovega individualnega jezikovnega in učnega stanja.

Uporabna področja so vsebinsko povezana z osrednjimi predmetnimi koncepti in kompetenčnimi področji, podpirajo usvajanje kompetenc, treba jih je obvezno udejanjiti in samoodgovorno oblikovati. Naloga učne osebe je, s katerimi temami obdelava uporabna področja.

#### **1. šolska stopnja:**

##### **Kompetenčno področje Poslušanje/govorjenje**

Učenke in učenci znajo

- pozorno poslušati in postopno na osnovi starosti primerne besedje izrazito in glasovno pravilno govoriti.
- povedati, kar želijo, druge poslušati in jezikovno primerno sodelovati pri krajših pogovorih o vsakdanjih temah.

##### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- z navodilom brati in razumeti enostavne besedne zloge, besede, skupine besed, stavke in kratka besedila.
- ob poslušanju glasnega branja beroče slediti starosti primernim besedilom v primernem časovnem obsegu.
- dojeti enostavne poteke in povezave iz (njim glasno) prebranih enostavnih besedil.

##### **Kompetenčno področje Pisno sporočanje**

Učenke in učenci znajo

- izhajajoče iz ustnega pripovedovanja slikovno ali pisno udejanjiti svojo željo po sporočanju in uporabiti enostavne (po potrebi tudi dane) stavčne vzorce.
- napisati besede in kratke stavke in jih ob potrebi po navodilu popraviti.

##### **Kompetenčno področje Pisanje (pravopis)/Spoznavanje jezika**

Učenke in učenci znajo

- celostno spoznati, razlikovati in grafomotorično udejanjiti obdelane znake in oblike, glasove in črke.
- slušno, vizualno in govornomotorično razčleniti besede obdelanega besedja in jih ob glasnem izgovarjanju pravilno napisati – vedno bolj tudi besede z manj jasno določitvijo glasu in črke.
- opaziti razlike v govorjenem in zapisanem jeziku na ravni glasov, črk, besed in stavkov ter spoznati stavke kot smiselno enoto.<sup>10</sup>

##### **Uporabna področja**

- igrivo preizkušanje jezikovnih položajev z igrami vlog, dialogi, avdiovizualnimi in digitalnimi mediji

- skupno oblikovanje skupinskih in pogovornih pravil in razmišljanje o njih, razmišljujoče zaznavati sporazumevalna dejanja, jih razumeti in nenasilno udejanjiti<sup>5, 7, 10</sup>
- ustno in pisno preizkušanje na področju fonološkega zavedanja (glasovne posebnosti, primerjava zvočnih in pisnih podob ter akustično razčlenjevanje besed (ploskanje zlogov idr.)
- vaje (prepisovanja) pisanja črk, enostavnih besed in stavčnih struktur
- raznolike vaje za skupno izgovarjanje glasov, pomnjenje in podajanje črkovnih skupin, besed in stavkov
- kreativno, dejavnostno in produkcijsko naravnano obdelovanje izbranih književnih besedil (izštevanka, rime, pesmi) za širjenje besedja ob vodenem praktičnem delovanju in aktivni rabi čutov
- udejanjenje določenih dejanj s pomočjo enostavnih stvarnih in uporabnih besedil
- povodi za pisanje, ki izhajajo iz slikovnih predstavitev in prvih besed ali ustno pripovedovanega ob upoštevanju motivacije za pisanje in individualnih pogojev

## **2. šolska stopnja:**

### **Kompetenčno področje Poslušanje/Govorjenje**

Učenke in učenci znajo

- povedati, kar želijo, ob uporabi ponujene govorne in jezikovne pomoči, druge pozorno poslušati in se udeleževati enostavnih pogovornih položajev ob upoštevanju dogovorjenih pravil.
- z vedno večjo prepričljivostjo na osnovi starosti primerne besedja razločno, izrazito in k zbornemu jeziku naravnano govoriti in vedno bolj uporabljati normirane jezikovne vzorce v vsakdanjih govornih položajih.

### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- vedno bolj samostojno brati in razumeti besede, skupine besed, stavke in kratka besedila ter poiskati v starosti primernih (tudi njim glasno prebranih) besedilih s konkretno pomočjo (npr slike, sezname besed) poiskati vsebine, povedati svoje mnenje o njih in izpeljati enostavne sklepe.
- dojeti in obnoviti enostavne poteke dogajanja in povezave v (glasno) prebranih enostavnih besedilih.

### **Kompetenčno področje Pisno sporočanje**

Učenke in učenci znajo

- izhajajoče iz ustnega pripovedovanja udejanjiti z enostavnimi skupinami besed, stavki ali kratkimi besedili željo po sporočanju ter uporabljati enostavne stavčne vzorce glede na situacijo.
- napisati stavke in kratka besedila in jih po potrebi po navodilu predelati.

### **Kompetenčno področje Pisanje (pravopis)/Spoznavanje jezika**

Učenke in učenci znajo

- prepisati črke in znake v obliki, ki se približuje avstrijski šolski pisavi, jih napisati po predstavi ter pri pisanju kratkih stavkov ali besedil vedno bolj pravilno uporabljati pridelano besedje v pravopisno pravilnem zapisu.

- deliti besede in besedne prvine, spoznavati enostavna določila pravopisa ter opraviti prve vaje urejanja in iskanja s slovarjem.
- oblikovati oz. členiti z enostavnimi deli besed primerne besede, spreminjati besede in njihove oblike z deli besed in spoznavati pomenske razlike ter zbirati besede, ki spadajo k besednemu korenu.
- spoznavati spremembo pomena kakega stavka s pomočjo stavčnih melodij in z uporabo ustreznih končnih ločil, razumeti najpomembnejše besedne vrste v njihovi funkciji, iz besed sestavljati in dopolnjevati skladenjsko pravilne stavke ter pridobivati razumevanje za časovne oblike v naravnih položajih in besedilih.

### **Uporabna področja**

- igrivo preizkušanje govornih položajev v igrah govorjenja, z jezikom in vlogami ob upoštevanju naglaševanja, mimike in gestike<sup>5</sup>
- oblikovanje pravil za skupino in za pogovore in razmišljanje o njih ter nenasilno oblikovanje sporazumevalnih dejanj<sup>7</sup>
- ustno preizkušanje na področju fonološkega zavedanja (zlogovanje, rime besede idr.)
- izvajanje določenih dejanj s pomočjo stvarnih in uporabnih besedil
- kreativna, na dejanje in produkcijo naravnana obdelava izbranih književnih besedil (otroška književnost) za širjenje besedja z vodenim praktičnim delom in aktivno rabo v smislu gledališko-pedagoških vaj idr.
- koriščenje povodov za pisanje, izhajajoče iz slikovnih predstavitev in prvih besed ali ustno pripovedovanega, z upoštevanjem motivacije za pisanje in individualnih pogojev
- vodeno (kreativno) pisanje (nakupovalni sezname, telefonski zapis, dnevnik, besedila v oblakih idr.)
- vaje urejanja in iskanja po abecedi; razčlenjevanje/segmentiranje, odkrivanje podobnosti, sestavljanje, razdeljevanje in pogosto pisanje besed
- skupno razmišljanje o jezikovnih pojavih v izbranih oz. znanih govornih, bralnih in pisnih položajih<sup>10</sup>

### **3. šolska stopnja:**

#### **Kompetenčno področje Poslušanje/Govorjenje**

Učenke in učenci znajo

- uporabljati v pogovoru govorne in jezikovne oblike ustrezno naslovnici in naslovniku z upoštevanjem neverbalne komunikacije in oblikovati pogovorna pravila, jih upoštevati in zahtevati njihovo upoštevanje.
- govoriti z vedno večjo prepričljivostjo naravnano k standardnemu jeziku ter pri tem uporabljati jezikovne izrazne oblike in enostavne normirane jezikovne vzorce v monoloških in dialoških govornih dejanjih položaju primerno.

#### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- vedno bolj samostojno brati in razumeti daljša besedila in pri tem uporabljati ob pomoči bralne tehnike in bralne strategije za spoznavanje vsebin prebranih besedil.
- iz besedil prevzeti informacije, jih primerjati in pri tem uporabljati različne vire.

#### **Kompetenčno področje Pisno sporočanje**

Učenke in učenci znajo

- zavestno koristiti različne besedilne vzorce o danih ali prostih temah in tako smiselno načrtovati in oblikovati besedila.
- preverjati besedila po določenih vidikih in jih obdelati z analognimi in digitalnimi pripomočki.

### **Kompetenčno področje Pisanje (pravopis)/Spoznavanje jezika**

Učenke in učenci znajo

- koristiti možnost izpeljank in podaljšanja osnove za pravilno pisanje besed in kratkih stavkov na osnovi obdelanega besedja ter uporabljati analoške ali digitalne medije pri iskanju besed kot pomoč pri pravopisu.
- spoznavati funkcijo spreminjanja besedilnih oblik in vedno bolj razlikovati bistvene besedne in stavčne vrste ter časovne oblike.
- preverjati besedila po določenih vidikih in jih obdelati z analognimi in digitalnimi pripomočki.
- primerjati standardni jezik z regionalnim narečjem.<sup>10</sup>

### **Uporabna področja**

- pogovarjanje in obdelovanje tem iz vsakdanjika učenk in učencev<sup>5, 7, 12</sup>
- igrivo preizkušanje govornih položajev v igrah govorjenja, z jezikom in vlogami; ustno predstavljanje vsebin z upoštevanjem standardnega jezika ter mimike in gestike
- izvajanje določenih dejavnosti s pomočjo stvarnih in uporabnih besedil (medijska izobrazba)
- razčlenjevanje/segmentiranje, izpeljava, odkrivanje podobnosti, razdeljevanje, pogosto pisanje besed
- zamisliti si in oblikovati kratka besedila s pomočjo metodnih orodij (besedni seznam, besedila v oblakih, miselni vzorec, pomožne formulacije idr.)
- kreativno pisanje z upoštevanjem življenjskega in izkušenjskega sveta učenk in učencev in individualnih interesov za pisanje
- obdelava delov besedila in besedil po določenih merilih
- dejavnostno in produkcijsko naravnano obravnavanje književnih besedil s praktičnim, samodejavnim delovanjem in aktivno uporabo čutov<sup>7</sup>
- skupno razmišljanje o jezikovnih pojavih v konkretnih govornih, bralnih in pisnih položajih z uporabo ustreznih strokovnih izrazov (za besedne in stavčne vrste, časovne oblike)<sup>10</sup>

## **4. šolska stopnja:**

### **Kompetenčno področje Poslušanje/Govorjenje**

Učenke in učenci znajo

- poslušati z razumevanjem, pridobivati informacije, razumljivo povpraševati, o čem pripovedovati in pri tem uporabljati pogovorne tehnike in oblikovati pravila za pogovor, jih upoštevati in zahtevati njihovo upoštevanje.
- razumljivo, izrazito in po standardnem in izobraževalnem jeziku naravnano govoriti o obdelanih temah in vsebinah (tudi iz drugih predmetov) ter pri tem uporabljati naučene strokovne izraze v monoloških in dialoških govornih prispevkih.<sup>10</sup>

### **Kompetenčno področje Branje**

**Učenke in učenci znajo**

- brati in razumevati starosti primerna besedila v različnih medijih ter ob pomoči odkrivati pomen neznanih besed iz sobesedila ali z ustreznimi analognimi ali digitalnimi pripomočki.
- odkrivati vsebino besedil s pomočjo bralnih tehnik in bralnih strategij in koristiti informacije iz njih za pridobivanje znanja in širjenje znanja.
- koristiti svojo bralno motivacijo za književna besedila in ob pomoči v njih razumeti informacije oz. jedrne misli, razvijati lastne misli o besedilih in se izmenjavati z drugimi o bralnih interesih in prebranem.

**Kompetenčno področje Pisno sporočanje****Učenke in učenci znajo**

- koristiti različne namena pisanja o prostih in danih temah ter smiselno načrtovati besedila, ki ustrezajo besedilnim vzorcem, in jih oblikovati z zavestno rabo jezikovnih sredstev in uporabo različnih virov informacij.
- preveriti besedila po določenih vidikih in jih obdelati in popraviti z analognimi in digitalnimi pripomočki.

**Kompetenčno področje Pisanje (pravopis)/Spoznavanje jezika****Učenke in učenci znajo**

- vedno bolj uporabljati pravila za normam ustrezno pisanje na ravni besed in stavkov, koristiti za pravilno pisanje besed možnost izpeljank in podaljševanja in uporabljati analogne ali digitalne medije pri iskanju besed in pomoči za pravopis.
- spoznavati funkcijo spreminjanja oblik pri besedah in različnih časovnih oblik v stavkih in besedilih, jih ustrezno uporabljati ter razlikovati in poimenovati pomembne besedne, stavčne vrste in stavčne člene.
- zaznavati značilnosti in razlike med vsakdanjim in izobraževalnim jezikom v medpredmetnem kontekstu in razmišljati o njih.<sup>10</sup>

**Uporabna področja**

- pogovarjanje o temah iz vsakdanjika učenk in učencev, njihova obdelava in predstavitev (scenska igra, dialogi)<sup>5, 7, 12</sup>
- igrivo preizkušanje govornih položajev v igrah govorjenja, z jezikom in vlogami
- predstavljanje vsebin z upoštevanjem standardnega jezika, mimike in gestike
- stvarna in uporabna besedila iz različnih medijev za širjenje znanja
- individualni interesi za pisanje in povodi za pisanje učenk in učencev za vedno bolj samostojno rabo normam ustreznega pisanja (tiralica, opis oseb, vabila idr.)
- obdelava delov besedila in besedil po določenih merilih
- dejavnostno in produkcijsko naravnano ukvarjanje z izbranimi književnimi besedili (regionalnih avtoric in avtorjev)<sup>7</sup> ter s praktičnim, samodejavnim delovanjem in aktivno uporabo čutov
- razmišljanje ob konkretnih govornih, bralnih in pisnih položajih o jezikovnih pojavih z uporabo ustreznih strokovnih izrazov (za besedne vrste, stavčne člene, stavčne vrste, časovne oblike)<sup>10</sup>
- razmišljanje o podobnostih/razlikah jezikov glede izgovarjave, pomena in črk

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Promocija/pospeševanje zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |

### ŽIVI TUJI JEZIK (3. IN 4. ŠOLSKA STOPNJA)

„Živi tuji jezik“ poučujemo na 1. in 2. šolski stopnji kot obvezno vajo in na 3. in 4. šolski stopnji kot obvezni predmet.

#### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Pouk tujega jezika v osnovni šoli ima za cilj razviti osnovne jezikovne sporazumevalne kompetence, ki se jih otroci učijo ter jih uporabljajo v življenjskih, otroku primernih in kognitivno spodbujevalnih položajih. V središču je usvajanje sposobnosti jezikovnega delovanja za obvladovanje vsakdanjih, zelo enostavnih jezikovnih položajev ob uporabi osnovnih jezikovnih sredstev in starosti primernih strategij učenja jezikov.<sup>10</sup> Pri tem vključujemo prejšnje izkušnje učenk in učencev z učenjem jezikov.

Pouk tujega jezika naj spodbuja veselje in zanimanje za učenje jezikov in navdušuje za rabo tujega jezika – tudi kot jezikovni most k nemščini in drugim prvim jezikom učenk in učencev. Pouk omogoča prav na tej starostni stopnji trajne spodbude za vseživljenjsko učenje jezikov, razvoj medkulturne zavesti in ukvarjanje z lastno identiteto, ki dobiva ob srečanju s tujim jezikom nove impulze. V globaliziranem, večjezično zaznamovanem svetu<sup>7</sup> je naloga šole in družbe, da izgrajuje sposobnost medkulturnega delovanja, navezuje na izkušnje učenk in učencev z večjezičnostjo in kulturno raznolikostjo ter pospešuje razvoj pozitivne drže do jezikovne raznovrstnosti.

#### Didaktična načela (1. do 4. šolska stopnja):

Cilj pouka tujega jezika je na primarni stopnji gradnja osnovne sporazumevalne sposobnosti delovanja, zato so v ospredju sporazumevalne spretnosti. Kompetenčna področja poslušanja, govorjenja, branja in pisanja pa ne usvajamo posamezno, temveč v medsebojni kombinaciji in s podporo več čutov in medijev.

Usvajanje glasovne in pisne podobe se odvija korakoma in cilja na oblikovanje fonološkega zavedanja. Posamezne glasove v besedi se sčasoma vedno jasneje slišijo, ponavljajo in urejajo. Ta spretnost pomaga pri učenju novih besed in predstavlja osnovo za branje in pisanje.

Učiteljica ali učitelj posreduje osnovno besedje in sistematično sledi jezikovnemu razvoju učenk in učencev. Strukturne značilnosti tujega jezika se implicitno pridobivajo na tej starostni stopnji ob ustreznih vsebinah in nalogah. Kretnje, mimika, drža, gibanje in ustrezne metode in gradiva podpirajo posredovanje in razumevanje. Raznolike delovne in socialne oblike omogočajo učenkam in učencem, da uporabljajo tuji jezik čim pogosteje v zanje vsebinsko pomembnih položajih in okoljih, pri čemer ima uspešno sporazumevanje prednost pred rabo jezika brez napak. Učiteljica ali učitelj deluje kot jezikovni zgled in se sporazumeva prednostno

v ciljnem jeziku. Uporaba avdiovizualnih in digitalnih medijev<sup>6</sup> ustvarja dodatne možnosti za ukvarjanje z avtentičnimi jezikovnimi zgledi in za srečavanja z jezikom in kulturo.

Obdelana tematska področja se nanašajo na življenjski in izkušenijski svet učenk in učencev ter se na različnih šolskih stopnjah obdelujejo ponovno in poglobljeno. Tematizirajo osebno okolje in počutje (družina in prijateljstva, prosti čas in šola, bivanje in okolje, telo in občutki) ter družena in kreativna področja (potek leta in praznovanja, svet in gospodarstvo<sup>13</sup>, narava in tehnika, otroška književnost in mediji, svet fantazije in umetnosti). Tuji jezik je treba tudi po fazah uporabljati na vseh šolskih stopnjah pri pouku drugih predmetov (z izjemo nemščine in slovenščine) kot učni in delovni jezik.

Pospeševanje metajezikovnih védenj (govoriti o jeziku) dosegamo s primerjanjem z drugimi jeziki, kot so prvi jeziki otrok, drugi jezik, drugi tuji jezik ali narečja. Pri tem upoštevamo strategije in izkušnje dotedanjih procesov učenja jezikov in srečavanj z jeziki.

Učni načrt se ukvarja z naslednjimi prečnimi temami: Medijska izobrazba<sup>6</sup>, Politična izobrazba<sup>7</sup>, Jezikovno izobraževanje in branje<sup>10</sup>, Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba<sup>13</sup>

### **Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):**

Osrednji predmetni koncepti oblikujejo jedro učnega predmeta in ga strukturirajo. Učenje tujega jezika v osnovni šoli temelji na naslednjih treh konceptih:

#### **Komunikacija in učinkovanje**

se osredotočata na jezikovno primerno interakcijo v vsakdanjih sporazumevalnih položajih. V ospredju je sporazumevalni namen. Učenke in učenci razumejo, da so sporočila vedno del določenega sobesedila oz. okolja.

#### **Pomen in oblika**

se osredotočata na različne funkcije, ki jih morejo imeti jezikovna dejanja. Koncept povezuje receptivna (poslušanje, branje) in produktivna (govorjenje, pisanje) s strukturami in normami jezika. Učenke in učenci spoznavajo pomen različnih jezikovnih sredstev (izgovarjava/poudarek, besedje, strukture) za praktično uporabo jezika.

#### **Kultura in družba**

gledata na jezik kot prvino, ki oblikuje odnose<sup>10</sup> in omogoča, da predstavljamo lastno življenjsko situacijo v določeni kulturi oz. družbi in jo soočamo z drugimi kulturami. Učenke in učenci spoznavajo vrednost tujega jezika kot jezikovnega mosta in se odprto in spoštljivo ukvarjajo z drugimi kulturami. Ta koncept je tesno povezan s prečno temo Medkulturna izobrazba.

Predmetne koncepte je treba povezati med seboj, starosti primerno obdelati in upoštevati pri izboru in posredovanju tem in vsebin.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

Skupni evropski referenčni jezikovni okvir za jezike Evropskega sveta (SEJO 2001 in CEFRCompanion Volume 2018) s kompetenčnimi stopnjami od A1 do C2 je temelj za kompetenčne modele v učnih načrtih za živi tuji jezik na primarni in sekundarni stopnji. Učni načrt za osnovno šolo se ravna po kompetenčnih stopnjah pre-A1 in A1; A1 se na sekundarni stopnji dopolnjuje in utrjuje. Kompetenčni opisi 4. šolske stopnje služijo kot referenčna točka za 5. šolsko stopnjo.

Kompetence naj usvojijo na področjih poslušanja, govorenja, branja in pisanja. Potrebna jezikovna sredstva (besedje, strukture, izgovarjava/poudarek) so integrativni del štirih

navedenih kompetenčnih področij. Ta se ne razumejo hierarhično, temveč medsebojno povezano.

### **Poslušanje**

je temeljni pogoj za razvoj jezikovne kompetence in se osredotoča na akustično in semantično zaznavanje posameznih glasov, besed in besednih skupin ter na razumevanje sporočil v poznanih vsakdanjih govornih položajih.

### **Govorjenje**

se dogaja po SEJO kot "jezikovno sporočanje" (monološko govorjenje) in "jezikovno sporazumevanje" (pogovarjati se) in vodi od zelo enostavnih, kratkih sporočil do spretnosti dajanja kratkih informacij in oblikovanja (zelo) enostavnega pogovora, če je del jasno določenega, poznane vsakdanjega okolja.

### **Branje**

se razvija na ravni posameznih besed in besednih skupin tja do razumevanja enostavnih sporočil in stavkov ob upoštevanju razvoja otrokovih interesov.

### **Pisanje**

se osredotoča na prepisovanje in prenašanje posameznih besed in besednih skupin tja do pisanja zelo enostavnih, kratkih stavkov po predlogi. Na primarni stopnji je težišče na poslušanju in govorjenju. Branje in pisanje pridobivata v poteku posameznih šolskih stopenj večji pomen.

## **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov (1. šolska stopnja):**

### **1. šolska stopnja:**

#### **Kompetenčno področje Poslušanje**

Učenke in učenci znajo

- zaznati in razumeti besede in kratka sporočila (vprašanja, izjave, navodila) o poznanih temah in vsebinah, če se govori zelo počasi, jasno in razločno s podporo več čutov (eventualno z uporabo avdiovizualnih in digitalnih medijev).

#### **Kompetenčno področje Govorjenje**

(ustno sporočanje in ustno sporazumevanje)

Učenke in učenci znajo

- z veččutno podporo zavestno ustno sooblikovati in ponavljati glasove in že usvojene besede in fraze ob čim bolj razumljivem izgovoru in poudarku.
- z že usvojenimi jezikovnimi sredstvi in na osnovi dotedanjih jezikovnih izkušenj interagirati ob poznanih temah in vsebinah.

#### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- celostno prepoznavno skupaj brati in razumeti besede in fraze, če so prej usvojili glasovno in pisno podobo.

#### **Kompetenčno področje Pisanje**

Učenke in učenci znajo

- napisati prve besede po predlogi, če so prej usvojili glasovno in pisno podobo.

### **2. šolska stopnja:**

#### **Kompetenčno področje Poslušanje**

Učenke in učenci znajo

- zaznati in razumeti besede in kratka sporočila (vprašanja, izjave, navodila) o poznanih temah in vsebinah, če se govori zelo počasi, jasno in razločno s podporo več čutov (eventualno z uporabo avdiovizualnih in digitalnih medijev)
- zaznati in razumeti informacije iz kratkih slušnih besedil z omejenim besedjem o poznanih temah in vsebinah, če se govori zelo počasi, jasno in razločno s podporo več čutov.

### **Kompetenčno področje Govorjenje**

(ustno sporočanje in ustno sporazumevanje)

Učenke in učenci znajo

- z veččutno podporo zavestno ustno sooblikovati in ponavljati glasove in že usvojene besede in fraze ob čim bolj razumljivem izgovoru in poudarku.
- z že usvojenimi besedami in frazami podajati kratke informacije o poznanih temah in vsebinah.
- se z že usvojenimi jezikovnimi sredstvi sporazumevati v kratkih dialogih o poznanih temah in vsebinah ob upoštevanju osnovnih pogovornih pravil.

### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- celostno prepoznavalno skupaj brati in razumeti kratke besede in fraze ter jih povezovati s situativnim okoljem, če so prej usvojili glasovno in pisno podobo.

### **Kompetenčno področje Pisanje**

Učenke in učenci znajo

- napisati kratke besede in fraze po predlogi in zaznavati razlike med glasovno in pisno podobo.

## **3. šolska stopnja:**

### **Kompetenčno področje Poslušanje**

Učenke in učenci znajo

- zaznati in razumeti kratka sporočila (vprašanja, izjave, navodila) o poznanih temah in vsebinah, če se govori počasi in razločno ter po potrebi s podporo več čutov (eventualno z uporabo avdiovizualnih in digitalnih medijev)
- zaznati in razumeti informacije iz kratkih slušnih besedil z omejenim besedjem o poznanih temah in vsebinah, če se govori počasi in razločno ter po potrebi s podporo več čutov.

### **Kompetenčno področje Govorjenje**

(ustno sporočanje in ustno sporazumevanje)

Učenke in učenci znajo

- zavestno ustno sooblikovati in ponavljati že usvojene besede in kratka sporočila ob čim bolj razumljivem izgovoru in poudarku, po potrebi z veččutno podporo.
- z že usvojenimi besedami in frazami podajati kratke informacije o poznanih temah in vsebinah, po potrebi z veččutno podporo.

- se z že usvojenimi jezikovnimi sredstvi sporazumevati v kratkih dialogih o poznanih temah in vsebinah ob upoštevanju osnovnih pogovornih pravil, po potrebi z veččutno podporo.

### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- celostno prepoznavalno skupaj brati in razumeti kratke besede in fraze ter jih povezovati s situativnim okoljem.
- vzporedno brati kratka besedila v enostavnem jeziku (dialogi, otroške knjige, stvarna in uporabna besedila idr.) o poznanih temah in vsebinah ter odkrivati in razumeti bistvene informacije.

### **Kompetenčno področje Pisanje**

Učenke in učenci znajo

- napisati besede in fraze po predlogi, zavestno zaznavati pisno podobo v tujem jeziku in jo povezovati s svojimi lastnimi jeziki.
- s posameznimi besedami dopolnjevati in spreminjati kratka besedila o poznanih temah in vsebinah.

## **4. šolska stopnja:**

### **Kompetenčno področje Poslušanje**

Učenke in učenci znajo

- zaznati in razumeti kratka sporočila (vprašanja, izjave, navodila) o poznanih temah in vsebinah, če se govori počasi in razločno ter po potrebi s podporo več čutov (eventualno z uporabo avdiovizualnih in digitalnih medijev)
- zaznati informacije iz kratkih slušnih besedil v enostavnem jeziku o poznanih temah in vsebinah, razumeti podrobnosti in jih po potrebi povezovati s svojim znanjem o svetu, če se govori počasi in razločno ter po potrebi s podporo več čutov.

### **Kompetenčno področje Govorjenje**

(ustno sporočanje in ustno sporazumevanje)

Učenke in učenci znajo

- zavestno ustno sooblikovati in ponavljati že usvojene besede in vsakdanja sporočila ob čim bolj razumljivem izgovoru in poudarku, po potrebi z veččutno podporo.
- z že usvojenimi vsakdanjimi sporočili o poznanih temah in vsebinah podajati kratke informacije, po potrebi z veččutno podporo.
- se z že usvojenimi jezikovnimi sredstvi sporazumevati v kratkih dialogih o poznanih temah in vsebinah ob upoštevanju pogovornih pravil, po potrebi z veččutno podporo.

### **Kompetenčno področje Branje**

Učenke in učenci znajo

- brati in razumeti kratke stavke.
- brati besedila v enostavnem jeziku (mdr. zgode, stvarna in uporabna besedila) o poznanih temah in vsebinah ter odkrivati bistvene informacije in razumeti podrobnosti.

## Kompetenčno področje Pisanje

Učenke in učenci znajo

- po predlogi napisati besede in fraze ter zelo enostavne stavke.
- s posameznimi besedami dopolnjevati in spreminjati kratka besedila v enostavnem jeziku o poznanih temah in vsebinah na osnovi svoje razvite pripravljenosti za pisanje.

### Uporabna področja

Uporabna področja so reprezentativnega značaja in označujejo v dejavnost usmerjena tematska področja. Opredmetijo in natančneje določajo kompetenčna področja in se uravnavajo po aktualnem, dejanskem življenjskem okolju in interesih učenk in učencev ter po možnostih znotraj ciljne jezikovne ravni.

V jezikovnem pouku velja na splošno načelo postopnega širjenja življenjskega okolja. Teme se torej znotraj primarne stopnje ponavljajo in poglobljajo v smislu prenosa naučenega na podobne položaje. Na primarni stopnji se pogled na osebno življenjsko okolje širi s posameznimi vidiki tujejezične kulture ter pospešujeta zaznavanje in sprejemanje kulturnih razlik.

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Pospeševanje/promocija zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |

## MATEMATIKA

### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Pri pouku matematike na primarni stopnji izoblikujejo učenke in učenci stabilno razumevanje za števila in operacije, prim. poglavje *Die Entwicklung des kindlichen Rechnens* v priročniku *Die schulische Behandlung der Rechenschwäche* (ZMIZR, 2018), se učijo delati s podatki in njihovimi predstavitvami<sup>4, 6, 13</sup>, razvijejo osnovne in podporne predstave o količinah in razumevanje za merjenje<sup>1</sup> ter usvojijo osnovne koncepte geometrije. Izhodišče za to so vedno opažanja in dejavnosti iz življenjskega sveta učenk in učencev, ki se jih lotevamo oz. jih spodbujamo in sistematiziramo pri pouku. Učenke in učenci doživljajo matematiko v raznolikih poučevalnih in učnih okoljih tudi kot jezik, v katerem lahko kaj povejo in se izmenjujejo z drugimi<sup>5, 6, 10</sup>. V središču je nadaljnji razvoj predmetnih in nadpredmetnih kompetenc učenk in učencev, posebej tudi v smislu refleksivne pedagogike o vlogi spolov<sup>8</sup>.

### Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):

Osnovni kompetenčni model temelji na leta 2009 vpeljanih izobraževalnih standardih in povezuje vsebinska kompetenčna področja z naslednjimi procesi:

- modeliranje
- operiranje

- komuniciranje in utemeljevanje
- reševanje problema

**Modeliranje** pomeni prenos stvarnega položaja v matematični model, matematično obdelavo modela in ponovno povezovanje rezultatov z izhodiščnim položajem. V širšem smislu spada k modeliranju tudi oblikovanje stvarnih nalog k danim matematičnim opisom.<sup>1</sup>

**Operiranje** pomeni delo s števili, količinami in geometrijskimi predmeti, izpeljavo aritmetičnih in geometrijskih ter pripravo oz. interpretiranje tabel in grafičnih predstavitev podatkov.<sup>4, 6, 13</sup>

**Komuniciranje** pomeni prikazovanje in interpretiranje matematičnih stvarnih položajev z uporabo starosti primerne strokovnega jezika in ustreznih prikazovalnih oblik ter opisovanje in primerjanje načinov razmišljanja in obdelave oz. mogočih rešitev.<sup>6, 10</sup>

**Utemeljevanje** pomeni prikazovanje in koriščenje povezav, posebej pojasnjevanje, ali je mogoča rešitev pravilna ali napačna.

**Reševanje problema** pomeni spoznavanje matematičnih povezav, oblikovanje bistvenih vprašanj in domnev ter odkrivanje in koriščenje ustreznih strategij reševanja.<sup>2</sup> K tem strategijam spadajo (sistematično) preizkušanje, priprava skic in tabel ter koriščenje analogij.

### **Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):**

Pouk matematike na primarni stopnji temelji na naslednjih štirih vsebinskih kompetenčnih področjih:

- Števila in podatki
- Operacije
- Količine
- Ravnina in prostor

Področje **Števila in podatki** obsega razvijanje stabilnega številskega razumevanja z upoštevanjem različnih vidikov števil (npr. glavno število, vrstilno število, mersko število) ter vpogled v strukturo in prednosti decimalnega sistema mestnih vrednosti, zaokroževanje, delo z enostavnimi predstavljalnimi oblikami kot seštevalnimi oznakami, tabelami in stolpčnim oz. paličnim diagramom ter izoblikovanje kvalitativnega pojma verjetnosti.<sup>1, 10</sup>

Področje **Operacije** obsega ustno, polpisno in pisno<sup>1, 4</sup> računanje na osnovi utrjenega razumevanja za operacije ter opravljanje grobih izračunov<sup>1</sup> in preskusov.

Področje **Količine** obsega primerjanje količin, merjenje količin s pomočjo normiranih merskih enot, zapisovanje, interpretiranje in preračunavanje merskih enot, približno določitev količin s pomočjo ustreznih pomožnih predstav<sup>1</sup> ter računanje s količinami.

Področje **Ravnina in prostor** obsega spoznavanje, poimenovanje in prikazovanje geometrijskih predmetov in njihovih prostorskih odnosov, igrivo in načrtno delo z geometrijskimi objekti ter ugotovitev obsega in površine enostavnih ravninskih likov.

### **Didaktična načela (1. do 4. šolska stopnja):**

Poleg didaktičnih načel v splošnem delu učnega načrta veljajo za učni predmet Matematika naslednja posebna načela:

- Variiranje prikazovalnih oblik in ponazarjanje
- Dejavno usvajanje razumevanja za števila in operacije ter osnovnih geometrijskih predstav
- Raznolikost mogočih rešitev in spoznavanje povezav

### – Funkcije vaje

#### Variiranje prikazovalnih oblik in ponazarjanje

Stalno menjavanje prikazovalnih oblik – dejavno, slikovito, verbalno, simbolično – podpira po eni strani oblikovanje številskega razumevanja, vpogleda v strukture operacij, razumevanje za matematične simbole in utrjevanje strokovnojezikovnih pojmov<sup>10</sup>, po drugi strani pa odkrivanje strategij reševanja. Raba ustreznih didaktičnih gradiv in ponazoritev pospešuje razvoj stabilnih osnovnih predstav. Tako se lahko izognemo enostranski navezavi na določena didaktična gradiva oz. predstave.

Dejavno usvajanje razumevanja za števila in operacije ter osnovnih geometrijskih predstav

Dejavno ukvarjanje z ustreznimi didaktičnimi gradivi pospešuje kognitivni razvoj, oblikovanje strokovnega jezika<sup>1, 10</sup> in trajnost pridobljenih matematičnih spoznanj. Sistem mestnih vrednosti usvajamo in utrjujemo s pomočjo strukturiranih gradiv. Preštevanje omejuje osnovne vpoglede v decimalni sistem in je neugodno za odločno operiranje; ločitev od preštevanja je zato zelo prednostno. Z dejanji kot nagnjenjem teles, odvzemom mejnih ploskev, gubanjem papirja ali obseganjem in polaganjem ploskev izoblikujemo stabilne osnovne predstave.

#### Raznolikost mogočih rešitev in spoznavanje povezav

Pouk matematike na primarni stopnji je aktivno odkrivajoč in se osredotoča na matematične povezave, vzorce in strukture.<sup>4</sup> Razvoj stabilnega razumevanja pospešujejo na primer naloge zamenjavanja, parov, obračanja, analogij in preskusov. Posebnega pomena so naloge podvajanja in "moč števila 5". Različne poti reševanja raziskujemo, primerjamo in uporabljamo s pogledom na razumevanje in fleksibilnost. Procese kot primerjanje, urejanje, dodeljevanje, ovrednotenje, abstrahiranje, posploševanje, konkretiziranje in nalikovanje/analogiziranje redno vključujemo v pouk in jih sistematiziramo, da pospešujemo logično mišljenje in sposobnosti za reševanje problemov.<sup>1, 4</sup>

### Funkcije vaje

Raznolike vaje pospešujejo trajnostno oblikovanje matematičnih kompetenc. Tako se osredotoča na primer vaja operacij na pridelavo matematičnih povezav. Pri vajah za spretnosti utrjujemo oz. avtomatiziramo osnovne naloge (npr. ena in ena, poštevanje) in postopke (npr. risanje pravokotnika z danimi dolžinami, pisni računski postopki). Napak se lotevamo v pouku konstruktivno kot možnosti za učenje.<sup>2</sup>

Ta učni načrt navezuje na naslednje prečne teme: Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija<sup>1</sup>, Entrepreneurship Education<sup>2</sup>, Informatična izobrazba<sup>4</sup>, Medkulturna izobrazba<sup>5</sup>, Medijska izobrazba<sup>6</sup>, Politična izobrazba<sup>7</sup>, Jezikovno izobraževanje in branje<sup>10</sup>, Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba<sup>13</sup>

### **Napotki za vsebinska kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

#### **Števila in podatki**

Razvijanje stabilnega številskega razumevanja udejanjimo ob situacijah iz življenjskega sveta učenk in učencev ter ob raznolikih razčlembah in ponazoritvah (npr. pikasti vzorci) števil. Razumevanje za mestno vrednost usvajamo s strukturiranimi gradivi. Razhajajoči se način govorjenja in pisanja števil ("inverzija desetice in enice") tematiziramo. Delo z ulomki na 4. šolski stopnji izhaja iz izkušenj deljenja in se udejanja le v zvezi s konkretnimi ponazoritvami.

Učenke in učenci zbirajo podatke iz svojega življenjskega sveta in jih predstavljajo oz. interpretirajo njihove prikaze.<sup>6, 13</sup> Enostavne kombinatorne naloge preštevanja (npr. Koliko dvohodnih menijev je mogoče sestaviti iz dveh mogočih predjedi in 3 mogočih glavnih jedi?)

raziskujemo s poskušanjem, vedno bolj sistematično prikazujemo in rešujemo.<sup>4</sup> Ob konkretnih stvarnih položajih usvajamo kakovostne pojme (npr. *nemogoče*, *neverjetno*, *verjetno*, *gotovo*) za verjetnost dogodkov. Dogodke primerjamo glede na njihovo verjetnost s pojmi kot *manj verjetno*, *enako verjetno* ali *bolj verjetno*.<sup>7, 10</sup>

### Operacije

Računske operacije in njihove povezave usvajamo in interpretiramo ob praktičnem dejanju oz. z ustreznimi didaktičnimi gradivi (pri aditivnih računskih operacijah npr. z dodajanjem, pomnoževanjem, zlaganjem, dopolnjevanjem, odvzemanjem, zmanjševanjem in odcepljanjem; pri multiplikativnih računskih operacijah npr. z večkratnim združevanjem, časovno-postopnim oz. prostorsko-istočasnim razmnoževanjem, večkratnim razčlenjevanjem, deljenjem in merjenjem). Da pospešujemo fleksibilnost računanja, je treba posebej polagati pomembnost na razumevanje povezav med operacijami in na odkrivanje in uporabo različnih strategij reševanja in pravil računanja. Uporaba namestnikov pri nalogah obračanja pripravlja uvedbo spremenljivk na sekundarni stopnji. Seštevanje "ena in ena" in poštevanke razvijemo postopno iz jedrnih nalog. Ena in ena obdelamo na 1. šolski stopnji in čim bolje utrdimo ter avtomatiziramo na 2. šolski stopnji; malo poštevanke obdelamo na 2. šolski stopnji in čim bolje utrdimo ter avtomatiziramo na 3. šolski stopnji. Na 1. šolski stopnji je eventualno še mogoče tematizirati naloge z analogijo na aditivnem področju znotraj tretje desetice. Račune z več koraki razumljivo dokumentiramo ("polpisno računanje") in pripravimo usvajanje pisnih postopkov<sup>4</sup>. Vsaj ob uvedbi pisnega deljenja naj bi multiplikacije in subtraksije v mislih ločili in napisali. Fokus je na enomestnih številih oz. čistih desetih.

### Količine

Oblikovanje pojmov se dogaja ob dejavnem ukvarjanju s konkretnimi predmeti. Načelo merjenja in primerjanja količin je pri tem bistveno. Da izoblikujemo razumevanje za različne pomene velikosti, enote in mere, uporabljamo pri merjenju najprej tudi nenormirane enote. Za normirane enote razvijemo osnovne predstave. Poglobljanje razumevanja količin poteka z obdelavo raznolikih stvarnih položajev in stvarnih nalog ter aditivnimi in multiplikativnimi primerjavami (npr. za 2 cm krajše, dvakrat tako težko). Denarne zneske zapisujemo v več oblikah in od 3. šolske stopnje tudi z dvomestnimi decimalkami. Neobhodne prekoračitve pri računanju rešujemo s pomočjo pretvorb.<sup>1, 13</sup>

### Ravnina in prostor

Oblikovanje pojmov poteka dejavno z dejavnostmi kot grajenjem, poustvarjanjem, polaganjem, pokrivanjem, prelivanjem, oblikovanjem, gubanjem, napenjanjem, rezanjem, risanjem, nagnjenjem ali obračanjem, ki pospešujejo tudi igrivo oblikovanje in ustvarjalno dejavnost. Lege v prostoru opisujemo s pojmi kot *med*, *poleg*, *na*, *zunaj* in *znotraj*, *v sredini*, *levo* in *desno*, *spredaj* in *zadaj*, *zgoraj* in *spodaj*.<sup>10</sup> Prostorsko predstavo razvijamo oz. utrjujemo z opisovanjem odnosov med legami<sup>10</sup>, udejanjenjem in oblikovanjem opisov poti<sup>4, 10</sup> in z delom z načrti in gradbenimi načrti za kockasta poslopja oz. pripravo le-teh. Posebnega pomena je spoznavanje oz. nadaljevanje geometrijskih vzorcev, posebej osnosimetričnih likov. Ob ravnanju z geometrijskimi predmeti, njihovim poimenovanju in opisovanju naj raziskujemo njihove lastnosti in medsebojne odnose. Trikotnik, štirikotnik, kvadrat, pravokotnik, krog, kocko, kvader, kroglo, cilindri, piramido in stožec razlikujemo po konkretnih značilnostih, pri čemer je treba posebej paziti na razlikovanje kvadrata in kocke, pravokotnika in kvadra ter kroga in krogle. Kvadrata naj bi spoznali kot posebne pravokotnike in kocke kot posebne kvadre. Pri raziskovanju teles odkrivamo in opisujemo površine, robove in kote. Pri kvadratih, pravokotnikih in iz njih sestavljenih likih opravljamo tudi izračune

obsega in površine. Vzpostavljane povezav z delom s količinami je bistven del pouka na tem vsebinskem področju.

### **Kompetenčni opisi, učna snov (1. šolska stopnja):**

#### **1. šolska stopnja:**

##### **Kompetenčno področje Števila in podatki**

Učenke in učenci znajo

- števila vsaj do 20 s strukturiranim gradivom predstaviti, prebrati, napisati, razstaviti, primerjati, urediti in raznoliko uporabljati; števila do 100 s strukturiranim gradivom predstaviti, prebrati in napisati.
- zbirati podatke iz svojega neposrednega življenjskega okolja in jih predstaviti s črtnimi sezname in tabelami; interpretirati črtne sezname in tabele.

##### **Kompetenčno področje Operacije**

Učenke in učenci znajo

- fleksibilno opraviti računske operacije seštevanja in odštevanja vsaj do 20.
- spoznavati, opisati, nadaljevati in dopolnjevati aritmetične vzorce.
- modelirati stvarne položaje iz svojega življenjskega okolja.

##### **Kompetenčno področje Količine**

Učenke in učenci znajo

- izmeriti količine z lastno izbranimi in normiranimi enotami in napisati rezultate; povezati predstave z normiranimi merskimi enotami (kg, m, l, h, €, c) in interpretirati količinske podatke.
- prebrati in prikazati čas na uri s polnimi urami; delati s količinami v enostavnih stvarnih položajih.

##### **Kompetenčno področje Ravnina in prostor**

Učenke in učenci znajo

- uporabljati enostavne odnose lege in podatke o smeri za orientacijo in opis.
- po enostavnih značilnostih razlikovati, opisati in primerjati ploščate like in telesa.
- se igrivo ukvarjati s ploščatimi liki, vzorci in telesi, posebej s simetričnimi predmeti.

#### **2. šolska stopnja**

##### **Kompetenčno področje Števila in podatki**

Učenke in učenci znajo:

- razstaviti, primerjati, urediti in raznoliko uporabljati števila do 100; s strukturiranim materialom prikazovati, brati in pisati števila do 1000.
- pridobivati podatke iz svojega življenjskega sveta in jih prikazovati s stolpičnim in paličnim diagramom; interpretirati stolpične in palične diagrame ter piktograme.

##### **Kompetenčno področje Računske operacije**

Učenke in učenci znajo:

- fleksibilno izvajati ustne in polpisne računske operacije seštevanja in množenja v številskem območju 100.
- prepoznavati, opisati, nadaljevati in dopolniti aritmetične vzorce
- modelirati dejanske oziroma ustno ali slikovno predstavljene stvarne situacije.

**Kompetenčno področje Količine**

Učenke in učenci znajo:

- si predstavljati vrednosti, podane z normiranimi merskimi enotami (kg, m, l, h, €, c; novo: dag, dm, cm, min, s), in interpretirati navedbe velikosti oz. količin; izmeriti velikosti oz. določiti količine in zapisati rezultate z ustreznimi merskimi enotami; uporabljati razmerja med merskimi enotami; zapisati količine na različne načine (sestavljeno in enovito).
- odčitati in si predstavljati čase na pol in četrto ure; računati s količinami v prepostih stvarnih položajih.

**Kompetenčno področje Ravnina in prostor**

Učenke in učenci znajo:

- prepoznati in poimenovati lastnosti ravninskih likov in teles; igrivo in načrtno delati z ravninskimi liki in telesi, zlasti s simetričnimi predmeti.
- uporabiti ravnilo za risanje in merjenje.
- prepoznati, opisati, nadaljevati in dopolniti geometrijske vzorce.

**3. šolska stopnja****Kompetenčno področje Števila in podatki**

Učenke in učenci znajo:

- razčleniti, primerjati, urediti, zaokrožiti in raznoliko uporabljati števila do 1000.
- predstaviti in rešiti enostavne kombinatorične računske naloge; kvalitativno opisati in primerjati verjetnosti dogodkov iz svojega življenjskega okolja.

**Kompetenčno področje Računske operacije**

Učenke in učenci znajo:

- fleksibilno polpisno izvesti računske operacije seštevanja in množenja v številskem območju 1000; oceniti rezultate z zaokroževanjem in uporabo približnih izračunov.
- pisno sešteti, odšteti, množiti z enomestnim množiteljem in deliti z enomestnim deliteljem v številskem območju 1000.
- modelirati različne stvarne situacije.

**Kompetenčno področje Količine**

Učenke in učenci znajo:

- si predstaviti vrednosti, podane z normiranimi merskimi enotami (kg, dag, m, dm, cm, l, h, min, s, €, c, novo: t, g, km, mm, ml), in interpretirati navedbe količin; izmeriti velikosti in določiti količine s pomočjo predstav o opornih točkah in zapisati rezultate z ustreznimi merskimi enotami; uporabljati razmerja med merskimi enotami; zapisati količine na različne načine (sestavljeno in enovito) in jih pretvoriti.
- odčitati in prikazati čas z urami in minutami; računati s količinami v stvarnih položajih.

**Kompetenčno področje Ravnina in prostor**

Učenke in učenci znajo:

- preučiti, opisati in primerjati lastnosti ravninskih likov in teles; igrivo in načrtno delati z ravninskimi liki in telesi, zlasti s simetričnimi predmeti.
- opisati razmerja med položaji daljic v ravnini; risati prave kote, kvadrate in pravokotnike z uporabo geotrikotnika.
- meriti ali oceniti obsege ravninskih likov; izračunati obseg kvadratov in pravokotnikov.

#### 4. šolska stopnja

##### Kompetenčno področje števila in podatki

Učenke in učenci znajo:

- prebrati, napisati, predstaviti, razstaviti, primerjati, urediti, zaokrožiti in raznoliko uporabljati števila do 1 000 000.
- brati in pisati ulomke z majhnimi imenovalci, zlasti z imenovalci 2, 4 in 8; prepoznati, predstaviti, kot ulomke zapisati, med seboj primerjati, urediti in v enostavnih primerih s procesom seštevanja razčleniti deleže dejanskih predmetov oz. količin; (iz-)računati deleže.
- Izvesti in ponoviti enostavne naključne poskuse; predstaviti rezultate in njihove absolutne pogostosti ter kvalitativno med seboj primerjati verjetnosti.

##### Kompetenčno področje Računske operacije

Učenke in učenci znajo:

- pisno seštet, odšteti, množiti z eno- in dvomestnim množiteljem ter deliti z eno- in dvomestnim deliteljem v številskem območju 1 000 000; oceniti rezultate z zaokroževanjem in približnim izračunom.
- modelirati raznolike stvarne položaje; prepoznati neposredno sorazmerna razmerja, jih predstaviti v tabelah ter jih uporabiti za izračune.

##### Kompetenčno področje Količine

Učenke in učenci znajo:

- si redstaviti ploščine, podane z normiranimi merskimi enotami (t, kg, dag, g, km, m, dm, cm, mm, l, ml, h, min, s, €, c, novo: km<sup>2</sup>, ha, a, m<sup>2</sup>, dm<sup>2</sup>, cm<sup>2</sup>, mm<sup>2</sup>), in interpretirati navedbe količin; izmeriti velikosti in oceniti količine s pomočjo predstav o opornih točkah in zapisati rezultate z ustreznimi merskimi enotami; različno zapisati količine (sestavljeno) in opraviti pretvorbe.
- se ukvarjati s točkami v času in s časovnimi dobami; se ukvarjati s količinami v stvarnih položajih

##### Kompetenčno področje Ravnina in prostor

Učenke in učenci znajo:

- preučiti, razvrstiti in ustvariti enostavne modele teles in mreže.
- izmeriti oz. oceniti ploščino ravninskih likov s pomočjo primernih normiranih površinskih enot; izračunati ploščino in obseg kvadratov in pravokotnikov oz. enostavnih, iz njih sestavljenih likov.
- zmanjšati in povečati ploščate/ravninske like, zlasti s pomočjo mrež; interpretirati in izdelati preproste načrte.

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Pospeševanje/promocija zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |

## STVARNI POUK

### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Osrednja naloga stvarnega pouka je podpirati učenke in učence pri tem, da raziskujejo svet, spoznavajo svoje neposredno in posredno okolje in pridobivajo védenje o svetu. Osnovno stvarnopoučno izobraževanje navezuje na izkušnje, ki jih prinesejo učenke in učenci iz predšolske socializacije s seboj, in pospešuje usvajanje osrednjih predmetnih konceptov in kompetenc, ki so potrebni za nadaljnjo izobraževalno in življenjsko pot. Bistven cilj stvarnega pouka je, da učenke in učence pospešuje ter od njih zahteva, da razumejo svoje naravno, kulturno, socialno in tehnično okolje v njegovih povezavah. V smislu razmišljujoče osnovne izobrazbe osvajajo svet z diferenciranim ogledovanjem in razumevanjem, da se v njem vedno bolj zavestno usmerjajo, aktivno prispevajo k njegovemu oblikovanju in samostojno delujejo. Učenke in učenci prevzemajo odgovornost in spoznavajo, da je za vsakim dejanjem predhodna odločitev, ki temelji na ocenitvi, ovrednotenju ali presoji. V nadaljevanju si ustvarijo učenke in učenci svoj vrednostni sistem in razvijajo svojo sposobnost menjave perspektiv in svojo empatijo. V opisih kompetenc, ki naj bi jih usvojili, je treba ozavestiti učenke in učence glede raznolikih pogledov na resničnost ter pozicijo človeka – posebej učenk in učencev – v tej resničnosti. Stvarni pouk obsega v svoji večperspektivnosti področja družbenih, zgodovinskih, političnih, geografskih, gospodarskih, fizikalnih, kemijskih, tehničnih, bioloških in ekoloških povezav s svetom in tako ponuja vsem učenkam in učencem osnovo za skupne pomenske vsebine. Stvarni pouk je osrednji učni predmet za ukvarjanje z medpredmetnimi kompetencami (osebne, družbene in učnometodne kompetence) ter s prečnimi temami v smislu globalne odgovornosti in izobrazbi za trajnostni razvoj,<sup>11</sup> trajnega gospodarjenja<sup>2,13</sup> in razvoja osebne socialne zavzetosti in družbene solidarnosti<sup>7</sup>.

### Didaktična načela (1. do 4. šolska stopnja):

Stvarni pouk je večperspektivno ukvarjanje s kompetenčnimi področji, ki izhaja iz predstav, konceptov in vprašanj učenk in učencev in vključuje medpredmetne vidike. Stvarni pouk potrebuje jasno zgradbo in učenkam in učencem razumljivo strukturo. Zaznamujeta ga oblikovanje učnih okolij ter udejanjenje ustreznih socialnih in poučevalnih oblik in vključuje učenje v projektih in na obšolskih učnih krajih.

Učne osebe spoznajo predhodno védenje učenk in učencev in ga koristijo kot za učenje učinkovito osnovo individualiziranega pouka. Povezujejo strokovno védenje, pedagoško in strokovnodidaktično znanje, ukvarjajo se z individualnimi interesi, močnimi stranmi in razvojnimi potenciali, kažejo odprtost in pripravljenost za menjavo perspektiv in zaznavajo diverziteto učne skupine kot možnost.

Učne procese je treba organizirati tako, da osnujemo spretnosti ter znanja, spoznanja in drže. Naučijo se stroki primerni načini dela ter oblike učenja, ki vodijo k samostojnemu ukvarjanju z življenjsko resničnostjo in samostojnemu usvajanju védenja. Cilj je ovrednotiti oceniti presoditi pridobljeno védenje in prenesti lastne inovativne pristope rešitve na nova stvarna dejstva/problemske naloge.

Jezikovno izobraževanje in branje v stvarnem pouku<sup>10</sup> se udejanja z doslednim povezovanjem objektivnosti in jezikovnosti po načelu za predmet občutnega jezikovnega pouka – za jezik občutnega predmetnega pouka.

Ta učni načrt navezuje na naslednje prečne teme: Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija<sup>1</sup>, Entrepreneurship Education<sup>2</sup>, Pospeševanje zdravlja<sup>3</sup>, Informatična izobrazba<sup>4</sup>, Medkulturna izobrazba<sup>5</sup>, Medijska izobrazba<sup>6</sup>, Politična izobrazba<sup>7</sup>, Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti<sup>8</sup>, Spolna pedagogika<sup>9</sup>, Jezikovno izobraževanje in branje<sup>10</sup>, Okoljska

izobrazba za trajnostni razvoj<sup>11</sup>, Prometna in mobilnostna izobrazba<sup>12</sup>, Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba<sup>13</sup>

### **Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):**

Osrednji predmetni koncepti v stvarnem pouku so razlagalni in spoznavalni vzorci za opisovanje in urejanje elementarnih pojavov in stvarnih dejstev. Ponujajo nadrejeni orientacijski okvir za izbor kompetenčnih področij ter z njimi povezanimi kompetencami in so usklajeni s trenutnim in prihodnjim pomenom za učenke in učence.

Vsak koncept obstaja sam zase in se navezuje na kompetenčno področje ali povezuje več kompetenčnih področij.

#### **Identiteta, diverziteta, interesi in oblast**

Ljudje in skupine imajo različno izoblikovane možnosti vplivanja na druge, različne interese, stališča in poglede, zaradi katerih morejo nastati neenakosti in konflikti znotraj družbe. Ugotoviti je mogoče regionalne, kulturne, socialne in ekonomske neenakosti, diskutirati o njih, jih ovrednotiti in sklepati iz njih za lastno agiranje.

#### **Energija, ohranjanje in spreminjanje**

Za naravoslovne, tehnične in družbene procese in razvoj je koriščenje energije bistven pogoj. Energija teče, se pretvarja in se ne izgubi. Snovi se spreminjajo, a ne izginejo.

#### **Čas, razvoj, trajanje in spremembe**

Družbeni, zgodovinski, geografski, gospodarski, tehnični, naravoslovni in ekološki razvoj zadeva vse ljudi in utemeljuje stalne spremembe<sup>8</sup>. Tem odgovarja usmeritev izobrazbe na sedanjost in prihodnost.

#### **Prostor in življenjsko okolje**

Naravni in kulturni prostori so osnovne dimenzije človekove biti. Ljudje koristijo, oblikujejo, spreminjajo, ogrožajo in varujejo te življenjske prostore.

#### **Življenje in prilagajanje, struktura in funkcija**

Družbeni in naravoslovni razvoj in procesi določajo življenje in se stalno prilagajajo. Strukture in funkcije so neposredno med seboj odvisne.

#### **Sistemi in medsebojno vplivanje, vzroki in posledice**

Živa bitja in predmeti vplivajo drug na drugega in tako spreminjajo svoje stanje. Bistveno je pri tem razumevanje za globalno prepletenost individuuma s svojim fizičnim, socialnim, gospodarskim, naravoslovnim, zgodovinskim in političnim okoljem.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

Stvarni pouk stremi po usvojitvi različnih predmetnih kompetenc, ki so združene v kompetenčna področja. Pri tem nastajajo možnosti navezovanja za učne ponudbe učnih predmetov v nadaljevalnih šolah. V stvarnem pouku pa je treba na njih gledati medpredmetno in povezovalno.

#### **Družboslovno kompetenčno področje**

Usvojitev kompetenc omogoča učenkam in učencem aktivno udeležbo v družbenem življenju in sodelovanje v demokratičnih potekih. Spoznavajo zanje pomembne socialne, politične in kulturne vidike raznih skupnosti, odnosov<sup>3, 9</sup>, javnih ustanov in storitev (npr. občinske uprave) in razmišljajo o njih ter prevzemajo odgovornost zase, za skupnost in svoje okolje.<sup>2</sup> Diverziteto zaznavajo kot obogatitev, pospešujemo empatijo in strpnost<sup>3, 9</sup> ter pripravljamo solidarnost in civilni pogum<sup>3, 9</sup>. Pospešujemo metode objektivnega

sporazumevalnega ukvarjanja, predvsem analiziranja, razpravljanja, utemeljevanja, presojanja in sodelovanja. Srečavanje s temami medkulturne izobrazbe, politične izobrazbe<sup>7</sup>, z otrokovimi pravicami<sup>7</sup> in reflektivno pedagogiko o vlogi spolov in enakosti pospešuje razvoj otrokove osebnosti tudi glede na globalno odgovornost in izobrazbo za trajnostni razvoj.<sup>13</sup>

#### **Naravoslovno kompetenčno področje**

Odnos človeka do nežive in žive narave je treba oblikovati pod vidikom okoljske izobrazbe za trajnostni razvoj<sup>11</sup>. Ljudje so del narave, koristijo, spreminjajo in oblikujejo naravne in življenjske prostore. Za odgovorno ravnanje z njimi potrebujemo razumevanje za biološke, fizikalne, kemijske in ekološke povezave ter vpogled v teme kot pospeševanje zdravja in seksualna pedagogika. Učenke in učenci doživljajo in razlikujejo pomembne naravne pojave, razvijajo naravoslovno mišljenje in usvajajo metode naravoslovnega dela in raziskovanja. Le-te obsegajo predvsem eksperimentiranje, raziskujoče učenje, opazovanje in določanje ter domnevanje, povpraševanje in razmišljanje, utemeljevanje in sklepanje. Po lastnih izkušnjah in na osnovi eksemplaričnih in zanje pomenljivih primerov srečavanja in ukvarjanja z osnovnimi vprašanji odnosa med človekom in naravo vodimo učenke in učence do elementarne naravoslovne izobrazbe.

#### **Geografsko kompetenčno področje**

Usvojitev kompetenc se kaže v orientaciji in odkrivanju naravno nastalih in kulturno ustvarjenih prostorov kot npr. pokrajinskih oblik in drugih geografskih danosti ter naravnih pojavov s pomočjo geografskih orientacijskih sredstev (načrt, zemljevid, kompas ...). Vpogledi v polarnost človekovega vplivanja, spremembe in ogrožanja in spoznanja o njih prispevajo tudi k prometni in mobilnostni izobrazbi. Odvisnosti in prepletenosti med človekom in prostorom, trajnostni prostorski razvoj ter odgovorno ravnanje z resursi naravnega prostora jasno obdelujemo ob različnih lokalnih, regionalnih, nacionalnih in globalnih vidikih in glede na globalno odgovornost in izobrazbo za trajnostni razvoj<sup>13</sup>. Razmišljujoče ukvarjanje z informacijami iz medijev<sup>6</sup> o prostorih in življenjskih položajih od blizu in daleč pomaga učenkam in učencem pri tem, da razvijajo svoje védenje o raznolikosti, svojevrstnosti in neenakosti človekovih življenjskih okolij<sup>8</sup> in svojo predstavo o svetu. Pri tem pospešujemo poleg metod učenja za specifični predmet tudi pridobivanje in dokumentiranje informacij ter kritično ravnanje z mediji.<sup>6</sup>

#### **Zgodovinsko kompetenčno področje**

Razvoj otrokovega zanimanja in razumevanja za časovne strukture in zgodovinska vprašanja je prav tako pomembno kot izoblikovanje razmišljujoče zgodovinske zavesti. Učenke in učenci doživljajo učinke časovnih struktur in postopkov svojega življenjskega okolja in se naučijo samostojne orientacije v času. Pri tem upoštevamo vidike linearne in tudi cikličnega časa in ustvarimo napetostni lok zgodovine – sedanjosti – prihodnosti (npr. ob pomoči časovnic). Otrokovo zanimanje in vprašanja nastajajo predvsem iz različnih medijev in obšolskih izkušenj, s čimer nastaja mnogo stičnih točk glede na zgodovinske vire in prikaze. Življenjske pogoje v preteklih časovnih obdobjih primerjamo z današnjimi življenjskimi položaji, raziskujemo vzroke za trajanje in spremembe, razlikujemo realnost in fikcijo. Usvajanje kompetenc pospešuje kompetenco zgodovinskega povpraševanja, metod in orientacije, ko rekonstruiramo ob izbranih virih (priče časa, artefakti itd.) pretekle dogodke kot zgodovinske in pripovedujemo o preteklosti (pripovedi, interpretacije), a tudi kritično razmišljamo o njih oz. jih dekonstruiramo. Orientacijske možnosti za sedanost in prihodnost raziskujemo ob ukvarjanju z viri in prikazi. Upoštevati je treba vidike medkulturne izobrazbe<sup>5</sup>, politične izobrazbe<sup>7</sup> ter učenje na obšolskih učnih krajih.

#### **Tehnično kompetenčno področje**

Stalni tehnični razvoj, kot digitalizacija<sup>4</sup>, prodira na vsa področja človekovega življenja in jih zaznamuje. Učenkam in učencem omogočamo s tehnično izobrazbo (v povezavi s Tehniko in oblikovanjem) dostope do tehničnih pojavov in do tehničnega agiranja in mišljenja. To obsega analitično mišljenje in razumevanje tehničnih načel, funkcij in upravljanja<sup>4</sup> (navodila) in procesov. Izoblikovanje razumevanja podpirajo na rešitev problema usmerjeno dejanje<sup>4</sup>, starosti primerno ovrednotenje, komuniciranje in razmišljanje o tehniki. Osnovno razumevanje tehničnih povezav razvijamo z gradnjo in konstruiranjem (s težišči stabilnosti, orodja, naprav in strojev), odkrivanje tehnike in sveta dela ter praktično uporabo tehničnih proizvodov, npr. v zvezi s temami prometne in mobilnostne izobrazbe ali robotike<sup>4</sup>. Tehnični dosežki in izumi so v zvezi z zgodovinskimi, političnimi, ekološkimi in gospodarskimi spremembami. Vidiki reflektivne pedagogike o vlogi spolov in enakosti omogočajo pogled na pomen raziskovalcev in raziskovalcev, izumiteljic in izumiteljev ter na lastno izobraževalno, poklicno in življenjsko orientacijo.<sup>1</sup>

### **Gospodarsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci se aktivno udeležujejo gospodarskega življenja. Otroku primerna gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba<sup>13</sup> jih podpira pri tem, da razumejo gospodarske pojme, v gospodarsko zaznamovanih življenjskih položajih samostojno, razumsko in odgovorno odločajo ter zavestno zaznavajo mogoče vplive in okvirne pogoje (spodbude, omejitve, ponudba/povpraševanje, reklama, delo, gospodarski obtok ...).<sup>2</sup> Ob konstruiranih učnih položajih ali ob neposrednem srečevanju z obšolskim življenjskim okoljem pridobivajo učenke in učenci vpogled v gospodarske strukture in povezave na osebni, lokalni, regionalni, nacionalni in globalni ravni. Z načrtovanjem, izpeljavo in razmišljanjem dejavnih položajev ter povpraševanjem, dokumentiranjem in ovrednotenjem je mogoče doživeti in razumeti gospodarske poteke. Pri tem razvijajo učenke in učenci orientacijske, presojevalne, odločevalne in dejavnostne sposobnosti, da lahko uresničujejo svoje trenutne in prihodnje vloge v družbi zrelo, kritično, samostojno in zavedajoči se odgovornosti (npr. kot potrošnice in potrošniki, podjetnice in podjetniki, delodajalke in delodajalci, delojemalke in delojemalci).<sup>13</sup> Vključujemo vidike s področij izobraževalne, poklicne in življenjske orientacije, podjetniške izobrazbe<sup>2</sup> ter reflektivne pedagogike o vlogi spolov in enakosti. Gospodarska izobrazba<sup>13</sup> bistveno prispeva k razumevanju odgovornega gospodarjenja, okoljske izobrazbe za trajnostni razvoj<sup>11</sup> ter h globalni in regionalni odgovornosti in izobrazbi za trajnostni razvoj<sup>13</sup>.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov (1. do 4. šolska stopnja):**

Kompetenčni opisi se povezujejo z osrednjimi predmetnimi koncepti in kompetenčnimi področji. Pridobivajo vpogled in vedenje glede družbenih, zgodovinskih, političnih, geografskih, gospodarskih, fizikalnih, kemijskih, tehničnih, bioloških in ekoloških tematik. Gledati jih je treba kot celoto za ljudsko šolo ter jih izoblikovati korakoma in naraščajoče. Cilj je, da so na koncu vsakokratne šolske stopnje omenjene kompetence zagotovljene in preverljive in da z njimi moremo nadaljevati na naslednji šolski stopnji.

#### **1. šolska stopnja:**

##### **Družboslovno kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo

- zaznavati in opisati sebe in druge, spoznati in uvrstiti občutke ter skrbeti za odnose in prijateljstva in se pri tem odzivati drugim; se dogovoriti za pravila sožitja v razredni skupnosti in jih razumeti.

- postavljati filozofska vprašanja, spoznavati lastne močne strani in razvojne potencialne in voditi medsebojne pogovore.

**Naravoslovno kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo

- spoznavati in poimenovati biotsko raznovrstnost rastlin in živali.
- spoznavati človekovo telo z njegovimi funkcijami, zaznavati in razložiti povezave med prehrano in dobrim počutjem.

**Geografsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo

- se orientirati in varno gibati v svoji bližnji in daljni okolici, spoznavati in uporabljati orientacijska sredstva.<sup>12</sup>
- primerjati različne prostorske položaje (npr. blizu ali daleč, podeželsko ali mestno) in opisati posebnosti.

**Zgodovinsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo

- razumeti upravljanje časa, si zamisliti in udejanjiti poteke dejanj ter razlikovati pojme za časovna obdobja in jih uporabljati za uvrščanje in opisovanje dogodkov, časovnih obdobj in sprememb.
- ob različnih zgodovinskih virih (predmeti, slike, časopisi itd.) opraviti primerjave med preteklostjo in sedanjostjo<sup>8</sup>.

**Tehnično kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo

- dejavno usmerjeno odkrivati, opisati in uvrstiti izkušnje z gibanjem in silami.<sup>12</sup>
- spoznavati in opisati pomen tehničnih pripomočkov v vsakdanjiku.

**Gospodarsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo

- raziskovati različna delovna mesta in oblike dela, primerjati in prikazati dejavnosti in značilne naprave različnih poklicev<sup>1</sup>.
- opisati človekove osnovne izkušnje in o njih razmišljati, razlikovati med željami in potrebami.

**Uporabna področja**

- Jaz in ti in midva in mi
- Leto in čas
- Človek in zdravje
- Želje in potrebe
- Notri in zunaj
- Družina in druge oblike življenja
- Živali in rastline
- Delo in poklici<sup>1</sup>

- Pojavi in sile
- Mediji in komunikacija

## **2. šolska stopnja**

### **Družboslovno kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- izraziti občutke in potrebe, predstaviti svoje želje v družbi, razumeti druge vidike in konstruktivno ravnati v primeru konfliktov.
- prevzeti soodgovornost za zdravje in dobro počutje in se varovati nevarnosti, se naučiti ukrepov prve pomoči ter opisati, primerjati in predstaviti organizacije prve pomoči.

### **Naravoslovno kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- opisati zgradbo lastnega telesa in pojasniti funkcije izbranih organov; prepoznati, primerjati in razložiti posebnosti, razlike in povezave različnih signalov, čutov in delovanja čutil.
- raziskovati in dokumentirati živali in rastline v svojem življenjskem okolju ter opisati soodvisnosti.

### **Geografsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- zaznavati, opisati in razvrstiti prostorske značilnosti, strukture, mobilnost in situacije naravnega in umetnega okolja.<sup>12</sup>
- opisati kulturno raznolikost ter opisti, primerjati in razviti predstave o načinu življenja ljudi v bližnjih in oddaljenih delih sveta.

### **Zgodovinsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- ugotoviti spremembe pri sebi in v svojem življenjskem okolju, v okolici in naravi.
- urediti in opisati ponavljajoče se in enkratne pretekle, sedanje in prihodnje dogodke.

### **Tehnično kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- zaznavati naravne fenomene in sile v vsakdanjiku in v naravnem okolju ter opazovati in raziskovati njihove učinke.<sup>12</sup>
- razlikovati med vsakdanjimi napravami in tehničnimi pripomočki kot oblikami organizacije dela.

### **Gospodarsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- raziskovati svet poklicev<sup>8</sup> in opisati poklice po izbranih merilih, vrednotiti delitev dela v družini glede na merila pravičnosti in solidarnosti.
- izraziti lastne potrošniške potrebe in se zaznavati kot aktivne članice in člane gospodarskega obtoka.<sup>2, 13</sup>

### **Uporabna področja:**

- Način življenja in kulture
- Čustva in konflikti

- Mesto in dežela
- Organizacije prve pomoči in prva pomoč
- Telo in čutila
- Koledar in ura
- Življenjski prostor in biotska raznovrstnost
- Mobilnost in varnost
- Tehnika in delo
- Pojavi in sile

### **3. šolska stopnja**

#### **Družboslovno kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- prepoznati raznolikost kot priložnost, pojasniti, preveriti in se zavzeti za vrednote in pravila ter raziskovati in razpravljati o otrokovih pravicah.
- razumeti in med seboj primerjati osnovne funkcije javnih ustanov in institucij ter prepoznati njihov pomen za lastno življenje.

#### **Naravoslovno kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- se informirati se o naravnih in vremenskih pojavih ter prepoznati pomen sonca, zraka, vode in tal za živa bitja, o tem razmišljati in razložiti povezave med njimi.
- prepoznati in poimenovati lastnosti snovi ter iz tega sklepati, za katere namene se določene snovi lahko uporabljajo v vsakdanjiku in tehniki; prepoznati, da se snovi nenehno spreminjajo, reagirajo med seboj in da iz njih nastajajo snovi z novimi lastnostmi.

#### **Geografsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- poiskati elemente in značilnosti prostorov v sredstvih prikazovanja, pripraviti in interpretirati orientacijske tlorisne mreže ter uporabljati analogne in digitalne pripomočke za orientacijo.
- raziskovati oblike mobilnosti ljudi, dobrin in novic ter ovrednotiti koristi in globalne posledice za ljudi in okolje.

#### **Zgodovinsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- razlikovati med cikličnimi in linearnimi časovnimi poteki, jih predstavljati in postavljati v medsebojno razmerje.
- ob vzorčno izbranih obdobjih in procesih urediti in utemeljiti povezave z današnjimi življenjskimi pogoji in spremembami; pridobiti informacije o odkritjih in iznajdbah.

#### **Tehnično kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- zaznavati in opisati električne in magnetne pojave in učinke.

- se ukvarjati s tehničnimi težavami, preizkusiti in utemeljiti vzorčne rešitve; razumeti, uporabljati in po možnosti programirati enostavne ukaze.

### **Gospodarsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- raziskovati in opisati proizvodnjo in pot dobrin, zaznavati okvirne pogoje proizvodnje in potrošništva ter razmišljati o uporabi dobrin.
- opisati načelo poteka nakupa na resničnih in virtualnih tržiščih ter razmišljati o pomenu razpoložljivih sredstev (ponudba in povpraševanje, pomanjkanje) za odločitve o nakupu.

### **Uporabna področja:**

- Razvojne stopnje in življenjski cikli
- Otrokove pravice in raznolikost
- Geografske značilnosti in orientacija
- Zgodovina in dogodki
- Javne ustanove in institucije
- Iznajdbe in odkritja
- Proizvodnja in trgovina
- Podnebje in vreme
- Snovi in spreminjanje
- Sile in učinki

## **4. šolska stopnja**

### **Družboslovno kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- podrobno preučiti položaje in dejavnosti, jih stvarno oceniti in utemeljiti svoje stališče do njih; razmišljati o spolu in vlogah v družbi<sup>1, 8</sup>; kritično razmišljati o uporabi analognih in digitalnih informacij in medijev.
- prevzeti odgovornost za skupne projekte ter demokratično vedênje uporabljati kot edini način delovanja kot tudi prepoznavati in sooblikovati politične procese.

### **Naravoslovno kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- opazovati in ugotoviti razvojne faze in življenjske cikle pri ljudeh, živalih in rastlinah ter kategorizirati biotsko raznovrstnost; opisaati razvoj človeškega življenja od spočetja do rojstva.
- prepoznati in opisati energijo in njeno pretvorbo v vsakdanjiku in razumno ravnati z njo.

### **Geografsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- ugotoviti, med seboj primerjati in ovrednotiti različno človekovo uporabo prostorov; prepoznati spreminjanje prostorov, razpravljati o posledicah le-tega ter predstavljati ideje za prihodnji razvoj in oblikovanje.

- zaznavati in ovrednotiti povezave in odvisnosti med načini življenja in življenjskimi prostori ljudi in priti do lastnih spoznanj.<sup>12</sup>

### **Zgodovinsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- rekonstruirati pretekle dogodke na podlagi virov ter preučiti in preveriti predstavljanje preteklosti (dekonstruirati); razumeti razmerje moči in zakona v naši demokraciji.
- razviti zavest o povezavah med preteklostjo, sedanostjo in prihodnostjo, se učiti iz biografij slavnih osebnosti in na tej podlagi priti do spoznanj za lastno življenje.<sup>1, 8</sup>

### **Tehnično kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- prepoznati, izpeljati in utemeljiti pojave in stvari v naravi kot zglede za tehnični razvoj.
- ovrednotiti pomen, spremembe in posledice tehničnega razvoja za ljudi in okolje ter uporabljati avtomatizirano obdelavo, shranjevanje in posredovanje informacij.<sup>12</sup>

### **Gospodarsko kompetenčno področje**

Učenke in učenci znajo:

- prepoznati in dokumentirati gospodarska pravila in povezave ter gospodarski obtok proizvodnje, trgovanja in potrošnje<sup>2, 13</sup>; ovrednotiti razloge in merila za odločitve o potrošnji; razpravljati o gospodarskih, zdravstvenih in družbenih posledicah potrošnje.
- pojasniti pomen zavestnega delovanja za varstvo okolja in trajnostn ter razmišljati o lastnem potrošniškem vedênju.

### **Uporabna področja:**

- Razmnoževanje in zaznavanje telesa
- Politika in globalno državljanstvo
- Preteklost – sedanost – prihodnost
- Trajnostni razvoj in odgovornost
- Blizu in daleč
- Energija in snov
- Bionika in robotika
- Informacije in družbeni mediji
- Preskrbovanje in odstranjevanje
- Razvoj in spreminjanje

|                                                                 |                                                                |                                             |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Pospeševanje/promocija zdravja |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba             |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika              |

|                                                              |                                                       |                                                 |
|--------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje              | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba |                                                       |                                                 |

## GLASBA

### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Pouk glasbe ima nalogo, da odpira učenkam in učencem estetske in umetniške prostore izkušanja in jih podpira pri odkrivanju lastnega glasbenega potenciala. Izhajajoč iz praktičnega muziciranja pridobivamo glasbeno znanje in sposobnosti in jih sistematsko razvijamo ter pospešujemo sposobnost zaznavanja, kritike in oblikovanja<sup>1, 2</sup>. Z odgovorno uporabo novih medijev<sup>4, 6</sup> omogočamo nadaljnje dostope do glasbe. Soočanje z glasbo pospešuje razvoj celotne osebnosti, bistveno prispeva k izpolnjenemu in reflektiranemu oblikovanju življenja in zaznamuje družbeno sožitje. Glasbene dejavnosti so neobhodno potrebne sestavine dialoško-integrativnega celostnega pouka. Srečanje z različnimi pojavnimi oblikami glasbe in glasbene tradicije podpira razvoj identitete in usposablja k odprti in spoštljivi drži do kulturne raznolikosti. Spoznanje, da izvajanje glasbe predstavlja zrcalo družbe, ne pospešuje le zavestno in aktivno udeleževanje v glasbenem življenju, temveč opravlja tudi pomemben prispevek pri sooblikovanju družbe. Pri pouku pridobljeno kakovost glasbenega delovanja je mogoče predstaviti ne nazadnje tudi pri nastopih v javnem prostoru ter v sodelovanju z obšolskimi izobraževalnimi partnerji.<sup>1, 2</sup>

### Didaktična načela (1. do 4. stopnja):

Glasbo vključimo poleg strokovne ure dialoško-integrativno redno v celostni pouk. Kompetence neprekinjeno razvijamo, poglobljamo in razširjamo z muziciranjem in oblikovanjem v različnih oblikah igranja do konca primarne stopnje. To zahteva ustrezno metodično progresivno zgradbo. Glasbeno-strokovno in glasbeno-zgodovinsko znanje predstavlja rezultat dela v pouku na kompetenčnem področju Petje in muziciranje, Plesanje, Gibanje in uprizarjanje ter Poslušanje in zaznavanje. Izhajajoč iz izkušenj učenk in učencev naj vzbujamo in razvijamo veselje in zanimanje za glasbo v vsej njeni raznolikosti. Ob tem je treba ustvarjati dovolj prostora za samostojno in kooperativno eksperimentiranje, odkrivanje, oblikovanje z glasom in vsem telesom in za igranje preprostih glasbil. Učiteljice in učitelji naj se pri pouku glasbeno aktivno vključujejo, ker je učinek zgleda bistveni vir motivacije za učenke in učence, da najdejo svoje glasbene izrazne oblike.

Šolski projekti z umetnicami in umetniki ter kooperacije z regionalnimi kulturnimi ustanovami<sup>1, 2</sup> (posebej z glasbenimi šolami), ekskurzije, obiski koncertov in glasbenega gledališča spodbujajo učenke in učence k umetniški dejavnosti, pospešujejo njihovo socialno kompetenco in razširjajo njihova kulturna obzorja.

Ta učni načrt navezuje na naslednje prečne teme: Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija<sup>1</sup>, Entrepreneurship Education<sup>2</sup>, Pospeševanje zdravja<sup>3</sup>, Informatična izobrazba<sup>4</sup>, Medkulturna izobrazba<sup>5</sup>, Medijska izobrazba<sup>6</sup>, Spolna pedagogika<sup>9</sup>, Jezikovno izobraževanje in branje<sup>10</sup>, Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj<sup>11</sup>, Prometna in mobilnostna izobrazba<sup>12</sup>, Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba<sup>13</sup>

### Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):

Predmet Glasba se usmerja po naslednjih štirih osrednjih strokovnih konceptih, ki zaznamujejo produkcijo, recepcijo in refleksijo<sup>1, 2, 13</sup> glasbe v njenih raznolikih pojavnih oblikah

in vodijo do glasbeno-estetskega izkušanja. Med seboj so povezani in služijo kot orientacija in struktura, da bi zagotovili obširno ukvarjanje z glasbenimi in obglasbenimi vsebinami za učenke in učence ter učiteljice in učitelje:

Koncept **Jezik zvoka in struktura zvoka** obsega glasbena merila (višino zvoka, dolžino zvoka, moč zvoka, barvo zvoka) kot gradbenike in oblikovalna sredstva za raznolike glasbene strukture in oblike ter njihovo notacijo.

Koncept **Tradicija in inovacija** vzpostavlja neposredno povezavo do osebnega življenjskega sveta otrok in mladih ter tematizira različne glasbene slogove in izvajalne prakse v kulturno-zgodovinskem kontekstu in glede na njihov inovacijski potencial.

Koncept **Funkcija in učinkovanje** obsega različne glasbene prakse v socialnih prostorih in ustvarja lok glasbe od skupnega oblikovanja praznika tja do individualnega in kolektivnega glasbenega doživljanja in oblikovanja.

Koncept **Zaznavanje in izražanje** se ukvarja s srečanjem z glasbo, glasbenim delovanjem in estetskim občutenjem. Pri tem lahko nabiramo intenzivne izkušnje z glasbo v vsej njeni kulturni raznolikosti in zvočni mnogoplastnosti.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

V središču pouka glasbe je glasbeno delovanje v kontekstu. To obsega kompetenčna področja **1. Petje in muziciranje, 2. Plesanje, gibanje in uprizarjanje, 3. Poslušanje in zaznavanje** in vodi do estetske in umetniške izkušnje ter do glasbeno-povezanega vedenja in sposobnosti. To uresničujemo z: oblikovanjem improviziranjem, iznajdevanjem, informiranjem, reflektiranjem, branjem, notiranjem, opisovanjem, predelovanjem, interagiranjem in navajanjem.

Kompetenčno področje **Petje in muziciranje** obsega oblikovalsko in reflektirano ravnanje s svojim lastnim glasom<sup>10</sup> in telesom, z igranjem preprostih glasbil in novimi mediji (medijskimi tehnologijami)<sup>4, 6</sup>. Cilj je učenje raznoliklega pevskega in instrumentalnega repertoarja z eno- ali večglasnimi pesmimi in skladbami različnih slogovnih smeri in kultur ter improvizacijske uporabe glasbe in glasbil.

Kompetenčno področje **Plesanje, gibanje in uprizarjanje** obsega zaznavanje telesa, poteke gibanja in kakovosti gibanja ter telesne možnosti izražanja. Cilj je, da pri izboru regionalnih in mednarodnih plesov plešemo z navodili, sami iznajdevamo koreografije ter oblikujemo in scensko uprizarjamo obglasbene in glasbene vsebine.

Kompetenčno področje **Poslušanje in zaznavanje** obsega zavestno predelavo slušnih vtisov v smislu diferenciranega zaznavanja glasbe. Eden izmed ciljev je, da razlikujemo vokalne in instrumentalne zvočne vtise glede na njihove parametre. Nadalje naj bi opisovali, nagovorili in reflektirali funkcije in učinkovanje glasbe glede na izbrane primere<sup>1, 2, 10</sup>. Poleg tega tvorijo zvoki in šumi življenjskega sveta osnovo za lastno glasbeno-umetniško oblikovanje.

V smislu navodil medijske izobrazbe in informatične izobrazbe uporabljamo nove tehnologije za glasbo primerno in jih koristimo za podporo individualnih in kooperativnih učnih postopkov<sup>4, 6</sup> ter za širjenje spektra glasbenega izražanja.

Glasba kot posebna oblika jezika prispeva tudi k jezikovni izobrazbi, ker pospešuje ukvarjanje z glasbo poleg razvoja z glasbo povezanega strokovnega jezika tudi govorno-tehnične osnove<sup>10</sup>.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov (1. šolska stopnja):**

#### **1. šolska stopnja:**

**Kompetenčno področje Petje in muziciranje**

Učenke in učenci znajo

- zaznati svoj glas in z njim eksperimentirati.
- skupaj prepevati preproste pesmi in jih izražati z gibi in gestami.
- s telesno perkusijo in preprostimi glasbili skupno eksperimentirati in muzicirati.
- spoznati preproste glasbene postopke v vizualni obliki (mdr. grafično notacijo, slikovne karte, geste).

**Kompetenčno področje Plesanje, gibanje in uprizarjanje**

Učenke in učenci znajo

- izvajati proste in vezane gibe z glasbo in brez nje ter na igriv način odkrivati in uporabljati različne izrazne možnosti telesa<sup>3, 9</sup>.
- izvajati preproste plesne gibe (otroški plesi, kolo) po navodilih.
- uprizarjati in oblikovati ob navodilih (besedila, slike, razpoloženja) glasbene igrane scene.

**Kompetenčno področje Poslušanje in zaznavanje**

Učenke in učenci znajo

- uvrščati, razlikovati in poimenovati zvoke in šume v svojem življenjskem okolju.<sup>10</sup>
- s tišino v naravi najti umiritev ter to življenjsko kakovost zaznavati in doživljati tudi kot kakovost glasbenega zvočnega sveta.<sup>11</sup>
- vizualno in akustično spoznati izbor glasbil.

**Uporabna področja**

- **Od glasbene dialoške igre do zvočno-plesne zgodbe:** posnemalne igre, igre vprašanje-odgovor, igre nasprotij, zrcalne igre, nadaljevalne igre
- **Slušni doživljaji s šumi, zvoki in glasbo:** slušna potovanja z odkrivanjem zunaj in znotraj<sup>12</sup>
- **Glasbene strukture in oblike:** enako in nasprotno
- **Od gest in telesne drže do gibalnega oblikovanja s šumi, zvoki in glasbo:** preprosti gibalni vzorci v vsakdanjiku, športu in plesu
- **Od številčk do utripa, metruma, takta in ritma:** enako in neenako, težko in lahko, kratko in dolgo, poudarjeno in nepoudarjeno
- **Melodika in tonalnost v tonih, motivih in melodijah:** note v notni abecedi in kje so v notacijskem sistemu
- **Od zvočnih materialov iz narave in okolja do zvokov glasbil:** les, steklo, kamen, papir, keramika, plastika, kovina in kožuh
- **Od govorjenja do izraznega petja:** ritmični in neritmični izreki, rime, pripovedi in zgodbe<sup>10</sup>
- **Glasba med znanim in novim kot odpiranje v kulturo:** jaz, moja družina in moj prijateljski krog
- **Življenjske bliskavice glasbenic in glasbenikov med zgodovino in zgodbami:** poklic ali konjiček<sup>1, 2</sup>

**2. šolska stopnja:****Kompetenčno področje Petje in muziciranje**

## Učenke in učenci znajo

- z navodili uporabljati glasovno-tehnične osnove (drža, dihanje, artikulacija).<sup>10</sup>
- izrazito peti in vsebinsko razumeti preprosta besedila pesmi.<sup>10</sup>
- izmisliti si zvočne zgodbe in skupno oblikovati z različnimi zvoki in šumi (glas, perkusija, glasbila, vsakdanji predmeti).<sup>12</sup>
- spoznati, iznajti in glasbeno uresničiti vizualizacijske oblike preprostih glasbenih potekov.

**Kompetenčno področje Plesanje, gibanje in uprizarjanje**

## Učenke in učenci znajo

- v prostem prikazu in metrično vezanem gibanju nadalje koordinirano razvijati razpoloženja in izrazne oblike telesa<sup>3, 9</sup>.
- skupno izvajati preproste vezane plesne, da vzpostavijo zaupanje s plesno tradicijo v okolju.
- oblikovati glasbene igrane scene k besedilom, slikam in razpoloženjem z različnimi umetniškimi izraznimi sredstvi.

**Kompetenčno področje Poslušanje in zaznavanje**

## Učenke in učenci znajo

- zaznati zvoke in šume v svojem življenjskem svetu, da lahko glasbeno oblikujejo te slišne vtise z glasom in glasbilom.
- zaznati, opisati<sup>10</sup> in oblikovati glasbene parametre v obliki kontrastov<sup>10</sup>. Pri petju in muziciranju pozorno poslušati drug drugega.

**Uporabna področja**

- **Od glasbene dialoške igre do zvočno-plesne zgodbe:** igre v majhni in veliki skupini o temah zaupanje, pogum in oziranje na drugega<sup>11</sup>
- **Slušni doživljaji s šumi, zvoki in glasbo:** Kar nam lahko pripovedujejo zvoki in katere občutke in vtise posredujejo
- **Glasbene strukture in oblike:** red in nered
- **Od gest in telesnih drž do gibalnega oblikovanja s šumi, zvoki in glasbo:** prosti in vezani vzorci in oblike gibanja
- **Od številčk do utripa, metruma, takta in ritma:** vrednost not in njihove dolžine v relacijah, okvirih in skupinah
- **Melodika in tonalnost v tonih, motivih in melodijah:** presledki tonov drug do drugega in njihova skupna sozvočja
- **Od zvočnih materialov iz narave in okolice do zvokov glasbil:** tresenje, teptanje, igranje, brenkanje, pihanje
- **Od govorjenja do izraznega petja:** izmišljene in navedene melodije in ritmi s smiselnimi in nesmiselnimi besedili<sup>10</sup>
- **Glasbe med znanim in novim kot odpiranje kulturi:** jaz, šola in drugi življenjski svetovi otrok
- **Življenjske bliskavice glasbenic in glasbenikov med zgodovino in zgodbami:** doma in na potovanjih<sup>1, 2</sup>

**3. šolska stopnja:****Kompetenčno področje Petje in muziciranje**

Učenke in učenci znajo

- uporabljati svoj glas v improvizacijsko oblikovalno in uresničiti preprosto večglasnost (mdr. bordun, kanon) v skupini.
- kakovostno peti izbor pesmi različnih stilnih smeri in kultur (glede na namen).
- glasovno in inštrumentalno uresničiti glasbene parametre (mdr. višino, trajanje, jakost in barvo zvoka) in tako razvijati zvočni jezik.
- uresničiti glasbo v gibanje in impulze (preprosto dirigiranje).

**Kompetenčno področje Ples, gibanje in uprizarjanje**

Učenke in učenci znajo

- koordinirano z glasbo in brez glasbe variirati proste in metrično vezane poteke gibanja, pri tem glasbo emocionalno zaznati in razširiti svoj repertoar izraznih možnosti telesa<sup>3, 9</sup>.
- plesati vezane in nevezane plese različnih dežel, kultur in stilnih smeri z navodili.
- oblikovati igralne scene k neglasbenim in glasbenim vsebinam, v timu kreativno razvijati ideje in pri tem izgraditi svoj repertoar umetniških izraznih sredstev.

**Kompetenčno področje Poslušanje in zaznavanje**

Učenke in učenci znajo

- zaznati zvoke in šume svojega življenjskega sveta, da lahko verbalno, likovno in glasbeno oblikujejo slušne vtise in/ali z gibanjem.<sup>10, 12</sup>
- zaznati in opisati vlogo in pomen glasbil in človeškega glasu v glasbenih delih.
- pozorno in spoštljivo spremljati petje in muziciranje drugih.

**Uporabna področja**

- **Od glasbene dialoške igre do zvočno-plesne zgodbe:** igralno oblikovanje z različnimi materiali, delitvijo vlog in nalog
- **Slušni doživljaji s šumi, zvoki in glasbo:** improvizacije in oblikovanje zvočnih pokrajin
- **Glasbene strukture in oblike:** majhni in veliki glasbeni gradbeni kamni
- **Od gest in telesnih drž do gibalnega oblikovanja s šumi, zvoki in glasbo:** skupnosti glasbe in gibanja v prostoru, času, obliki in moči
- **Od številčk do utripa, metruma, takta in ritma:** izmišljeni in navedeni vzorci, ritmi in igralne partiture
- **Melodika in tonalnost v tonih, motivih in melodijah:** melodije in harmonije z vsega sveta
- **Od zvočnih materialov iz narave in okolja k zvokom glasbil:** šumi, zvoki in efekti
- **Od govorjenja do izraznega petja:** med sozvočjem in večzvočjem
- **Glasbe med znanim in novim kot odpiranje v kulturo:** jaz in druge generacije<sup>5</sup>
- **Življenjske bliskavice glasbenic in glasbenikov med zgodovino in zgodbami:** mlado in staro<sup>1, 2</sup>

**4. šolska stopnja:****Kompetenčno področje Petje in muziciranje**

## Učenke in učenci znajo

- peti v skupnosti tudi večglasne pesmi (mdr. dvoglasno, kanon) a cappella in s spremljavo.
- po možnosti natančno in izrazno oblikovati in predstaviti repertoar pesmi in glasbenih skladb.
- z ustreznimi glasbili ob glasbenih skladbah in pesmih igrati preprosto ritmično in harmonično spremljavo.
- zaznati potek melodije, dinamiko in ritem v različnih notnih oblikah in uresničiti po navodilih.

**Kompetenčno področje Ples, gibanje in uprizarjanje**

## Učenke in učenci znajo

- variirati proste in vezane gibalne poteke po utripu, metrumu, taktu in ritmu z glasbo in brez nje, pri tem emocionalno zaznati glasove in se izražati v različnih gibalnih kvalitetah<sup>3,9</sup> (lahko – težko, ravno – okroglo, hitro – počasi).
- razumeti in izvajati preprosta navodila za vezane in nevezane plese/koreografije ter si izmisliti, tvoriti in oblikovati koreografije sami in v timu.<sup>1, 2, 4</sup>
- neglasbene in glasbene vsebine glasbeno oblikovati in scensko prikazati za besedila, slike in razpoloženja z vključevanjem različnih umetniških izraznih sredstev.

**Kompetenčno področje Poslušanje in zaznavanje**

## Učenke in učenci znajo

- zaznati zvoke in šume svojega življenjskega sveta in iz tega oblikovati preproste lastne glasbene skladbe.<sup>12</sup>
- zaznati in opisati funkcijo in učinek glasbe v izbranih slušnih primerih.
- udeležiti se kulturnega življenja kot obiskovalke in obiskovalci ustrezno pripravljenih glasbenih prireditev.<sup>1, 2, 13</sup>

**Uporabna področja**

- **Od glasbene dialoške igre do zvočno-plesne zgodbe:** slikanice, zgodbe (s slikami), bajke, pravljice in pripovedke kot osnova za kooperativno glasbeno-scensko oblikovanje
- **Slušni doživljaji s šumi, zvoki in glasbo:** improvizacije in oblikovanje kompleksnih zvočnih pokrajin
- **Glasbene strukture in oblike:** igralne partiture, predloge in lastne skladbe
- **Od gest in drže teles do gibalnega oblikovanja s šumi, zvoki in glasbo:** improvizacije in izmišljene oz. navedene gibalne koreografije
- **Od številčk do utripa, metruma, takta in ritma:** skladbe kompleksnih ritmov, vzorcev z besedilom in brez njega
- **Melodika in tonalnost v tonih, motivih in melodijah:** preprost skladbe v duru, molu in drugih tonskih vrstah
- **Od zvočnih materialov iz narave in okolja do zvokov glasbil:** družine glasbil
- **Od govorjenja do izraznega petja:** različne sestave in oblike v kontekstu glasbenih in neglasbenih dogodkov
- **Glasba med znanim in novim kot odpiranje v kulturo:** jaz in glasbeni svet<sup>4, 5, 6</sup>

– **Življenjske bliskavice glasbenic in glasbenikov med zgodovino in zgodbami:**  
srečanja v živo in medijski nastop<sup>1, 2, 4, 6</sup>

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Pospeševanje/promocija zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |

## UMETNOST IN LIKOVNO SNOVANJE

### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Predmet Umetnost in likovno snovanje omogoča čutno-estetske dostope do sveta in pospešuje celostno oblikovanje osebnosti. Posredujemo osnovno védenje in sposobnosti v likovnem oblikovanju, zaznavanju, reflektiranju in komuniciranju. Učenkam in učencem približujemo in z njimi preizkušamo umetniške oblikovalske in izrazne možnosti v slikarstvu, grafiki, plastiki, prostoru, pisavi, igri, akciji, fotografiji, filmu in videu.

V središču je lastna oblikovalska dejavnost. Izhajajoč iz le-te razvijajo učenke in učenci zavest o lastnih idejah in predstavah, mislih in občutkih ter originalnosti svojih del. Spodbujamo veselje do eksperimentiranja, fleksibilnost in domišljijo.

V spoznavanju, doživljanju, preizkušanju in uporabi različnih izraznih možnosti razvijajo učenke in učenci oblikovalsko voljo do dejavnosti, samostojnost in samoiniciativnost. Premišljeno se odločajo glede na material, medije in postopke. Ti oblikovalski postopki potekajo v stalnem prepletanju s premišljanjem, razmišljanjem in opazovanjem.

V sozvočju oblikovanja, refleksije in komunikacije spoznavamo in imenujemo povezave med likovnimi vsebinami in njihovim učinkovanjem. Strokovni jezik razvijamo postopoma. V sporazumevanju in izmenjavanju odpiramo nove vpoglede in raznolike perspektive ter razširjamo sposobnost presojanja in uživanja.

Z otroku primernim ukvarjanjem s primeri iz umetnosti, kulture in vsakdanje estetike senzibiliziramo učenke in učence za različna zaznavanja. Pri tem spoznavajo raznolike vidike, mnenja in realizacije, jih sprejemajo in z njimi ravnajo. Tuje, neznano in ne-jasno lahko zaznavajo kot napeto in obogateno. Pri estetskem oblikovanju svojega življenjskega sveta razvijajo učenke in učenci lastno odgovornost in smisel za skupnost. Pridobijo zaupanje v svojo sposobnost zaznavanja in izražanja ter dobijo spodbudo, da to po šoli sami razvijajo naprej.

### Didaktična načela (1. do 4. šolska stopnja):

Tematske okvire in naloge razvijamo, situativno prilagajamo in razširjamo z eksemplaričnimi uporabnimi področji. Izbor in formulacija tem pospešujeta moč predstavljanja in likovno bogastvo idej ter nudita prostor za lastne ideje, interese in individualne izjave. Shematizirani oblikovalski načini (npr. barvanje vzorcev) preprečujejo oblikovanje kreativnih kompetenc ter tako tudi identifikacijo s svojim delom.

Teme se nanašajo na svetove doživljanja in predstavljanja učenk in učencev in so primerne njihovem razvoju in nadarjenostim. V smislu demokratičnega delovanja lahko teme razvijamo skupaj z učenkami in učenci.

V umetniško-kreativnem postopku tehnika nikoli ni sama sebi namen, temveč je vezana na namero prikaza. Pomembni so uporaba materialov dobre kakovosti ter spodbudna, strokovno-specifična delovna situacija in ustrezni organizacijski okvir.

Uresničevanje večjih projektov je potrebno, lahko poteka v razredu, med razredi in šolami in tudi obšolsko na drugih krajih. Pomembna sestavina pouka so obiski razstav, muzejev in ateljejev, ki omogočajo učenje z originali, ter sodelovanje z umetniškimi in kulturnimi ustvarjalkami in ustvarjalci ter drugimi strokovnjakinjami in strokovnjaki.

Spremljajoče k oblikovalski praksi in glede na trajnostnost priporočamo zbirno mapo v smislu razvojnega portfelja. Pri predstavitvi slikovnih primerov je potrebno upoštevati kakovost posnetka in pravne osnove. Materiale in postopke izberemo tudi po ekoloških, ekonomskih in zdravstvenih vidikih.

Za likovno prakso je na voljo veliko število postopkov in materialov čez vse štiri šolske stopnje. Uporabimo jih v zvezi z namero prikaza in kompetenčnimi področji. Naslednji primeri dajejo vpogled in naj služijo kot spodbuda.

### **Risanje**

Materiali: npr. svinčniki, grafitni svinčniki, barvice, voščenke, krede, flomastri, nalivno pero, tuš, črnilo, prsti/paličice; papir, karton, lepenka v različnih formatih in z različnimi površinami, tla

Postopki: risanje, risanje obrisov in notranjosti, pika – črta – linija

### **Slikanje**

Materiali: npr. prekrivne barve, akrilne barve, tempere, lepilne barve, okenske barve, prstne barve; dlakasti in ščetinasti čopiči, ščetka, lopatica za kitanje; papir, karton, platno, stena, zid

Postopki: nanašanje – prekrito, lazirano, razdeljevanje, razredčenje, mešanje

### **Tiskanje**

Materiali: npr. naravni materiali, ostanki blaga, folije, embalaža

Postopki: tiskanje materiala, visoki tisk, frotaža, ponaredek

### **Plastično delo**

Materiali: npr. glina, plastelin, papir, papirna kaša, alufolija, naravni materiali, embalažni in odpadni materiali; lepilo

Postopki: gnetenje, upogibanje, lepljenje, rezanje, luknjanje, platenje, grajenje

### **Oblikovanje pisave**

Materiali: npr. svinčniki, barve, kreda, pena za britje, čopič, lesene paličice, zobna ščetka; tabla, pesek, papir, karton, po potrebi digitalni mediji

Postopki: pisanje, slikanje, rezanje, lepljenje, kolažiranje, tiskanje, oblikovanje

### **Inszeniranje**

Materiali: npr. barve za obraz in telo, lastno telo, maske, kostumi, igralni objekti, kulise

Postopki: spreminjanje, preoblačenje, kostumiranje, ličenje, uprizarjanje, igra s svetlobo in temo

**Delo s fotografijami in videoposnetki, fotografiranje in snemanje filma**

Materiali: npr. fotografije, videoposnetki, digitalni mediji

Postopki: iskanje in izbiranje motivov, spontano snemanje, dopolnjevanje in spreminjanje, dokumentiranje z vidika uporabe digitalnih in analognih medijev

**Zbiranje, urejanje in povezovanje**

Materiali: npr. naravni materiali, odpadni materiali, dekoracijski materiali, časopisi, revije in magazini

Postopki: izbiranje, sortiranje, kolažiranje, oblikovanje vzorcev in ornamentov.

Ta učni načrt se navezuje na naslednje prečne teme: Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija<sup>1</sup>, Entrepreneurship Education<sup>2</sup>, Informatična izobrazba<sup>4</sup>, Medkulturna izobrazba<sup>5</sup>, Medijska izobrazba<sup>6</sup>, Politična izobrazba<sup>7</sup>, Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti<sup>8</sup>, Spolna pedagogika<sup>9</sup>, Jezikovno izobraževanje in branje<sup>10</sup>, Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj<sup>11</sup>, Prometna in mobilnostna izobrazba<sup>12</sup>, Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba<sup>13</sup>

**Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):**

Predmet Umetnost in likovno snovanje ima temeljne koncepte, ki so osrednji za likovno umetnost, oblikovano okolje in vizualno komunikacijo.

**Material, tehnika in mediji**

Material, tehnika in mediji omogočajo in omejujejo vse načine likovnega oblikovanja. Kakovost materiala in stanje materiala v zvezi z različnimi tehnikami sta merodajni za oblikovanje. Mediji in tehnike vplivajo ne le na izdelovanje, temveč tudi na razširjanje in predstavljanje likovnega oblikovanja.

**Pravila, prekrški pravil in inovacija**

V umetnosti in vizualnih kulturah se kažejo pravila, ki jih določajo posamezniki, skupine in družbe. Likovno snovanje je povezano z učenjem in uporabo pravil. Upoštevanje pravil je pogoj za to, da se lahko vizualno sporazumevamo. V kreativnosti je sposobnost, da s prenehanjem, neupoštevanjem in kršenjem pravil nastaja novo. Tako postanejo vidne originalnost, individualnost in diverziteta.

**Imaginacija, fikcija in realnost**

V likovnem snovanju gre za razmerje imaginacije, fikcije in realnosti v njihovi večplastnosti. Imaginiranje izziva čutne vtise iz spomina ter nove notranje predstave. Ta individualni postopek je mogoče likovno izraziti. Prav tako igrata bistveno vlogo upodabljanje vidne resničnosti in prikaz realnih in fiktivnih vsebin. Na razlikah in prehodih med imaginacijo in prikazom resničnosti je potrebno delati, da bi lahko pospeševali raznoliko ukvarjanje z resničnostmi in njenimi prikazi.

**Oblika, funkcija in učinkovanje**

Kot sporazumevalno, izrazno in prikazovalno sredstvo imajo likovna oblikovanja in postopki različne funkcije in učinke: npr. razveseliti, zabavati, narediti vtis, spodbuditi radovednost, dokumentirati, informirati, ilustrirati, razlagati, vabiti, reprezentirati, tudi provocirati in šokirati. Učinkovanje likovnega oblikovanja je odvisno od odločitev za obliko in oblikovanje. Na uporabo in učinek vplivajo socializacija, individualni vidiki, osebni interesi, znanje in izobrazba.

**Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

V križanju kompetenčnih področij Likovna praksa, Zaznavanje in reflektiranje ter Komuniciranje je predstavljeno sodelovanje predstave, likovnega prikaza, sporočila, pojasnila in pomena kot kompleksni postopek razvijanja kompetenc.

### **Likovna praksa**

V središču so oblikovalsko-praktične dejavnosti in likovno izrazno bogastvo učenk in učencev.

Učenke in učenci se učijo upodabljati predstave, doživetja, občutke in opazovanja na ustvarjalni način. Izhajajoč iz radovedno-raziskovalne osnovne drže preizkušajo različne izrazne možnosti in učinke oblikovalskih sredstev.

Učenke in učenci spoznavajo glede na uporabo različne izrazne možnosti in učinkovanja oblikovalskih sredstev.

### **Zaznavanje in reflektiranje**

Kompetenčno področje se ukvarja, izhajajoč iz likovne prakse učenk in učencev, z elementarnimi dejavnostnimi povezavami med delom, izvedbo, opazovanjem in sporočilom.

Zaznavanje se dogaja v sozvočju čutov in vodi do subjektivnih celostnih vtisov.

Pri reflektiranju, to pomeni pri sprejemanju, premišljevanju, izbiranju, urejanju in uvrščanju konceptov in umetniških primerov, se odpirajo dostopi do lastnega likovnega oblikovanja in do tistega sošolk in sošolcev ter do umetnosti, kulture in oblikovanega okolja.

### **Komuniciranje**

Likovno oblikovanje, zaznavanje in reflektiranje kot aktivni in produktivni postopki pospešujejo sposobnost asociacij in sporočilnosti. Hkrati spodbujamo pri komuniciranju o lastni likovni praksi, o zaznavanju in čutno-estetskih doživetjih likovno bogastvo predstavljanja in izražanja.

## **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov (1. šolska stopnja):**

### **1. šolska stopnja:**

#### **Kompetenčno področje Likovna praksa**

Učenke in učenci znajo

- likovno izražati svoje ideje, predstave, občutke in ideje primerno starosti in razvoju.
- igrivo eksperimentirati z različnimi materiali<sup>13</sup>, orodji in mediji<sup>4</sup> in jih uporabiti tematsko naravnano.
- preizkušati in uporabljati likovne tehnike.
- uporabljati preproste oblikovalske in upodobitvene načine.

#### **Kompetenčno področje Zaznavanje in reflektiranje**

Učenke in učenci znajo

- opazovati svoje delo in delo sošolk in sošolcev, o tem razmišljati ter spoznati skupno oz. različno.
- z vsemi čuti zaznavati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike po potrebi z uporabo digitalnih medijev in jih opazovati brez predsodkov.

#### **Kompetenčno področje Komuniciranje**

Učenke in učenci znajo

- poimenovati materiale, orodje in tehnike v izbranem strokovnem besedišču.

- se spoštljivo izmenjavati o svojem delu in delu sošolk in sošolcev ter poimenovati skupno oz. različno<sup>5</sup>.
- brez predsodkov poimenovati in opisati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike, po potrebi z uporabo digitalnih medijev.

### **Uporabna področja**

Uporabna področja razumemo kot reprezentativna tematska področja, enako naravnana v izdelke in postopke.

- **Jaz in svet:** upodobiti in narediti vidno mdr. ljudi, živali, rastline, predmete, dejavnosti iz neposrednega okolja<sup>12</sup>, mdr. označevanje z barvo, obliko in velikostjo
- **Bogastvo idej in svet domišljije:** V prikazovanju idej in predstav najdevati svoje poti in pojasnila<sup>1, 2</sup>, mdr. pravljice in sanje. Vzpostaviti nove smiselne povezave v likovnih delih<sup>8</sup>
- **Poskušati, odkrivati, utemeljevati:** slučaj me vodi – igrivo ravnanje z različnimi materiali, naravnimi, uporabnimi in odpadnimi materiali<sup>13</sup>
- **Umetnost in vsakdanja kultura kot vir zaznavanja in informacij:** umetnine v zvezi s praktičnim delom (kar je mogoče odkriti v umetnini), znaki, simboli in piktogrami v vsakdanjiku<sup>7, 10, 12</sup>.

## **2. šolska stopnja:**

### **Kompetenčno področje Likovna praksa**

Učenke in učenci znajo

- po starosti in razvoju povezano slikovno izražati skupno nastale zamisli, predstave, občutke in ideje.
- igraje eksperimentirati z različnimi materiali, orodji in mediji<sup>4</sup> in jih uporabljati usmerjeno po temah, da nastane kaj novega.
- Vse bolj samostojno upravljati preproste likovne tehnike vezano na vsebino.
- uporabljati preproste oblikovalne in prikazne načine.

### **Kompetenčno področje Zaznavanje in reflektiranje**

Učenke in učenci znajo

- opazovati svoja dela in dela sošolk in sošolcev, o njih reflektirati in spoznavati skupne značilnosti oz. razlike.
- zaznavati in brez predsodkov<sup>9</sup> opazovati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike po potrebi z uporabo digitalnih medijev z vsemi čuti.

### **Kompetenčno področje Komuniciranje**

Učenke in učenci znajo

- poimenovati različne materiale, orodja in tehnike z izbranim strokovnim izrazjem.
- spoštljivo in priznavalno se izmenjavati o lastnih delih in delih sošolcev in sošolk in poimenovati skupne značilnosti oz. razlike.
- na osnovi osnovne drže brez predsodkov<sup>5</sup> poimenovati in opisati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike po potrebi z uporabo digitalnih medijev.

### **Uporabna področja**

Uporabna področja razumemo kot reprezentativna tematska področja, enako naravnana v izdelke in postopke.

- **Jaz in svet:** upodobiti in narediti vidno mdr. ljudi, živali, predmeti, dejavnosti iz neposrednega in bližnjega življenjskega sveta<sup>12</sup>, mdr. označevanje z barvo, obliko in velikostjo
- **Bogastvo idej in svet domišljije:** V upodabljanju zamisli in predstav najti svoje poti in razčage<sup>1, 2</sup>, mdr. pravljice in sanje. Vzpostaviti nove smiselne povezave v likovnem delu ter igrivo. Spontane dejavnosti in akcije
- **Poskušati, odkrivati, utemeljevati:** igrivo eksperimentiranje z različnimi material, naravni, uporabni in odpadni materiali<sup>11, 13</sup>, slučajni učinki, skupine in red
- **Umetnost in vsakdanja kultura kot vir zaznavanja in informacij:** umetnine v zvezi s praktičnim delom (kar nam pripovedujejo umetnine), vabila, lepaki<sup>8</sup>, po potrebi za skupinske projekte v razredu in šoli<sup>1, 2, 10, 12</sup>

### 3. šolska stopnja:

#### Kompetenčno področje Likovna praksa

Učenke in učenci znajo

- slikovno izražati lastne in skupne zamisli, predstave, občutke in idejo vezane na starost in razvoj in to z vedno večjo diferenciacijo<sup>4, 6</sup>
- eksperimentirati z različnimi materiali, orodji in mediji<sup>4</sup>, jih uporabljati tematsko usmerjeno in premišljeno, da ustvarijo kaj novega.
- vedno bolj samostojno usvajati slikovne tehnike in izrazne oblike povezane na vsebine.
- uporabljati oblikovalne in prikazne načine.
- izrazno uporabljati pisavo in slikovne znake<sup>4, 6, 10</sup> s pomočjo različnih materialov in delovnih načinov.

#### Kompetenčno področje Zaznavanje in Reflektiranje

Učenke in učenci znajo

- opazovati lastna dela in dela sošolk in sošolcev, o njih reflektirati in spoznati skupne značilnosti oz. razlike in povezave.
- diferencirano spoznavati in brez predsodkov<sup>9</sup> opazovati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike po potrebi s pomočjo digitalnih medijev.

#### Kompetenčno področje Komuniciranje

Učenke in učenci znajo

- poimenovati različne materiale, orodja in tehnike z razširjenim strokovnim izrazjem.
- se spoštljivo in prijazno izmenjavati o lastnih delih in delih sošolk in sošolcev in poimenovati skupne značilnosti in razlike, odnose in povezave<sup>5</sup>.
- poimenovati, opisati in primerjati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike po potrebi z uporabo digitalnih medijev na osnovi osnovne drže brez predsodkov.

#### Uporabna področja

Uporabna področja razumemo kot reprezentativna tematska področja, enako naravnana v izdelke in postopke.

- **Jaz in svet:** Vse bolj natančni prikaz in narediti vidno mdr. ljudi, živali, rastlin, predmetov, dejavnosti in gibanj iz neposrednih življenjskih situacij in v razširjenih kontekstih<sup>12</sup>, mdr. označevanje in poudarjanje z barvo, obliko in velikostjo

- **Bogastvo idej in svet domišljije:** V upodabljanju zamisli in predstav najti svoje poti in razlage, mdr. sanje, domišljajska potovanja in utopični kraji. V likovnih delih ter igralno-spontanih dejanjih in akcijah z vse bolj strukturiranim potekom dejanja<sup>1, 2</sup> narediti nove smiselne povezave
- **Poskušati, odkrivati, utemeljevati:** eksperimentirati z različnimi materiali, naravni, uporabni in odpadni material<sup>13</sup>, igre z lučjo in senco, mdr. delo na prostem, v vse bolj strukturiranih situacijah in vse bolj lastni organizaciji in samomotivaciji<sup>1, 2</sup>
- **Umetnost in vsakdanja kultura kot vir zaznavanja in informacij:** umetnine v povezavi s praktičnim delom; svet reklame in kulture igrač, vizualni reklamni mediji za otroke<sup>8, 10, 12, 13</sup>

#### 4. šolska stopnja:

##### Kompetenčno področje Likovna praksa

Učenke in učenci znajo

- likovno izražati lastne in skupno nastale ideje, predstave, občutke in ideje vezane na starost in razvoj in to z vedno večjim diferenciranjem.
- eksperimentirati z raznimi materiali<sup>13</sup>, orodji in mediji<sup>4</sup>, jih uporabljati tematsko usmerjeno in premišljeno, da ustvarijo novo.
- vedno bolj samostojno uporabljati likovne tehnike in izrazne oblike vezane na vsebino.
- usmerjeno načrtovati, izvajati in predstaviti likovne projekte<sup>1, 2, 13</sup>, uporabljati demokratične oblike odločevanja.<sup>7</sup>
- uporabljati temeljne oblikovalne in predstavitvene načine in razvijati alternative v lastnih oblikovalnih poskusih.

##### Kompetenčno področje Zaznavanje in Reflektiranje

Učenke in učenci znajo

- opazovati lastna dela in dela sošolk in sošolcev, o teh reflektirati in zaznati skupne značilnosti oz. razlike, povezave in strukture.
- fokusirano zaznavati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike po potrebi z uporabo digitalnih medijev in sprejeti različne perspektive brez predsodkov.

##### Kompetenčno področje Komuniciranje

Učenke in učenci znajo

- poimenovati različne materiale, orodja in tehnike, komunicirati z neverbalnimi sredstvi.
- izmenjavati se o lastnih delih in delih sošolk in sošolcev spoštljivo in vljudno in poimenovati in opisati skupnosti oz. razlike, odnosi, povezave in strukture.
- opisati in primerjati primere iz umetnosti in vsakdanje estetike po potrebi z uporabo digitalnih medijev na osnovi osnovne drže brez predsodkov, in utemeljiti svoje vtise in mnenja.

##### Uporabna področja

Uporabna področja razumemo kot reprezentativna tematska področja, enako naravnana v izdelke in postopke.

- **Jaz in svet:** vse bolj natančni prikaz in zaznavanje<sup>4, 6, 12</sup> mdr. ljudi, živali, rastlin, predmetov, dejavnosti in gibanja, gibalnih konstelacij, oblikovanega okolja v širših

kontekstih, mdr. označevanje in poudarjanje z barvo, obliko in velikostjo in v preprostih prostorskih odnosih

- **Bogastvo idej in svet domišljije:** v prikazu idej in predstav v likovnih delih, dejavnosti z vse bolj strukturiranim potekom dejanja<sup>1, 2</sup> najti lastne poti in razlik; tudi v preprostih projektih
- **Poskušati, odkrivati, utemeljevati:** eksperimentiranje z različnimi materiali, naravni, uporabni in odpadni materiali<sup>13</sup>, v strukturiranih situacijah z vse večjo samoorganizacijo in samomotivacijo<sup>1, 2</sup> ter možnosti za uporabo na nadaljnjih področjih
- **Umetnost in vsakdanja kultura kot vir zaznavanja in informacij:** umetnine v zvezi s praktičnim delom glede na uporabo digitalnih in analognih medijev<sup>4, 6</sup> vpogledi v družbo in družbeno stanje<sup>10</sup> mdr. predstave vlog<sup>8, 9, 12</sup>, politična mnenja in prepričanja<sup>7</sup>, zgodovinske in medkulturne povezave<sup>5</sup>

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Pospeševanje/promocija zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |

## TEHNIKA IN OBLIKOVANJE

### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Tehnika in oblikovanje sta na številnih oblikovalskih področjih življenjskega sveta med seboj povezana. Oblikovanje razumemo kot postopek oblikovanja in reševanja problema od osnutka do razvoja predmetov in sistemov. Tehnika obsega vse od ljudi izdelane funkcionalne predmete, njihovo proizvodnjo in rabo in uporabo.

Predmet posreduje elementarne dostope do tehnike in oblikovanja, ko se dejavno ukvarjamo z različnimi izdelki človekovega ustvarjanja. Pri tem pripravljamo kognitivno srečanje s tehnično in oblikovalsko resničnostjo ter prenos vanjo in osnovo za samostojno ravnanje s tehniko. Zaznavanje, veselje do eksperimentiranja, spontanost, fleksibilnost in ustvarjalnost zavzemajo osrednji prostor. Usmerjeno pospešujemo razvoj samokompetence, samoodgovornosti, pripravljenosti do kooperacij, komunikacijske in timske sposobnosti.

Motorične osnovne sposobnosti in rokodelske kulturne tehnike ter strokovna uporaba materialov in orodij posredujemo in usmerjeno uporabljamo v okviru delovnih postopkov. Vpogledi v pomen reda na delovnem mestu in pomen preprečevanja nezgod vodijo do varnostne zavesti tudi v obšolskem življenju. Ravnanje z različnimi materiali in rastoče razumevanje za njihov ekološki pomen prispevata k odgovornemu odnosu do okolja. Srečanje z lastnim in tujim poteka v ukvarjanju z lastno narejenimi predmeti, s predmeti sošolk in sošolcev ter objekti iz različnih kulturnih krogov in obdobj.

Pospeševanje samostojnega, reflektiranega premišljevanja in dejanja je temelj za usmerjenost v spremenljivem, visoko tehniziranem, digitaliziranem življenjskem, delovnem in gospodarskem svetu.

Predmet nudi raznolike točke za povezan, medpredmetni in predmetno-povezovalni pouk. Teoretske osnove najdemo v stvarnem pouku in v matematiki.

### **Didaktična načela (1. do 4. šolska stopnja):**

Delo je človekova osnovna potreba. Delujoče oblikuje otrok svoje okolje in tako izkuša samoučinkovitost.<sup>8</sup> Preizkušanje, posnemanje, raziskovanje in eksperimentiranje so temeljne učne oblike. Radovednost, čutnost in veselje do dela moramo pospeševati, da jih lahko ohranimo. Tako lahko položimo temelje za pripravljenost za vseživljenjsko učenje in utiramo pot kritičnemu opazovanju okolja, ki ga je oblikoval in oblikuje človek. Znanje o svetu predmetov in njihovega izdelovanja, o odnosih med človekom in okoljem<sup>11</sup> ter transfer tega znanja v življenjski in delovni svet<sup>13</sup> zavzemajo osrednjo vlogo.

Za šolanje fine motorike, doziranja moči prstov in rok in za koordinacijo očesa in rok je potrebno odkriti, preizkusiti in trenirati poteke gibanja. Vsakdanje okolje, predhodne izkušnje in različni interesi tvorijo izhodišče za otroku primerno, nazorno pripravo vsebin. Pri tem lahko naloge formulirajo tako učiteljice in učitelji kakor tudi učenke in učenci. Omogočiti je treba različne poti reševanja, rezultate in socialne oblike.<sup>1, 2</sup> Spoznavanje načela vzroka in učinka vodi do razumevanja tehničnih funkcijskih povezav. Kompleti za sestavljanje, ki ponazarjajo vzorčaste tehnične pojme, so lahko pri tem v pomoč. Naloge za izdelavo ustvarjalnih in inovativnih poti reševanja v veliki meri izključuje zgolj posnemanje in uporabo montažnih kompletov za sestavljanje.

Uporaba strokovnega jezika, opisovanje povezav<sup>10</sup>, poverjanje rezultatov in po potrebi predelava so bistvene sestavine raziskovalne prakse. Razvijamo spoštljiv odnos do lastnega in tujega dela, da lahko krepimo občutek lastne vrednosti.<sup>1, 2, 8</sup> Upoštevat je treba levičarje in desničarje.

Na vsaki šolski stopnji je treba posredovati ravnanje z različnimi materiali in ustreznimi orodji/stroji/postopki v okviru uporabnih področij. Naloge je treba dati v rastoči kompleksnosti.

Dejavnostna naravnost na področju tehnike in oblikovanja je zelo kompleksna, naslednji vidiki predstavljajo pregled:

#### **Materiali**

odpadni materiali, vlakna, niti, mavec, les, industrijski polpredmeti, karton, keramične mase, plastika, kovine, papirji, kamen, tekstilne površine, umetne surovine, vosek

#### **Orodja**

naprave za upogibanje/rezanje termoplastičnih materialov, likalnik, rezalnik, pile, kladiva, ročni vrtalnik, pištola za vroče lepilo, luknjasto železo, spajalnik, merilni instrumenti, igle (za polstenje, kvačkanje, pletenje, vrvi, tkanje, ...), strgalo, žage, škarje, izvijači, vreteno, klešče, spona idr.

#### **Stroji**

rezalna žaga, šivalni stroj, fiksni vrtalnik

#### **Postopki**

- sestavljanje (pomnožiti zvezo): graditi, mozničiti, plesti, kvačkati, lepiti, delati vozle, vozlati, spajkati, pribijati žeblice, šivati, pribijati, privijati, presti, plesti, tkati, delati sukanec
- meriti, voditi, urejati, programirati (izdelati delovna navodila)<sup>4</sup>
- spremeniti in oblikovati površine: apliciranje, plastenje, tiskati, vžgati, barvati, glazirati, lazirati, brusiti, vesti
- zbirati, primerjati, meriti, sortirati in urejati<sup>4</sup>: po teži, dolžini, lastnostih materiala, surovinah, volumnu, kotu, času; kjer je mogoče, a) s telesnimi merami, b) s poljubno izbranimi merami, c) z normiranimi merami
- ločiti (zmanjšati zvezo): vrtati, piliti, strgati, odtrgati, žagati, rezati s škarjami, rezati, rezljati
- preoblikovati: odvezati, upogniti, likati, raztezati, upogniti, modelirati, gnati, zavijati
- praobljke (ustvariti zvezo): polstenje, zalivati, zajemati papir, stiskati, topiti

Za v prakso usmerjen pouk je potrebna uporaba primernih delavnic z dovolj velikimi delovnimi prostori in primerno opremo. Pri uporabi orodij, strojev, surovin in postopkov je potrebno posredovati zavest o varnosti in zdravju z zgledom in ustreznim uvodom.

Uporaba strojev je dovoljena le pod nadzorom učnega osebja. Potrebno je opozoriti na nevarnosti pri delu z električnim tokom. Orodje smemo poganjati samo z baterijami (izogibamo se akumulatorjem litij-jonij) ali omrežnim delom do napetosti največ 24 voltov.

Izdelati in upoštevati je treba lokalno-specifični red delovnega prostora. Potrebno je paziti na ukrepe, da preprečimo nezgode.

Ta učni načrt navezuje na naslednje prečne teme: Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija<sup>1</sup>, Entrepreneurship Education<sup>2</sup>, Informatična izobrazba<sup>4</sup>, Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti<sup>8</sup>, Jezikovno izobraževanje in branje<sup>10</sup>, Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj<sup>11</sup>, Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba<sup>13</sup>

### **Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):**

Koncept **Izdelek in proizvodnja** obsega pretekle, trenutne in prihodnje materialne kulture. Pri tem igrajo bistveno vlogo lastnosti materialov in delo, ki se spreminja z uporabo orodij in strojev.

Koncept **Človek in okolje** vsebuje celostno, čutno, delujočo in reflektirano ravnanje z naravnimi viri in surovinami ter izkušnje s potrošniškim in proizvodnim kroženjem. Iz tega izhajajo dostopi do ekonomije, ekologije in trajnostnosti ter do ocenitve tehničnih posledic in etike izdelkov.

Koncept **Življenjski in delovni svet** določa pomen načrtovanja, proizvodnje, kakovosti in norm ter analognih in digitalnih tehnologij.

Tema varnosti je vključena v vse strokovne koncepte.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

Kompetenčni model obsega na postopek oblikovanja naravnana kompetenčna področja **Razvijati, izdelovati in Reflektirati** ter uporabna področja. Pri predmetno specifičnem pridobivanju kompetenc sta v središču postopek in izdelek v isti meri.

**Razvijati** obsega zaznavanje in raziskovanje materialov, objektov in prostorov z vsemi čuti ter kontrolo in vodenje fine motorike. Preizkušanje, učenje in vaja različnih postopkov, spoznavanje in razumevanje tehničnih in tekstilnih potekov in povezav z usmerjenim opazovanjem in preverjanjem so deli tega področja. Različne metode pridobivanja informacij odpirajo različne perspektive na postopek in izdelek.<sup>4</sup>

**Izdelovati** obsega rešerširanje, načrtovanje, skiciranje in konstruiranje ter uporabo različnih postopkov za reševanje naloge. Materiale predelujemo, trajnostno uporabljamo in odstranjujemo primerno stroki in materialu. Orodja in materiale uporabljamo ustrezno. Organizacija delovnega mesta ter upoštevanje varnostnih določil in reda delovnega prostora ustvarjajo temeljno zavest za preprečevanje nezgod.

**Reflektirati** obsega prednostno opis povezav, preverjanje rezultatov in utemeljevanje, da bi pridobljena spoznanja prenesli na aktualne in nove naloge ter v vsakdan.<sup>1, 2, 8</sup> Sem sodijo še predstavitev lastnih del in ubesedovanje stvarnega in strokovnega znanja v ustreznem strokovnem jeziku.<sup>10</sup>

## **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov (1. do 4. šolska stopnja):**

### **1. šolska stopnja:**

#### **Kompetenčno področje Razvijati**

Učenke in učenci znajo

– preverjati in upravljati majhne motorične sposobnosti.

– odkrivati niti, vlakna, les, papir.

– s primernim materialom: graditi, upogibati, lepiti, delati voz, meriti in primerjati telesne mere, zabijati žebelj, trgati, žagati, krojiti, vrteti vrv, brusiti, navijati.

#### **Kompetenčno področje Izdelovati**

Učenke in učenci znajo

– sami ali skupaj izdelati svoja dela.<sup>13</sup>

– predelati materiale, jih trajnostno uporabiti, negovati in pravilno odstraniti.<sup>11, 13</sup>

– pravilno uporabljati orodja.<sup>13</sup>

– upoštevati red delavnice in varnostna določila.

#### **Kompetenčno področje Reflektiranje**

Učenke in učenci znajo

– predstaviti svoja dela.<sup>1, 2, 10</sup>

– uporabiti strokovni jezik.<sup>10</sup>

#### **Uporabna področja**

- leteča in plavajoča telesa
- uporabni predmeti
- igre
- stolpi

#### **Dopolnilna uporabna področja**

Dopolnilno k obveznim uporabnim področjem za posamezne šolske stopnje navajamo tukaj še nadaljnje možnosti.

- **Vsakdanji predmeti:** posode, embalaža; izdelava preprostih naprav (npr. zapestnica s števcem korakov<sup>4</sup>, pletilke, vreteno; pletilska plošča; tkalski okvir; zibel), uporabni in stanovanjski tekstilni izdelki; recikliranje/nadcikliranje;

dekonstrukcija/preiskava/eksperiment (tekstilni izdelki, papirji, lesovi, tehnične naprave, ...); analiza izdelka

- **Zgrajeno okolje:** zaznavanje prostora, merjenje prostora, obremenitev, ravnotežje, težišče, tekstilni prostori, masivni gradbeni slog, konstrukcija skeleta (mostovi, stolpi, hiše), prostorsko telo
- **Oblačila:** dodatki, vsakdanja oblačila, moda, recikliranje, nadcikliranje, nakit, nega tekstilnih izdelkov, maskiranje
- **Igra/šport:** gibalne igre, igre z nitko, spretnostne igre, družbene in čutne igre; glasbila; naprstne lutke, palične lutke, marionete; scenske slike, kulise, rekviziti; športne naprave
- **Gibanje/energija:** voziti/krmariti, pasti/jadrati/leteti, plavati/lebdeti/potapljati se; varčevati moči; ročica, zaganjalnik, os, gred, greben, kolesa, preprosti pogoni in stroji; gibalna energija/pogonska energija (voda, veter, sonce, toplota), preprosta električna vezava (vir toka, stikalo, uporabnik); osnovne izkušnje z robotiko in kodiranjem sporočil, mikro-računalnik<sup>4</sup>

## 2. šolska stopnja:

### Kompetenčno področje Razvijati

Učenke in učenci znajo

- kontrolirati in upravljati majhne motorične sposobnosti.
- odkrivati niti, tekstilne površine, les, keramične mase, papir.
- s primernim materialom: graditi, tiskati, piliti, plesti, šivati z roko, lepiti, oblikovati pentlje, modelirati, strgati, trgati, žagati, rezati, privijati, o poljubno izbranih velikostih meriti in primerjati, tkati.

### Kompetenčno področje Izdelovati

Učenke in učenci znajo

- načrtovati in izdelovati lastna dela.<sup>13</sup>
- udeleževati različne postopke.
- uporabiti materiale trajnostno in orodja pravilno.<sup>11, 13</sup>
- upoštevati pravila delavnice in varnostna določila.

### Kompetenčno področje Reflektiranje

- predstaviti lastna dela.<sup>1, 2, 10</sup>
- uporabiti strokovni jezik.<sup>10</sup>

### Uporabna področja

- gradbena konstrukcija
- tekstilna igralna delavnica
- vozila, letéča in plavajoča telesa

## 3. šolska stopnja:

### Kompetenčno področje Razvijati

Učenke in učenci znajo

- predelati niti, karton, keramične mase, plastiko, kovino, tekstilne površine primerno materialu.

- s primernim materialom: upogibati, vrtati, barvati, oblikovati pentlje, modelirati, rezervirati, žagati, rezati, privijati, vezati/šivati; z normo meriti in primerjati.
- načrtovati lastna dela.

**Kompetenčno področje Izdelovati**

Učenke in učenci znajo

- pravilno izbrati postopke in materiale in uporabiti trajnostno.<sup>11, 13</sup>
- uporabiti orodja, po potrebi stroje.
- pregledno organizirati delovni prostor, upoštevati varnostna določila.

**Kompetenčno področje Reflektiranje**

Učenke in učenci znajo

- preveriti rezultate, sklepati in jih ubesediti.<sup>1, 2, 10</sup>

**Uporabna področja**

- preprosto orodje
- transportne posode/tekstilne vreče
- prenos moči
- zrak in voda kot vir energije
- prostori in prostorski načrti
- tokokrog

**4. šolska stopnja:****Kompetenčno področje Razvijati**

Učenke in učenci znajo

- pre- in vdelati niti, les in vrste lesa, kovine, tekstilne površine, mikroračunalnik<sup>4</sup>.
- s primernim materialom: aplicirati, graditi, upogibati, vrtati z vrtalnim strojem, likati, gubati, lepiti, oblikovati pentlje, zabijati žeblice, šivati tudi s šivalnim strojem, programirati<sup>4</sup>, žagati, rezati, privijati, vezati.
- samostojno ali v skupini načrtovati dela.<sup>1, 2</sup>

**Kompetenčno področje Izdelovati**

Učenke in učenci znajo

- izbrati materiale za osebno delo in ustrezne postopke.
- pregledno organizirati svoje delovno mesto, upoštevati varnostna določila.

**Kompetenčno področje Reflektiranje**

Učenke in učenci znajo

- preveriti in opisati rezultate, sklepati in oceniti glede na trajnostnost.<sup>1, 2, 10, 11</sup>
- prenesti spoznanja na nove naloge in v vsakdan (transfer).<sup>1, 2</sup>

**Uporabna področja**

- prenos moči
- oblačila
- uporabni predmeti
- prostorski modeli

– tokokrog

### Dopolnilna uporabna področja

Dopolnilno k obveznim uporabnim področjem za posamezne šolske stopnje navajamo tukaj še nadaljnje možnosti..

- **Vsakdanji predmeti:** posode, embalaža; izdelava preprostih naprav (npr. zapestnica s števcem korakov<sup>4</sup>, pletilke, vreteno; pletilska plošča; tkalski okvir; zibel), uporabni in stanovanjski tekstilni izdelki; recikliranje/nadcikliranje; dekonstrukcija/preiskava/eksperiment (tekstilni izdelki, papirji, lesovi, tehnične naprave, ...); analiza izdelka
- **Zgrajeno okolje:** zaznavanje prostora, merjenje prostora, obremenitev, ravnotežje, težišče, varnost stojišča, tekstilni prostori, masivni gradbeni slog, konstrukcija skeleta (mostovi, stolpi, hiše), prostorsko telo
- **Oblačila:** dodatki, vsakdanja oblačila, moda, recikliranje, nadcikliranje, nakit, nega tekstilnih izdelkov, maskiranje
- **Igra/šport:** gibalne igre, igre z nitko, spretnostne igre, družabne in čutne igre; glasbila; naprstne lutke, palične lutke, marionete; scenske slike, kulise, rekviziti; športne naprave
- **Gibanje/energija:** voziti/krmariti, pasti/jadrati/leteti, plavati/lebdeti/potapljati se; varčevati moči; ročica, zaganjalnik, os, gred, greben, kolesa, krmarjenje, preprosti pogoni in stroji; gibalna energija/pogonska energija (voda, veter, sonce, toplota), preprosta električna vezava (vir toka, stikalo, uporabnik); osnovne izkušnje z robotiko in kodiranjem sporočil, mikro-računalnik<sup>4</sup>

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Pospeševanje/promocija zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |

## GIBANJE IN ŠPORT

### Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):

Učni predmet Gibanje in šport omogoča učenkam in učencem, da izoblikujejo z neposrednimi telesnimi in gibalnimi izkušnjami in emocionalnimi doživetji dostop do okolja in do samih sebe. Z razvojem individualne gibalne in s športom povezane dejavnostne sposobnosti opravlja učni predmet osrednji prispevek k obsežni in refleksivni izobrazbi in vzgoji. Povezava zaznavanja in gibanja (idr. primarnih izkušenj) je elementarnega pomena za telesni, senzomotorični, socialni, emocionalni, motivacijski in intelektualni razvoj otrok in služi izoblikovanju diferenciranega telesnega in lastnega koncepta.<sup>2</sup>

Povodi za učenje in razmišljanje naj posredujejo otrokom individualni in družbeni pomen gibanja in športa (mdr. tim ter posameznica in posameznik, veselje in dosežek, zdravje in ugodno počutje) ter voditi do aktivnega življenjskega sloga.<sup>3</sup>

Pouk ima naslednje cilje:

- širitev telesnih in gibalnih izkušenj ter navajanje k razvoju raznolikih motoričnih osnovnih kompetenc za gibanje in šport.
- koriščenje na tej starostni stopnji dobre motorične sposobnosti učenja (mdr. glede na pospeševanje zaznavanja in koordinativnih sposobnosti).
- podpora osebnostnega razvoja z z gibanjem povezanim doživljanjem, izkušanjem, obdelovanjem in razmišljanjem o subjektivnih zaznavah in doživetjih.
- doživljanje socialnih srečavanj in socialnega učenja v raznolikih gibalnih položajih, pri čemer so v središču predvsem učni procesi o kooperaciji in konkurenci ter uspele interakcije.
- podpora individualne pripravljenosti do učenja in dela s pozitivnimi telesnimi in gibalnimi izkušnjami.
- obuditev veselja nad gibanjem in skupnim opravljanjem športnih aktivnosti.
- izoblikovanje na zdravje usmerjenega gibalnega vedenja.
- udeležba pri aktualni gibalni in športni kulturi.

#### **Didaktična načela (1. do 4. šolska stopnja):**

Učni predmet Gibanje in šport se ravna po osnovah kompetenčno naravnane pouka. Pri kompetenčnih področjih šolskih stopenj opisujemo tiste kompetence, katerih sposobnosti, spretnosti, znanja in drže naj bi usvojili v vsakokratnih izkušnjskih in učnih področjih. Z različnimi izbranimi težišči in nalogami v pouku usvojimo pri tem raznolike pomene in napetostna polja športne dejavnosti (mdr. doživetje sodelovanja in nasprotovanja, veselje ob dosežkih, igri, izrazna in oblikovalna sposobnost, telesna izkušnja, tveganje, zdravje).

Da zagotovimo usvajanje kompetenc na šolskih stopnjah, je zato delno potrebno, da ga načrtujemo za daljša časovna obdobja in začnemo z razvijanjem včasih že na zgodnjih šolskih stopnjah.

Za razvoj kompetenc učenek in učencev in zagotovitev učnega uspeha so pomembni naslednji vidiki:

- dolgoročno zasnovani načrtovalni ukrepi: časovna razširitev razvoja kompetenc na načrtovano obdobje; diferenciranje in individualiziranje; povratna sporočila.
- kultura učenja in nalog, ki se ravna po učenkah in učencih: aktivna udeležba vseh otrok neodvisno od posameznih gibalnih sposobnosti; raznolike in za učenje učinkovite razvojne spodbude na telesni, emocionalni, kognitivni in socialni ravni; odprte učne ponudbe/oblike s fazami samostojnega usvajanja ter zaprte, poučne oblike posredovanja; ponudba možnosti razmišljanja o lastnem razvojnem procesu; ustvarjanje spoštljive in odprte atmosfere, ki omogoča tudi ukvarjanje z občutljivimi temami kot strah in sramota.
- Šolsko- in poučevalno organizacijski napotki: redno gibanje z enakomerno razdeljenimi gibalnimi enotami na teden; usvajanje kompetenc tudi v drugih organizacijskih oblikah (mdr. daljše učne enote, tečaji, športne veselice) in pri šolskih

prireditvah; pri izvedbi paziti na ekološko odgovornosti zavedno delovanje. Dajanje impulzov v smislu "razgibane šolske kulture"; povezave z drugimi učnimi predmeti; možnost preložitve določenih kompetenc (mdr. plavanje) na druge šolske stopnje znotraj učnega načrta za primarno stopnjo zaradi organizacijskih (mdr. prostorskih) okvirnih pogojev.

Ta učni načrt navezuje na naslednje prečne teme: Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija<sup>1</sup>, Entrepreneurship Education<sup>2</sup>, Pospeševanje zdravja<sup>3</sup>, Medkulturna izobrazba<sup>5</sup>, Politična izobrazba<sup>7</sup>, Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti<sup>8</sup>, Spolna pedagogika<sup>9</sup>, Jezikovno izobraževanje in branje<sup>10</sup>, Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj<sup>11</sup>, Prometna in mobilnostna izobrazba<sup>12</sup>, Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba<sup>13</sup>

### **Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):**

Osrednji predmetni koncepti prikazujejo perspektive pogledov na učni predmet „Gibanje in šport“: predstave učenk in učencev, učiteljic in učiteljev ter strokovne vede. Navezujejo se na prejšnje izkušnje in vedenje učenk in učencev in istočasno predstavljajo se vedno spet ponavljajočo strukturo strokovnega mišljenja in delovanja, iz katere izhajajo kompetenčna področja in kompetence učnega predmeta, se razvijejo poučevalni in učni procesi ter odkrivajo možnosti razmišljanja.

#### **Človek in svet gibanja**

Gibati se je konstitutivni pojav telesnosti. Delovanje in posebej razmišljanje ob ukvarjanju s socialnim in materialnim okoljem oblikujejo odtenke samokoncepta.

#### **Šport in smisel**

Gibanje in ukvarjanje s športom sta nevtralna pojava, ki jima dajo športnice in športniki smisel tako individualno kakor tudi v socialnih skupinah.<sup>1</sup> Perspektive smisla imajo pomembno motivacijsko funkcijo:

- doživeti in razumeti doseganje in dosežke v odnosu do stvari, sebe in socialno ter razmišljati o njih
- zaznavati samega sebe in nekaj, nekaj oblikovati in predstavljati
- samega sebe in nekaj doživeti in si kaj upati
- za nekaj (cilji), z nečim (materiali) in kot nekaj (funkcije, vloge, pozicije) igrati
- doživljati gibalne odnose v športu in razmišljati o njih: skupaj (kooperirati), v nasprotju (konkurirati), za drugega (pomagati, podpirati) in poleg drugega
- doživljati zdravstvene učinke

#### **Človek in družba**

Gibanje in šport se uresničujeta pred ozadjem socialne in kulturne raznolikosti in diverzitete. To postane vidno v poučevalnem in športnem agiranju in o tem je mogoče razmišljati s politično-družbenih vidikov (sporazumevalni procesi in strukture, skupinskodinamične teme kot oblast, vodstvo in posledice, ravnanje z diverzitetjo, inkluzijo in ekskluzijo, ekologija, demokratična izobrazba).<sup>8</sup>

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

Učni načrt primarne stopnje temelji na dvodimenzionalnem kompetenčnem modelu v obliki matrike: prva os predstavlja razsežnosti celovite dejavnostne zmožnosti v športu in z njim na področjih predmetne, metodne, socialne in samokompetence.

**PREDMETNA KOMPETENCA** pomeni zmožnost uporabe senzomotoričnih sposobnosti in spretnosti ter s predmetom povezanega vedenja v različnih športnih panogah in gibalnih dejavnostih, njihov prenos na nove naloge in razmišljanje o motoričnih rešitvah nalog.

**METODNA KOMPETENCA** obsega zmožnost, znanje in interes, da razumemo, načrtujemo, izvajamo in ocenjujemo učne procese in učne aranžmaje („učiti se učenja“).<sup>10, 2</sup>

**SOCIALNA KOMPETENCA** opisuje zmožnost, znanje in pripravljenost, da zavestno zaznavamo lastno delovanje in socialne interakcijske vzorce v športu, vplivamo na njih in jih sooblikujemo ter o njih razmišljamo (mdr. sporazumevalna in sodelovalna kompetenca, razumevanje vloge in funkcij, empatija in pripravljenost fer agirati).<sup>1, 2, 5, 8</sup>

**SAMOKOMPETENCA** pomeni zmožnost, podpirajoče znanje in pripravljenost, da se ukvarjamo z lastnimi doživetji in izkušnjami na različnih področjih gibanja, odkrivamo njihov pomen za samega sebe in ga vključimo v razvoj pospešujoč samokoncept. Osrednji vidiki so pripravljenost, da se potrudimo, vestnost, uravnavanje čustev in realistična samoocena.<sup>2, 3, 8</sup>

Druga os obsega vsebinsko razsežnost, ki prikazuje šest doživljajskih in učnih področij učnega predmeta Gibanje in šport.

Doživljajska in učna področja so: „**MOTORIČNE OSNOVE**“, „**IGRANJE**“, „**TEMELJNE GIBALNE OBLIKE** (telovaditi; teči/skakati/metati; plavati; drsati/kotaliti (se))“, „**ZAZNAVATI IN OBLIKOVATI**“, „**ZDRAVO ŽIVETI**“, „**DOŽIVLJATI IN UPATI SI**“.

### **Kompetenčni opisi, učna snov (1. šolska stopnja):**

#### **1. šolska stopnja:**

#### **Kompetenčno področje Predmetna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- pokazati svoje koordinativne in kondicijske sposobnosti.
- se vključiti v igri in udeležiti ideje za igro.
- opravljati temeljne (proste) telovadne gibalne oblike na tleh in na orodjih.
- z različno zahtevnostjo teči, skakati in metati.
- zaznavati telesne drže in telesno pripravljenost.<sup>3</sup>
- izkoriščati, spoznavati in uporabljati preproste priložnosti za gibanje in igro na prostem oz. v naravi ter pri tem odgovorno ravnati z okoljem.<sup>11</sup>

#### **Uporabno področje**

„**Motorične osnove**“

- ravnotežje, orientacija, ritem, sposobnost diferenciranja, usklajevanje delnih gibov
- hitrost, moč (oporna in vesna moč, stabilnost trupa), vzdržljivost
- gibčnost

„**Igranje**“

- razumeti ideje za igro
- igrati z drugimi (tudi z različnimi igrali in materiali)
- priznati pravila igre

„**Temeljne gibalne oblike (telovaditi)**“

gibanje in igranje na orodjih (mdr. balansiranje, kotaljenje, podpiranje, plezanje, guganje, kolebanje, visenje, ročkanje)

„**Temeljne gibalne oblike (teči/skakati/metati)**“

- teči hitro, vzdržljivo, ritmično in čez ovire
- skakati v daljino in višino
- z različnimi metalnimi orodji metati v daljino in na cilje

„Zdravo živeti“

- krepiti mišice (mdr. hrbtne, trebušne, nožne mišice)
- utrjevati in razgibati telo

„Doživljati in upati si“

- samostojno koristiti po raznolikih gibalnih in igralnih spodbudah gibalni prostor na prostem
- z gibanjem pridobivati neposredne izkušnje v naravi ter razumeti naravo/okolje kot občutljiv življenjski prostor

### **Kompetenčno področje Metodna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- razumeti in upoštevati za predmet tipične organizacijske strukture in okvirne pogoje.
- razumeti in udeležiti se z gibanjem in športom povezane naloge.<sup>2</sup>

#### **Uporabno področje**

- upoštevati regulativni okvir<sup>12</sup>
- stvarno pravilno ravnati s športnimi orodji in igralnimi materiali v športnih objektih
- upoštevati vedenske, varnostne in higienske ukrepe
- poslušati in opazovati; spraševati
- spoznavati bistvene značilnosti kakega gibanja
- si zapomniti dane naloge in posnemati gibalne naloge

### **Kompetenčno področje Socialna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- se vključiti v skupino in medsebojno sodelovati.<sup>2</sup>

#### **Uporabno področje**

- skupaj rešiti enostavne gibalne naloge
- aktivno prispevati
- sklepati kompromise

### **Kompetenčno področje Samokompetenca**

Učenke in učenci znajo

- zavestno zaznavati svoje telo in usmerjeno upravljati gibe.

#### **Uporabno področje**

„Zaznavati in oblikovati“

- zaznavati sebe in okolje z različnimi čuti (mdr. vizualno/vidno, taktilno/tipno, kinestetično, vestibularno/ravnotežno)
- razlikovati, uvrstiti in upravljati dele telesa in telesne drže
- zaznavati lego telesa v prostoru in se orientirati

- usklajevati dele gibov (mdr. koordinacija oko-roka)

## **2. šolska stopnja:**

### **Kompetenčno področje Predmetna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- pokazati svoje koordinativne in kondicijske sposobnosti.
- pokazati svoje mnogostranske sposobnosti in vedenje v igri.
- opravljati temeljne (proste) telovadne gibalne oblike na tleh in na orodjih in jih udejanjiti glede na situacijo.
- teči, skakati in metati v raznolikih in igrivih gibalnih oblikah.
- pokazati s telesom, ročnim orodjem in (vsakdanjimi) materiali raznolike oblike gibanja in izražanja.
- v igrivi obliki meriti moči in pozorno ravnati z drugimi

### **Uporabno področje**

„Motorične osnove“

- ravnotežje, orientacija, ritem, sposobnost diferenciranja, usklajevanje delnih gibov
- hitrost, moč (oporna in vesna moč, stabilnost trupa), vzdržljivost
- gibčnost

„Igranje“

- spreminjati ideje za igro
- igrati z drugimi in proti drugim
- sprejemati in oddajati igrala (mdr. žogo)
- skupaj določati dogovore o igri in upoštevati pravila igre

„Temeljne gibalne oblike (telovaditi)“

- gibanje in igranje na orodjih (mdr. balansiranje, kotaljenje, podpiranje, plezanje, guganje, kolebanje, visenje, ročkanje)

„Temeljne gibalne oblike (teči/skakati/metati)“

- teči hitro, vzdržljivo, ritmično in čez ovire
- skakati v daljino in višino
- metati v daljino, na cilje, z različnimi metalnimi orodji

„Zaznavati in oblikovati“

- posnemati gibe, prevzemati različne vloge in z gibi izražati občutke<sup>9</sup>
- uporabljati ročna orodja in vsakdanje materiale za gibanje
- izrazito oblikovati gibe in najti lastne gibe

„Doživljati in upati si“

- spraviti partnerja/partnerico iz ravnovesja
- se odzivati na gibe partnerja/partnerice
- upoštevati lastne meje in meje drugih
- signalizirati in upoštevati znake za ustavitev
- spoznavati in sprejemati telesno distanco in telesno bližino

### **Kompetenčno področje Metodna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- razlikovati med zdravim in manj zdravim vedanjem in utrditi zdravje pospešujoče gibalne in vedenjske vzorce.<sup>3</sup>
- razumeti in uporabljati gibalno in s športom povezano znanje.<sup>10</sup>

#### **Uporabno področje**

„Zdravo živeti“

- funkcionalno in anatomsko pravilno izvajati (vsakdanje) gibe
- upoštevati osnove higiene in nege telesa
- razumeti starosti primerne strokovne pojme in navodila za vaje in igre
- udejanjiti s stroko povezano osnovno znanje o športnih panogah in orodjih

### **Kompetenčno področje Socialna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- se prilagoditi sposobnostim in vedanju drugih, biti obzirni in skupno reševati gibalne naloge.<sup>7</sup>

#### **Uporabno področje**

- zaznavati različne pogoje in zmožnosti drugih oseb
- spoštovati druge ter sprejemati njihove potrebe in dožemanja
- sodelovati, pomagati in izražati solidarnost

### **Kompetenčno področje Samokompetenca**

Učenke in učenci znajo

- zaznavati, urejati in uravnavati svoje občutke in čustva.<sup>9</sup>

#### **Uporabno področje**

- zaznavati in poimenovati lastna čustva<sup>8</sup>
- sprejemati odločitve in ustrezno ravnati z zmago in porazom
- uravnavati svoje oblike vedenja in dejanja (izvršilne funkcije)

## **3. šolska stopnja:**

### **Kompetenčno področje Predmetna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- širiti in pokazati svoje koordinativne in kondicijske sposobnosti.
- udejanjiti starosti primerno sposobnost igranja v enostavnih oblikah igre.
- izvajati osnovne telovadne spretnosti na tleh in na orodjih.
- izvajati osnovne lahkoatletske spretnosti.
- se ritmično gibati ter udejanjiti enostavne gimnastične in plesne gibalne oblike tudi z ročnimi orodji/materiali.
- se na mnogotere načine varno gibati v vodi ter razumeti in upoštevati pravila kopanja. (Eventualno je mogoče razvoj kompetenc na 3. in 4. šolski stopnji združiti zaradi organizacijskih (mdr. prostorskih) pogojev na eni šolski stopnji.)
- se varno premikati na drsečem ali kotalečem orodju in uravnavati nastajajoče sile (mdr. težnost, kotalno trenje in sredobežnost).<sup>12</sup>

#### **Uporabno področje**

„Motorične osnove“

- ravnotežje, orientacija, ritem, sposobnost diferenciranja, usklajevanje delnih gibov

- hitrost, moč (oporna in vesna moč, stabilnost trupa), vzdržljivost
- gibčnost in okretnost

„Igranje“

- žogo kotaliti, udarjati, driblati, vreči, ujeti; zadeti
- medsebojno podajati, se osvoboditi in se braniti pred soigralkami in soigralci
- se kolegialno vesti

„Temeljne gibalne oblike (telovaditi)“

- na obliko vezane gibalne oblike (mdr. skoki, prevali, stoja na rokah/kolo na tleh; skoki s podporo; zamahi; od-, doskoki)

„Temeljne gibalne oblike (teči/skakati/metati)“

- na kratke razdalje hitro teči (osnovna tehnika teka na kratke razdalje)
- pokazati osnovno tehniko/preprosto obliko skoka v daljino/višino
- teči svojo starost v minutah (vzdržljivostni tek)
- pokazati osnovno tehniko/preprosto obliko meta (mdr. met žogice)

„Zaznavati in oblikovati“

- prilagajati svoje gibanje prostoru, ritmu, partnerici/partnerju, skupini
- posnemati gimnastične in za ples značilne osnovne tehnike (mdr. teči, poskakovati, skakati, dvigovati in spuščati, se zavrteti; plesni koraki)
- izvajati gibalne oblike z različnimi ročnimi orodji/materiali (mdr. žogo, obročem, vrvjo, trakom ...)

„Temeljne gibalne oblike (plavati)“

- premagovati učinke vode (mdr. vzgon, upor)
- drseti po vodi ter z zamahi rok in odrivi nog povzročati premikanje telesa
- izdihniti na in v vodi ter pod vodo
- se potopiti in orientirati pod vodo

„Temeljne gibalne oblike (drseti/kotaliti se)“

- pokazati temeljne spretnosti (mdr. odriniti se, zavirati, pospešiti, drseti, spreminjati smer, držati se smeri, voziti v ovinkih)
- ponavljati znanje o ustrezni športni opremi (funkcionalnost in varnost)<sup>13</sup>

### Kompetenčno področje Metodna kompetenca

Učenke in učenci znajo

- spoznavati tveganja in nevarnosti ter se situaciji primerno vesti.<sup>12</sup>

### Uporabno področje

- zaznavati in poimenovati možne nevarnosti v različnih gibalnih okoljih in pri uporabi športnih orodij in igral
- sprejeti pravila oz. ukrepe preprečevanja nesreč in jih upoštevati (mdr. uporabljati primerno zaščitno opremo))
- starosti primerno pomagati in varovati

### Kompetenčno področje Socialna kompetenca

Učenke in učenci znajo

- prevzeti odgovornost in izpolniti zaupane naloge v pouku.<sup>2</sup>

#### **Uporabno področje**

- prevzeti naloge v igri (mdr. štetje, opazovanje)
- dokumentirati (mdr. rezultate, dosežke)
- dajati povratna sporočila
- skupaj pripraviti in pospraviti orodja

#### **Kompetenčno področje Samokompetenca**

Učenke in učenci znajo

- svoje lastne moči realistično oceniti in premagati izzivalne gibalne situacije.<sup>1</sup>

#### **Uporabno področje**

- zaupati sebi in lastnim telesnim sposobnostim in spretnostim in to primerno prikazati
- premagati zadržke/strahove in premakniti individualne meje zmogljivosti ter ustrezno ravnati<sup>8</sup>
- se ukvarjati s področji lege v prostoru, višine, težnosti, telesnega težišča, ravnotežja in sredobežnosti ter se obnesti na teh področjih

### **4. šolska stopnja:**

#### **Kompetenčno področje Predmetna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- uporabljati svoje koordinativne in kondicijske sposobnosti v različnih situacijah.
- udeležiti starosti primerne sposobnosti igranja v zapletenejših oblikah igre.
- izvajati osnovne telovadne spretnosti na tleh in na orodjih, jih spreminjati in povezovati.
- izvajati osnovne lahkoatletske spretnosti in pri tem dosegajo individualne (najboljše) rezultate.
- oblikovati in predstavljati gimnastične, plesne in akrobatske gibalne poteke.
- izvajati temeljne spretnosti plavanja (osnovna tehnika v enem plavalnem stilu, potapljanje, skakanje). (Eventualno je mogoče razvoj kompetenc na 3. in 4. šolski stopnji združiti zaradi organizacijskih (mdr. prostorskih) pogojev na eni šolski stopnji.)
- se varno premikati na nadaljnjem drsečem ali kotalečem orodju in uravnavati nastale sile (mdr. težnost, kotalno trenje in sredobežno silo).<sup>12</sup>

#### **Uporabno področje**

„Motorične osnove“

- ravnotežje, orientacija, ritem, reakcija, sposobnost diferenciranja, usklajevanje delnih gibov
- hitrost, moč (oporna in vesna moč, stabilnost trupa), vzdržljivost
- gibčnost in okretnost

„Igranje“

- žogo kotaliti, udarjati, driblati, vreči, ujeti; zadeti
- medsebojno podajati, se osvoboditi in se braniti pred soigralkami in soigralci
- tvoriti skupine

## „Temeljne gibalne oblike (telovaditi)“

- na obliko vezane gibalne oblike (mdr. skoki, prevali, stoja na rokah/kolo na tleh; skoki s podporo; zamahi; od-, doskoki)

## „Temeljne gibalne oblike (teči/skakati/metati)“

- na kratke razdalje hitro teči (osnovna tehnika teka na kratke razdalje)
- pokazati osnovno tehniko/preprosto obliko skoka v daljino/višino
- teči svojo starost v minutah (vzdržljivostni tek)
- pokazati osnovno tehniko/preprosto obliko meta (mdr. met žogice)

## „Zaznavati in oblikovati“

- povezovati gibalne vzorce v gibalne poteke
- si zapomniti krake plesne kombinacije in jih predstaviti
- predstaviti majhne umetnije z materiali (npr. žogo, žonglersko brisačo)
- izvajati preproste akrobatske vaje

## „Temeljne gibalne oblike (plavati)“

- preplavati kratko razdaljo v plavalnem stilu (preprosta oblika)
- preplavati kratko razdaljo pod vodo
- skočiti v vodo

## „Temeljne gibalne oblike (drseti/kotaliti se)“

- temeljne spretnosti udejanjiti na drsečem ali kotalečem orodju
- obnavljati znanje o primerni športni opremi (funkcionalnost in varnost)

**Kompetenčno področje Metodna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- pokazati pozitivne poglede na gibalno učenje.

**Uporabno področje**

- aktivno in pozorno sodelovati pri pouku.
- samostojno rešiti delovne naloge.<sup>2</sup>
- pokazati pripravljenost se potruditi, zmožnost vzdržati, voljo do uspeha.
- sprejemati povratno sporočilo.

**Kompetenčno področje Socialna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- razlikovati fair oz. nefair vedênje in se sami fair vesti.<sup>8</sup>

**Uporabno področje**

- najti, poimenovati in udejanjiti značilnosti za fair vedênje.
- opazovati (lastno, tuje) vedênje v igri.
- spoštovati soigralce in soigralke in občasno igrati brez vodja igre.

**Kompetenčno področje Samokompetenca**

Učenke in učenci znajo

- zaznati in opisati reakcije telesa v zvezi s športnim naporom in rekreacijo.

**Uporabno področje**

## „Gesund leben“

- spoznati in poimenovati telesne reakcije kot mdr. utrip, dihanje, potenje. Uporaba digitalnih naprav za možnost spoznanj o časovnem obsegu gibanja na dan, številu korakov, prehojeni poti, utripu, mirovanju in rekreaciji.
- opisati rekreacijo in sprostitev.

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Pospeševanje/promocija zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |

**B. OBVEZNE VAJE****ŽIVI TUJI JEZIK (1. IN 2. ŠOLSKA STOPNJA)**

Glej deveti del (Učni načrti za posamezne obvezne predmete (1. do 4. šolska stopnja) poglavje A (obvezni predmeti) podpoglavje „Živi tuji jezik“.

**PROMETNA IN MOBILNOSTNA IZOBRAZBA****Izobraževalna in učna naloga (1. do 4. šolska stopnja):**

Promet in mobilnost sta bistvena izziva za družbo 21. stoletja. Vedno večji promet in naraščajoča raznolikost mobilnostnih oblik zahtevata orientacijsko védenje o pomenu mobilnosti za življenje ljudi in razmišljujoče védenje o (rizičnem) obnašanju v prometu.

Že otrokom je treba posredovati pomen mobilnosti pod prostorskimi in časovnimi vidiki. S praktičnim ukvarjanjem z raznolikimi izzivi v vsakdanjiku naj doživijo in razumejo, da je promet mnogoplastni pojav, za katerega so merodajna področja socialnega vedënja, varnosti in okolja. Z opazovanjem, kritično analizo in vajo naj usposobimo otroke, da se samostojno in varno udeležujejo prometa.

**Didaktična načela (1. do 4. šolska stopnja):**

Doživljajskih in učnih področij naj ne razumemo izolirano, temveč jih je treba postaviti v medsebojni odnos in smiselno povezati. Iz prejšnjih doživetij otrok naj pridobimo vpoglede v zakonske predpise in pravila in spoznanja o njih, tako da omogočamo varnost pri udeležbi v cestnem prometu. Ta vsebinska raznolikost obvezne vaje „Prometna in mobilnostna izobrazba“ potrebuje poleg posameznih sekvenc podporo iz celotne širine učnih predmetov; tematike je treba ponuditi v medpredmetnem pouku – s težišči v stvarnem pouku in pri gibanju in športu – in naj se uporabljajo pri učnih sprehodih/izletih, ekskurzijah in predmetnospecifičnih akcijah. Z rednim, večkratnim ponavljanjem in vajo v zavarovanem prostoru je treba – naraščajoče s stopnjo razvoja – zagotoviti položaju primerno rabo pridobljenega védenja v skupini in tudi samostojno vedno bolj v realnem okolju.

Pouk je treba oblikovati tako, da učenke in učenci na vseh šolskih stopnjah

- z vajo v zaščitenem prostoru (telovadnica, šolski vrt, šolsko prometno vadišče ...) in v realnosti prometa (šolska pot, šolska okolica) vedno bolj pridobivajo izkušnje in spretnosti, da se lahko samostojno varno udeležujejo cestnega prometa.
- imajo možnost poglobiti svoje vedenje v obliki akcij in projektov ter v izmenjavi z obšolskimi ustanovami.
- Usposobimo, da starosti primerno reagirajo posebej v izrednih primerih in razmerah (npr. nesreča, gradbišče na šolski poti, nadlegovanje tuje osebe ...).
- Spoznajo, da je prav v cestnem prometu treba paziti na urejeno sožitje in prevzeti samoodgovornost, da zagotovimo varnost sami zase ter za druge udeležence in udeležence prometa, in da s premišljenim izborom okolju prijaznega načina gibanja/potovanja<sup>11</sup> opravljamo bistven prispevek k trajnosti in varčnemu ravnanju z resursi.

Pospeševanje zdravja in varstvo okolja<sup>11</sup> sta bistveni delni področji obširne prometne in mobilnostne izobrazbe in vplivata na njeno realizacijo.

Učni načrt se ukvarja s tema prečnima temama: Pospeševanje zdravja<sup>3</sup>, Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj<sup>11</sup>

### **Osrednji predmetni koncepti (1. do 4. šolska stopnja):**

Osrednje predmetne koncepte je treba razumeti kot ponavljajoče se strokovne prvine védenja pri prometni in mobilnostni izobrazbi. Zaznamujejo mišljenje o varnosti in mobilnosti in so tako tudi pomembni za dejavnosti v prometu. Učenkam in učencem omogočajo strukturirati izkušnje v cestnem prometu.

#### **Promet in varnost**

Promet, osrednje življenjsko področje ljudi v naprednih mobilnostnih družbah, je načelno rizično dogajanje, ker odpira uresničevanje prometnega reda prostore za človekove odločitve in interpretacijo situaciji glede na ocenjevanje nevarnosti. Prometna in mobilnostna izobrazba temelji – zaradi mogoče ogroženosti človekove nepoškodovanosti – na osrednjem konceptu varnosti v prometu. Varnostni dejavniki ležijo tako v človekovih zmožnostih in medčloveškem (interakcijskem) obnašanju kakor tudi v tehnologiji in interakciji vseh delnih vidikov.

#### **Promet kot socialni sistem**

Domneve o realnosti prometnega dogajanja izhajajo iz tega, da je mogoče razumeti promet kot zapleten komunikacijski in interakcijski sistem na osnovi zakonsko določenega prometnega reda.

#### **Mobilnost in odgovornost za zdravje<sup>3</sup>**

V družbah z napredno mobilnostjo so vsakokratni gibalni koncepti in gibalna sredstva osnova družbenega in individualnega gibalnega vedënja. V tesni povezavi s tem je treba videti ohranitev človekovega zdravja in preventivno ravnanje ob zdravju škodljivem razvoju.

#### **Mobilnost in okolje<sup>11</sup>**

Uporaba okolju prijaznih, z resursi varčnih načinov gibanja nastane iz osnovnega spoznanja o povezavi mobilnosti in okolja. Različna okolja kot mestna območja, podeželske naravne pokrajine in kulturne pokrajine ter samostojne prometne cone s posebno mobilnostno rabo pogojujejo različne oblike mobilnosti.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja (1. do 4. šolska stopnja):**

Obvezna vaja Prometna in mobilnostna izobrazba ima nalogo, da omogoča učenkam in učencem vedno bolj samostojno, varno, prožno in odgovorno vedenje v prometnem dogajanju. V nadaljevanju opisane s prometom in mobilnostjo povezane kompetence naj usvojijo na naslednjih kompetenčnih področjih:

### **S prometom povezana dejavnostna kompetenca**

Razumeti sistem pravil cestnega prometa v njegovih bistvenih delih in življenjsko praktičnih osnovah in se znati po njem ravnati; situaciji in akterju ustrezno sodelovati pri komunikaciji in interakciji v prometu. Lastno dejanje naj bi v socialnem sožitju prometnega vsakdanjika zavestno zaznavali, povezali z raznolikostjo človekovih sporazumevalnih namenov in interakcijskih oblik in kritično razmišljali o njej. Posebnega pomena je pri tem vaja menjave perspektive predvsem na osnovni stopnji 2. Ta predstavlja za prometno in mobilnostno izobrazbo ključno kompetenco, ki določa tudi empatijo do šibkejših udeleženk in udeležencev v prometu. Znati na dejanje usmerjeno oceniti nevarnost in rizik v prometnih situacijah; situacije je treba hitro oceniti in opraviti dejanja, ki omogočajo varno in daljnovidno udeležbo v mobilnostnem dogajanju.

### **Z mobilnostjo povezana kompetenca razmišljanja**

Znati vzpostaviti in utemeljiti povezave med mobilnostjo, ekonomskimi in ekološkimi dejavniki in lastnim zdravjem; znati vzpostaviti in utemeljiti povezave med mobilnostjo, ekonomskimi in ekološkimi dejavniki in družbenim razvojem.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov (1. do 4. šolska stopnja):**

#### **1. šolska stopnja:**

#### **Kompetenčno področje S prometom povezana dejavnostna kompetenca**

Učenke in učenci znajo

- razumeti sistem pravil cestnega prometa v njegovih bistvenih delih in življenjsko praktičnih osnovah in se po njem ravnati; vejo za enostavne prometne objekte in varno šolsko pot.
- starosti in akterju primerno – tudi z menjavo perspektive – sodelovati v komunikaciji in interakciji v prometu; poznajo smisel pomoči s strani policije in prometne redarske službe in zavestno zaznavajo pomoč.

#### **Kompetenčno področje Z mobilnostjo povezana kompetenca razmišljanja**

Učenke in učenci znajo

- vzpostaviti in utemeljiti povezave med mobilnostjo, ekonomskimi in ekološkimi dejavniki in lastnim zdravjem.
- videti in ceniti skupno opravljanje pešpoti, kjer je to mogoče, pod vidiki socialnega sožitja in prijaznosti okolju.

#### **Uporabna področja**

- Prometni prostori: šolska pot
- Prometne naprave, znakovni sistemi: barvni signali in akustični signali
- Vaje v zaščitenem prostoru (mdr. telovadnica, šolsko dvorišče)
- Vaje v resničnem prometu (z eksekutivo in brez nje)
- V okviru programa prometne vzgoje od eksekutive oblikovane vaje (standardni program)

## 2. šolska stopnja:

### Kompetenčno področje S prometom povezana dejavnostna kompetenca

Učenke in učenci znajo

- v dejanje usmerjeno opravljati ocenitev nevarnosti in tveganja v prometnih situacijah; vejo za nevarnosti zaradi zunanjih dražljajev (mdr. mobilnik, slušalke, okolje).
- spoznati vpliv stres pospešujočih dejavnikov v vsakdanjem prometu (mdr. gradbišča, slabi časovni menedžment, socialni konflikti) ter s svojim vedanjem in ravnanjem ugodno vplivati na morebitne posledice.

### Kompetenčno področje Z mobilnostjo povezana kompetenca razmišljanja

Učenke in učenci znajo

- vzpostaviti povezave med mobilnostjo, ekonomskimi in ekološkimi dejavniki in lastnim zdravjem in jih utemeljiti; prvič razmišljajo o lastnem napačnem vedanju in le-tem drugih in poznajo vidike varnega vedanja.
- vzpostaviti povezave med mobilnostjo, ekonomskimi in ekološkimi dejavniki in družbenim razvojem in jih utemeljiti.

#### Uporabna področja

- prometne ureditve, sistemi znakov: optični znaki (mdr. modra luč, rdeča luč), akustični znaki (mdr. prižgana sirena, zvočni signal vzvratne vožnje pri tovornjaku)
- oblikovanje prometnega prostora
- časovni načrt za pot v šolo/iz šole (upoštevati časovne rezerve)
- vedenje in napačno vedenje (lastno in tuje)
- vaje med programom prometne vzgoje, ki jih oblikuje policija (standardni program)

## 3. šolska stopnja:

### Kompetenčno področje S prometom povezana dejavnostna kompetenca

Učenke in učenci znajo

- razumeti sistem pravil prometnega reda v njegovih bistvenih delih in za življenje praktičnih osnovah in se ravnati po njem; poznajo osnovne pravne predpise.
- se udeleževati pri komunikaciji in interakciji v prometu ustrezno situaciji in udeleženi – tudi z menjavo perspektive; ravnajo se po pozitivnih zgledih ter se znajo odgovorno vesti kot sovoznica ali sovoznik v zasebnih in javnih prometnih sredstvih.

### Kompetenčno področje Z mobilnostjo povezana kompetenca razmišljanja

Učenke in učenci znajo

- vzpostaviti povezave med mobilnostjo, ekonomskimi in ekološkimi dejavniki in lastnim zdravjem in jih utemeljiti; znajo se okoljskozavedno odločiti o mobilnostnih alternativah.

#### Uporabna področja

- prometna sredstva: pravila prevoza v javnih prometnih sredstvih; varnost v javnih prometnih sredstvih
- alternativni mobilnostni koncepti
- prometne ureditve, sistemi znakov: prometni znaki v okolici šole

- pripraviti in pregledati statistike o s prometom in mobilnostjo povezanih temah (mdr. pot v šolo/iz šole)

#### 4. šolska stopnja:

##### Kompetenčno področje S prometom povezana dejavnostna kompetenca

Učenke in učenci znajo

- razumeti sistem pravil cestnega prometnega reda v njegovih delih in za življenje praktičnih osnovah in se ravnati po njem; poznajo pravne predpise na mobilnostnem področju kolesarjenja in jih udeležujejo mdr. pri pripravah na prostovoljni kolesarski izpit.
- se udeleževati pri komunikaciji in interakciji v prometu ustrezno situaciji in udeleženi – tudi z menjavo perspektive; tudi ob večjem premeru mobilnosti prispevajo k varnosti v cestnem prometu; sodelujejo aktivno, preventivno in zgledno v širšem mobilnostnem okolju.

##### Kompetenčno področje Z mobilnostjo povezana kompetenca razmišljanja

Učenke in učenci znajo

- vzpostaviti povezave med mobilnostjo, ekonomskimi in ekološkimi dejavniki in družbenim razvojem in jih utemeljiti; spoznajo v hoji, kolesarjenju in uporabi sredstev premikanja na mišični pogon kot trajnostno alternativo motoriziranemu prometu.

##### Uporabna področja

- prometne ureditve, sistemi znakov: brati in interpretirati piktograme
- prometna sredstva: teorija in praktične vaje v zvezi s kolesom
- pripraviti in pregledati statistike o s prometom in mobilnostjo povezanih temah (mdr. vzroki nesreč)
- prometna realnost v različnih položajih: potencialna nevarnost mrtvega kota
- oblikovanje prometnega prostora: načrtovanje poti in orientacijske vaje
- virtualni vadbeni programi in simulatorji vožnje

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Pospeševanje/promocija zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |

## C. PROSTI PREDMETI IN NEOBVEZNE VAJE

### ZBOROVSKO PETJE

Zborovsko petje omogoča učenkam in učencem, da, kot dopolnilo k obveznemu predmetu Glasba, razvijejo svoje glasbene sposobnosti in spretnosti in prispeva h glasbenemu

razumevanju. Pouk obsega petje eno- in večglasnih pesmi, dihalne vaje, vežbanje glasu in artikulacije, zvočne eksperimente z govornim in pevskim glasom, občasno uporabo glasbil in tehničnih pripomočkov ter nastope pri šolskih in obšolskih prireditvah. Izbor pesmi se ravna po starosti primernih besedilnih vsebinah in upošteva različne glasbene sloge.

### **INSTRUMENTALNA GLASBA**

Vesetje do muziciranja in razvoj glasbenega razumevanja s skupnim igranjem označujeta ta učni predmet. Instrumentalna glasba omogoča učenkam in učencem, da se naučijo oz. pridobijo sposobnosti in spretnosti v instrumentalnem igranju, v ritmičnem in melodičnem spremljanju pesmi, pri zvočnih eksperimentih in improvizacijah. Pri tem dobivajo učenke in učenci raznolike možnosti praktičnega muziciranja v solistični in v ansambelski igri.

### **GIBANJE IN ŠPORT**

Vsebine odgovarjajo obveznemu predmetu, z izbiro težišč po interesih in potrebah učenk in učencev.

### **ODRSKA IGRA**

Odrska igra je ustvarjalni proces, ki omogoča učenkam in učencem, da usvojijo različne oblike vaj za oblikovanje osebnosti in nadaljnje razvijanje svojih izraznih sposobnosti. Pouk obsega različne besedne in nebesedne oblike izražanja, prvine igranja, a tudi delo z različnimi tehničnimi pripomočki in rekviziti.

### **GLASBENO SNOVANJE**

Glasbeno snovanje omogoča učenkam in učencem, da doživijo z glasbenimi dejavnostmi veselje in uspeh, razvijejo lastno iniciativo na področju glasbe, dobijo dodatne spodbude za uživanje ob glasbeni dejavnosti ter presegajo z nastopi ali projekti v šolski skupnosti ožje področje šole.

Glasbeno snovanje omogoča izbor težišč s povečanim ukvarjanjem z izbranimi vsebinami posameznih področij obveznega predmeta Glasba.

### **LIKOVNO SNOVANJE**

Vsebine odgovarjajo obveznemu predmetu, z izbiro težišč po interesih in potrebah učenk in učencev.

### **ŽIVI TUJI JEZIK**

Neobvezna vaja omogoča ali težiščni izbor obvezne vaje oz. obveznega predmeta Živi tuji jezik ali uvedbo nadaljnjega tujega jezika. Pri tem se smiselno ravnamo po učnem načrtu za obvezno vajo oz. obvezni predmet Živi tuji jezik.

### **POSPEŠEVANJE INTERESOV IN NADARJENOSTI**

#### **Izobraževalna in učna naloga:**

Neobvezna vaja za splošno pospeševanje interesov in nadarjenosti daje učenkam in učencem možnost, da odkrivajo svoje osebne interese in individualne nadarjenosti in razvijajo, razširjajo in poglobljajo svoje sposobnosti, spretnosti in znanja. Za to je pospeševanje kognitivnih, afektivnih in kreativnih sposobnosti potrebno.

Izobraževalne naloge vsakokratnih neobveznih vaj se ravna po temah in dejavnostih, ki izhajajo iz življenjskega okolja učenk in učencev in iz predmetnih in nadpredmetnih kompetenc ter prečnih tem.

**Didaktična načela:**

Splošno pospeševanje interesov in nadarjenosti ponuja svobodne prostore za ukvarjanje z aktualnimi, za učenke in učence zanimivimi področji in tematikami. Izbor področij in tematik je prožen in se ravna po učenkah in učencih. Aktivno jih vključujemo v izbor področij in tematik ter morebitne odločitve o okvirnih pogojih (delovna sredstva, delovni načini, organizacijske oblike, čas, kraj ...).

Inovativni postopki poučevanja in učenja ter odprt, po interesih vodeni, po učenkah in učencih naravnani pristop odlikujejo splošno pospeševanje interesov in nadarjenosti. Učiteljica oz. učitelj pospešuje nadpredmetne kompetence učenk in učencev prav tako kot ustrezne sodelovalne in sporazumevalne procese.

**Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov:**

V nadaljevanju navajamo osnovne zastavljene cilje učnih predmetov, ki pridejo v poštev. Konkretna vsebinska realizacija kompetenčnih opisov in uporabnih področij se mora udejanjiti v šoli.

**POUK PRVEGA JEZIKA****Izobraževalna in učna naloga (predšolska stopnja in 1. do 4. šolska stopnja):**

Pouk prvega jezika ima nalogo, da razširi individualne jezike učenk in učencev s standardnim jezikom njihovega prvega jezika, drugega jezika oz. pogovornega in/ali družinskega jezika in (naprej) podpira s tem povezani večjezični identitetni razvoj in možnosti sodelovanja v družbi. Pri tem je treba upoštevati različna jezikovna izhodišča (mdr. z migracijo pogojena variacija standardnega jezika, družinska ali regionalna raba jezika) in učne pogoje.

Poučujemo lahko z učenkami in učenci iz več razredov, več šolskih stopenj in šol v dodatni ali integrirani obliki. Učni načrt daje osnovo za pouk na vseh šolskih stopnjah in omogoča, da določimo individualni učni cilji glede na starost, razvojno in učno stopnjo učenk in učencev ter dolgotrajnost udeležbe pri pouku prvega jezika. Za ocenitev individualnih jezikovnih kompetenc je mogoče uporabljati standardizirane opise ravni (mdr. Skupni evropski referenčni okvir za jezike Evropskega sveta oz. za specifični jezik dani postopki za prve jezike).

Poleg izoblikovanja temeljne dvo- oz. večjezične sporazumevalne zmožnosti<sup>5</sup> in nadaljnega razvoja medkulturne dejavne kompetence<sup>5</sup> omogočamo pristope do predmetnega učenja v ciljnem jeziku. Učenke in učence pri tem spremljamo na poti od usvajanja pogovornojezikovnih osnovnih kompetenc tja k starosti primernemu (nadaljnemu) razvoju izobraževalnojezikovnih kompetenc (ustno in pisno). Posebej z navezavo na predmete in njihove vsebine pripravljamo oz. nadalje širimo vedno bolj izobraževalnojezikovne kompetence.

Pouk prvega jezika podpira učenke in učence pri razvoju njihove individualne večjezičnosti<sup>5</sup> in prispeva k izoblikovanju jezikovnega zavedanja<sup>5</sup>. Pospešujemo njihovo motivacijo za učenje, njihovo samopodobo in veselje ob rabi jezika.

**Didaktična načela (predšolska stopnja in 1. do 4. šolska stopnja):**

Pouk prvega jezika omogoča učenkam in učencem nadaljnji razvoj njihove jezikovne dejavnostne zmožnosti. Načrtno opazovanje razvoja kompetenc in iz njega izpeljani pospeševalni načrt zagotavljajo primerno naraščanje. Učna oseba posreduje sporazumevalna

kompetenčna področja poslušanja, govorjenja, branja in pisanja med seboj povezana in z na sobesedilo navezanim delom pri besedju in jezikovnih sredstvih na besedni, stavčni in besedilni ravni v raznolikih položajih in interakcijah. Opismenjevanje (oz. usvajanje druge pisave) opravljamo pred usvajanjem pisnih in bralnih zmožnosti in poteka vzporedno oz. v dogovoru z razredno učno osebo oz. učno osebo za NkD. Učna oseba ponuja spodbudne učne priložnosti za utrjevanje in nadaljnje razvijanje receptivne in produktivne besedilne kompetence. Pri usvajanju in širjenju izobraževalnojezikovnih kompetenc za predmetno učenje sodeluje učna oseba po potrebi z učnimi osebami rednega pouka in pouka NkD.

Učna oseba spodbuja učenke in učence k temu, da uporabljajo svoj celotni jezikovni repertoar za sporazumevanje in spodbuja razmišljanje o jeziku, primerjanje jezikov in prenos med jeziki<sup>5</sup>, pri čemer lahko pomagajo obšolski stiki in kooperacije. Ob politični in konfesionalni nevtralnosti se ukvarja pouk na osnovi ustreznih učnih gradiv z bistvenimi temami življenjskega okolja učenk in učencev kot tudi s kulturo v migracijski družbi<sup>5</sup> in demokracija.

Učna oseba se loteva heterogenosti učnih skupin z notranjo diferenciacijo z metodo raznolikostjo, različnimi delovnimi oblikami in vključevanjem učenk in učencev pri postavljanju ciljev in izbiri vsebin. Pospešuje celostno učenje jezika in zbuja veselje pri rabi jezika s spremenljivimi ponudbami (dejavno usmerjene aktivnosti, igrive učne oblike, prvine gledališke pedagogike, glasba, film, digitalni mediji, književna besedila, kreativno pisanje). Učna oseba posreduje strategije in tehnike za učenje jezikov za samostojni nadaljnji jezikovni razvoj.

Učni načrt se ukvarja s to prečno temo: Medkulturna izobrazba<sup>5</sup>

### **Osrednji predmetni koncepti (predšolska stopnja in 1. do 4. šolska stopnja):**

Načrtovanje in oblikovanje pouka prvega jezika se ravna po štirih osrednjih predmetnih konceptih „Komunikacija in učinkovanje“, „Funkcija in sistem“, „Večjezičnost in družba“ ter „Razmišljanje o jeziku in prenos“. Te koncepte je treba misliti povezane med seboj; predstavljajo vedno spet ponavljajoče se vpogled, ki oblikujejo jedro jezikovnega predmeta in jih je treba upoštevati pri izboru in posredovanju vsebin.

#### **Komunikacija in učinkovanje**

Ta koncept se nanaša na ustne in pisne sporazumevalne procese. Učenke in učenci doživljajo, kako poteka jezikovna interakcija, kako shranjujemo, posredujemo, obdelujemo in usvajamo informacije in vedenje in kateri dejavniki vplivajo na komunikacijo.

#### **Funkcija in sistem**

Ta koncept gleda na jezik kot sistem s pravili, ki je izpostavljen stalnemu spreminjanju in na katerega vplivajo družbene spremembe. Učenke in učenci pridobivajo vpogled v funkcijo receptivnih in produktivnih spretnosti ter jezikovnih sredstev, ki so potrebna za situaciji primerno in ciljno usmerjeno jezikovno dejanje.

#### **Večjezičnost in družba**

Ta koncept se nanaša na individualno in družbeno večjezičnost ter kulturno zaznamovane dejavnostne vzorce<sup>5</sup>. Učenke in učenci doživljajo obširno jezikovno izobrazbo, ki omogoča udeležbo v družbi in priznava, da oblikuje identiteto celotni človekov jezikovni repertoar, katerega razvoj podpira<sup>5</sup>.

#### **Razmišljanje o jeziku in prenos**

Ta koncept se nanaša na metajezikovno razmišljanje o jeziku (jezikih)<sup>5</sup> ter jezikovno posredništvo v kontekstu individualne in družbene večjezičnosti<sup>5</sup>. Učenke in učenci doživljajo,

kako pogloblja jezikovnoprimerjalno razmišljanje razumevanje in kako se lahko razmišljujoče ukvarjamo s procesi prenosa in posredovanja med različnimi jeziki ter jih uspešno oblikujemo.

### **Kompetenčni model in kompetenčna področja (predšolska stopnja in 1. do 4. šolska stopnja):**

Pouk prvega jezika se ravna po Skupnem evropskem referenčnem okviru za jezike Evropskega sveta (SEJO 2001 in SEJO-Companion Volume 2018) ter učnih načrtih jezikovnih predmetov (Živi tuji jeziki, jeziki narodnih skupnosti, Nemščina, NkD). Kompetenčni model obsega pet kompetenčnih področij: Poslušanje, Govorjenje, Branje, Pisanje in Jezikoslovne kompetence. Ne posredujemo jih hierarhično, temveč medsebojno povezano:

#### **Poslušanje**

Slušno razumevanje je za uspešnost komunikacije – v neposrednem pogovoru ali medialno posredovano – osrednjega pomena. Segi od globalnega razumevanja do dojemljanja detajlov.

#### **Govorjenje**

Ustno/Govorno jezikovno dejanje obsega dialoško govorjenje (sodelovanje pri pogovorih) in monološko (neprekinjeno) govorjenje. Razvija se od vzorčastih tja do samostojnih, povezanih sporočil.

#### **Branje**

Bralno razumevanje je temelj za vseživljenjsko učenje v smislu razmišljujoče osnovne izobrazbe. Bralno razumevanje sega od globalnega razumevanja do dojemljanja detajlov in temelji na dobro razviti bralni spretnosti.

#### **Pisanje**

Pisno jezikovno dejanje omogoča izražanje samega sebe in sposobnost udeleževanja v pisnih okoljih in predstavlja nadaljnji temelj za vseživljenjsko učenje v smislu razmišljujoče osnovne izobrazbe. Razvija se od vzorčastega tja do samostojnega, povezanega pisnega sporočanja.

#### **Lingvistične kompetence**

Tvorijo osnovo za udeleževanje štirih sporazumevalnih kompetenčnih področij, uspešnost ustnih/govornih in pisnih jezikovnih dejanj ter jezikovno posredništvo (prevajanje in tolmačenje). Poleg besedja, struktur, pisave, pravopisa, izgovarjave, poudarka obsegajo tudi razmišljanje o jeziku (primerjanje jezikov in metajezikovne perspektive). Cilj je uspešno – četudi še ne vedno jezikovno pravilno udeleževanje – komuniciranje v ustnih/govornih in pisnih jezikovnih dejanjih, ki so navedena v učnem načrtu.

### **Kompetenčni opisi in uporabna področja, učna snov (predšolska stopnja in 1. do 4. šolska stopnja):**

Naslednji kompetenčni opisi navajajo ciljne kompetence, ki jih učenke in učenci, izhajajoče iz njihovega individualnega jezikovnega in učnega stanja, postopno usvojijo v pouku prvega jezika.

#### **Poslušanje**

Učenke in učenci znajo

- razumeti informacije, razlage in pripovedi v pogovorih in govornih besedilih o konkretnih temah v vsakdanjih in poučevalnih položajih, če se govori jasno in razločno v standardnem jeziku.
- razumeti glavne izpovedi v v standardnem jeziku oblikovanih medijskih prispevkih o poznanih vsakdanjih in stvarnih temah, če se govori jasno in razločno (slušna

besedila, zvočne knjige, avdiovizualni mediji, kot npr. kratki videoposnetki, sekvence iz filmov idr.).

### **Govorjenje**

Učenke in učenci znajo

- se sporazumevati o konkretnih temah svojega življenjskega okolja in o stvarnih dejstvih z omejenim, utrjenim repertoarjem besed in struktur v povezanih stavkih ter po potrebi uporabljati dane jezikovne opore (začetki stavkov, pomoč pri formuliranju, besedni seznam, slikovni impulzi idr.).
- skoraj pravilno uporabljati izgovorne in intonacijske vzorce (npr. uporabljati intonacijske vzorce, da izražamo različna jezikovna dejanja kot izpoved, vprašanje itd., udejanjanje naglasov v besedah in besednih skupinah, odmori kot zaznamek konca pomenskega odseka), pri katerih še more priti do interferenc iz glasovnega sistema variacij njihovega prvega jezika ter z nemščino.
- pridobivati informacije (tudi ponovno vprašati in ob nejasnostih prositi za pojasnilo) in jih posredovati v enostavnih, povezanih stavkih.
- opisati izkušnje, stvarne danosti in dogodke v enostavnih povezanih stavkih in po potrebi kronološko.
- pripovedovati enostavne zgodbe o poznanih temah, peti pesmi, recitirati rime in pesmi in povzeti dogajanje v književnih besedilih, knjigah in filmih.
- sporočiti, utemeljiti svoje mnenje o poznanih temah in oblikovati enostavne razlage (po potrebi uporabljati dane opore).

### **Branje**

Učenke in učenci znajo

- brati in globalno razumeti kratka besedila različnih besedilnih vrst o konkretnih temah in pri tem uporabljati prve bralne strategije.
- povzeti iz kratkih besedil bistvene informacije in dojeti glavne izpovedi, pri čemer po potrebi uporabljajo dane opore (besedni seznam, slike, vprašanja o besedilu, leksikoni idr.).
- povzeti informacije iz kratkih avtentičnih besedil o poznanih vsakdanjih in stvarnih temah ter književnih besedil (besedila iz otroških revij, otroška književnost, televizijski/prireditveni sporedi, navodila za ročna dela, navodila za uporabo, pravila igre, izbrani spletni viri idr.).

### **Pisanje**

Učenke in učenci znajo

- oblikovati besedila različnih besedilnih vrst o konkretnih temah svojega življenjskega okolja in po potrebi uporabljati dane jezikovne opore (začetki stavkov, pomoči pri formuliranju, napotki za členitev besedila idr.).
- oblikovati kratka kreativna besedila k besedilni predlogi, npr. rime, pesmi, zgodbe idr. (generativno pisanje).
- oblikovati kratka stvarna besedila o konkretnih temah svojega življenjskega okolja in po potrebi uporabljati dane jezikovne opore.

### **Lingvistične kompetence**

**Učenke in učenci znajo**

- uporabljati utrjen repertoar besed (osnovno in razširjeno besedje, izbrano strokovno besedje posamezne šolske stopnje) in slovničnih struktur na ravni besed, stavkov in besedila (oblike in mesto glagola, skladnja, stavčne zveze idr.).
- spoznati osnovna pravopisna pravila in skoraj pravilno napisati besede in stavke z uporabo leksikonov, da zmorejo kompetenčna področja 1–4.
- uporabljati enostavne strategije za primerjavo jezikov na glasovni, besedni, stavčni in besedilni ravni<sup>5</sup>.
- se znajti v enostavnih sporazumevalnih položajih o poznanih temah ob uporabi prvega jezika in nadaljnjih jezikov<sup>5</sup> (prevod, preklapljanje, mešanje jezikov in prenos).

**Uporabna področja**

Pouk prvega jezika spremlja večjezične učenke in učence na poti od usvajanja osnovnih kompetenc v pogovornem jeziku tja k starosti primernemu (nadaljnjemu) razvoju kompetenc (ustno in pisno) v izobraževalnem jeziku v njihovih prvih jezikih. Zaradi različnih organizacijskih oblik in velike heterogenosti učne skupine učni načrt ne vsebuje posebej navedenih uporabnih področij. Ravna se – v idealnem primeru v dogovoru z razredno učno osebo/razrednimi učnimi osebami – po vsebinah, temah, želenih jezikovnih dejanjih in uporabnih področjih izbranih obveznih predmetov primarne stopnje (npr. Nemščina/NkD, stvarni pouk).

|                                                                 |                                                                |                                                 |
|-----------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------|
| <sup>1</sup> Izobraževalna, poklicna in življenjska orientacija | <sup>2</sup> Entrepreneurship Education                        | <sup>3</sup> Pospeševanje/promocija zdravja     |
| <sup>4</sup> Informatična izobrazba                             | <sup>5</sup> Medkulturna izobrazba                             | <sup>6</sup> Medijska izobrazba                 |
| <sup>7</sup> Politična izobrazba                                | <sup>8</sup> Refleksivna pedagogika o vlogi spolov in enakosti | <sup>9</sup> Spolna pedagogika                  |
| <sup>10</sup> Jezikovno izobraževanje in branje                 | <sup>11</sup> Okoljska izobrazba za trajnostni razvoj          | <sup>12</sup> Prometna in mobilnostna izobrazba |
| <sup>13</sup> Gospodarska, finančna in potrošniška izobrazba    |                                                                |                                                 |